

ODSEVANJA

Koroška,
pomlad –
poletje
2009

73
74

revija za leposlovje in kulturo

Poština plačana pri pošti 2380 Slovenj Gra

ODSEVANJA

6,5 EUR

73
74

NA PLATNICAH

*Štefan Marflak,
Ta slika III.,
2008,
mešana tehnika*

Zoran Ogrinc, Katedrala Jamnica, 2007, akril, platno, 50 x 50 cm

Kazalo

Andrej Makuc	DRAGA ODSEVANJA!	5
Peter Petrovič	K JUBILEJNI TRIDESETLETNICI	7
Dušan Brešar Mlakar	OBLETNICA LJUBEZNI	8
Jasna Džambič	IKARJEV SEN	9
Milena Cigler	PRI SPOVEDI	10
Boštjan Jurič	ČRVI KRIČIJO	10
Primož Karnar	PESMI PO NAREKU	12
Darja Kniplič	PRESAJANJE GLINENEGA MORJA	13
Aleksandra Kocmut	NEKEGA KAVBOJA CIPA	14
Blaž Prapótnik	ZOBNA MIŠKA IN DROBIŽ	15
Jerica Smolčnik	SLED VČERAJSNJIH DNI	16
Boštjan Temnik	RADETU NIKOLIČU	18
Maja Visinski	KURJA POLT	18
Marijana Vončina	MEGLENA SVETLOBA	20
Barbara Žvirč	POBRANKE	22
Vlasta Žvikart Zaveri	IZ LEPEGA DNE KOT APRIL	24
Simona Jerčič		
Pšeničnik	V SVETIŠČU DRUŽINE	38
Janez Jurič – Vančy	LENČIJEV BROD	41
Niko R. Kolar	INGRID	42
Marjan Kolar	KRIŽKI STARE MAME	45
Andrej Makuc	NIKOLÍNIČ	47
Janko Messner	HOTEL SEM JAZ TEBE, PA SI ME TI PRELISIČIL	57
Peter Petrovič	PRVI MAJ	60
Jani Rifel	SAMOTAR	63
Barbara Simoniti	INTERVJU	64
Aleksandra Štiblar	FIKCIJE	68
Vladimir Verdnik	DOHODNINSKI PRIMER DRŽAVLJANA X	71
Franc Vezela	OSKARJEV ORATORIJ	74
Janez Žmavc	MORAL BI PISATI O PTICAH	82
Vlasta Žvikart Zaveri	PRODAJALEC PRETEKLOSTI	84
Peter Daniilović H.		
Rezman	ČEFURJEV HAUS	87
Peter Rezman	SKICA ZA PORTRET UMETNIKA kot preprostega moškega petdesetih let	94
Janez Križan	ERVIN JE BIL MOJ ZAROČENEC	97
Nina Vožič Makuc	BIBLIOGRAFIJA ODSEVANJ 31-72	100

UVODNIK

POEZIJA

LIKOVNA PRILOGA
PROZA

DRAMATIKA

BIBLIOGRAFIJA

Draga Odsevanja!

Okrogle obletnice kakršnihkoli sort že so najpogosteje (in tako je tudi prav) razlog za pogled nazaj in ob dobrem občutku po prehojeni poti priložnost za prikimavanje, češ, vredno in dobro je bilo na tem popotovanju. In nazadnje je ob jubilejih vredno razdreti tudi kakšno prešerno. Ob praznični tridesetletnici izhajanja revije *Odsevanja* ni in ne bo nič drugače.

Ne bom našteval ljudi, ki so reviji vogelni kamen postavili in prvo brazdo zaorali: konec koncev je vse o tem (tudi v prvi številki iz junija 1979) že zapisano in radovednosti te in druge vrste je mogoče ustreči s prelistavanjem arhiviranih edicij. Tovrstno brskanje kogarkoli že po v reviji natisnjem pa bi bil sotrudnikom tudi največji poklon: dokaz o tem, da ima tu in tam kaj od natisnjenega pa le daljši rok trajanja od življenja muhe enodnevnice. V tridesetih letih se je nabralo reci in piši kar 3 in pol tisoč pa še nekaj strani zdajšnjega formata odsevanjske robe. Gotovo je to priložnost za spoštljiv ne samo protokolarni poklon vsem sodelujočim.

Odsevanja niso bila v skladu z uredniško politiko nikoli zastavljena kot literarna revija, za katero stoji ozko profilirana književna združba, leposlovna šola ali celo zapriseženci dogovorjene poetološke estetike: obveščeni že dolgo vedo, da je čas tovrstnih pogonov v splošnokulturnem kontu *déjà vu* ali neproduktivno, čeprav so v realnosti tovrstni revialni poskusi permanentno v muzejskem stanju. Odsevanjci smo se v resnici zamejevali le z dvema naravnostma – obe sta zapisani na revijinem obrazu: leposlovje in kultura ter Koroška. Ob tem naj takoj dodam, da opredelitev Koroška ni pomenila sorto ljudi, že kar rasni pedigree, torej genealoško deblo, ampak le bivanjsko poselitveno prisotnost v naših prislovičnih nicinah, globačah, hubah in ... dodajam: sončnih dolinah, podoljih, prisojninah itd. itn.

Literarni (in sploh) ustvarjalci z obrobja – kako je pravzaprav smešno govoriti o provinci na tako tesnem prostoru, kot je mičkena

Slovenija, in kdo ter čemu so jo sploh sprodcirali, a je prostora za tovrstne lementacije na tem prazničnem mestu preprosto škoda – torej, ustvarjalci zunaj samooklicanih centrov se praviloma komaj kdaj prebijejo v »velike« slovenske književne revije, pa praviloma razlog ni v kvaliteti ustvarjenega, pač pa že zgoraj omenjena hermetičnost posameznih izdajateljskih, uredniških, estetskih in familiarnih ter še kakšnih samozadostnih krogov, ki komaj komu dovolijo blizu. Zato smo preprosto odprli revijalni poligon za stvari kulture in vednosti o njej v našem koroškem kotu (kot nas je stigmatizirala pamet iz slovenske samooklicane centrale) in dali transparentno vedeti, da nas zanima pogled v vse prevečkrat zamolčano ustvarjalnost, pamet in razglede. Želeli smo biti odsev za vse tisto, kar bi praviloma ostalo zakrito, prikrito ali preprosto v predalu, marsikdaj samo v glavi, na koncu koncev pa izgubljeno.

Gornji zastavek o reviji kot navideznem odlagališču vsega se ni rodil v duhu basni o lisici in kislem grozdju: vstopni razmislek o zastavljenem revialnem pogonu pred tridesetimi leti je bil jasen – to in onstranmejen slovenski živelj ne zmore dovolj ustvarjalnega potenciala za ozko profilirano revijo (recimo sociološko, filozofsko, literarno ...), vredno pa bi bilo in je spremljati ter posredno ohranjati del njegovega ustvarjalnega naboja. Prav zategadelj so *Odsevanja* ostala trdobačno Koroška, tematsko pa odprta: literatura, kritika, esejistika, likovna umetnost, etnologija, zgodovina itd. itn.

Ne bi bilo prav, če bi v tej jubilejni vznesečnosti spregledal nekaj po okusu grenivkinih dejstev: *Odsevanja* je vseh 30 let materialno nad vodo držalo mesto Slovenj Gradec in nekaj posameznikov – na prvo žogo je vse videti kot relikv iz nekega drugega časa in vrednot, ki so praviloma receptura za kratkosapnost v povsem drugače naravnani zdajšnjosti. Ne bom rekel, da nas ni tu in tam tudi zalivalo, vendar: predihali smo tri dekade časa. In brez Mesta nas ne bi bilo. In Mesto

je brezprizivno brez hude krvi in zavistnosti podpiralo naravnost Odsevanj, da v imenu stvari duha prestopamo marijaterzijanske in jožefinske katastrske meje po koroškem kotu: dalo je vedeti, da tovrstne planke ostajajo le v glavah uradnikov in zemljemercev političnih fevdov. Bil sem trideset let zraven in trditi smem, da je bilo že samo tovrstno rahljanje mej dovoljšen razlog za opravičilo, da smo bili. In prav to preseganje meja je najpomembnejša blagovna znamka: odsevanjci so raztreseni v prostoru, ki ga zamejuje krog Črna - Mislinja - Radlje - Celovec. Nikoli nismo spraševali, od kod kdo prihaja - vstopni vizum so bili kvaliteta ustvarjenega, lepota le-tega in pripravljenost sodelovati.

Marsikomu izmed sodelujočih so prav Odsevanja odškrnila vrata v prve objave, ki so jih kasneje sami v večje prostore na široko odprli z ustvarjalnostjo, za katero so številne samostojne edicije. Zato je treba izpostaviti, da ta zapis ni apologija, zakaj smo bili, ampak ugotovitev, zakaj moramo biti.

Že samo pomisel na to, da bi lahko bilo z vstopom v revialno enaintrideseto leto v praktičnih zadevah koroškega sobivanja karkoli drugače, bi bila predrzno optimistična - vendar je za njo silna (slepa?) vera: drugače tudi ni mogoče utemeljiti dejstva, da je dete ob sojenicah volonterkah doraslo v prepoznavno zrelost. Potrditev zadnje ugotovitve - bibliografija sodelujočih v zadnjih desetih letih, sporoča tudi naslednje: v zadnjem revialnem desetletju (1999-2009) je poezijo objavilo/objavljalo 87 pesnikov, 43 prozaistov, 4 dramatik, 23 esejistov - če posebej izpostavljam avtorje 4 temeljnih literarnih zvrsti. V ostalih besedilnih vrstah (intervjuji, ocene, članki, poročila ... glej bibliografijo) je pisalo (nekateri v različnih žanrih) reci in piši več kot 200 avtorjev, z likovnimi reprodukcijami je bilo predstavljenih 62 ustvarjalcev.

Revijo Odsevanja Korošci preprosto potrebujemo, vendar bi to morali doumeti vsi tisti, ki še vedno samozadostno obdelujejo svoj vrt in so zadovoljni že, če v svojem kotu glodajo svoj prokl kruha in životarijo. Odsevanjci se nikoli nismo spraševali, od kod prihajamo, smo se pa iskreno navduševali nad vsakim velikim dosežkom kogarkoli izmed sodelujočih, nikdar nismo oporekali objave komurkoli, ki je prihajal iz okolja, četudi za izhajanje revije ni bilo pripravljeno priložiti niti dinarja/tolarja/evra. Tovrstne pameti in srca se ne da naročati po straneh, še manj ju terjati vedno in povsod v skladu s participacijo. Odsevanja so poskusni poligon Koroške - vaja iz brisanja mej, za povrhu pa še na področju kulture, da ja ne bi bilo nobenih razlogov za pridobitniško ljubosumje, saj se sodelavci revije ukvarjajo s snovjo, ki je v materialnem smislu najmanj koristna stvar na svetu in ni torej nobene skrbi, da bi kdorkoli po pravici ali krivici obogatel.

In tako je prišel čas za razdreti še kakšno prešerno. Verjamem, da bo jutri enkrat, ko bomo spet poskusili (doslej pišmeuhovsko zavrnjene pobude) ponoviti vaje iz tudi konkretnega zastavka (sistemske evrske participacije še vseh preostalih enajstih občin pri projektu) v izhajanje Odsevanj, deležni več kot enega samega odgovora (pa čeprav je bil negativen, kot se je to zgodilo pri zadnjem poskusu integracije). Ob Dolenjcih z Apokalipso, Primorcih s Primorskimi srečanji, Prekmurcih z njihovim raznovrstnim pogonom vidim tudi Korošce z Odsevanji: naj bo to vogelni kamen, s katerega se bomo za začetek mi sami lažje ogledovali čez naše globeli in slišali čez naša hribovja.

Tako.

Zdaj pa le še: vse najboljše, Odsevanja!

Urednik Andrej Makuc

K jubilejni tridesetletnici

UVODNIK

Vse se menja, spreminja, postaja drugačno. Ob tem pa se zdi, da ostaja revija *Odsevanja* že trideset let stalnica, vedno enaka, trajen prostor in standard literarnega izražanja pišočin na Koroškem in širše. Pa je vendarle drugače. O tem pove poseben študijski pregled vsebin, ustvarjalcev, sodelujočih in odločujočih pri vsakokratnem nastanku nove številke revije, ki ga najdete v tej jubilejni, torej posebni številki.

V tridesetih letih je bilo v ozadju nastajanja revije in njej spremljajočih dogodkov veliko vzponov in padcev, veliko akterjev, veliko veselja, pa tudi malodušja in obupavanja. Nič, prav nič ne gre tudi brez denarja, tega pa za takoimenovano ljubiteljsko kulturo ni bilo in ga ni nikoli dovolj. To je seveda v popolnem nasprotju s poslanstvom, ki si ga je zadala revija in tisti, ki so in še v njo verjamejo in zanjo nesebično delajo. Za materin jezik, za slovenščino gre, kot se je to dogajalo bolj ali manj uspešno vse od Trubarjevih časov naprej.

Pa vendar nas je v jubilejnem letu razveselilo dejstvo, da so v Mestni občini Slovenj Gradec, kjer ima revija že ves čas domicil, razumeli napore aktualnega vodstva revije in spoznali vrednost njenega poslanstva s tem, da so ji podelili status nosilca javnega kulturnega programa. To samo po sebi še ne pomeni konca vseh težav in dilem, ki so prisotne v društvu *Odsevanja*, pa vendar se v trenutku, ko slavimo jubilej, lahko z novimi upi ozremo v prihodnost.

V tem trenutku ne bo odveč, če spomnimo na poslanstvo in namene, zaradi katerih društvo in revija *Odsevanja* sta. V ustanovnem aktu stoji, da je osnovni namen društva zdru-

ževanje posameznikov, ki z ljubiteljskim delovanjem uresničujejo svoje interese v kulturni dejavnosti na področju leposlovja in drugih oblik umetniške poustvarjalnosti, potem pa še, da dela na razvijanju slovsvene in publicistične delavnosti, na spodbujanju mladih piscev, na spodbujanju drugih oblik umetniške poustvarjalnosti in na posredovanju dosežkov javnosti oziroma bralcem. Vse to se odraža in lahko vidi ter prebere v dosedanjih številkah revije vse od prve pa do zadnje s številko 73/74. V okviru publicistične dejavnosti so pri *Odsevanjih* izšle tudi leposlovne knjige, pa še kaj bi se našlo.

Številka *Odsevanj* v letu zavidljivega jubileja je v vaših rokah. Ko listate po njej, berete prispevke v njej, ste poklicani in imate možnost, da jo ocenite, se do nje opredelite. Mi v društvu *Odsevanja*, še bolj pa avtorice in avtorji prispevkov, smo se vam na široko odprli, se vam dali v roke in zobe. Veseli bomo, če se boste na naših literarnih srečanjih, pa tudi sicer, kritično oglasili in nam povedali, kje smo šibki, nerazumljeni, potrebni sprememb, da bomo še boljši in še dolgo dajali možnost pišočin, da stopijo pred publiko.

V imenu aktualnega vodstva društva se zahvaljujem vsem, ki ste kakor koli in kar koli prispevali v življenju in rasti revije *Odsevanja*, pa tudi vsem tistim, ki jih žal ni več med nami. Zapisi v reviji so trajen pomnik vseh in vsega, kar se je v tridesetih letih nabralo na njenih straneh, in v tem je veličina revije *Odsevanja*. In če hočete, tudi njena neminljivost, večnost.

Za KD *Odsevanja* Peter Petrovič,
predsednik društva

Dušan Brešar Mlakar

OBLETNICA LJUBEZNI

LEPOSLOVJE

Ena nostalgična

Sonca v srcu je obilo ...
Sneg naletava ...
To me bo pobralo ...
Čakali smo na solato ...
Mami sem nabiral zvončke ...
In končal sem v blatu ...
Bil čas je žetve ...
Kadilo se je z njive ...
Prašilo z makadamskih cest ...
Odtaval sem v daljave ...
Prašilo se je s cest ...
Kadilo s trave ...
Bil čas je žetve ...
Končal sem v blatu ...
Mami telegramim rože ...
Čakam na solato ...
To me bo pobralo ...
Sneg spet naletava ...
Sonca v srcu je obilo ...

Obletnica ljubezni

Nekoč je bilo ...

Glasnost ljubezni mine,
a še dolgo jo morava živeti,
da prehodiva hrepenenje sočloveka.

Pozna me tisti, ki me bere.

Želiva si vseskozi smisel biti,
si s hrepenenjem
in venčnimi listi streči.

V sredotežnosti obstati.

Joštu, ko bo velik

Mi smo vedno složni, trije.
Nam sonce sije.
Nevoščljivec roke vije.
Če se ne upa, naj se skrije.
Naše geslo: Roka roko umije.
Žrtve naše zemlja krije.
Krt nad njimi rije.
To se ne dela, mama vpije.

Kadar je Mojca bolna.
Njena miza tablet je polna.
Za zdravje vse storiti je voljna.
Tablete je in čaje pije - kot žolna.
Z dobrotami plujeva k njej kot čolna.

Pred hišo stoji cvetoča lipa,
pod njo sta dedek in njegova pipa.
Dušana premagala je gripa.
Od dvorišča loči ga šipa.
Govori z glasom, ki hripa,
in neutolažljivo hlipa.
Jošt prinese mi dva stripa.

Jasna Džambić

IKARJEV SEN

Ikarjev sen

*In če pojdem za tabo?
Če prišijem razcefrana krila
na svoje nemirno srce
in poskusim, samo poskusim
leteti?*

Ne more biti težko.

*Dvig, zamah in
letim.*

In želja po tebi,

to bo moj veter.

Če vzletiš tudi ti?

Se srečava nekje na

pol poti, tam zgoraj,

kjer ni ne moj in

ne tvoj kraj.

*Nihče naju tam zgoraj
ne pozna.*

*Tam zgoraj, na pol poti,
me boš imel rad
tam?*

Ali pa bo Ikar

spet brez kril moral

tja dol,

med žalostne ljudi ...?

Haikuji

*Jutranja rosa
na tvojih vekah sveti
v čistem dnevu.*

*Še en tak dan -
tesnoben, mračen, zaspan -
brez tebe boli.*

*Jezero luči
z igranjem najinih senc
pričara moj sen.*

*Moja mrtva pot
vodi v svet temačnih sanj,
nima začetka.*

Skomine

Naj bom prazna.

*Naj se izlušči iz mene vse,
s krči preteklosti, izvitimi
iz sladkih skomin
po tebi.*

*Naj noč izkriči vse krike
v prazno,*

zate, daleč od tu.

Predaleč od mojih skomin,

predaleč od tvojega srca.

In naj deževen,

tih, tih šepet

odzvanja v jutro

brez tebe, brez mene,

brez naju.

(Kdo sploh sva midva?)

Tako me lahko zdaj

napolni tesnoba noči,

vsak kotiček

praznine, v meni. -

Vse pore, spomine,

skomine, skomine,

pokrij, zakrij, prikrij

vsaj.

Enačba

Je svet, je žalost,

je senca,

je nič.

Sem jaz, si ti,

sva midva,

je vse.

Je dovolj.

Milena Cigler

PRI SPOVEDI

LEPOSLOVJE

Pri spovedi

*O, Bog, česa naj se ti vendar spovem?
Da sem brez denarja, te ne zanima!
Da sem ostala brez fanta, ni rima!
Tega, da včasih k vedeževalki grem?*

*Sem grešna, ker si še želim objemov?
Kdo se pri mojih letih še poroča?
Je ljubezen pod zvezdami mogoča?
Saj ne iščem idolov in ekstremov.*

*Pravzaprav si dušo pesniško želim.
Kopico mojih naj ima problemov,
a da pred njim vseeno še vzdrhtim.*

*In v objemu krepkih rok obstati.
Človeku brez nazivov in emblemov
ob stran stopiti in ob njem obstati.*

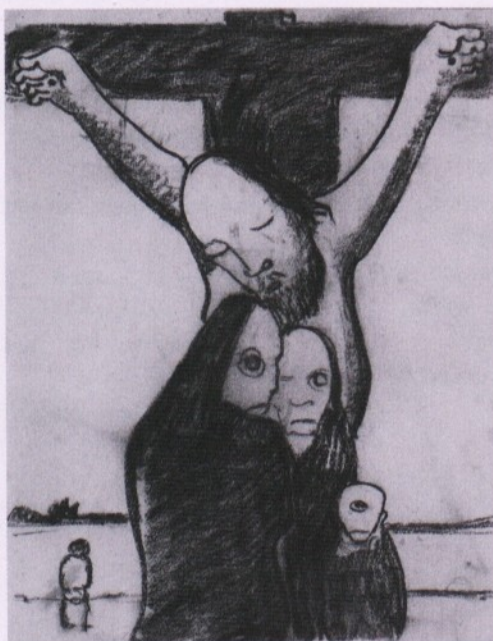
Boštjan Jurič

ČRVI KRIČIJO

Črvi kričijo (krč črva)

*Dež.
Sonce (prvič pokuka izza oblakov).
Deževniki.
Po Dežju jih je poln asfalt.
Pozabil sem omeniti asfalt.
Asfalt.
Črn.
Smrad sušečega se katrana
se meša z umiranjem črvov.
Na vedno toplejšem asfaltu
Postajajo črvički
Gnitje. Gnus
Slišim krike umirajočih
med črvičenjem
Živi se zarivajo v pesek.*

*Jutri bo cesta suha
In čista.
Potem.
Pride nov dan
Novi
Črvi.*

Jože Tisnikar, Križani, oglje, papir, ni dat., 45 x 35 cm

mož, deklica in suša

*tako si lepa
je rekel mož ko jo je našel
a huda suša je prišla k nam
le kako bi ti utešil žejo*

*in črni ptiči so sedali
na zlomljene komolce vej
in krakali med seboj*

*odprla je deklica usta
vode
in vedel je mož za jezero
slano preslano*

*a deklica ječi
vode
in mož ji pokaže jezero*

*napoji se deklica
vzcveti
mož pa ve
jezero je slano*

*gledali so ptiči
leteči iz juga
in iz gobcev so jim visele
bele kosti*

vranječrna krivda

*Odvrgli so svoj
smrtni obledeli tovor
ptiči z juga*

*Kriv si
je zakrakal dolgokljun*

*Kriv sem je govoril mož
za njeno lepoto
za bele kosti z juga
za slano smrt
v katero sva se potapljala*

*Stran
je odkrevsal črnuh
nov tovor
smer sever*

*Mož pa je želel svojo
krivdo z dna jezera
obtežen z mesenostjo*

*In krivda ga je pričakovala
da poliže njeno sol*

*Toliko tirov pelje s te postaje
»Naslednja postaja Ljubljana-Zalog«
železno pove mašina.
Kako naj najdem pravega
morda je pravi vsak
Do prve kretnice.
Plak plak plak plak
spet nova zgodba
Novi vlak*

Primož Karnar

PESMI PO NAREKU

LEPOSLOVJE

Pesem po nareku III

*Ko po goveji župi priplava ideja za pesem,
veš, da si na psu.
Zato stojim za besedo in sem dosleden vege-
tarijanec.*

*Ekspirement posebne vrste
verižim med prsti,
ko se silim, da bi podelal pesem.*

Pesem po nareku VIII

*Kot listi lapuha segam po svetlobi,
iščem jo v solzavih podobah.*

*Skrušen čakam na navdih,
ker je internet zablokirala.*

Prvonovembrska

*Na osojno stran tvojega poljuba
se naslonim
in iščem seme sončnic.*

*Vrane na polju.
Sneg bo.*

*Dajala me je v nič,
ko sem paniral svinjske zrezke.
Jaz pa sem njo dajal v nič,
ko je hotela cukati za moj ljubavni tepih.*

*Bil sem na boljšem,
ker sem kradel njeno ljubezen
in ker je dokazano,
da ljubezen ne gre skozi čreve.*

Upravljanje s potopanci

*Zlati listi breze so izginili z vetrom,
ko sem lirično čakal
na prijavo začasnega bivališča.*

*Na Oddelek za javni razvrat
pridem vrhunsko zbučen,
en dan po dnevu mrtvih.
»Koliko ljudi hodi po cesti?«*

Trije, vendar le dva nosita kresničko.«

Čestitke in pozdravi naših poslušalcev

*Ko je napovedan obremenilni vpliv vremena
na občutje,
se moram počutiti slabo:
začnem brati ruske psihote,
da se ne bi izneveril Andreju s pečenko.*

*Rad bi delal na televiziji ali radiu,
da bi imel zagotovljeno zastonj osmrtnico.*

*Ko razmišljam, kakšen seksi naslov
bi našel za pesem,
mi ponudijo jabolko
in brez premisleka pustim
nečedne misli.
Nato mi povedo:
»Tudi jabolko je nečedno,
ga je že Adam oslinil.«*

*Milo sem jih pogledal in se spomnil seksi
naslova:
Eva.*

Presajanje glinenega morja

*Vse prisotno v meni
je ostajalo, le v manjši obliki.
Pa sem se odločila,
da grem na vrt.*

*V takšnih trenutkih mi je
stik z zemljo ali naravo še
kako potreben.*

*Ne ostati v tuhtanju, ne
ustvarjati domnev, mnenj,
dvomov ...*

*Vem, kam to vodi.
Kolikokrat si tako zaprem
pot.*

*Je moje razmišljanje pravo
ali bedna utvara?*

*Da premalo verjamem
svoji pravi intuiciji, mi
pravijo. Spet sem tam!
Kje ?*

Glina v morju gline morja

*Iz gline, ki se že strjuje,
s krikom, bolečino, jokom,
ne, že stokom,
se odgrnil je moker, sluzast
zastor teme,
in luč in novo breme.
Sem prišla sem pred rokom?
In vsi ti suhi plavalni tečaji,
ko v sluzasti toplini še videti nismo znali?
A kaj bi to,
saj ni tako, tu na obzorju,
najlepše vsega je,
ko cesta se konča v morju!*

Zvezde v krilu

*Bere mu misli.
Že dolgo ve, kaj misli.
Če ne pove, je bolje.
A toplo ji je vseeno, da tako misli.
Saj je čisto sam.
Če ne bi mislil nanjo, bi bil
še bolj sam.
Ali bi mislil o peku in kako
so ga zagrebli.
Če bi mislil samo o kruhu,
ki ga je pekel, bi še šlo.
A o pogrebih?
Saj so samo selitve.
Selitve in nič drugega.
To pa on že ve.
Ko psi zalajajo ...*

*Čeprav ni govornik.
Rad bi ji povedal,
da res ni mislil o pitju,
ko je govoril o kruhu.
Povedal bi ji, da jo ima rad
kot nikogar na tem svetu.
Da bo zmožel to govoriti
dan za dnem.
Milijonkrat na dan, če bo treba.
In prenehala bosta to
neumnost z zvezdami.
Začela bosta živeti kot ni
zmožel še ... nihče.
To pa ona že ve.
Ko psi zalajajo ...*

Aleksandra Kocmut

NEKEGA KAVBOJA CIPA

LEPOSLOVJE

Kapital 2

*Od dveh do devetih sami sedijo
Pred tevejem gledajo v prazno
Omaro in štejejo okostenela rebra
Hladilnika pivo in prepečenec
Danes in jutri prepečenec in pivo
Temu lahko rečeš kosilo dá se
Pojesti popiti do večera sedeti
Na riti dá se v šoli smrdeti in nič
Prijateljev imeti dá se biti polpismen
Učitelje kleti in se nad najstniki dreti
Od dveh do devetih samo sedijo
Včasih sme najmlajša do risank
Da se natrpa z morijo kokoši in krave
In dveh norih psov in pošastnega dedka
Ker so boljše pretepaške deklina
Kot vsaka pripovedka in vmes
Mulca zdrsneta pod balkon in kadita
Kar sta sunila staršem pred nočno izmeno
V scufanih torbah imata pokvarjen
Mp3 in rabljeno motorolo
Tudi tako se dá hóditi v šolo*

Pettisočkrat

*Pettisočkrat pod pokrov sežem
v prazno
Pettisočkrat te sanjam čisto blizu
a nikoli ob sebi
Pettisočkrat izgineš v trenutku
ko dvignem rolete
Pettisočkrat umrem in se zbudim
na isti strani
Pettisočkrat sva se skoraj
ozavestila v dvoje
Pettisočkrat nič
je nič*

Nekega kavboja cipa

*V flanelasto rumeni svetlobi dneva,
Ki je potoval vso noč,
Se obešam po kovani, od dotikov svetli ograji
Kot obupana cipa, ki kavboju
Ledenih oči zaman ponuja
Katero od svojih uslug.*

*Potem me obraste bela omela
In v svoj zajedavski oklep
Skrije vse tiste odskorjene grče,
Iz katerih cedim židko presejan up.
Sem kot prezgodnje božično drevo.*

*V vrhnjem nadstropju odprem vsa okna,
Z blazinami pogrnem ladijski pod,
Spominjam se tvojih dolgih, tankih stopal.
Čakam te gola – karkoli bi že oblekla,
Bi bilo smešno. Prhko. Zastonj.*

*Vedno bom tvoja neosedlana cipa
In ti boš vselej tisti brezbrizni kavboj.*

Definicije (brahki 10)

*Kosci steklenih ljudi
So v meni
Kot bele kocke ledu.*

*Brezno brez dna
Je predor
Na drugo stran.*

*Hrepenenje
Je predsoba Upanja.
Pridi bos.*

* Brahki – pesmice, drobne kot grahki; ker pa so to gráhki za branje, so brahki. In še: brachus (grško) = kratek. Vsak od njih je samostojna pesem, tiste, ki se dajo, pa zbiram v stroke, kot je tale.

Blaž Prapótnik

ZOBNA MIŠKA IN DROBIŽ

Drobiž

*Dve podobi istega kovanca,
ki je včasih zlatega cekina vreden,
in drugič kot počen groš je beden;
dve plati, dve nerazdružljivi polovici.
O prvi govoriš z lahkoto
in hlastno prištevaš vrednost
- žvenket življenja - glavnici.
O drugi strani se molči,
minuta, več ... kot da je ni,
ne šteje; le teža molka
v zraku potrjuje vednost.
Vseeno je, kako si ga dobil,
kako obračaš, ni pomembno;
o ničemer ne odloča cifra - mož.
Oboje si prejel:
z življenjem smrt,
s cekinom počen groš.*

Procesija

*Videl sem
prihajati:
slepe iz galerij,
gluhe iz koncertnih dvoran,
nepismene iz šol,
krivične iz sodišč,
neozdravljene iz bolnišnic
in trdosrčne iz cerkva.*

*Gledal
sem in videl,
kako bomo odšli:
slepi, gluhi,
nepismeni, krivični,
neozdravljivo trdosrčni.*

*Kamen
se ne bo odvalil
ne od srca
in ne izpred vhoda
v kamniti grob.*

Ej, Bog

*O, bog, ti veš,
da nimam potrpljenja
peti hvalnic v nedeljo (ali kak drug dan),
si mahati pred obrazom križ kraž,
pomrmravati v polmraku greha,
biti odsotno zraven, zaradi tradicije,
ker se (zopet) spodobi.
Res, več kot to, da odkrito spregovorim
s teboj, s seboj, raje ne pričakuj.*

*Ej, Bog, ti bi lahko vedel,
da lažejo v tvojem imenu:
o tvojem imenu; da jih zanese čez
očrtan ris v tostranski prah.
Morda veš, a ne trzneš
niti z očesom v trikotniku,
ne zganeš se, ne reagiraš
odločno kot v Stari zavezi.*

*Čudim se, da ti, ki naj bi bil
pravičen, dober, usmiljen in vsemogočen,
prenašaš vse to, ne da bi vzrožil,
preprosto p o p i z d i l.
Morda ne storiš ničesar več,
ker si storil že vse - in na koncu izgubil
upanje in vero v človeka!?
Si tudi ti osupli otrok, ki se mu razkrivajo
zobna miška, Božiček, dedek Mraz, Bog?*

LEPOSLOVJE

Sled včerajšnjih dni

*Najine sledi -
večne poti čez obzorje:
ne menja jih čas,
um hoče pozabo,
pot je utrjena,
kakor v zimi je gaz.
Razmnoži se preteklost
v obtoku telesa,
ki nikoli ne spi -
in stopiš spet
na sled včerajšnjih - dni.*

Prihajaš

*Ti si tu pri meni
pustila svoje sledi,
dnevi so bili drugačni,
sobe prazne
in zrak molči.*

*Ti si tu hotela življenje dati,
med stene, ki so
dan in noč hkrati,
in praviš, da se
ni moglo niti sanjati.*

*Ti si tu pri meni
minute štela,
ko je že dan zaspal,
le svoj utrip ujela
in mesec, ki je potoval.*

*Da je samota
preveč sama,
si pri nas dojela.
Veš, jutri pridem,
če boš le ti hotela.*

Pozabljene igrače

*Na podstrešju pozabljene
igrače.
Čas in prah sta
zbrisala barve.
Pajki so spletli
punčkam nove obleke,
zdaj so neveste,
temi in dnevu zveste,
nič več za igranje.
Ne čas, jaz sem
pozabila nanje.*

Kartica zate

*Nedelja že hoče spati,
tišina zapira okna in vrata,
mesec išče pot skozi drevesa košata,
ko jaz še vedno čakam na klic
kot na pesem ptic,
ki si tam daleč nekje
že spletajo gnezda.*

Nemir v meni.

*Napišem kartico, le nekaj vrstic,
da ti pošljem pozdrave.
Veš, jaz čutim drugače.
Jaz nisem noč, ki v temi boža,
jaz nisem dan, ne vrt,
ki v njem raste zate roža.*

Jaz sem samo jaz.

*V sebi skrbi skrivam,
ne brišem solz, le okna rosna umivam .*

Nedeljsko popoldne

*V nedeljsko popoldan
prepletam dolgčas
z zlatimi všitki
in štejem kaplje,
ki po nitki drsijo.*

*Raztaplja se sneg
po vsej dolini,
trate si gladijo robove,
preletavajo ptice bregove
s pesmijo
v pomladni jasnini
in preženejo dolgčas
v moji - globini.*

* * *

*Hoja nazaj
skozi slike
razplete v umu
dnevom podarjene
čipke iz svile
na rožnatih krilcih.*

*Preplete samoto
z vzorci sonca -
ujetega med cvetjem
tvojega vrta.*

*Razdeli ljubezen
v srca -
prižge luči v temi
naših soban.*

*Hoja nazaj
bosih nog
čez pisane trate za čas naprej
reke polni.*

In bom spet otrok

*Spomini se s prsti
dotikajo in božajo
razpoke našega doma.*

*Tako ranljivega v tišini,
v mraku grozljivega,
jokajočega ob koraku,
da bolečina kriči.*

*Le misel se lahko
sprehodi po tej praznini.
Ve, da ne bo zlomila
kljuke na vratih,
sesula stekla na oknih
in prebudila speče duše.*

*Kakor senca bom sedla,
le za trenutek, na pajčevino,
ki ves dom prepleta,
in bom spet otrok,
objeta od njenih rok.*

* * *

*Poležavala sva trate
v senci dreves,
se okrasila z marjeticami,
da je dišal še veter,
ko naju je božal,
na svojem sprehodu.*

*Dan je zdrsel
prehitro mimo metuljev,
poljubi so ostali nepoljubljeni,
besede so utonile v temo.*

*Mraz me je objel
močnejše od tvojih rok.*

Boštjan Temnik

RADETU NIKOLIČU

LEPOSLOVJE

Radetu Nikoliću

*Meglen spomin na dušo mojo sije,
onkraj je Uršlje lepa pot peljala,
je vila v kraj, kjer tebe mi spoznala,
da vdahne tvoj poet mi umetniže.*

*Um tvoj talent je bil Bogu brez vaje,
harmonija rok – glino je gladila,
je enkrat kačo vinsko prebudila,
enkrat kamnite vzela poezije.*

*Si vračal omamljen nazaj se hote,
tuji so psuvali – domači odšli,
ej, to bil je udarec, bilo gorje.*

*Boš odlival, gnetel in klesal še ti,
obraze srečne sladke svetlobe,
jaz svoj um in roko posodil bom ti.*

(01. 03. 2001)

Jože Tisnikar, Družina, oglje, papir, ni dat., 35,5 x 27,5 cm

Maja Visinski

KURJA POLT

Kurja polt

*kot drobne brzice prileze izza kolen za vrat
se pretaka v zvrtnjenih tokovih
utira potočnico
se zajezi, kjer poganjajo rdeči tulipani
suva me pod rebra
žgečka po podplatih
dviga lase pokonci
hinavsko krade zbranost
me draži in vlaži*

*da je boleče telo od te elektrike
ki jo pošiljaš vanj*

Zapis

*za spuščeno zaveso
sva komaj obdržala
količino omotice
hotnega ponosa
hrustljave slasti
smehljaje objemov*

*za spuščeno zaveso
si me v večnost zapisoval*

V sebi

*te napajam, širim in trdim
trgam sidro iz preteklosti
polna tesnobe pred preveliko srečo
brez približkov te oropam tekočin
skozi izmuzljiv rob telesnosti
dokler ne začutim tvojih nohtov na hrbtišču
in na ramenu zob
vročo sapo na ušesnih mečicah
vračam le nemočen vampirski ugriz
ker nikoli ne ostaneš do konca*

stisni me k sebi, v sebi

Skozi povrhnjico

čez mizo sva se zavohala
skozi nepredirno celoto soparnega večera
ki je bil kot darilni paket obsedenosti
v merah mojih oblin
počasi, počasi, počasi
sem pronicala skozi povrhnjico
moje vode so začele valovati, valovati
pljuskati ob meglice skritih čeri
ki so se risale v tvojih, mojih hieroglifih
dokler se niso godrnjavi toni
spreobrnil v poželjivo melodijo

na mizi je ostal samo osnovni kalup
s pramenom obrisa
moje polne dojke

Polnokrvnost

mokrastično vzdihujoče
z izprijeno težo globokih vzdihov
in radoživostjo nekontrolirano drhtečih gibov
ujeta v ekstazo nemira
ki ga veter nosi skozi okno pod bregom

ekstatično klatim oblake z neba
brez pazljivih manevrov
ko se namočim v lastni nasladi
ki jo preluknjaš
kot elektrošok, šokšokšok
do skoraj shizofrene polnokrvnosti

prezgodnji umik me vedno vznemiri

v lepljivem sunku ga na vse pretege
skušam ujet
čakam naključja
in previdno odmerjam poglede

vetrc me shladi, ko pred tabo gorim

mi verjameš

da sem zvesta in vdana
razčesanih ustnic
ki črkujejo prespani namig
za razvrat daleč od doma
kjer ni odvečnih oči
in se lahko v miru natikava
kot dva deviško gola
ki se parita v mokri slasti

nečimrn dan ujame ostanke posušenega semena

ubrano jih razkazuje mimoidočim
ti skrivajo poglede na jugozahod
skozi metastaze zavisti
ki jim brsti skozi kmečko zdrava rdeča lica
oni ne puščajo madežev
na nedeljskih popoldnevih v dvoje
ob sprehodu po mestu
pod rahlo shizofreničnim obnebjem
kjer se midva zamaknjeno nasajava

Zajedanje

zleknjena na naslonjalo želja
se podrgnem vzdolž tvoje dlani
hrbet konkavno izbočim, telo se odzove
sanjam o rozinah v popku
pod trepalnicami vidim same svetle zvezde
vleče se med prsti, zlepi na koži
nikoli sita te izsesane strasti
krčevito stiskam oči
in spet spoznam ta ritem življenja
ob spokojno spečem dihanju

- vdihni in izdihni se zleknjeno zajedajo vame

LEPOSLOVJE

Zoreči dan

*Ko se zgodi
moj zoreči dan,
shranim
dozorele plodove
v shrambo
svojega spomina.
Jih zaužijem,
ko se zbudi
v čutih
radostna skomina.*

Metulj

*Zakaj metulj
sredi februarja
veselo poletava,
saj cvetje
še v zemlji ledeni?*

*Morda ga zvalil
zaljubljeni
je Valentin,
ki hrani ključ
od korenin?*

*Si mislim lahko,
da zame leta
in lepo, zdravo leto
mi obeta!*

Mračna misel

*Mračna misel
kot siva vešča
nad mano frfota.
Verjetno
turoben dan
povzroča neugodna
valovanja.*

*Želim,
da mine
mračna misel
in vešča siva
z njo
v temo naj izgine.*

Meglina svetloba

*Čeprav ne vidim
skozi meglo
sonca,
vendarle čutim
kako rahlo ogreva
dušo in telo
s toploto meglino.*

*Si predstavljam
meglo kot kopreno,
ki skrivnostno
zakriva
svetlobo in toploto
dragoceno.*

Več je manj

*Ko hočeš
vedno več,
je malo
premalo.*

*Nalagaš
in nalagaš
balast,
ki je vreden
več kot nič,
ko podležeš
zakonu narave.*

*Takrat je
le prijateljska beseda
najbolj dragocena.*

Igra

*Igram se
z besedami
In nitmi.*

*Iz besed
nastane pesem,
iz niti
lep izdelek.*

*Besede v pesmi
so za dušo,
izdelek
za oko.*

Pesem vsakdana

*Tudi pesem
vsakdana
je lahko
dragocena,
če je občutena,
če vidi nevidno
in čuti neznano.*

*Moja
pesem vsakdana
hrani dušo,
zato jo imam rada!*

*Lepa beseda v
lepi misli
ODSEVA
svetlobo dneva,
občutja medena,
iskrivost mladosti,
modrost starosti.*

*Je nepogrešljiv
balzam
za čutečo dušo.*

*Je najlepše
od lepega.*

Barbara Žvirč

POBRANKE

LEPOSLOVJE

Polnočne

*

*Maslena jabolka iz sanj
mi polagaš na oči
in platnene kite noči
vežeš čez rame.
Da kakor včasih,
da kakor zmeraj,
da čisto potihno
stopim na umito nebo.
S koprenastimi oblaki
oblečem jutra v pesem,
sonce podtaknem med drevesa
in zaokrožim dan.*

*

*Zavesa vrbe
ti pada na lica
in ptice ne letajo visoko,
ko črni veter
podi viharje čez njive.
Ti pa si greš s prsti skozi lase,
pristaviš za kavo
in prebiraš ljubezen.
V okna se zaletava dež
in mokre zemljevide
riše vse do puhteče prsti,
na kateri si pustil rahle odtise,
ko si se zgodaj,
že drugič,
vračal iz gozda.
Z napušča kapljajo obljube
in v hišo zanese prvi jesenski list.
Oblečeš toplejše hlače
in me pokličeš h kosilu.*

*

*Deliva si okamenelost udov,
ko mi v poznojutranjih gubah rjuhe
čez hrbet ženeš črede samorogov
in tvoj polbog poželenja
v ihti ruši moje oltarje.
S prsti mrmrava vročične mantre.*

*

*Čisto kratki vdih
so takrat,
ko dotike vpletaš v moje lase.
Čisto kratke sekunde
so takrat,
ko lepiš poljube
na pregrinjalo telesa.
Čisto kratke sanje
so takrat,
ko prepletava želje
za sadike jutrer.
Čisto predolge ure
so takrat,
ko sama sediva
vsak zase.
Čisto prehitro odhajaš ...*

Pobranke

*

*Malo
in še malo
bolj
sva sama.
Malo ti
in malo jaz.*

*

*Kri-s-tal
zime
tisto mrzlo
zver v meni
potiska
v silno hrepenenje,
ko mi počasi
padaš čisto
dol na obraz.*

*

*Pogrneš me.
Nasmejano
še od prejšnje noči
in v tišini prve
jutranje kave
oblačiš časopis
in slačiš hlače.
Da še enkrat
stopiš čezme
na pravo stran
začetka dneva.
Utripam.*

*

*Na obronkih
rdečega mesta
je moja senca počasna.
V mislih še zmeraj
s tabo
mečka mlado travo.*

*

*Nista
ne veter
ne sonce
zavesa neba.
Ne oblaki
puhasti od ljubezni,
ne luna
srebro noči.
Drobne zvezde -
žarometi -
skrivajo najine oči.*

*

*Večer drhti v
hladu,
ko vročično
lepiva poljube ...*

Prerokbi

*

*temne oblike
svetlobe
s stenji rdečine
rišejo kažipote
čez naslonjala bližine
in roke
nemirne počasi plešoče
ježijo kožo
čez razdalje
še bolj z dotiki
prerokujejo dvojino*

*

*Skrbno izbrane besede,
ki sem jih ogrete na sobno temperaturo
pustila na mansardnih oknih,
če bi slučajno letel kaj tod mimo,
je odplaknil zimski dež tistega dne.
Strmoglavljeni samoglasniki
so se zatakneli za rob pločnika.
Pred trgovino z avto deli
zdaj mokri štejejo sestre luže
in barantajo za objeme.
S soglasniki so celo stavili,
da te ne bo na Miklavžev večer.
Medla svetloba uličnih svetilk
je bila priča
kolosalnemu padcu ljubezni s strehe
(ostali so samo leseni cokli
in razbrazdane njive srca,
s katerih bom na spomlad
naganjala kose).
Odkruške je razneslo daleč po cesti,
par se jih je zataknilo
med verige rebrastih koles priklopnika,
in jih danes nekje na severu,
ob večerih kot je ta,
mlad arhitekt zida v stene
svojega počitniškega stanovanja.
Jaz pa ne dajem več ljubezni.
Komajda je imam še zase!*

Vlasta Žvikart Zaveri

IZ LEPEGA DNE KOT APRIL

LEPOSLOVJE

Nikoli

*ne trkaj na vrata Skozi katera ne
nameravaš vstopiti Nikoli ne vrni
pogleda Ne da bi ga prej obrisal
ob svoje čisto prešito srce
Nikoli ne obračaj gumba v smeri
poljske rože Če skoznjo piha
moker dim Znanilec slabega
in preležanega poletja
V smeri ki je smer pozabljene
ljubezni Kot so vse smeri v resnici
smer pozabljene ljubezni Ki jo bomo
nekoč spet našli Ne da bi mogli
izbrati ali jo najdemo za zmeraj
ali le za par premišljenih trenutkov*

*Nikoli ne prodajaj upanja nekomu
Ki prebiva v novi hiši starih sanj in
lika zavese na prešitih oknih Ne
ustavljaj avtomobilov ki vozijo čez
reko In ljudi ki režejo cvetje v obliki
srpaste noge Ki ne bo nikoli prestopila
razsutega praga pregrešne ljubezni*

*Ne kradi upanja ljudem Ki so prepričani
v začetek in konec Čeprav ni začetkov
in koncev in je vse samo začetek konca
in konec začetka Smer prerezanih
pogledov Kot smer nedokončane
ljubezni Ki jo bomo nekoč spet našli
Ne da bi mogli razumeti ali smo jo
našli za zmeraj ali le za par
nepremišljenih trenutkov*

Mora biti Da ne razumeš

*Prvič Drugič Tretjič Mora biti da iz kroga
izstopijo vse bežne mimobežnosti
Mora preteči Veliko nemih let veliko
modrobelega časa Mora biti Ko
ne zatipaš Pritiklin obrnjenih hotenj
Neumevnih kot vračanje petelinjih
klicev v bleda jutra Mora biti Da
zogleni papir v pravih rokah Da
izstopi zrklo vsevidnega očesa
Tiho strmeč v suho sonce
neprave dežele Njene
gole misli Ukradene
a ne netvoje
Moraš roditi
potrpljenje
veliko
potrpljenja
Ključ do vode
moč vrnitve in
pozabljenje Ko nimaš
druge izbire da pozabiš
S tihim strmenjem vsevidnega
očesa izstopiš brez besede brez
prošnje za zadnjo stopinjo Mora
biti Da daš besedi zavetje za
drugo besedo Da s trpežnostjo
objame tretjo Na previsni pečini časa
živiš brez časa da bi razumel Ker mora
biti Da ne razumeš Prvič Drugič Tretjič
Ne ker mimobežne misli ne najdejo
izhoda Mora biti Ker je včasih čas
edina voda da umije tvoj izhod*

Če odhajaš če odhaja

*tvoja kakor slepa usoda Tvoja
kakor slepa vest ki nima časa
postaviti svoje blede noge
na tvalo preteklosti*

*Tvoja a prepredena s tisočimi
vrvmi nemirnega a premaganega
mesa Vonj tvojih pregrizenih
nog se je izgubil med ta sivi
strah Preluknjan kakor gozd
ki je pozabil zapreti vrata*

*Če boš ti Boš kadar koli
pomislil Ko je tvoje slepo
srce reklo da nima v mojem
mestu več ničesar iskati
Ko je umolknilo in se obrnilo
stran od reke a stran
od ljudi Se ustavilo kot roj
zastrupljenih čebel pred to
nevidno neprebojno skalo*

*Če odhajam Potem moje
slepe oči nimajo časa
postaviti te blede noge na
tvalo preteklosti Drugače je
če obideš goro a si nalepiš
obraz na kosti Samo nekaj
kar se dogaja daleč odtod
Ko tvoje lepe oči sanjajo o
tem kje so bile Ko so zgorele
sredi neke davne že zdavnaj
osivele zime Samo nekaj je
kar ni potok ne obžalovanje
Ko se sredi tihih pogovorov
tvoje mirne oči ozrejo k
sreči a ponižanju*

Eilean Donan

*Tako na tiho bom
znala narisati veselje Ki ga
nismo prinesli s severa Kjer
se lomijo valovi kot zabrisan
veter z laježem majhnega
psa Ki nas je hotel utopiti
v nemirni vodi tistega
pristanišča*

*Tako na glas bom govorila
o tistih dneh da mi bodo
razpokale ustnice nad gladino
premrzlega morja Predirljivo
in na glas kot jočejo kraljevi
galebi Noseč mir in krpe
tolažbe v moja suha usta
Da nas zazibljejo v sanje
Kjer se na pol poti zruši
most v vodo brez vsake
globine*

*Tako visoko in daleč bom
nesla svoje roke Da me bodo
boleli prsti Ki so se dotaknili
prezebljih zidov našega gradu
Ki nas je videl prvič mogoče
zadnjič Tako potihom bom
rekla ime da me bo slišalo
oko noči ki je z nami poslušalo
kako se je za zaveso zganilo
nekaj težkega kot naša
usoda*

*Tako mrzlobno tiho je tukaj
Za veseljem ki je ostalo na
severu Kjer se lomijo valovi
kot zabrisan veter z laježem
majhnega psa ki nas je hotel
utopiti v nemirni vodi tistega
pristanišča*

Sašo Vrabič, *Pričakovati Karin*, 2008, ogljne na papirju, 217 x 101 cm

Sašo Vrabič, Gerberjevo stopnišče, 2007, olje, platno, 100 x 80 cm

Peter Hergold, Brez naslova, 2004, olje, platno

Peter Hergold, Brez naslova, 2004, olje, platno

Naca Rojnik, Čas teče I, 1999, žgana glina, 35 x 35 x 2 cm

Naca Rojnik, Vaje za glino I, 1999, žgana glina, 36 x 36 x 5 cm

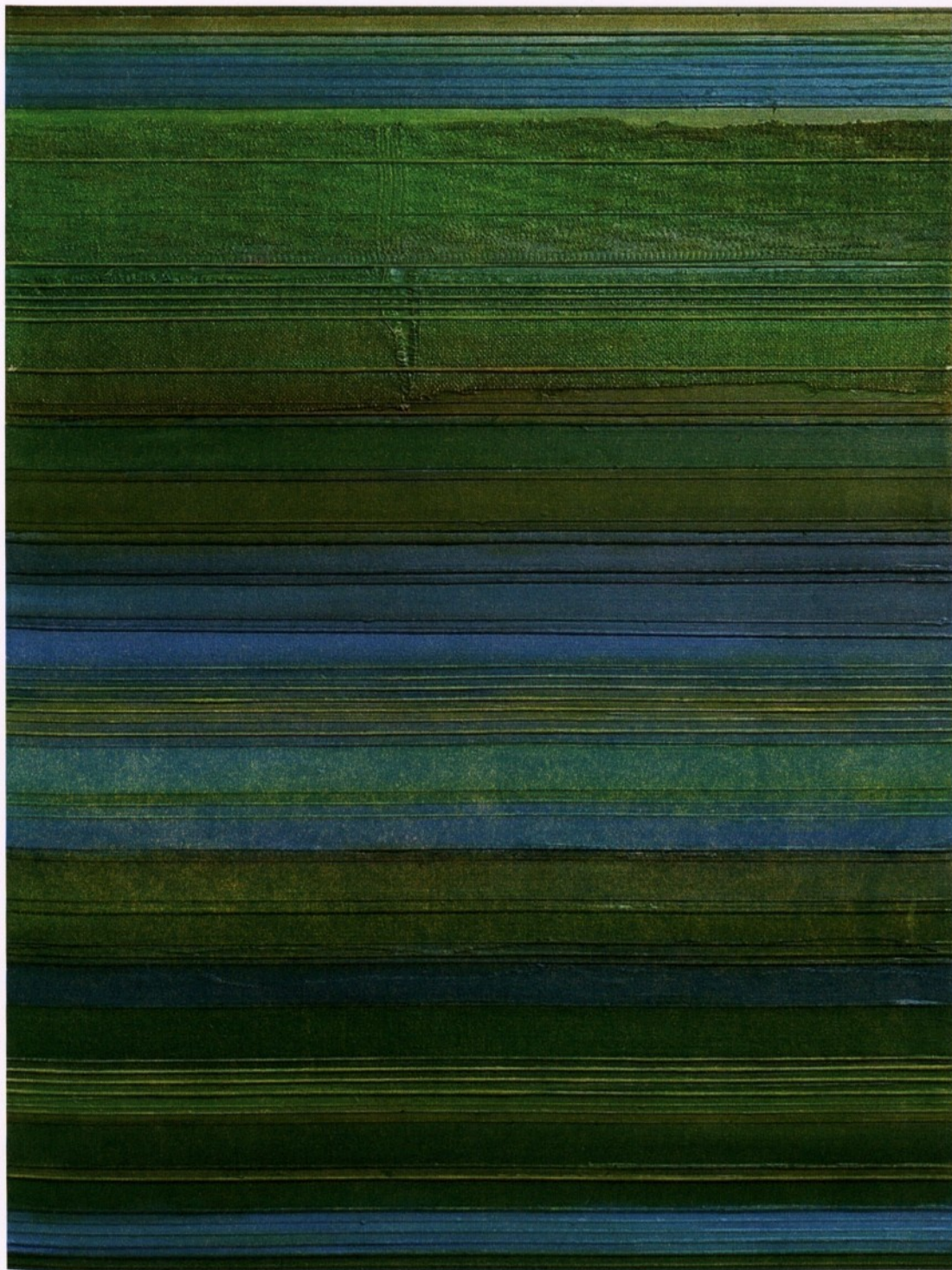
Valentin Oman, Agypten, 2003-2004, mešana tehnika, papir, 50 x 21 cm.
Del zbirke KGLU

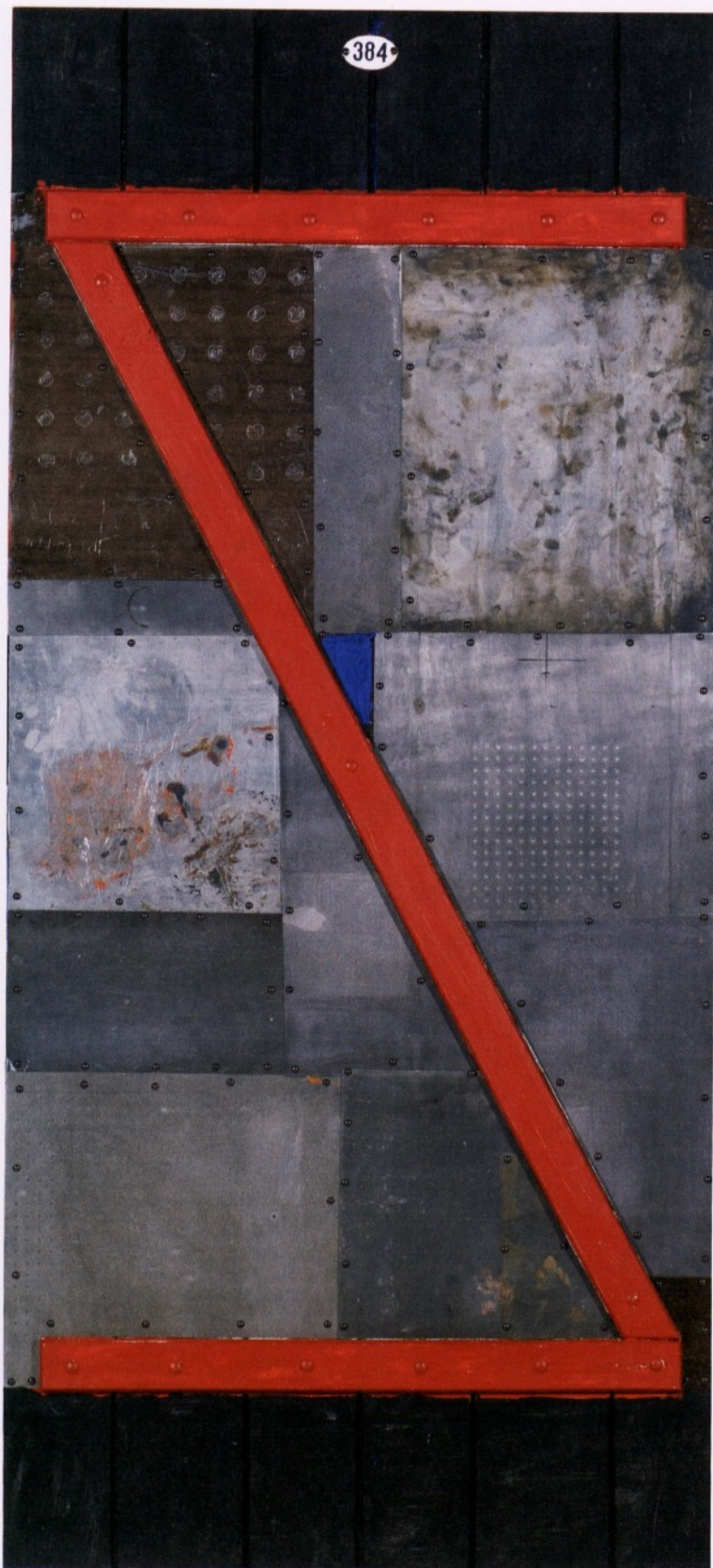
Valentin Oman, Agypten, 2003-2004, mešana tehnika, papir, 50 x 21 cm.
Del zbirke KGLU

Luka Popič, Brez naslova, 2007, akril, vrvica, pletenina, platno, 120 x 90 cm, foto T. Jeseničnik

Luka Popič, Brez naslova 2, 2007, akril, vrvica, pletenina, platno, 120 x 90 cm, foto T. Jeseničnik

Bogdan Borčić, Vrata mojega ateljeja, 2007, akril in cinkove plošče, 200 x 90 cm

Bogdan Borčić, Blatnikova vrata, 2008, akril, 200 x 140 cm

V svetišču družine

LEPOSLOVJE

(mož, otroci, ljubezen in vse drugo
z ženskim pogledom)

Končno lahko nekaj zapišem. Da se mi ponuja možnost za pisanje, je prav neverjetno (zaradi družine namreč - mojega moža in treh »ljubkih« otrok). Seveda imam srečo, da nas je toliko in da se družinska idila samo včasih (ne ravno redko oz. skoraj dnevno) sprevrže v kaos, ko gre vse mimo načrtov in se mi dvigne še zadnji las na glavi (pa naj bom po naravi še tako mirna in sproščena, otroci in mož so nepredvidljivi, zato ljudem brez sposobnosti prilagajanja odsvetujem te vrste življenja). To je to - **naše svetišče**.

Ko sem oni dan prebrala Vieweghov Roman za ženske, sem se do solz nasmejala glavnemu junaku Oliverju in njegovemu cinizmu ob besedi »idealni moški«, češ da ženske vse življenje iščejo, kaj bi ta idealnejši bil, hkrati pa se odmikajo resničnostno idealnemu. Prav takšen **resničnostno idealen** je moj **mož**. Res pa je, da tudi moja pričakovanja niso nekje nad oblaki, ampak na trdnih tleh ali še bolje - v kakšni podzemni jami - in sem vesela, če poleg svoje službe in rekreacije kdaj pogleda na najine otroke. In če opravi še kakšno gospodinjstvo opravilo (npr. sesanje ali pomivanje posode), je to že mimo mojih pričakovanj. Si zasluži že kakšno dodatno uro rekreacije, mar ne. Torej, s svojim dragim sem zadovoljna, pa ne samo to - že nekaj časa sem celo prepričana, da je ta pravi zame. Nekaj takega kot tisti plašč iz šestdesetih let prejšnjega stoletja (pravi semiš, svetlo rjave barve, podložen in topel). Podedovala sem ga po teti in vsako leto na začetku zimske sezone iščem po trgovinah novo zimsko oblečilo, za katero se vedno znova izkaže, da je le senca tistega uležanega rjavega plašča. Tako domače se počutim ob njem (mojem možu) in v njem (mojem plašču), ob njem sem lahko gola v vseh pogledih, brez pretvarjanja. Saj vem, to moje prepričanje ni ravno v stilu modernega globalnega potrošniškega pogle-

da na svet: Imeti istega moža in isti plašč (pa še kaj bi se našlo) več desetletij. Mislim, da bi se večini, če bi ta trenutek to brali, zdelo, da sem za luno.

Ups, nekaj se dogaja v sosednjem prostoru (igralnici z desetmesečnim otrokom, najmlajšo članico naše družine), nekam čudno tiho je vse skupaj ... moram pogledati ... Takooo, sem že nazaj (hitro, a ne). V resnici tiste tri pike pomenijo 9 ur in vmes je ... ni važno. Zdaj sem tu, ni potrebe, da bi do potankosti opisala vsa rutinska opravila, ki sem jih v tem času opravila. Ali pač ...

Čez noč je zapadlo kar nekaj snega in lotim se opravila, pri katerem si ženska (ponavadi moški, če nima potrganih križnih vezi na kolenu) krepi mišice na rokah, krepi moč prijema (in kaj vem še). Dejstvo je, da te konec dneva boli vsaka mišica telesa vse do kosti in se sprašuješ, če morda nimaš gripe, ki že razsaja naokoli. Seveda je to opravilo (kidanje snega) zelo organizirano, saj mora vsebovati še dodatne naloge za otroke, kajti kam naj v tem času daš dojenčka in še druga dva, ki pa razposajeno tekata naokoli. To zgleda približno takole: otrok v vozičku, mama z lopato v roki pazi na enakomerne gibe - zajameš sneg in ga vržeš na kup, se obrneš, otroku kaj poveš in ponovno zajameš sneg ... vmes nenehno nadzoruješ večja otroka, ki sta že premočena do spodnjih hlač, a se še vedno valjata po snegu ... dokler ni dovoz do hiše očiščen. Kako bi se sicer domov pripeljal mož in oče najinih treh otrok. To traja kako uro, potem pa hranjenje in kuhanje in pospravljanje in pomivanje in ... In ko je moj dragi mož že nekaj časa doma (recimo pol ure) in smo po kosilu, ob kavi - mož z razgrnjenim časopisom mirno vpraša: »Ja, kaj ste pa sploh delali danes?« Pogleda seveda ne odvrne od rubrike ŠPORT, saj preživljanje »prostega« časa njegove družine ne more biti bolj zanimivo od športnih dogodkov tega dne. Sama ne rečem nič, ampak v glavi mi že

začenja vreti. Otroka pripovedujeta o snežnih doživljajih, oče pa se ne pusti motiti, mirno bere in včasih izusti tisti zdolgočaseni »ja«, da imata občutek, da ne govorita samo steni. Seveda ohranim mirne živce, kaj bi razlagala ... Mirno srknem kavo in pomislim, da je življenje preprosto lepo.

In ko smo že pri kosilu in kuhanju. V študentskih letih so nas razvajali s prehrano študentskih bonov. In kako se lahko bodoča intelektualna ženska nauči kuhati, če se lahko prehranjuje z boni. Pretresli so me ukrepi naše vlade o podražitvi bonov in pomislila sem na ogrožene želodce naših študentov in študentk, toda potem sem se spomnila sebe po končanem študiju. Ženska oz. takrat še dekle brez kuharskih izkušenj. In ne edina. S fantom sva se preselila v lastno stanovanje, opremiva kuhinjo in začnejo se takšna in drugačna kuharska padanja, dobesedno. Skoraj bi že obupala, oba. Mož je obupal, tako da zdaj kdaj pomije posodo in to je to. Jaz pa se nisem dala, moj trud se je sčasoma obrestoval in po desetletju rednega ustvarjalnega dela v kuhinji človek ugotovi, da vaja dela mojstra, da tega ne zmore vsak. Naj to izjavo podkrepim s tremi argumenti za (ugovori niso zaželjeni):

1. Vedno jemo po mojem okusu. Mogoče komu ni všeč, toda potem naj si pa sam skuha, a ne.

2. Mož je prepričan, da kuham tako dobro, ker skušam ustreči njemu in otrokom. In me obožuje. Seveda mu težko dopovem, da je drugače.

3. Kuhanje pomeni redno rekreacijo (če kuhaš vsak dan). In če ješ vsak dan, se moraš tudi rekreirati vsak dan, saj bi drugače odvečni kilogrami kar hitro obviseli na zrelem ženskem telesu. Ne vem, če je to poimenovanje na mestu, ker bi se o zrelosti dalo debatirati. Trenutno se spomnim le reka *Mlad si samo enkrat, nezrel pa si lahko vse življenje* (Germaine Greer). V podrobnosti se ne bom spuščala.

Imam nov reklamni slogan: **Kuhanje je rekreacija**. To sem zadnjič na sprostitutnem večeru v wellness centru skušala dopovedati svojim kolegicam, vendar je bil odziv bolj negativen. Vseeno sem jim poskušala razložiti. Začetna vadba obsega sproščeno hojo

po stopnicah v klet do krompirja (29 stopnic navzdol in 29 stopnic navzgor), nato v vrt (50 m) po solato in potrebno zelenjavo. Vsako rastlino je treba skrbno utrgati s predklonom in jo položiti v posodo. Vajo ponovimo po potrebi, dokler ne nabereмо zadostno količino zelenjave. (Pozimi ta del odpade, je pa zato potrebno peš do trgovine, po policah sem in tja. Res naporno opravilo, pri katerem izgubiš poleg veliko kalorij še več živcev.) Nato skledo z iztegnjenimi rokami odnesemo do kuhalne površine, kjer je potrebno opraviti postopek pranja in čiščenja. Pri postopku je potrebno paziti na vzravnano držo (stiskamo trebušne mišice, ramena potegnemo navzgor, tazadnja je stisnjena). Jedi so pristavljene na štedilniku in imamo nekaj časa za vaje na hrbtu (ležimo na tleh in opravimo nekaj vaj za krepitev zadnjice in hrbtenice). No, kosilo bo kmalu pripravljeno, zato še nekaj vaj za sprostitev. Zaprem oči, vonjam hrano, ki se kuha. Rečem si kakšno pozitivno misel in to je to – naše družinsko svetišče. Kosilo je pripravljeno: »Dragi, otroci, kosilo!«

Včasih me ne vem iz kakšnega nagiba zgrabi, da bi šla z možem v gledališče ali v kino. In pred kratkim je bilo ravno tako. Ponavadi se kaj zalomi, zato sem ga že kak teden prej vprašala, če se strinja. Naj povem, da **mož ljubi prireditve**, vendar točno določeno podzvrst – nogometne tekme. Nikakor pa ni navdušen nad raznimi komedijanti in še manj nad tragedijanti, vendar se zaradi ljubege miru kdaj pa kdaj pretvarja, da mu je tudi to v zadovoljstvo. Tako, karte so bile rezervirane, dan pred predstavo pa si z nerodnim korakom poškoduje koleno. Niti vprašam ga ne, če boli, ker sem besna. Predstavo torej preleži z ledenimi obkladki, v gledališču ga nadomesti prijateljica. In zvečer mu že pripovedujem o komičnih situacijah, o jezi ni sledu – dober ženski čvek vse reši.

In naše svetišče ne bi bilo tako sveto, če ne bi bilo **treh malih angelov**. Vsak ima sicer svoj malo manj angelski karakter, toda sprejeti jih je treba takšne, kakršni so – brez jokanja, ker je to pošiljka brez garancije, brez navodil za uporabo in brez možnosti vrnitve izdelka, če z njim ne bi bili zadovoljni. In verjemite, da je tako edino prav. In zame so

ti najini otroci resničnostno idealni, čisto po možu.

En primer idealnosti se je pripetil včeraj, ko je najstarejši sin (prvošolec) prišel domov, vendar brez šolske torbe. Že večkrat se mu je pripetilo, da je kaj pozabil, a brez torbe in njene vsebine pa še ni prišel. Previdno sem ga vprašala, kje ima torbo. A odgovora od nikoder, pač pa solze, prave krokodilje, šele po nekajminutnem histeričnem joku se je ubožec spomnil, da je torbo pustil menda na parkirišču, kjer čakajo na kombi, ki jih pripelje domov. In kaj stori odrasel obvladljiv človek v tem primeru? V glavi se mi ponujajo tri možnosti: lahko mu eno primažem, lahko se mirno pogovorim z njim ali pa začnem kričati. Seveda se odločim za miren pogovor, ki pa postopoma preide v kričanje, tretje variante se ne poslužim. Ko se umirim, pokličem očeta tega otroka, ker je blizu sinove šole, da naj pogleda, pod katerim kolesom leži torba. Mož reši zadevo in sin komentira, da vse skupaj pač ni tako strašno, saj je očka vse uredil. Nič ne rečem, le ošinem ga s pogledom in si mislim svoje: »Ni mu pomoči, že ima znake moške brezbriznosti.« Leto in

pol mlajša sestra nima težav s pozabljanjem, zato sem lahko brez skrbi, da bosta prinesla domov vse, če bo ona z njim.

Omenila sem že našo dojenčico. Stara je 10 mesecev in ravno zaradi nje okušam sladkosti porodniškega dopusta (še kakšen mesec). V kakšnega skrb vzbujajočega otroka se bo razvila slednja, lahko le ugibamo. Dejstvo je, da je zelo adrenalinska, saj jo najbolj mika plezanje in iskanje nevarnosti (vtičnic, stekla). Pred dobrim mesecem je pokazala to svojo lastnost, ko se je s hojico odpeljala po stopnicah v klet. Na pol poti jo je vrglo ven na oster rob in razparalo ji je zgornjo ustnico vse do nosu. Krvi je bilo povsod polno in z možem sva bila čisto iz sebe. Izkazalo se je, da je bila le zunanja rana, odnesla jo je z nekaj šivi, kakšnega nevarnega udarca po glavi pa ni utrpela. Pravkar spi in takrat sem tudi jaz najbolj pomirjena, ker ni izpostavljena raznim nevarnostim.

Torej, trenutno je vse zelo spokojno, mož in starejša otroka so od doma, najmlajša spi, jaz pa meditiram v našem družinskem svetišču. Naj traja ...

Jože Tisnikar, Družina, oglje papir, ni dat., 23 x 18,7 cm

Lenčijev brod

Naša Lenčijeva domačija je ležala pod progo, tik ob reki Dravi. Tako smo pri nas doma, odkar pomnim, imeli brod – tak večji čoln za prevoz ljudi in včasih tudi živali čez reko. Bil je zelo dobrodošel, saj med Dravogradom in Vuzenico ni bilo nobenega mostu, ljudje pa so več ali manj še hodili peš in je bilo potrebno premeriti dolgo pot, da si lahko prišel, če si želel, na drugo stran reke.

Tako sem nekoč, ko sem bil še pobič, stikal po drvarnici in med kupom starega železja našel nekakšno jekleno vrv in neka čudna kolesja, zraven pa je bil še zvonec, za katerega je bilo dediju še dolgo žal, da sem ga izbrskal iz zaprašnosti. S tem zvoncem sem potem od jutra do mraka neprekinjeno pozvanjal – cin, cin, cincin, bam, bam. Zvonec je pel, da je donelo okoli oglov, ne vem pa, zakaj je ta meni tako mila glasba parala živce mojim domačim. Bila je ko prava muzika, pa je niso marali.

Naenkrat je bilo tudi dediju dovolj in določil mi je, da lahko zvonim le takrat, ko bo tudi pri sv. Boštjanu zvonilo večno luč, to pa je samo zvečer – komaj enkrat na dan. Dedi je rekel, da jih to moje nenehno zvonjenje preveč vznemirja. Takrat mi je povedal tudi zgodbo o Lenčijevem, to je našem brodu, in kakšno vlogo je imel prav ta zvonec.

Brod smo pri nas imeli že od nekdaj, potrjen je bil s posebnim občinskim odlokom. Nekoč se je ob veliki vodni ujmi v Dravogradu pod vozilom podrl Kovtrov most čez reko Mežo, po Dravi je prineslo dva utaplajoča se možaka, ki so jih ravno pri nas s čolnom še zadnji hip rešili iz vode. Od takrat se je naš brod imenoval »Lenčijev brod v sili«.

Drava je takrat bila še ozka, a veliko bolj deroča. Od Tratnikovega grabna je bila čez Dravo napeljana jeklena vrv, nanjo pa je bil s posebnimi železnimi kolesi pritrjen čoln, zraven pa na posebnem vzvodu še zvonec. Če je kdo z druge strani hotel na to stran, je samo pozvonil in glasno zaklical čez deročo reko: »Ajn rifnga, Lenči!« in smo morali ponj. Najbolj zoprno je bilo ponoči ali pa če je močno deževalo, a ni nič pomagalo, treba je bilo po popotnega čez reko. Zelo nevaren je bil tudi ta spodnji veter, ki je vlekel proti rečnemu toku in je na vodi delal velike belo penaste valove.

Potniki so nekaj malega plačali za brodnino, tisti pa, ki so brod pogosteje uporabljali, so za

prevoz raje odslužili z dnino. Najbolj živahno je bilo, ko je bila pri sv. Boštjanu lepa nedelja: takrat se je vozilo od jutra do noči, še tudi pozno v noč, in ljudje so radi in dobro plačevali.

Dobri plačniki pa so bili tudi baronovi kosci. Baronov oskrbnik je po hribovju onstran Drave na ostriški strani obiskal kosce, že ko je trava še komaj pridno cimati začela. Tako so dedi rekli, a jaz takrat še nisem vedel, kdaj pravzaprav trava začne cimati. Moral je pa biti res dober kosec, kogar je baron povabil v košnjo. Plačilo je bilo tudi dobro in takrat eden redkih gvišnih dohodkov kmečkih pobov. Kosec je moral kositi gladko z velikimi zamahi. Če je za njim ostajala nepokošena trava, je sicer dobil plačano za tisti dan košnje, za naprej ga pa baronov oskrbnik ni povabil. Če pa je kosec preveč mahu zraven košnje nakopal, je pa tudi bil odslovljen z besedami: »Mah si lahko še pozimi nakopljemo, kaj bi se sedaj v tej vročini matrali!«

Plačevalo se je za vsak košeninski dan sproti, poleg denarja je bila tudi hrana obilna. Oskrbnik je bil z vsakim koscem prijazen. Včasih, če je bila košnja še posebej uspešna, jih je prišel pozdravit sam baron in jim privoščil šefan vina za likof. Takrat je zadonela pesem koscev v poletno noč. Dekleta onstran Drave so se veselo ozirala čez reko, saj so vedela, da ko bodo fantje zvečer prišli od broda, bodo lepo zacingljali srebrniki v njihovih rožnatih predpasnikih in bo ob lepih nedeljah na sejnih še posebej živo.

Živahno je bilo tudi v vaški krčmi, ki so ji rekli Kluže. Te so ležale na nasprotnem bregu in dedi je z iztegnjeno roko zasanjano pokazal od naše domačije tja čez v vodo, kjer je iz reke Drave gledalo le nekaj kamenja, ostankov zidu nekdanje gostilne.

Včasih so pa bila tudi bolj klavrna doživetja s tem brodom, če so se fantje, posebej Šempetrčani so bili vročekrvni ravsarji, stepili na veselici pri Klužah. Takrat je zvon predirljivo cingljaj, kot bi ga hotelo odtrgati. Na hitro je bilo treba spraviti sem čez na varno kakšnega pretepenega izzivalca, da bi ga vročekrvni pobi še bolj ne zdelali!

Tako sem opustil celodnevno pozvanjanje okoli hiše, ko pa se je od sv. Boštjana oglasil zvon za večno luč, sem mu z druge strani Drave vsak večer pridno pomagal. Sicer samo enkrat na dan, a vendarle.

Ingrid

LEPOSLOVJE

Nočni klub v mestnem hotelu je bil zaseden do zadnjega sedeža. Kdo bi si mislil, da bo nekaj ukrajinskih plesalk ustvarilo takšno zanimanje. Direktorju hotela se je kar smejalo, ko se je v družbi dveh prijateljev nacejal polsuhega jeruzalemčana. Niti v sanjah mu ni prišlo na misel, da bo v tako kratkem času uspel privabiti v nočni klub toliko domačinov. Kjerkoli je bil, povsod je razlagal o prečudovitih plesalkah, o striptizu, o črnolaski Ingrid in še o marsičem. Izogibal se ni niti pogovorom o prostituciji, seveda z neprestanim zatrjevanjem, da se kaj takega v njihovem hotelu ne dogaja. Niti se ne more zaradi nejasne zakonodaje, ki v deželi na sončni strani Alp, prodaje razgaljenih teles ne pozna. To pa je bila tudi tema pogovorov prisotne trojice. Lokalni »žurnalista«, novinar osrednjega slovenskega dnevnika, se je lenobno premikal na oblazinjeni klopi, premalo prostora je imel, njegovih kakšnih dvajset kil odvečne teže ga je delalo nerazpoloženega. Neprestano je drezal v direktorja, da naj že vendar pripelje na svetlo to znamenito Ingrid, pa da jo bo prisotni podjetnik Mitja končno ocenil. On, ki je sicer že izkušen možakar ima vse možnosti, da izreče merodajno mnenje, saj je sin arhitekta in mu morajo biti določene oblike in obline dobro poznane. Ima pa tudi lepo število let za seboj ...

Disko glasba je hrupno udarjala na ušesa prisotnim v nočnem klubu, neprestano so se gostje ozirali proti vhodu, od koder naj bi končno prišle plesalke, znamenite tujke, ki naj bi v povprečju šteje dvajset let.

Končno se je program začel. Najprej je domači natak mukoma zdrdral nekaj voščilnih besed, potem sta priplesala majhna deklica z dolgimi plavimi lasmi in soplesalec, vitek mladenič, ki ni bil nič kaj prijaznega razpoloženja, bil pa je soliden plesni partner plesalki po imenu Svetlana. Kasneje se je razvedelo, da sta žena in mož. Lepo, prav mojstrsko se je pohvalil direktor ob koncu prve točke programa in z roko dregnil v »žurnalistove« rame. Ta se je samo nasmehnil, nič ni komentiral, mislil pa si je svoje. Zatem sta zaplesali dve krasni plesalki, izdelanih gibov in na visokih petah sta osvajali prisotne, s spletom naučenih dotikov sta ustvarjali erotične pozicije, ki so naravnost navduševale prisotne moške. Ob

odkrivanju svojih lepo izgrajenih teles sta bili prepričljivi, vendar nista šli do konca. Obstali sta pri izvedbi toples. Se pravi zgoraj brez oblačila. Kar je bilo za podjetnika Mitjo čisto dovolj. Direktor si je ponovno natočil poln kozarec vina in spil na dušek. Nič ga ni motil položaj, ki ga je imel, bil je na svojem terenu, v družbi obeh prijateljev se je počutil veliko bolj domačega, kot je sicer bil. V kratkem premoru, ki je sledil, je »žurnalista« prav po tihem zašepetal Mitji nekaj besed o plavalaski, s poudarkom, da je veliko bolj seksi v primerjavi s svojo črnolaso partnerico, in zaključil razmišljanje s tem, da se je ne bi prav nič branil. Razpoloženje v nočnem klubu je bilo iz minute v minuto bolj prešerno, komentarji o plesalkah so bili zelo glasni, toples točka je dvignila temperaturo moškim, poželjivost po dekletih se ni skrivala, o svojih seksualnih željah so razpravljali brez sramu. Končno je tudi direktor izdaval, da sta prejšnjo točko odplesali Irina in Nataša. In da njemu veliko bolj imponira temnejša Nataša kot pa »žurnalistova« bjonda. Istočasno je napovedal plesalko, ki bo v naslednjem delu programa presečenje noči ...

Upočasnjeni akordi popularne skladbe Return to innocence so bili napoved za nekaj posebnega, sij stropnih in stranskih reflektorjev je iznenada postal komaj zaznaven, polmrak je prisil goste kluba, da so usmerili poglede proti ožjemu hodniku, v katerem naj bi se vendarle prikazala specialna Ukrajinka, vrhunska plesalka striptiza. Napovedovalec programa je skoraj vpijoče glasno oznanjal podatke o plesalki in naposled vročično izustil ime Ingrid. Z izjemno eleganco in v snežno belem oblačilu se je Ingrid podrejela sentimentalnemu ritmu odlične glasbe. Najprej, kar si človek opazil na njej, so bili fantastični črni lasje, nakodrani in košati so dokazovali, da gre za naravno bogastvo tega dekleta, ki naj bi imelo dvajset let. Na dokaj temnopoltem obrazu so izstopale njene oči. Črne, da ne bi mogle biti bolj. Ko je razprla veke, je izpod njih pritavala blagodejna zasanjanost, kdo bi si mislil, da premore ta mladost tolikšno romantiko. Sicer pa so njeni pogledi pomenili neko čudno odsotnost, skoraj bi lahko rekli, da je imela žalost v očeh. Naslanjajoč se na ogledala centralne stene kluba, je Ingrid

omogočala obiskovalcem ogledovanje njenega telesa v več dimenzijah. Še zlasti takrat, ko je na graciozen način odložila satenast površnik in se za nekaj časa prepustila gibom rok in nog v belem spodnjem perilu. Zdaj je bilo opazno, da je imela lepo naravnana ramena in čvrste, dobro nabrekle prsi, ki so silile izza čipkasto spletenega modrca. Navzdol proti bokom je bila vitka, o kakšnem trebuščku ni bilo nobenih sledi. Rjava polt kože je sijajno odsevala iz ogledal, mehkobna in privlačno nabrekla zadnjica plesalke je vzbujala prisotne. Hote ali ne hote so se morali prisotni s pogledi zaustavljati na robovih z volančki okrašenih bikini hlačk. Tudi za seksualno pohujšljive misli je bil zdaj pravi čas, še posebej, ker se je približeval tisti najbolj pričakovani dogodek. Ingrid naj bi šla do konca, kot se temu reče. Glasba, ki je postaja udarnejša, je dvignila pričakovanja tja pod strop. Ona pa se ni nič sramovala. Skozi nekaj-minutno epizodo striptiza, si je dodobra ogledala vso nočno klientelo v klubu. Ugotovila je, da so med gosti tudi takšni, ki imajo nekaj denarja pod palcem. Vsaj takšen videz so kazali. Potem pa se je spet poglobila v svojo plesno točko. Z vso resnostjo je igrala igro, profesionalno, občuteno in erotično dražljivo. Odpenjanje modrca je šlo sorazmerno hitro, ne glede na to, da je bila obrnjena s hrbtom k občinstvu, so radovedneži imeli priložnost v ogledalu videti njeno enkratno oprsje. Ta prizor jih je toliko razvnel, da so nekateri zaploskali od navdušenja. Ingrid je bila za hip presenečena, potem pa se je z nasmeškom obrnila pred občinstvo in z njej značilno kretnjo odložila modrc. V tem hipu je Mitjo vroično spreletelo po telesu, ni si mogel kaj, z očmi je začel zasledovati plesalkine oči. Zaželel si je njenega pogleda, nasploh ga je obsedla zamisel, da ji mora nekako sporočiti o tem, da je on tukaj in da ima pri njem velike možnosti. Istočasno je ogovoril direktorja in mu čestital za plesalkino ekipo, o Ingrid še ni dajal ocene, čeprav ga je »žurnalist« mimo grede ošvrknil s sarkastično pripombo, ta je pa kot nalašč za našega podjetnika ... Seveda so vsi trije nenadoma obnemeli, sklepní akordi dolge in nalašč za striptiz ustvarjene glasbe so jim živo prodirali pod kožo in jim oznanjali prihajajoče zadnje dejanje. Ona pa je še vedno kraljevala v centru programskega prostora. Bila je naučena, kako naj učinkovito odigra zaključni slačilni fortisimo. Predvsem se je zavedala, da mora postati perfekcionista pri svojem delu, saj je to njena edina možnost preživetja in pa ustreznega napre-

dovanja. Malo mesto, v katerem gostuje, je le prehodnega značaja, njej so misli povsem drugje, namenja jih velemestom kot sta Milano ali Pariz. Vedela je, da si mora ustvariti »image« in poudariti lastni jaz, zato je tudi nocojšnjo striptiz točko vzela zares. Z lahkotnim poigravanjem s prsti je segala vedno globlje v mednožje in si za goste neopazno dražila ščegetavček, vse dokler, da se niso vlažne hlačke skoraj samodejno spustile po nogah navzdol. Ob prestopu z nogami, ko je Ingrid pobirala hlačke s tal, se je sprožil navdušujoč aplavz, ki pa ni v ničemer pomagal, da bi povsem gola izvajalka plesa kaj več časa zapravljala na prireditvenem prostoru. Takoj je zapustila prizorišče. Za njo je ostajal očarljiv prizor, ženstvenost na prvem mestu, na drugem govorica njenega prelepega telesa, na tretjem razgaljenost njene duše in še marsikaj nedorečenega v tistih trenutkih ...

Z Ingrid je bilo po svoje težko. Dobro uro zatem ko se je končal program v nočnem klubu, je sedela skupaj z Irino in Natašo v družbi direktorja hotela in njegovih gostov. Govorila je zelo malo ali skoraj nič. Preglavico ji je delal slovenski jezik, malo kaj je razumela, še najraje je odkimala z glavo in si kdaj pa kdaj popravljala lase, ki so ji bujni padali preko leve strani obraza. Očitno je kazala zadrego v odnosu do direktorja, saj je bila tako rekoč hotelska gostja. Samozavestna in zaljubljena samo vase se je presedala na klopi in ni vedela, kaj početi z ljudmi, ki so jo obkrožali. Nekaj spodbudnih besed, ki jih je izrekel Mitja v najboljši veri, da bo kaj nepričakovanega izvedel od nje in se ji na tak način po svoje prikupil, je bil že v naprej obsojen na neuspeh. Ni bil njen kavalieross, niti najmanj; čeprav je kazal izvrstno urejenost štiridesetletnika, si nocoj ni vedela kaj početi z njim. Programska točka, ki jo je odplesala, jo je nekoliko utrudila, pijača, s katero so jo častili gostje, še preden so plesalke prisedle k direktorjevi mizi, ji je škodovala. Ingrid se je počutila skrajno slabo v želodcu in tudi v glavi jo je vsake toliko časa krepko zbadalo. Pa vendarle, narcisoidna kot je bila, je vedela, da se mora v takšni družbi tudi prilagajati in hliniti prijaznost. Še zlasti po tem, ko je direktor naročil hrano in nekaj steklenic jeruzalemčana, se je razpoloženje nekoliko popravilo. »Žurnalist« je blažen obsedel zraven Irine, ki je bila resnična lepota v obraz. Z lepimi belimi zobmi in mladostnim šarmom se je zapletala v redkobeseden razgovor z novinarjem, z očmi pa je napeljevala poglede v Mitjo, ki

jo je presenečal z uglajenim obnašanjem za mizo. Sedela je na nasprotni strani in kratka razdalja ji je omogočala spogledovanje, posebej zato, ker se ji je ves čas dozdevalo, da Ingrid ni v osvajalski formi. Imela pa je občutek, da mladi gospod ni povsem brezbrizen do njenih prizadevanj. Vsake toliko časa se je srečeval z njenimi očmi, vendar ni rekel ničesar. Tudi nobenih obetov ni bilo pričakovati z njegove strani. Očitno je bilo, da ima Ingrid prednost. Kako in v čem si tudi direktor in »žurnalista« nista znala razložiti, le domnevala sta, da Ukrajinka razpolaga s seksapilnostjo, kateri se niti podjetnik ne bi mogel odreči. Zato sta vsake toliko časa namigovala na to, da naj že končno povabi deklico na ples in se priključi drugim plesalcem na plesišču. Seveda je Mitja vsako takšno vznemirjanje energično odklanjal, zavedajoč se, da je nemogoč plesalec. Dobesedno nikakršen ... Poleg tega pa je imel tudi predsodek do poplesavanja v krogu domačinov in gostov od drugod, ki so komaj čakali, da pridejo v stik z Ukrajinkami. On si pa res ne more dovoliti natolcevanj na račun striptizete. Zategadelj se je asketsko zadrževal in v sebi po tihem premleval o možnostih eventualnega enkratnega erotičnega ekskurza z Ingrid. Privlačila ga je. Kar priznati si je moral, da je zapeljiva in lepa ženska, še posebej ga je impresionirala s svojo črno obleko, ki je bila tesno oprijeta ob njenem telesu. Bujne obline so se skoraj drgnile ob njem, saj je sedela tik zraven njega in nič ji ni bilo odveč, če se je tu pa tam dotaknil njenih bokov, ki so mu bili še najbližji. To pa je bilo tudi vse. Pogovor ni stekel, Mitja je vztrajno praznil kozarce wiskija s coca-colo, kot da bi nabiral neke vrste pogum, da bi naposled le začel govoriti. Ona pa si je prižigala cigareto za cigareto. Na vsem lepem sta ugotovila, da je direktor na plesišču z Natašo, novinar pa z Irino. Nočni klub je v teh jutranjih urah preplavljalo romantično in pomirjajoče prepevanje Georga Michaela.

Kdo ve, zakaj je naposled Ingrid začela nekaj govoriti, Mitja jo je najprej bolj slabo slišal, končno pa se je privadil njeni izgovorjavi slovenskih in hrvaških besed. S skoraj otožnim glasom je govorila o svojem življenju tujke, o osamljenosti, o pijači, o prijateljicah, o denarju, o začasnem delu v Sloveniji, o svojem rojstnem mestu, o materi, o glasbi, o literaturi, o slikarstvu, o menežerjih, o malem mestu, v katerem se trenutno nahaja in nazadnje o »žurnalistu« in direktorju ... O njem pa nič, nobenega vprašanja mu ni postavila, nikakršnega zapeljevanja ni nakazala, z nobeno kretnjo

rok ali prstov ni ustvarila neposrednega dotika, le z očmi se je nekaj dogajalo. Občutil je, da si ga izpod napol priprtih vek tu pa tam ogleduje, da se v njej vendarle nekaj dogaja. Nekakšni vzgibi, zametki o privlačnosti, bog ve kaj ga je trenutno prešinilo v glavi, potem pa je nenadoma odmisllil svojo pobožno željo in ji polglasno pritrjeval vsaki besedi, ki jo je izrekla. Spoznaval je, da je razgledano dekle, nič ji ni bilo nerodno govoriti o striptizu, smatra ga kot svoje pošteno delo. Brez vsakih možnosti prostituiranja svojega telesa. Niti najmanj. Res je, da imajo moški marsikaj v glavi, vendar je to njihova stvar, njej je povsem vseeno. Kadar bo naletela na določeno simpatijo, ni izključeno, da ne bi prespala z moškim. Kot za šalo je pristavila, da je možno, da bo to Slovenec, saj je slišala, da so solidni ljubimci. Mitjo je ta Ingridin nazor spet spravil iz ravnotežja. Nepričakovano se mu je odprlo neko upanje ... Po drugi strani pa se mu je zazdelo, da nima nikakršnih možnosti. Bolj ko jo je opazoval, bolj se mu je zdela nedosegljiva, oddaljena kdo ve kam. Mlada, kakor je bila, se z njim seveda ne bo spozabila, se je prepričeval. Zato ga je nenadoma prijelo, da bi vstal od mize in se kulturno poslovil ter ji zaželel uredništev skrivnostnih sanj. Ni imel toliko moči. Gledal jo je in se naslajal nad valovanjem njenih prsi, ki so vidno in izzivalno napolnjevale globoko izrezano oblačilo. Najraje se bi jih dotaknil, jih narahlo pobožal in ji po tihem izrekel najlepše komplimente. Tega ni storil, kajti nenadoma sta se k mizi vrnila direktor in novinar s kopico vprašanj, kako napreduje z Ingrid. Ljubeznivo jima je sporočil, da nima nobenih možnosti, da ima deklica povsem druge interese, da pa si tudi ne dela nobenih utvar, saj je dekle v Sloveniji šele tri tedne. In pri tem naj bi ostalo, je zaključil Mitja in se dvignil od mize. Domov moram, je še dodal. Takrat pa je na presenečenje vseh, ki so ostali za mizo, vstala tudi Ingrid in seznanila družbo, da bo Mitjo pospremila do izhoda. Nekaj korakov, ki jih je naredil Mitja, so ga spravili v čudno situacijo, zazdelo se mu je, da je ves omotičen, da poplesava nek nenaraven ples, da ga spremlja krog golih in pol golih plesalk, deklic, ki so bile ena lepša kot druga ... V resnici pa se je poslovil od Ingrid in se ji na kratko zahvalil za celonočno družabnost, medtem ko mu je ona skoraj na uho šepnila: »Na svidenje v Portorožu ...«

/Vzeto iz pisateljskega predala/

Križki stare mame

»Zdaj pa grem,« je rekla stara mama, in ko nobeden od članov družine, ki so bili v kuhinji, ni nič odgovoril, je ponovila:

»Zdaj pa kar grem.«

V rokah je držala majhen kovček, oguljen od let, na ramenih je nosila črn pled in je čakala. Spodobilo bi se, da bi kdo rekel, naj nikar ne odhaja, saj vendar spada k njim in je njihova. Po običaju bi jo že zaradi lepšega morali začeti pogovarjati, naj lepo odloži kovček in sede, če pa že na vsak način hoče na pot, naj pove vsaj, kam je namenjena in kaj pričakuje od svoje poti. A zgodilo se ni nič takega.

Tako je stala pred njimi, pred svojim najstarejšim sinom Štefanom, pred njegovo ženo Reziko pa pred vnukoma Tončkom in Malko in molk se je začel neprijetno vleči. Bila je majhna, s širokim temnim krilom do tal, kakršnega razen nje nihče ni več nosil, pod njim tri, štiri dolge spodnjice in z večno temno ruto na glavi, zavezano pod brado. Ker je ni bilo mogoče navaditi, da pri jedi ne sme glasno srebati in mlaskati, so ji hrano nosili na pladnju v njeno prehodno sobo.

Tam je prebivala dan na dan, odrinjena iz vsakdanjega družinskega življenja na rob brezbriznosti. Časopisov ni brala, sosedov ni poznala, kaj se otroka učita v šoli, je ni zanimalo. Torej je ves čas sedela negibno, s črnim molitvenikom v rokah, brala iz njega in pri tem molče pregibala uvela usta. Črke v njem so bile tako velike, da ni potrebovala očal. Njena zdravamarija je bila češena, gnade polna, žegnana med ženami in žegnan je bil sad njenega telesa Jezus. Bila je doma iz krajev, kjer so ognju pravili »vojgi«, svinji »čunka« in malo je bilo »en čink«.

Nikoli je nihče ni nič vprašal in ona ni ogovorila nikogar. Je pač bila tu, torej so jo prenašali. Davno nekoč je imela moža. Kakršen koli je že bil, naredil ji je tri otroke in ji pomagal, da so prišli do kruha. Potem je zbolel in v nedeljo ga je obiskala v bolnišnici. Bil je že zelo slab, in ko je čez teden dni spet prišla, ga ni več našla. Medtem je umrl in pokopali so ga nekam med brezimne

reveže. Nikoli ni zvedela za njegov grob in ga tudi ni iskala. Je pa molila zanj, saj časa je imela dovolj.

Sinova njenega jezika nista hotela govoriti, ona ne njenega in njunih otrok. Tako se je zaprla v neko čudno trmasto osamo. Svet mest, vlakov in radia ji nikoli ni postal domač. Dokler ji sluh ni oslabil, je lovila petje ptičev in brenčanje čebel, potem se je predala tišini.

Je pač moralo biti tako, da ji je starost razen molitev pustila samo še neslišno spreminjanje letnih časov, ki so se v zaupni počasnosti pretapljali drug v drugega in niso bili zdaj nič drugačni kot v dobi njenega otroštva. Iz varnih noči se je dramila v lena jutra, ker prav nikoli ni kdo od bližnjih terjal od nje kakšnega opravila pri hiši. Niso je potrebovali ne na vrtu ne pri pranju in likanju, ne pri pospravljanju in kuhi. Ona je bila večna gostja in gostje ne delajo.

Tako so se leta njenih skrbi za otroke in njene nekdanje poti na dnine zmeraj bolj odmikale v neko mirno gotovost, da se ne bodo vrnila nikoli več, in so se smele pogrezniti v pozabo. Ko je izgubila še zadnje zobe, se je poslovila tudi od bolečin, in včasih se ji je domišljavo zazdelo, da ji niti leta ne morejo do živega, saj je nosila v sebi nekakšno mirno in vedro nunsko čilost, v kateri se je smela zahvaljevati Bogu za svoje spokojne dneve.

Njene noči so bile skoraj brez sanj in niti njeni rajni se ji niso več vračali v spomin. V obrazih in gibih vnukov je kdaj ugledala odblisk rodovne podobnosti, a posebej je ni potegnilo k nobenemu. Pravljič ni znala in kaj bi jim sicer vedela povedati takega, da se ji ne bi smejali, kakor so se ji zmeraj, kadar je prosila za »en čink kruha« ali »en čink jabolka«. Samo male križke jim je vztrajno risala s svojim žuljavim prstom na mlada čela vsako jutro in vsak večer, da bi jih angeli varuhi zmeraj našli in bi jih lahko čuvali.

Davno so že vedeli, da je njen »zdaj pa grem« pomenil, da si je zaželela spremembe in da se je od svojega sina Štefana nameni-

la k sinu Janezu, k njegovi ženi Faniki ter k sinovoma Tončku in Ivančku. Vedeli so, da tudi tam ne bo imela nobenega dela, razen da bo vnukoma risala svoje križke na čela ter poslušala svojo snaho, ki je imela bolj oster jezik kot Štefanova Rezika in jo je z njim včasih hudo pičila. Ampak hudega ji tudi tam ni bilo, saj je Fanika pripravljala imenitne sladice.

Ker stara mama že dolgo ni imela nobene skrivnosti, je bilo Štefanovim znano tudi, da je pred pol leta tam na lepem prav tako rekla:

»Zdaj pa grem,« in se je potem pripeljala k njim. Tako se je vsakih nekaj mesecev selila sem in tja ter si ohranjala svobodo, da lahko pride, kadar hoče, in spet odide, ko se ji zazdi, da je tako prav. Nikoli niso razmišljali o tem, kako ve, da je že zadosti dolgo na enem kraju in da je čas za odhod; sploh pa niso dosti govorili o njej.

Nikjer je niso odganjali, nikjer pa je tudi niso sprejemali s pretiranim navdušenjem. Povsod je imela hrano in stanovanje, svoj kot,

povsod so po njenem odhodu več dni zračili, ker vonj njenega starega telesa in njenih oblčil ni bil njihov vonj, kakor njeni spomini in njeni časi pač niso bili njihovi, ampak zamer ni bilo zaradi tega nikjer, v njeni postelji nikoli ni spal nihče drug in lepa beseda jo je čakala povsod pa prijazen nasmeh, njo, njen rožni venec in njene križke.

»Zdaj pa res kar grem,« je pomenilo, da si želi spremembo, do katere ima pravico. Zato je niso nič po kmečko silili, naj še ostane, ampak so ji raje vzeli njen mali kovček iz rok in ji ga pomagali nesti na železniško postajo ter ji naročili, naj lepo pozdravi sorodnike.

Torej se je ta njihova večna romarka pač selila od enega svojega sina k drugemu in od ene družine k drugi, živela enkrat tu in drugič tam, dokler ni nekoč omagala, ker so jo pritislila leta in z njimi bolezen. In ko je potem tiho rekla:

»Zdaj pa grem,« in je vsakemu vnuku še enkrat zarisala križek na čelo, so vsi vedeli, da je tokrat njen cilj tako zelo daleč, da je od tam ne bo več nazaj.

Jože Tisnikar, Množica, oglje, papir, ni dat.

Nikolínič

Bil je kipar. Z diplomo. Pravi rokohitrec. Česarkoli se je hote dotaknil, je spremenil v skoraj živo. Med prste je vzel drenovo grčo, nazaj pod grm pa odložil silhueto razjarjenega dobrovskega hlapca. Iz grušča pod Macesnikovim plazom je pobral za svoje štiri pesti veliko kamnito kepo, jo podržal pred očmi v iztegnjeni desnici, z njo nekajkrat kresnil ob bližnjo skalo, nato pa odložil Yorickovo lobanjo v travo, da je bila tistim za njim v opomin.

A je bilo še nekaj, kar pa je štel največ, takorekoč vse. Imel je roko, kot se je takrat še reklo, in vse je kazalo, da bi se lahko izvlekel. Nekoč bi zgodovina znala bajati, da je bil prvi z našega konca, ki je od kamna živel, a je ... No, o tem ne bo govorila. Pravzaprav je šlo narobe samo v eni, vendar ključni zadevi: delal ni. Ni ne klesal ne gnetel. Ker da vse postori v glavi, je govoril, plagate pa sovraži. In tako je bil vsega kriv profesor K. na akademiji v L., ki je z vsako generacijo na novo prekupčeval z modroslovno robo antičnega mojstra duha, no, z njegovim odvodom. Ko je kipar Nikolínič razvozlal akademikovo šifro, je že bila za vedno izgubljena možnost, da bi se vrnil v predmojstrstvo, to je v predplatonično blaženost. Ni mu preostalo drugega kot - upor stvarniku. Preprosto se je odločil ne početi tistega, za kar ga je bil poklical. Zakaj če je že po njem vse postorjeno in za povrh še popolno, potem res ni bilo pošteno od prvega in najvišjega izbrati njega, N. R., za indigo svojega indiga. Ki je, da je sarkazem absoluten, po njegovi volji usojen na to, da v najboljših izvedbah samo še goljufa. To se pravi - po levi prehitava boga.

Takšen je bil N-jev umetniški kredo - komaj kdo ga je doumel, če sploh. Rade pa se je po vsakem izvedenem saltu mortale uspel znova postaviti na noge.

Tako se je sestavilo, da je bil Nikolínič prisiljen izbrati si svojo pot. Spopasti se s stvarnikom ni imelo smisla, preseči antikarja, ki mu je bilo vse jasno, jalov up, vpreči se v jarem s tistimi, ki že tretje tisočletje skušajo izvleči se iz brazde mimetenja, nevzdržno.

Zato je neomajno verjel, kako je vsaka izbira prava, samo da je drugačna.

N. se je dločil biti hajduk. Hajduk z diplomom ALU.

Nova samopoklicanost je bila za kiparja z roko naravnost osvobajajoča: na začetku se je v Mestu smelo vse, čeprav ni bilo dovoljeno. Zakotje je potrebovalo mojstra, da se izvleče. V resnici pa tudi nihče ni vedel, kaj hajduku z diplomom ALU pravzaprav priliči, saj je bil med njimi prvi take sorte umetniški razbojnik, ki je v sebi združeval klic plemena in igrivosti.

Njegova odprta rana je bila Kozara. Leta 42 je, otrok še, preživel njene strahote s peščico svojih, ki jih Švabi niso uspeli pobiti. Od takrat je bil ujet v krvni zanki zvestobe plemenskemu konfliktu, iz katerega ni več znal in mogel. Tudi ni smel. Groza poletja 42 je prerasla v bakanje, časi so se pomešali, žive mimogrede zamenjali oni iz onostranstva, pa spet obrnjeno ...

Pa vendar, tja do njegove moške zrelosti mu je bil glas rodu še milosten, zato je neka-ko še šlo, od tam naprej pa je bil Nikolínič vedno bolj sam, vedno bolj na robu, vedno bolj hajduk ... in komaj še kdaj z diplomom ALU.

Uvertura v njegov prvi javni finale je bila napovedana za ob 12.30 v restavraciji Name, a se je na poti tja znano kje zadržal. Ni bilo prvič, da je umetnik pozen. Tako zdaj manjka le še minutka pa bo v cerkvi sv. Elizabete klenknilo že za petnajst čez eno. Zamuja. A marsikdo ne bo slišal kemblja, zakaj zrak je gost in na sneg se pripravlja - v takem pa zvok težko zmora kaj dalj kot kakšen meter. A kljub temu: ni je več sile, ki bi še lahko zaustavila fabulo, čeprav ta nič ne hiti v svoj začetek.

Še vedno nič. Potem pa vendarle. Ura je pravkar odbila četrto čez.

Na eni strani steklene pregrade jedilnica, na drugi strani šank z zbranimi povabljenici

na veliki dogodek v restavracijo Name.

N. Rade si je odmeril za ravno še prvašnje število korakov zaleta.

»Hajduk, pozabi!« mu je še zadnjič skušal preprečiti nepotrebno razkazovanje odriva eden izmed pivcev.

Hajduk z diplomo ALU pa je v istem hipu ob oknu na skrajnem severu dvorane že zdrnil v počepno prežo. Nepoučeni bi lahko pomislil, da si pred nastopom popravlja nogavico na meča, v resnici pa je le pridvignil hlačnico, da je gobča od prej jasno prepoznal sekirče, zatakajeno za škorenj. Kar je pomenilo:

»Zapri gobec! Se lahko zgodi, da ti bom storil kaj grdega!«

Avstrijci za mizo v jedilnici so zaslutili, da se nekaj pripravlja. Saj ne da bi bili po naturi tako premeteni, le taka zlovešča tišina se je kotila. Zle slutnje so preganjali s tem, da so prelagali zlatorumene ocvrte zrezke pokojne svinje na krožnikih z zgornjega na spodnji rob krožnika in potem hitro spet nazaj, zapikovali so pomfri, da je grdo škripalo, skrivaj pa preverjali možnosti za umik ... A so krajtlihi – kakor so kuharji in strežno osebje pomenovali Avstrijce, ki v svoji obžrtnosti niso imeli pojma o okusih – nezmotljivo navohali zoprni, ki se je obetala, zakaj nastala tišina ni več spodbujala k jedi. Zoprno brnela je. Kljub temu so še naprej brez prave volje nervozno mrcvarili vsak svoj zrezek in ropotaje nabadali solatne liste. In so se jezili sami nase, da ni vsaj kdo izmed njih naročil pice, zakaj obetal se je čas, ko bi znal priti oster nožič še kako prav.

Naenkrat pa se je od okna sem nad njihovimi glavami potegnila senca, zrak je zafrfotal, sklonili so buče in jih z vratovi vred vpoegnili trdo nad prsni koš, zakaj znalo bi biti, da je začel popuščati strop ... Potem so glave nizko nad krožniki sunkovito obrnili, dva z leve na desno, onadva nasproti pa obrnjeno, ko so slišali, da je projektil od prej na drugi strani mize zoprno tlesnil po tleh ... Pristalo je živo telo, ki se je plosko, hrbtno prilepilo na ploščice. Slišalo se je le še, kako so tla iz obležalega telesa glasno katapultirala sapo.

Ko so jedci v grozi po prestanem kot purani po požrtem stegnili vratove in dvignili telesa ter v nemi grozi pozijavali proti pristalemu NLP, se je telo že samodejno pobiralo

in zaključevalo ponesrečeni performans.

Padli pobrani angel se je rahlo poklonil odrevenelcem in komentiral postavitev:

»Spomin na Kozaro. Vračam strah. Da ne pozabite, kdo je zmagal!«

Potem je hajduk z diplomo ALU zagrmel skozi zrak, prežet z vonjem po juhi iz vrečke, prežganem olju in postanem, ki se je v restavraciji držal že kakšen mesec dalj kot devet let:

»Oj Kozáro, o joj Kozáaro, moója guústa šumo!«

Po tlesku z nogama je obstal v pozoru, salutiral s pestjo desnice ob sencih začudenim jedcem in odrecital naučeno:

»Nič se ne delajte nevedne. Niste bili na licu mesta, bili pa so vaši očetje in Jung pravi, da je vse zapisano v vašem predzavednem. Živel Josip Broz Tito in večna hvala moji materi, ki me je otela iz vaših krempljev!«

Potegnil je srajco izza hlačnega pasu, se s plosko dlanjo potapkal po goli koži in zarjul:

»Njen trebuh je bila moja peč. Zato sem zdaj tu, vi krote!«

Požeruhi so nezavedno kimnili z glavami in raztegovali še polne gobce v široke in prijazne nasmehe. Nič niso razumeli, morebiti le ugibali, da je tisto z golim vampom pomenilo vprašanje o kvaliteti hrane, zato so se vedno bolj bebasto pritrjevalno režali. Že so mu hoteli iz svojega preliti in ponuditi deci za cirkuški vložek med njihovim krmljenjem ali pa za izrečeno zdravico, o kateri so sklepali po tem, kako živahen je bil zadnji del nagovora. Potem so sami dvignili kozarce in strumno v en glas skandirali:

»Prost! Tito, prost!«

A se je hajduk z diplomo ALU že obrnil od njih in odkrevsal mimo svoji šankistov proti vratom in bentil nad svojim nastopom:

»Jebem vam mater švabsko. Skoraj bi se potolkel zaradi vas. Nikoli več podlaga tujčevi peti. Naj nikoli ne umre Josip Broz! Tito!«

Priče ob dolgem točilnem pultu so medlo zaploskale. Krajtlihi so ponovili slišano.

R. si je poravnal bolečo hrbtnico, ko se je spuščal po stopnicah s terase v pritličje, ko pa je bil že na asfaltu pred vhodom, je še enkrat zarjul:

»Oj Kozáro, o joj Kozáaro, moója guústa šumo!«

Slišati je bilo kot oglašanje iz nekega

tostranskega pekla.

Tako je preplah v jedilnici pojenjal, natakar je goste miril z gestikulacijami o svoji nemoči. Pa saj jezika sosedstva tudi znal ni, zakaj takšen čas je bil, da je bilo tudi jezika večim takšno vednost pametneje tajiti. Ko je bil šank znova sam, zakaj ekipa je sledila mojstru, pa jim je s smehom signaliziral, da so stvari spet na svojem mestu, da obvladuje situacijo, ter jih s pantomimo spodbujal k jedi:

»Essen! ... Jejte! ... Essen! ... Essen! ... Jejte!« ter si med vsako izrečeno besedo z roko, v katere pesti je stiskal žlico, ki je ni bilo, z nevidnega krožnika metal hrano v usta. In na široko odpiral in zapiral čeljust, ko je prežvekoval nič.

Zdaj so pomirjeni jedci dokončno izklopili varnostne alarme, si nazdravili s kozarci kisle vode in se spet zbrano lotili posvečenega opravila. Natakar pa se je prestavil med podboje vhodnih vrat in jim dal vedeti, da bo pazil nanje.

Nad mestni kvart je legel spokojen mir. Ne pa nad mesto. Zakaj družba porobuhodcev se je iz Name prestavljala v nov becirk. Na čelu je stopal hajduk z diplomom ALU. Smer vzhod, destinacija kegljišče, gostitelj Ciril.

V novem toplem brlogu so z vseh sedmih zornih kotov, kolikor je pač bilo prič iz prve roke, še enkrat lepo počasi in po vrsti osvetlili veledogodek iz Name: natančno so opisali vsakega posebej izmed štirih švabskih gobcev, do centimetra uskladili doseženo višino Hajdukovega telesa, ko je švistnil nad mizo, do poslednje drobnarije analizirali razloge za nenačrtovani vodoravni pristanek (le v enem si niso bili enotni – ali je bilo okno odprto, zakaj če je bilo, potem je bil povod za nenadzorovano rotacijo telesa jasen), v epskih širinah guslarskih napevov so ponavljali izbrane zaključne besede in zadnje priče med odhajajočimi so lahko poročale le še o tem, kako so krajtlihi sebi v slavo in čast, ker so bili deležni takšne predstave, naročili še pol litra radenske in se v Hajdukovi maniri drli: »Oj Kozaro! Oj Kozaro! Prost! Tito! Prost! Prost! Prost!«

V bifeju kegljišča pa urnebes. Ciril je že

leta kelnaril v tej državno-društveni firmi, vmes pa je točil tudi iz svojega. Tripartitna simbioza. Danes si je že od četrte popoldanske ure naprej mel roke, zakaj lokal je pokal po šivih. Očitno se je dogajala skoraj zgodovina, če se ni obračal celo nov list historije. Bifejski novopristopniki, torej tisti, ki so se doma zadržali še kakšno minuto čez tretjo in zato kasnili na popoldansko sproščanje, so se v maniri ljudskega slovstva hitro naučili slišnega od prvopristopnikov in niso osušili več kot dva, tri rogatce, pa so bili že dovolj večji, da so lahko nove zamudnike že sami poučevali o minulih dogodkih, zakaj po drugem poslušanju eposa so že tudi sami verjeli, da so žive priče z Namine uverture.

Tako je popoldan galopiral iz flaške v rogatca, ta v zelenca in od njega v naslednje laško, potem pa spet v flaško in ... Med tem pa je sinopsis iz Name prerasel v scenarij, ob šestih zvečer je že bil obrnjen še zadnji list v snemalni knjigi z naslovom Hajduk proti cesarstvu. Ko pa so z že kdo ve katerim na novo zastavljenim prvim kadrom znova spremenili tudi naslov epopeje v Za vse boste plačali, kurbe ... se je najbolj scrkljanih začela lotevati rahla utrujenost. Vstal in odšel pa vendarle ni nihče. Vedeli so, da je revolucija vedno znala krvavo zameriti tudi komu izmed svojih otrok.

Po osmih urah, po celem drugem šihitu v istem dnevu torej, to je ob destih zvečer, se je reklo in slišalo že marsikaj. Hvala bogu, da ni bilo med njimi nobenega neodžeganega, zakaj lahko bi ugledal stvari takšne, kot so bile v resnici, in se zarekel, da je začela z nocojšnjim bajejanjem zgodovina dobivati brado.

»Kaj si rekel?«

Hajduk z diplomom ALU je tako zarjul, da je tu pa tam kdo izmed bližnjih v njegovem sosedstvu celo utihnil. Nekateri iz strahu, drugi iz radovednosti, ker bi radi slišali, česar niso: kaj je rekel in kdo je rekel. Za omizjem veteranov, to je živih prič vzpostavljanja nacionalne identitete ob 13.15, ter njihovih podpornih članov sta se po tem medklicu vzpostavili samo dve možnosti razpleta: ali se bo večer sesul sam vase ali pa ... ali pa bo kdo pri Cirilu izmoledoval še zadnjo rundo. Fajront.

Hajduka je kar katapultiralo na mizo. Razkoračil se je na njej, da so kameradi komaj uspevali umikati svoje špricerje in

laške flaške.

»Ponovi!« je zdaj zasikal skozi gosti dim.

Potisnil je roke v žepe in hlačnici toliko potegnil navzgor, da so lahko videli spodnji del škornjev. To ni bil več hec. Vsi so vedeli, kaj je zataknjeno za zgornjim robom in vedeli so, da tovari svojo malo hladno orožarno, svoj osebni jekleni bodigard zraven le takrat, kadar se mu zdi, da bi znalo iti kaj res narobe.

Nocoj je že bil tak dan.

Menda nihče ni vedel, kaj naj bi bilo takega rečeno ... zato so se tisti bolj oddaljeni spet lotili bifejevskega obredja, bližnji pa do nadaljevanja samo čuvali steklovino, da se ne bi po nemarnem razbilo prav njihovo. Nikoli se ni vedelo, kdaj bi znalo kaj priti prav. Pride tak čas, ko je bolje imeti prazno laško pri roki v roki kot pa poln ta velik špricer na mizi.

»Ne me zdaj jebat!« je še kar rinil po svoje Hajduk.

V tem je enemu izmed zablodelih iskalcev še kaj odprtega uspelo vstopiti, saj je Ciril očitno pozabil zakleniti. Presenečen nad gostoljubnostjo je tako ihtavo in na široko odprl, da je mu je kljuka ušla iz rok in je zdaj skozi na stežaj odprta vrata hušknil odrešujoč hlad v dimast in od pivske sape lepljiv zrak. Tisti, ki se jim je ljubilo obrniti glave in pogledati prišleka, so lahko videli, kako so se v temi za njim na gosto poigravale snežinke. No, niso bile ravno ludistične, zakaj v resnici je pošteno medlo. Snežna viha najbrž.

»Zapri!« je zdaj zavpil namiznik.

»A bi rad, da pocrkamo?« mu je že pomagal eden izza mize pod njim.

»A bi rad, da jutri zaradi tvoje šlamparije vsi ostanemo doma? Tudi Rade, zmagovalec Kozare?« se je oglasilo od daleč nekje.

»Kdo sme Hajduka poklicati po imenu? Dušman! Izdajalec! Pokaži se!« je vedno bolj norel popoldanski zmagovalec nad Avstrijci.

Potem je prišlo prikrito iz kota za njegovim hrbtom:

»Kozara mu ni zavedala, pobral ga bo frišen luft!«

To je bilo kot gad, tako ga je usekalo. V kongfujevski maniri in s krikom, narejenim s trebušno prepono, se je zavrtel za glasom, za katerega se je zdelo, kot da ni imel človeka, a ga je v hipu iz smeri, kateri je pravkar pokazal hrbet, oplazilo nekaj privoščljivih hihotov.

»Skrivači!«

Izvedeni uširo-geri ga je zasukal nazaj k potuhnjenecem od prej, neoteto steklovje pa je letelo z mize na vse strani kot iz pobesnele katjuše rakete.

»Kurbe slovenske! Norce si delate. Ampak jaz sem preživel Kozaro. Kaj pa vi?«

»Dokaži!« je bil v zraku spet oni glas, katerega lastnika Hajduk že prej ni mogel razvozlati.

Zdaj je performer iz Name dokončno sam sebi snel uzdo. Opravljeni mavaši-geri je kar vpil po spopadu. Nikogar ni bilo, ki bi se odzval na njegov bojni krik. V besu je potegnil pulover čez glavo, potem pa strgal s sebe še srajco, da so gumbi frčali naokoli. Za hip je okamenel, do pasu gol, samo z usnjenim trakom okoli vratu, na njem pa zlat križec brez križanega, ki se je zibal na zasopihanih prsih.

»Hajduk, dol z mize! A smo mi kurbišče?« je jemat v roke oblast Ciril.

»Vi ste kurbe in v kurbišču živite!«

Malo se je moral pomujati, da je lahko potegnil hlačnice čez škornje. V resnici pa je bil besen, zakaj vedno manj pijanosti je bilo videti v njem.

Ciril je preračunaval: prej bo pomiril zavrelo kri, če ga pokliče tako, kot ga je klicala mama. Klic hajduk ga kar meče v divjaštvo.

»Rade! Dol!« je zato še enkrat skomandiral.

Ni pomagalo.

Hajduk z diplomu ALU je zdaj že stal na mizi v črnih opetih gatah in v škornjih do sredine meč. V levem je imel spravljeno sekirico, v desnem pa zataknen nož.

»Zdaj vam bo Hajduk pokazal, kako je preživel Kozaro. Kako je na Kozari preživel zimo brez strehe nad glavo. Ja sam ratnik. Ciril, ti toči, jaz pa plačam, če bom hodil več kot dve uri. Na vrh in nazaj. Ančka mi bo priča. Štempl s Kremžarce bom imel na roki!«

Pognal se je z mize, a ne najbolj prepričljivo, zakaj podplati so plosko udarili ob ploščice na tleh.

»Ob njih bom nazaj!«

»Hajduk, ne serji ga!«

»Če me do njih ne bo, plačam Cirilu vse, kar boste polokali, če pridem, plačate popito

sami, kurbe slovenske, požrtne, stiskaške ...« je bental pred odprtimi vrati, skozi katere je v šopih vrtinčilo snežinke.

Trem, štirim je začelo presedati to o kurbah in so začeli rentaćiti proti njemu. Ustavil jih je s tem, da je vzel v levo sekirče, v desno pa bajonet in tak odplesal kato išo geri. Pokazal je hitrost in eleganco, ti pa sta bili kronski dokaz moči, ki jo je še premogel. Malo pa se je zdivjal tudi zato, da je ogrel telo, zakaj od na stežaj odprtih vrat je v golega že pošteno hladilo. Čeprav zunaj manj kot stopinjo plusa vendarle ni bilo.

»Oj Kozáro, o joj Kozáaro, moója guústa šumo!« je tulil, ko se je pognal skozi aluminijaste podboje v temo, skozi katero so belo balansirale težke snežinke. Takšne cote lahko letijo samo takrat, kadar je nula ali pa stopnja ali dve nad njo.

Hajduka je požrla prešpikana noč.

Pri Cirilu pa se je začela fešta. Ostali so tudi preračunljivci: tudi če bo treba zapitek plačati in potem skoraj nagemu nogohitrcu v čast po grlu spustiti še kakšnega dvakrat čez mero – to pravzaprav še mlado noč velja biti zraven, zakaj pravkar je bil zastavljen mejnik dogodku, o katerem bodo bajale še generacije.

Ciril je preračunaval tako, da je štel na prste levice: nag, ponoči, v snežnem, do Kremžarice in nazaj, v dveh urah ... ne bo se mu izšlo. Ampak, če vendarle ... Pri tem norcu nikoli ne veš ... In je vestno beležil popito. Poračunal bo, ko bo znan rezultat. Z vnemo je segal po svojih zalogah, se široko nasmihal in zatrjeval, da je Hajduk nekaj podobnega storil že pred leti nekje na Dolenjskem, ko je tekel na Gospodično in ... seveda stavo izgubil.

»Ciril, nosi! Kaj čakaš?« so se zdaj začeli oglašati tudi največji ziheraši, zakaj dobili so signal, da lokajo zastonj.

»Kaj stiskaš, saj ne daješ iz svojega!« so začeli drezati tudi dobro obveščeni o izvoru bifejskih zalog.

»Pijte in ne vpijte! Že dobro uro čez zapiralni čas smo!« je miril šef in samemu sebi podrejeni v eni osebi. Na čelu se mu je tu pa tam zabliskala kakšna znojna kaplja. Od dela, ne od nervoze.

Šef družbeno-društvenega bifeja z na črno dodanim svojim tekočinskim konzumom je obrnil ključ na zunanji strani vhodnih vrat,

ko je že za dve uri in pol prekoračil obratovni čas – tako je fajront razglasil pol ure po tistem, ko se je Hajdukov čas za vrnitev iztekkel.

Pivci in priče hkrati so bili še vsi razgreti, ko so na hitro prelili vase še zadnjo dvojno mero, saj zdaj je bilo jasno, kdo je plačnik vsega, kar se je v zadnjih dveh urah in pol pretočilo po grlih. Ni bilo malo. Ko je v bifeju ugasnila luč, so tudi to noč na običajnem placu za deložacijo po izteku obratovanja kegljišča pobliskavali s plameni za še zadnji čik in hvaležno pogledovali v nebo. Vsaj to – čeprav je najprej kazalo drugače, je name-dlo vsega skupaj le za dobri dve pedi snega. Ampak kdo ve, kako je zgoraj, skoraj osemsto metrov višje. Ubogi hudič se jim je zasmilil.

V takem bi Hajduk znal priti do kočice – če ni le fingiral in že prej zaridal v svoj brlog. Ampak ne, to zadnje zagotovo ne. On, hajduk, ratnik – ne, on nikoli. Strela – še zmrznil bi lahko, če ne bi bil tako trmast. Koliko stopinj je sploh treba, da človek zmrzne? V gatah.

In so se razkropili vsak s svojo svežo sledjo proti domovom: eni v svojo samoto, drugi v večni vsakodnevni krog, tretji k svoji od vsega utrujeni in kot top speči materi njegovih otrok, četrti k trpežnim molčalkam, ki so zaradi ljubega miru vdano pričakale in potem poslušale svojega moškega, ko je neumit v predčerašnjih gatah legel na svoj prostor ob njih, si v temi prižgal še zadnjo cigareto pred spanjem in med razpihovanjem drobne lučke na koncu ogorka začel za oba bajati o Cirilu, bifeju, kegljišču, cotah z neba ... Sploh ni vedel, da je zastavil prve besede novega mladega ljudskega slovstva, ki se bo širilo od ust do ust: nocoj je zgodovina začela stopati v mit.

»Vstal sem že in se namenil domov, kot sem ti obljubil, ko je zirani Hajduk začel s striptizom. Veš da nisem mogel in smel domov, saj o čem bi pa zdaj lahko govoril s tabo, ko si me tako dolgo čakala ...«

Pozen klepet v postelji je predvsem veljal za povabilo k ljubljenju. Ko se je po kratki ježi na levem boku preobrnil na desnega in se odhrkal, ga je vzel spanec. Večno same ni zazibal v sanje z raskavim glasom, ki bi dokončal zgodbo, pač pa z enakomernim smrčanjem, ki je v gnezdo vračalo mir.

Po mestu je zjutraj že pred prvim z občinskim odlokom uradno dovoljenim ta kratkim brbotala nočna štorija. Najbrž jo je sneg sproti natrosil po vseh kotih, zdaj pa se je dramila tako, kot jo je po vrsti oblizovalo sonce, ki se je štemalo izza Pohorja. Najprej je začelo z žarki drezati v s hišami napolnjen kotel, potem se je z zlatimi puščicami skobacalo na legenski plato, od tam pa ...

V resnici pa se je kepa začela valiti pri Šiserniku. Prejšnji večer se je zakasnil – pri Ančki, oskrbnici na Kremžarici, je ostal dalj, kot bi bilo treba in je prav: malo zadel vina, malo zadel poti, malo zadel vremena. Malo pa zaradi oholosti, zakaj veliko več od ništrca je veljala zmaga na nikoli javno napovedani tekmi med planinci: kdo bo novemu snegu prvi z gazjo nedolžnost vzel. Ko je odbilo polnoč, se je Šisernik le napravil in stopil v sled, ki jo je potegnil, ko se je pred skoraj za pol šihta časa prikopal do koč. A gaz zaradi novozapadlega snega to skoraj ni bila več. Izkušen hribovski maček je pred kočjo prižgal čelno svetilko, komaj slišno zabrlizgnil skozi prednje zobe in ko je za sabo najprej zaslišal Haronovo sapo, potem pa še stopinje, sta se družno namenila proti ta hudi strmini. Komaj kak korak nad vrhom, tik preden se je svet res hudo obesil, pa je pes že pohitel v gaz pred gospodarja in tako sta tiho podrsavala skozi sneg, ki ga je bilo tu zgoraj človeku skoraj do kolena, volčjak pa je vanj vseskozi pomakal vamp.

Ko sta bila iz ta divje naklonine, se je svet nad Kernikovo bajto za hipec poravnal. V hlevu je brlela luč – ali so jo pozabili ali pa je bilo pri živini kaj narobe ali pa ... Če bi ne bila že taka nekrščanska ura, bi Šisernik zagotovo stopil do štalskih vrat in pobaral, kaj je narobe, še bolj kot iz radovednosti pa zaradi ta kratkega, s katerim ta stari Kernik ni nikoli znal po pameti ... Nocoj pa sta se z najboljšim prijateljem tiho potegnili naprej mimo štalskega vogala, ki je silil v pot, potem pa zarezala naprej v celec čez travnik in v smrekovje, ki je že bilo Podkržnikovo. Zgoraj, na čistini, je bila noč od novega snega skoraj svetla, tu v gozdu sta zamedeno gaz in smreke oblizovala le še spomin in luč z glave.

Ko se je visoko v vejah naenkrat grdo raz-

cepilo, od teže snega najbrž, sta gospodar in pes odreagirala vsak v skladu s svojo naravo. Šisernik si je z rokami instinktivno zavaroval glavo in se zložil v počep, Haron je spodvil rep med noge, se brezumno zvrtil okoli sebe, z otrplo zadnjo polovico telesa potegnil najprej nazaj po prehojeni stezi, potem silil navzdol, končno pa se je odtrgal z gazi počez v belino: oddaljujoče cviljenje je ugasnilo med drevjem.

To je bilo vse. Tišina se je vrnila, Šisernik se je vzravnal. Malo lesen je bil v život po prestanem, v vratu pa še okreten in je samo z glavo svetil po tistih dvanajstih, petnajstih metrih, kolikor svetlobe je zmogla vreči luč, pozijaval je za pasjo sledjo, a ko je glavo spet obrnil tako, kot jo je imel navado nositi, je otrpnil. Komaj kakšen meter od njega se je z desnico na bukev naslanjala prikazen.

Na glavi bela čepica iz snega, golo telo v črnih gatah in škornjih, na prsih križ, v dvignjeni roki sekirče. Moloh je molčal in, hvala večnemu bogu, vsaj to, preteča soha je bila videti kot otrpla. Šele zdaj je stvoru posvetil v obraz:

»Rade!? Ti si nor! Kaj ga serješ?«

Snel je nahrbtnik, potem še bundo in z njo čez rame ogrnil grdo, najbrž zaradi luči žolto kožo. Hotel mu je sneti snežno čepico, pa je oné samo reklo:

»Pusti! To je za izolacijo. Na Kozari smo ...«

In se je odrinil od debla ter stopil navkreber. Kakšen korak višje se je obrnil in preteče ukazal:

»Šisernik! O tem, kar si zdaj tu videl, ne bova govorila. Nikomur! Jaz sem se sicer zarečenega kruha nažrl, ampak sebe ne bom jebal.«

»Kaj pa je bilo takega, da ne bi bilo za med ljudi? Rade ...«

»Šisernik!« je zdaj že skoraj zarjul. Očitno mu je šlo v bundi že mnogo bolje kot še malo prej brez nje:

»Midva se nocoj nisva srečala!«

Snop luči je prikimal.

»Od nocoj sem tudi zate le še Hajduk. Ne skušaj me izdati!«

Snop je spet ponovil svojo pot – tokrat skoraj v vrhove smrek in nazaj v tla. In tako trikrat.

Skoraj nagi Hajduk se je po gazi pognal

nekaj korakov više od še vedno otrplega Šisernika, potem pa sunkovito obstal in terjal odgovor:

»A je Ančka še pokonci? En šnops bi mi pasal!«

»Spij dva! Račun za ta drugega pa naj pri Ančki počaka name!«

Obrnila sta se vsak na svoj konec in vedno bolj vsak k sebi so si bili težka sapa vzpenjajočega in žvižgi, ki so o svojem položaju signalizirali psu.

Navsezgodaj že je Šisernik skozi spalnično okno pozijaval za sledjo pri pasji uti, da bi vedel, če je volčjak že doma. Nič. Pesjak je bil mrtev, enako svet okoli njega. Ni mu bilo vseeno. Sploh ni hotel, pa je vendar vedno, ko je v skrbi globoko vdihnil, potem pa spustil sapo, zraku tako nastavil zobe, da bi ga Haron lahko slišal, če se je kje pri bajti držal.

»Saj se še nisi niti dobro vrnil, pa že siliš nazaj!« je zasitnarila Šisernica, ko si je zavezoval težke čevlje od sinoči, pravzaprav od danes.

»Da pozabiš bundo, pa čeprav v takem, kot je bilo sinoči, to še skušam in se matram zastopiti ... Da pa pozabiš psa?! Najti boš moral koga drugega, da ga boš s takimi pital,« se ni nehala pridušati.

Šisernik pa nič. Obljuba dela dolg. Sploh če nad tabo visi sekirče.

»In najprej boš stopil do Popiča, če hočeš, da kaj skuham, in potem boš do kosila nazaj, če hočeš, da še sploh kdaj kuham in ...«

Pa kmalu ni več slišal sitnega sikanja, zakaj noge so ga že nesle mimo Čodrla, potem pa naprej po travniku med Čuješi in Repniki, mimo Prošta, od tam pa po stezi med Pokržnikovo hišo in štalo pa še naprej v gozd do mesta, kjer sta bila ponoči s Haronom nazadnje skupaj.

Ob bukvi, v katero je nekdo takrat, ko je bilo komaj kaj več kot za drevesce, nekaj vrezal, kaj, pa se ni dalo več razumeti, tako je čas zmalinčil brazgotino zarasle rane, je obstal. Vse je še bilo, kot je lahko ostalo od noči sem. Niti stopinje iz Hajdukove vračajoče sledi ni bilo opaziti, ne tu, ne dotlej na poti, ne od tu navkreber. Se je pa zdaj, ko je bil obrnjen v hrib, v levo, pravokotno na gaz,

še vedno dovolj razločno vlekla sled, ki jo je potegnil za sabo Haron, ko se je pred nočno grozo zvlekel, nato pa jo pocvirnal ... Kam le?

Šisernik se je namenil po pasji sledi. Splačalo se je pomujati, zakaj nad smrekami se je že plavilo in še preden bo poldne, bo toplota načela komaj za nekaj prstov snega, ki je mogel med gostim vejevjem do tal. In bo zdaj še jasno vidna snežna črta, ki jo je potegnil volčjak, skupaj z belim svetom, ko bo začel zaradi sončne luči izginjati, izpuhtela v nebo ali stekla v prodrast.

Komaj se je poševno po naklonini podsavajoč privlekel do grebena, kjer se je svet vsaj malo zravnal. Šisernik je koj vedel, zakaj se je do tu ena in edina sled razcepila v vsepotje. Haron je hodil zalezovat prostor nočne groze. Tu, za robom je ostajal prikrit, če pa je malo privzdignil glavo ali se leže potegnil na rob, je pa lahko pogledoval ravno do mesta, kjer je ponoči ugledal stvor. Bližje kot do tu si Haron ni upal.

Šisernik je pobrlizgnil. Enkrat, dvakrat ... petkrat. Nič. Tudi če je bil kje blizu, Haron, videti se ni pustil.

Še dva dni je križaril Šisernik po tistem odročnem svetu, ves v skrbi in z vedno več hudobije v sebi:

»Jebem ti boga, Rade ... Jebem ti boga, Hajduk, a je bilo treba?«

Pa tudi Hajduka ni bilo nikjer. Samo da on ni bil nikogaršnji pes, zato ga ni nihče pogrešal. Še manj iskal. Pivski kameradi so vedeli, da se vsake toliko zavleče, Hajduk že ve kam, in se nikoli ne vrne brez vsaj pesti drobiža. Avstrijskega. Ki še kaj velja, čeprav je drobiž.

V sredo, ko se je pasjeljub že deveti dan namenil kolovratiti po podkržniškem brezpotju, je dal Podkržnik po prvi jutranji hribovski pešpošti Šiserniku naročiti, naj se čimprej oglasi. Da ima nekaj zanj. Kar odneslo ga je gor - v novi bundi, zakaj stare še vedno ni bilo od nikoder.

Tako sta skupaj stopila proti jami, malo pa tudi breznu, kjer so se med drugo vojno znali partizani držati, dokler ni prišlo švabom na uho in so v odročni svet nekaj šusov spustili

pa kakšno bombo pokotalili.

»Najbrž mu je zdrsnilo pa se je vanjo zvalil. Sam poglej, tako bo najbolj prav!« je skomandiral Podkržnik.

In sta se potegnila čez travnik pod gozdni obronek, od tam pa nekaj korakov v hrib do skalovja. Za kakšnih sedem, največ osem metrov je bilo – brezna-jame, toliko, da se je še videlo do dna. Rov, ki se je z dna brezna zvijal naprej, je bilo od tu mogoče samo slutiti. Tudi nobenih sledi ni bilo videti, zakaj svečnica je bila mimo in februar je pošteno lizal sneg.

Šisernik se je nagnil nad praznino in pobrlizgnil med zobmi. Nič. Potem še enkrat. Tudi nič. In še. Pa spet. In še ...

Listje na zgornjem robu pa se mu je kljub vsemu zdelo zdričano in Šisernik je računal s tem, proti čemur so govorili pamet in izkušnje in trenutek, ki ga je živel ... mogoče je res kaj zdrsnilo v jamo. In je poskusil še enkrat. Rekel si je, da zadnjič, čeprav je vedel, kako si laže.

»Haron!«

In žvižg.

Pa še vdruho.

»Rade!«

Zoprno mu je stresnilo najprej telo, potem še pamet, ko je slišal, kaj se je prikobalilo iz njegovih ust. In je popravil z vso sapo, kolikor je je premogel:

»Hajduk!« je odsekalo, kot da bi bilo rečeno s sekiro.

Hvala bogu, nič ni odgovorilo. Samo v Podkržniku je zaškripalo, ko se je s kolen vzravnal, to je bilo vse.

Obrnila sta se od jame in še malo postala. Potem sta si dala z glavama znak za odhod. Ko je prvi korak odšumel pod njunimi nogami, se je najprej Podkržniku, potem pa obema zazdelo, da sta za svojim hrtom zaslišala stok.

Obrnilo ju je za pol kroga in spet zvalo na kolena. Na dnu se je pokazalo za prst na sivo potegnjene kosmatije.

»Radehajduk, ti si nor!« je bolj zatulil kot rekel Podkržnik.

Spodaj je nemočno zacvililo.

Šisernik se ni čudil – deseti dan se je že začel vleči in žival bi komaj zmogla, kaj šele človek, za povrh pa še v ...

Glava, ki se je začela vleči izpod skalnega

bloka, je bila nekam ozka, shujšana. Potem se je le zrinila izpod skalnega previsa tik nad dnom. In na svetlo se je začelo po vseh štirih potiskati telo.

»Haron! Haron!« je skoraj zdvijal Šisernik. Malo je manjkalo, da ni telebnil v prepadni svet.

Potem se je zgodilo kot v njunih najboljših pobovskih letih. Podkržnik se je možato zasidral z dolgo odlomljeno vejo v rokah za skalnim blokom in jo podprl začasnemu družabniku, da se je lahko oprijel leskovine, Šisernik pa se bolj zaradi zemljine privlačnosti kot po svoji volji znašel na dnu.

Kompanjon ga je gledal, kako je globoko spodaj sedel na skalo. Do konca je izvlekel iz rova ter potegnil k sebi otrplo pasje telo, ki ni več zmoglo na zadnje tace, in ga začel z orokavičeno roko otirati ter potresati, da bi mu čimprej pomagal pridelati dovolj toplote za živeti. Z golo desnico pa je božal pasjo glavo, ki mu je ležala v krilu ... brisal je z nje solze hvaležnosti, vdanosti, radosti, kdo bi vedel česa vse pasjega ... Haron pa je gospodarja božal z očmi, ko se je otresel solz, tiho je ihtel, tajil je svojo pasjo nprav, bil je skoraj človek, potem je spet nebogljenovo cvilil, kot da to ne pritiče človeku, pač pa samo živalim. Šiserniku je šlo skozi ušesa, pa ni imel več proste roke, da bi si jih zamašil ... in tako sta človek in njegov najboljši prijatelj objeta nihala v svojem pradomu in puščala eden drugemu vsak do svojega srca.

Šisernik ni čutil, kako ga zebe v rit. Bil je pračlovek. Spet je bil srečen.

»Madona, Šisernik! Kakšnega psa pa imaš? Saj se dere!« sta onemu na vrhu osuplost in nejevera jemali glas. Zmajeval je z glavo, se spustil še enkrat na kolena, da bi videl, če prav vidi, potem pa dodal:

»Ti pa tudi. Saj si cel žnodrav!«

Spravil se je nazaj na podplate in se obrnil od onih dveh veh vehastih v nebo:

»Svet je znorel!«

Pa mu ni dalo miru in je še enkrat pogledal, če je prav videl. Je. Onadva buteljna spodaj sta buči še vedno tiščala trdo skupaj.

In je Podkržnika naenkrat prestrelilo. Kolikokrat doslej se je že tudi njemu inako storilo, ko je moral pred hlevom z nožem pokončati tisto, kar je še prejšnji večer z nekim davnim kosom svojega srca čehljal za

ušesi ali pa z odprto dlanjo trepljal po telesu. Strgal se je z roba brezna in se pognal po strmini. Stopil je nazaj k svoji hiši in v štalo po koc, da se bo lahko v ogrnjenegega psa prej vrnila moč. Potem bo volčjak že skoraj sam zmogel po navpik postavljeni steni, kjer pa ne bo šlo, bo stari pomagal in ga stiščal navzgor, ko bo lezel za Haronom, oprijemajoč se ponujene veje.

Ob nekaj čez štiri sta oba, Šisernik in Podkržnik, stala pred gospodarjevo lično v breg prislonjeno kmetijo in pogledovala za zahajajočim soncem ter v mesto pod njim. Na rezek žvižg je ob njiju stal tudi Haron. Ni še bil pravi – nekam prihuljeno se je vlekel, kot da bi ga bilo strah ali pa da nekaj ve.

»Pa Rade?«

»A Hajduk? Nobenega glasu. Je pa od drugod slišati, da se je takrat izvlekel.«

»Gotovo ga je Ančka na toplo spravila.«

»Kje pa! Saj ni upala.«

»Torej je v svojem brlogu?«

»Če je ... potem se zagotovo na pamet uči Tomaža Kempčana Hojo za Kristusom. Vaje iz ponižnosti in hvaležnosti.«

»Bog ne daj srečati ga. Menda ga ja ne bo sem gor prineslo. Spet bo deklamiral.«

»To je še edino, kar mu ostane v dokaz, da ni nor.«

»Hudič ubogi, v resnici mu ni lahko!«

»Greva, Haron! Spet bova lačna. Pri nas doma že več kot teden dni ni nobenega reda! Ampak danes bom za naju skuhal jaz!«

Rezidenca mestnih pribežnikov. Azilantov. Kegljšče. Ciril. Ura najboljša.

»Kje si se držal ves mesec, Hajduk?«

»Pri krajtlkih.«

»Pri Avstrijcih?«

»Delal sem.«

»Pri tej bandi švabski?«

»Moral sem. Cirilu sem dolžan. Za tisto, kar ste požrli.«

»Tvoje zlate roke za njihove nabuhle gobce?«

»Saj nisem kiparil. Portretiral sem.«

»A je razlika?«

»Kiparjenje je božje delo, portret je golju-fija. Na papirju zlagana globina. Pa kaj tebi razlagam, ko nič ne zastopiš. K švabom sem

stopil samo po denar za pijačo. Kot da sem šel dvignit na banko. Dokler sem čakal, sem pa klesal, da sem čas zabijal.«

»Oj Kozáro ... vidi, vidi što je od tebe ostalo. Dali nam je trebalo sve to?«

»Kaj si rekel?«

Zarjul je tako, da je tu pa tam kdo izmed bližnjih v sosedstvu celo utihnil. Nekateri iz skrbi, drugi iz radovednosti, ker bi radi slišali, česar niso. Za omizjem umetnikov in njihovih podpornih članov sta se vzpostavili samo dve možnosti razpleta: ali se bo večer sesul sam vase ali pa ... ali pa bo kdo pri Cirilu izmoledeval še zadnjo rundo. Ne, nocoj še ni kaj prosjačiti. Ciril še sploh ni zaukazal fajront.

»Oj Kozaro ...« se je oglasil napev. Vedelo se je, od kod je prišel glas, iz čigavih ust – pa ne.

»Ponovi!«

Hajduka z diplomu ALU je katapultiralo na mizo. Razkoračil se je na njej, da so kameradi komaj uspevali umikati svoje špricerje in laške flaške.

»Ponovi!«

Gluha loza.

»Daj, da si splaknem srce. In dušo! Toči, Ciril! Za ves Judežev drobiž!«

In so cingljali po mizah in ploščicah šilingi, skozi težak zrak so se pozibavali petaki in desetaki ... Radetovi pivski kolegi so za njimi že malo utrujeni zamahovali po zraku in jih lovili, se sede sklanjali pod mize in stole ter pobirali kovance pa oboje pridno odlagali po mizah na kupčke. Potem so počakali na Cirila, ki je spominjal na mežnarja pri ofru, ko je hodil med mizami, in je zlagal papirnat na dlan levice in kupček vsake toliko potapkal, drobiž pa z desnico sproti spuščal v hlačni žep, saj se bo s preštevanjem pomujal, ko bo spet za šankom in bo čas za to. Bifejčani pa so skupaj z njim pod papirnatim denarjem potegnili črto in pobožno ponavljali številko, ki jo je, slovesno kot da bere iz evangelija, spridigal priložnostni cerkovnik izza svoje šankovske prižnice. Tisti med pivci, ki so bili v slabši formi, so zaskrbljeno pomežikovali skozi dimasto kopreno, zakaj preračunali so, kako kratek bi znal biti nocoj spanec, jutrišnji dan v fabriki pa dolg kot kurje črevo, če se bodo držali nocojšnje božje volje in ji sledili do konca. In prav je, da se najvišjemu ne upirajo.

Težka noč se je lahko začela. Počakali so le še toliko, da se je Hajduk naveličal mize, razširil je roke, kot bi bil orel v letu, skoraj neslišno pristal na keramiki, se široko razkoračil, potem pa v zlovešči tišini začel ... ne s kongfujevsko kato, ampak najprej s prvim, čez čas z drugim ... pa tretjim in tako naprej udarcem z nogo ob tla. Obredno. In potem zlagoma v pospešeni staccato in fonovski crescendo.

Ko ga je čez nekaj minut sredi divjega vrtenja, zadihanega in težkega, sesulo na stol, je šele videl, da ni nikogar, ki bi še hotel gledati v njegovo muko. Vsi so imeli preveč opravka z glažovjem pred sabo.

Spet se je pognal na noge:

«Kurbe, sploh ne pijete zato, ker je meni težko!»

»Hajduk ...«

»Ne, na Kozari švabi s svojimi podrepniki krajtlihi ne bodo zmagali nikoli. Nobenih šans nima dirndl v tričetrtinskem poskoku proti glamočkemu kolu!«

»Rade!«

»Kdo sme klicati Hajduka Rade?«

»Rade, iz Hoje za Kristusom kaj povej!«

Kdo ve, koliko srajc je Hajduk že odprl tako kot prav zdaj: gumbi so spet sfrčali po bifeju, z roko je natipal križec na prsih, nesel ga je do ustnic, da je glasno cmoknilo, potem pa ga je stisnil in pretil z besedami blagega Tomaža:

»10. poglavje: Nikar preveč ne govorimo.«

Po premolku pa dodal:

»Kurbe prestrašene!«

To ni bilo iz Tomaževe Hoje.

Z mize je potegnil rogača ter ga toliko časa držal narobe obrnjenega nad usti, da se je izpraznil. Čutil je, da je spomin dokončno prebujen.

»14. poglavje: Ogibajmo se predrznih sodb.«

Zastavil je korak, ves preteč, proti enemu izmed bifejskih inventarcev. Zdelo se je, kot da je odkril onega, ki ga je z imenom izdal.

Potem si je premislil:

»12. poglavje: Dobro je, če nam ljudje včasih ugovarjajo, če slabo in krivo o nas sodijo, četudi dobro delamo in z najboljšim namenom.«

Sedel je na svoj stol, dal glavo med dlani, ko pa jih je snel, je bil videti, kot da se cmeri:

»13. poglavje: Dokler smo na svetu, ne moremo biti brez bridkosti in skušnjav. Zato je pisano v Jobovi knjigi: Vojska je človekovo življenje na svetu ... Oj Kozaro, o joj Kozaro ...«

Zadnje ni bilo več iz Kempčana.

»17. poglavje ...«

»Fajront!« je segel Hajduku v besedo Ciril.

Zdaj so oživali še tisti, ki so pri Cirilu posedali samo še zato, da jim ni bilo treba sedeti doma. In še zadnjič naročili, da jim ne bi noč slučajno telesa izsušila.

Hajduk je prijel kozarec, izpil, hotel naročiti, potem pa si je premislil. Z zobmi je odločil kos stekla in ga začel gristi v zaprtih ustih. Zoprno je škrtalo. Njegov obraz je bil upadel in bled, njegove ustnice pa so od znotraj navzven postajale vedno bolj karminaste.

Hajduk je čez leto in dan preminil na bojnem polju. V bifeju. Z dobro odmerjenimi udarci ga je potolkel pijanček. Z v časopis zavito cepanico po glavi ga je pokončal. On si je edini upal. In je smel. Bil je brez potomcev. Potuhnjena sirota. Bil je brez kogarkoli. Torej nikogaršnji. To je za pamet Hajdukovega plemena pomenilo konec rodu. Nikogar izmed svojih niso več mogli zavzati k zvestobi. Naložiti mu maščevanje. Krvno.

Tako se bo končala tudi zgodovina. Ko ne bo nikogar več, nad komer bi lahko znesli božji srd. Zdaj tudi vemo, da je svojo zadnjo resnico Fukoyama samo prepisal od Cirila, vira pa ni navedel nikoli.

Hotel sem jaz tebe, pa si me ti prelisičil ...

Predirljiv nevaren lajež. To je on. Le kdo se bliža hiši? Ob tej pozni dopoldanski uri? »Vajper« ga imenuje moja tovarišica Mirella – svojega mladega varuha – volčjaka z ostrimi čekani in hlastno renčavim, požrešnim glasom, z nepretrgano pasjo grožnjo. Bal sem se ga, kakor se še zmeraj bojim v sanjah esesovskih v Hitlerjevem kazenskem bataljonu. Šele ko me je tovarišica Mirella z roko po glavi pobožala in na čelo poljubila, me je priznal za sostanovalca.

»Pismo za vas, tovariš Janko! Iz Slovenjega Gradca ...«

»Zahvalim, tovarišica Mirella ... Koliko stopinj Celzija je zunaj?«

»Dvanajst nad ničlo. Brez bore, pogledjte, kako žari v soncu Piran! A koliko stopinj imajo v Celovcu?«

»Deset pod ničlo pa pol metra snega ...«

S tresočo roko odpiram tvoje pismo. Preskočim prvo stran, že vidim: Ne maraš moje »Osje parabole«, čeprav jo je osebno prebral na mojem simpoziju (dec. 1996) sam dr. Janez Dular, bivši minister za kulturo iz Ljubljane ...

Kaj ti lahko povem v svoj zagovor, dragi mi, predragi tovariš Andrej? Vse kar je lepó in prav, a da mi ne dovoliš starati se? Kaj res nisi pomislil, da sem pred nekaj tedni stopil v dvojno osmico 88 – v izpričano in pismeno dokazano dvakratno duhovno neskončnost? Mi dovoliš vprašanje, kaj še smeš pričakovati od mene – nemškoslovenskega literarnega seniorja, od malomeščanske topoumne žurnalije šarmantno francosko kot doajéna na oltar postavljenega ponemčenim nepisanim in neberočim Gorotánom na ogled?

Ko sem v preteklem tisočletju kot učitelj slove-nščine dočakal abrahama in so koroški Hitlerejevi potomci obhajali petdesetletnico zmagovite plebiscitne orgije, sem iztisnil iz bolečih želodčnih krčev prvo knjigo »Skurne storije«, da bi se ubranil pretečega raka. Ta previdnostna akcija me je stala lepe stotake šilingov za telegrame tiskarju Košarjevih Obzorij v Mariboru: v strahu, da sem v kakem odstavku ustrelil stilnega kozla, sem prebil nekaj neprespanih noči in tekal zjutraj na pošto s korekturami v telegramih, da ne bi zamudil lejávta! In bi mi stikali glave skupaj tisti, ki sem jim literarne produkte kdaj pokritiziral, češ, glej ga stremu-

ha nastopaškega, ima jih že petdeset na grbi, pa bi še rad zlezal na grški Olimp! (Pardon, na koroški Obir!)

Pa dobim po izidu Skurnih storij iz Jesenic veličastno pismo »Spoštovani gospod pisatelj Janko Messner«. Odprem ga z rahlo tresočo roko. »Prosimo vas za kak prispevek za naše literarno glasilo ob Prešernovi obletnici ...« Oblije me rahla vročica. Le kakšen »gospod«!? In šele kakšen »pisatelj«!? Povedal sem bil beroči slovenski javnosti jasno dovolj, kako in kje sem postal gospod: na javnem stranišču Železniškega postajališča Vetrinj pri Celovcu! In kaj se pravi »pisatelj«? Cankar jih je bil napisal še pred svojim abrahamom za meter in pol, umrl komaj 42 let star! Pa sem sédel in jim napisal, da sem BREZ IDEJE. In ko se mi je polegla nevolja nad tem naslovom na praznem belem listu, se pač ohrabrim, vzamem pamet v roke in kuli: »Cenjeni tovariš urednik, povejte mi vendarle, kaj bi vi storili v moji »pisateljski« koži na Koroškem? V takšnih »idealnih« pogojih, v absurdni bitki za kulturnopolitično idejo, kakršna je na žalost politična parola Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, zaukazana Ljubljani iz Maršalovega Beograda: Slovenci na Koroškem, volite vsi Socialistično stranko Avstrije pod vodstvom kanclerja Bruna Kreiskega! Na Koroškem pa pod komando glavarja Hansa Sima, ki se ti zapelje v Globasnico – z deželno zastavico, plapolajočo na robu vetrobranskega stekla, v slovensko občino s slovenskim županom in redkimi samo nemško govorečimi vaščani, v složno vaško skupnost ... Nov gasilski dom je na dnevnem redu. Govorniški oder je ovenčan. Glavar odpre usta:

»Sehr geehrte Gemeindebürger« ... Ne zna pozdraviti: »Dober dan!« Župan (čeprav zastopa slovensko večino občanov in obvlada oba jezika): »Sehr geehrter Herr Landeshauptmann!«

Ne zna pozdraviti: »Spoštovani gospod deželni glavar!«, a se imata oba za socialista, tovariša, ki se znotraj stranke pozdravljata s »Freundschaft!« Prijateljsko! Solidarno! Enomiselno! Le kakšna, le katera ideja ju veže, ko govorita v imenu dvojezičnih deželanov in občanov? Nikakršna!

Toliko in nič več idej, dragi Andrej, skrbnik za Odsevanja, sem poslal tedaj na Jesenice z naslovom »BREZ IDEJE« ...

Maršal Osvobodilne fronte se je v vojni s Hitlerjem izkazal kot legendaren vojskovodja, a kot vodilni državni politik se je sam na laž postavil, na hudo žalost v škodo koroškim Slovincem: bil je samovšečen zapravljivec: kot posojilojemalec odvisen od Avstrije – kanclerja B. Kreiskega, ki mu prevzema poroštvo za kredite ... Smola za naše »kladivarje« in »Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev«! In v veselje poklicnim Slovencelem – Varašem, kupljivim udbovskim ministrantom ... družbenim odpadnikom ... Smrt najčistejše ideje! Zgodovinski trenutek suhega kašlja z gnojnim izmečkom!

Volčjak Vajper pod mojim oknom laja na galebe, ki plahutajo nad njim. In se mi preseli v polnočne sanje v kožuh gestapovskega spremljevalca. Srce mi boleče razbija, Vajperjev lajež zavija v jok, strah mi stiska grlo, sprašujem se: le kje sem, da, prav vidim: transparent mi pravi: Globasnica. »Slovenski dan« obhaja, pred Zadušljivo Slovensko nočjo – leto 1938. Anschluss! Z vseh vetrov ropotajo lojtrniki, ovenčani z zimzelenom, rezgetajo konji, prepevajo mladi in stari, od Lucije do Rozalije, iz Vidrevasi do Dobrlevasi, »Koroški Slovenec« z Dunaja vabi, doktor Jožko Tischler bo govoril ...

Pa ga vidim v prelepih političnih sanjah: iz nepregledne množice stopa s čvrstim korakom, razpoznaven po ukrivljenem trzavem nosu in globokem jasnem glasu:

»Slovenske matere so nas nosile
pri vsakem delu v hlevu in na njivi,
Slovenke in Slovence nas rodile,
zato je jezik materni nam vsem
slovenski ...

Slovinci smo, od zibelci do groba
ne gane naša se zvestoba.«

In po nemško: »Verehrte Deutsch-Kärntner Freunde! Unser Gruss ist: Ein Reich, ein Führer aber zwei Völker in Kärnten!!«

Srce mi od strahu zastaja. Gledam grozeče Vajparjeve zobe. Šušljanje med gestapovci, ki ga obdajajo. Slovenski dijaki in študentje strnejo vrsto okrog njega. Iz množice kliči: »Živijo koroški Slovenci! Bravo, Jožko Tischler ...« Vajper zalaja ... Iz zbrane množice se oglasi ton s piščalko za »Pesem mlade Koroške« (po nemškem napevu »Du Volk aus der Tiefe ...«):

Kjerkoli mladine korak zagrmí,
povsod se oblakov tema razprši. (Vajperjev lajež grozeče spremlja melodije ...)

Če pot nas povede skoz naš Korotan,
vžge se v nas plamen – jasen ko dan.

Če v borbi spodbudno nam cilj zažari,
za mlado Koroško nastopimo vsi ... (Vajper zalaja, gestapovec ga s kratko vrvjo potegne tesno k sebi.)

Prisega:

BORCI VI ZVESTI, KI PREJ STE ODŠLI,
PRISEGO SPOLNILI BOMO MI VSI!

Oj narod koroški, ti narod trpin,
za borbo pripravljen je že tvoj sin ...!!
Šinem kvišku iz morečih sanj ...

In je bil pripravljen naš sin vseh sedem krvavih let Hitlerjevega »Tretjega rajha«! Korotan ni videl nobenega Rožmanovega domobranca (»V imenu Kristusovih ran naj pogine partizan!«) Samó iz rožmarina zraste čist rožmarin, dehteča čista ideja! Samo iz takšne ideje zrastejo solidarni fantje in dekleta zvesti slovenskemu maternemu jeziku. Pa če jim – Selanom pod Košuto – odsekajo glave ...

Podobe in glasovi rahlo izstopijo iz sanj, se oddaljujejo in zgublajo v jutranji megli mojega rahlega prebujanja ...

Med sanjami in njihovo izvedljivostjo je široka razpoka, je zmeraj prepad, v njem pa globoka žilava žalost, trajajoče razočaranje, krivica vseh krivic, ki si jo sama nasekljata sanjač in sanjačka iz sanjske samovšečnosti. Ta jima otežuje samouresničevanje pri belem dnevu – Vajper mi pred uto pod mojim oknom izpričuje s svojo zamirajočo žalostjo v laježu to onemoglo samozavest. Za trenutek odpre na stežaj obe temni očesi, pogleda vame, ko da me prosi: pomagaj mi vendar iz zadrege ... Nato pa naveličan stopa v krogu z umirjenimi koraki, čeprav ni na verigi, ne da bi še dvignil glavo in me še pogledal ... Ko da mi je videl na dno duše, na mojo brezupno duhovno brezdomstvo, brezsmiselno bivanje, na brezperspektiven kulturno-političen položaj mojih slovenskih rojakov ob Dravi, v kate-rega ga je samovoljno pahnili lenobni brezglavo-zaletavi častihlepni »predstavnik« »levega« tabora z nemškim priimkom »Sturm« – viharnik, vihravec, vendar ta njegov nomen ni omen, temveč zmotno naključje, saj v resnici ta politični nastopač še zefir ni, kaj še svojega političnega stola vreden naslednik dr. Jožka Tischlerja ali dr. Franca Petka ..., saj se ti nosi – roke v žepu kakor kmet, ki prodaja svoje imetje, napihnen iz samozavedanja, da stoji za njegovim »Šmohorjem« tisočglava množica ljubljanskih protestnikov s podpisi, ne da bi ti vedeli, da je on sam zase to »akcijo« kot napako obžaloval.

Nacisti so bili njegovo družino s posestva pregnali, mati ga je rodila po vojni, obiskoval je gim-

nazijo za Slovence v Celovcu ... maturiral ... doktoriral, flaniral, imponiral in sebe ruiniral. Kaj ga razlikuje od dr. Val. Einspielerja, stvarnika »kor. Vindišarjev«?

Ne posedam rad pred avstrijskim tele-viziranjem, ker sem kmečki sin starega kova: tele je tele, ni srnjak, jaz pa nisem lovec, ki bi ga moral vizirati, še manj pa nahujskanec tinjskega katolicizma, ki ne more živeti brez vidcev, brez prikazni Device Marije »poklicno-poklicanih vizionarjev in vizionark tvrdke PECUNIA NON OLET (Denar ne smrdi, pa naj pride od koder koli): Brecht je moj koroški Cankar. (Za koroško bralstvo: gl. »Der Attachée« v knjigi »Mein Korotan moj«, Drava, 2004.)

Napovedan je bil pogovor predstavnikov ZSO in SKS – dr. Marjana Sturma in B. Sadovnika s »kolovodjem nemškega Folka« Jörgom Haiderjem († 11. 10. 2008) Pogovora ni, je pa javni odrski samomor slovenskih koroških »predstavnikov« pred televizijsko kamero ORF-a:

»Hand auf Hand fürs Kärntner Land, meine Freunde!!«

In jih polagajo vsi trije na Haiderjevo mizo – roko na roko, šest rok na kupu kot zaprisega prijateljstva in troje v kamero se režečih ust!!

Adijo, zibelka Slovencev! Ko zadnja ura bila bo, Marija, prid po nas! – Ljudstvo je trudno ... Ura teče, nič ne reče ... Kje hodiš, Marija? Slišiš, kako se v grobu obrača naš Matija Majar Ziljski – tam v Pragi? »Kärnten ist einsprachig!« vpije Kolovodja v Jezusovem naročju, nam je povedal celovski Schwarzbischof ... Daj no, prikaži se že s sinom, da nam odstavitava vse Sturme, ki še zefirji niso. Hitler nam ni bil kos, Jožko Tischler se mu je v Globasnici uprl, koliko kor. Slovencev je z življenjem plačalo Sedmi člen Avstrijske državne pogodbe, zdaj pa se mi »predstavnik« opravičuje: »Veš, Janko, brez dialoga ni politike!« Prav imaš, Marjan, toda s takšnim kolovodjem samo z dialogom na distanco! Za tak pogovor pa potrebuješ študij uporabne psihologije v reklami in politiki! Beri dr. Antona Trstenjaka! – Tvoj sramotno groteskni prizor s prebrisanim sovražnikom našega jezika izvira iz tvoje samozavesti, da sediš trdno v poklonjenem sedlu iz Ljubljane: Koroški rojaki, ki še kaj dajejo na človeško dostojanstvo, človeški ponos in srčno kulturo, te ne brigajo, ker se pri njih ne bojiš ne zamere ne prepira. Še si v službi kor. Slovencev. Še lahko prisluhneš vase, kjer tačas še ne pograšaš vesti, kakršna je držala tvoje starše pokonci do groba ... S svojimi tovariši si bil v 70-ih letih na pravi politi-

čni poti, ko si krajevno tablo »Hermagor« popravil v »Hermagor/Šmohor« in jim solidarno pomagal – z demonstracijama 1973 in 1976. Daj, zberi se – po smrti Hitlerjevega eksekutorja J. Haiderja – in pomagaj reorganizirati Solidarnostni komite za pravice koroških Slovencev!

Marjanov molk buri moje utrujene možganske celice in jih surovo potiska v noči čedalje strahotnejših sanj. Moji nenadni presunljivi kriki vržejo kdaj pa kdaj kljub dvojnimi vratom tudi mojo skrbno tovarišico Zofko Bavdo iz potrebnega spanja.

Ko se pred polnočjo s polno glavo nerešljivih vprašanj zvrnem onemogel v posteljo, se kar koj najdem v brezdanjem zadušljivem podzemlju neznanih duhov in pošastnih brezdušnih prikazni – brez ljudi, vendar povsod bučanje, šumenje, vretje in kipenje, okrog mene se tiho plazi kosmata pošast, iz odprtega žrela ji grozeče štrlita dva ostra sekalca – na enem visijo človeška čreva, na drugem je nasajena človeška glava s čelado: iz razprtih ust se zadira vame strahovit pasji krik s človeško dojemljivim glasom: »Vzemita me s sabo, vzemita me s sabo!« Kaj pa je to? me pretrese neznani glas, da mi zaledeni kri v žilah! »Kaj še zmeraj živiš, ubogi sirotej, v gozdu za Königsbergom? Ti brat mi po preliti krvi iz esesovske brzostrelke! Saj te moj tovariš ni mogel pobrati! Saj je že mene z luknjo v pljučih komaj vlekel!«

Obliva me mrzel pot. Obrnem se od strašljive zverine, a tudi za mojim hrbtom so takšne odsekane glave z živimi očmi, na dolgih črnih policah ... Štejem jih, ali so tiste iz Sel pod Košuto, pa me Vajper prekine z nepopisnim, neponovljivo žalostnim glasom, bolj podobnim župnikovemu na praznik treh žebļev kakor svarilnemu pasjemu laježu.

Tedaj iz črnih oblakov BORE bruhne ognjen blisk, oglušujoč, da se zgrudim na to grizasto zemljo ... In se kmalu nato zbudim in razumem: da, bil je le odmev, Vajperjev jutranji vik in krik kot slovo za Eriko, ki hiti v službo – med otroke na hrib, in za Rika, njenega brata, ki bi profesorja fizike v gimnaziji rad pomiril, češ ne zaostajam za Albertom Einsteinom ...

Bodi zahvaljen, Vajper, da me spremljaš vsako noč skozi ta velikanski zverinjak brez rešetak in omrežij, da me varuješ pred vsemi zlodeji in svetniki! Da, tudi pred vsemi svetniki, saj me je mama Ivanka – Kraševka že zgodaj učila, da najboljši svetnik sedemkrat na dan greši!

Strunjan, 17. svečana 09

Peter Petrovič

Prvi maj

LEPOSLOVJE

(Odlomek iz romana *Pod temno zvezdo*)

Dolina pod goro je bila pokrita še z meglo, s tisto koprenasto meglo, ki ne more več dolgo ostati. Prvo sonce jo bo pobralo. Le rosa bo ostala na travah in listju, ki je zdaj, prvega maja, bilo že bujno. Hladen veter se je spuščal z gore, katere vrh je bil še ves temačen in strašljiv. Kot je to nekoč občutil mladi Voranc, ki je moral v takem jutru goniti bicke na pašo. Tako se je zdaj njemu zdelo, da je vse nenaravno. Ko je krevsal z berglo pod desno pazduho mimo zapuščenih in že razpadajočih hlevov, kjer so še pred nekaj leti imeli privezanih na desetine krav in telic, se je zares spomnil pisateljevega Prvega maja, tistega skromnega teksta, ki ga je bral nekoč v šoli kot obvezno branje, potem pa spet, ko se je odločil priti v službo v to fabriko, ki je spodaj v megli in zatohlosti časa delovala kot okostje dinosavra. Postal je, da bi zajel sapo. Anton Rebrec je moral velikokrat obstati. Pogosto je moral zajemati sapo. Ne samo, če je hodil gor pod goro kot to jutro, tudi po ravnem, tudi po prekletih hodnikih tistega doma, kjer so imeli na oskrbi ostarele, je moral pogosto zajemati sapo.

Za njegovim hrbtom se je dvigalo sonce. Nenadoma je začutil na vratu prijetno toploto, kot da bi ga nekaj prijazno objelo, ga božalo. Pred njim pa je nihala dolga senca. Z berglo je bil kot na treh nogah. Smešna podoba se je kazala potem vse do nedoločne sence glave, ki se je kot nekaj nepomembno malega zgubljal daleč spredaj. Postal je. Gledal je v rastoče sonce, ki je lezlo nad temnimi gozdovi hribovja na vzhodu gor na nebo. Hotelo mu je pobrati vid, da je moral z roko zastreti bleščečo kroglo, ki je bila vse bolj svetla. Potem se je zagledal v dolino preko starih hlevov, ki pa zdaj niso kazali podobe nečesa zapuščenega, pa do naselja, do vasi in še naprej po raztresenih hišah kmetij, ki so bile drugačne kot kmečke bajte nekoč v časih pisatelja. Saj, tudi pisateljčina je bila tam nekje daleč doli, pa se od tod ni dobro videlo, kje je, ker je bil tam gozd in bleščalo se je. Anton si je pomel oči in se prepričal, da tudi nobene zastave ni videl. Ne na hlevih, ne na

hišah, ne na cerkvi, ki je molela ostro ošiljen zvonik v nebo, kot da ga hoče prebosti, nikje ni bilo nobene. Kimal je z glavo in se trudil hoditi dalje gor proti gozdu in potem še tja do jezerca, kjer se bo oddahnil in posedel del dneva. Tako se je namenil že takoj, ko je šel na pot. Ko je ušel na to pot. To si je pa že moral priznati, da je ušel. Iz doma nisi mogel kar tako. V domu je bil red. Tudi zanj. On pa nikoli ni maral reda. Nikoli in nikjer. Tudi v tovarni, ko je bil tam v službi, pravzaprav ne. Tudi doma, ko je bil še nekje doma, ne. Ne, samo reda ne, discipline ne, nikoli.

Neki mladeniči, videl je več mladih glav v kabini avtomobila, so divje pripeljali po klancu navzdol. Potem še eni.

»Kaj ne vidijo, da sem z berglo, hudiča,« se je pridušal. Mogoče gredo šele s kresovanja in so pijani, je pomislil.

Avtomobilistov ni maral. Morali bi spoštovati pravila, morali bi priznavati predpise in prometni red in kar je še te navlake. Saj je nekoč tudi sam vozil avto. Imel jih je. Še najraje je imel stare modele, ki so bili nekako neopazni. Seveda se je velikokrat prerekal s policisti, če so ga ujeli pri prehitri vožnji ali pri kakem nepomembnem prekršku, ker je hotel svoj prav. Dopovedoval jim je, da ima on svoj stil vožnje, da je treba pravila in predpise menjati, vsaj pametno razumeti, ne pa njega zabejavati in mu jemati dragoceni čas. Z nekaj policisti se je poznal. Tudi pili so kdaj skupaj. Nekateri so kegljali tam kot on in s tistimi se je dalo dogovoriti. V glavnem pa so bili zategli, kot se je reklo. Najbolj ta mladi. Pri takih ni uspel in zato je bil nekajkrat tudi brez vozniškega dovoljenja. Večkrat. Pa kaj potem. Po stranskih cestah je kljub temu še kar vozil. Se je skoraj vedno izšlo. Tak je bil in takega se je imel rad. Sebe je vedno imel najbolj rad. Že od nekdaj. Zato ga je ježilo, ko so tisti mladi fantje tako neumno divjali mimo njega in ga ogrožali.

Kolikor je mogel, je pohitel, ker je bilo nenedoma že visoko jutro. Megla se je razgubila. Ptici so peli vsepovsod naokoli, kot da slavijo praznik, kot da ga pozdravljajo, njega edinega, ki je bil tedaj v gozdu. Naslonil se je na deblo

mogočne smreke in globoko je dihal. Prižgal je cigareto in strastno je kadil. Nič ni hotel misliti, pa se mu je vseeno slikalo pred očmi tisto lepo, ko je bil otrok in je na tak praznični dan divjal s prijatelji po domačem hribu in gor po polju do prve vasi, doma v mestu pa je bental oče, ker je hotel, da gresta skupaj do tovarne in v slavnostnem prvomajskem sprevedu do občine. Saj je vedel, kako bo tam. Oče mu je že zjutraj vse povedal. Tam da bodo zbrani ljudje, ki bodo mahali z zastavami, nekateri pa bodo govorili z okrašenega odra. Godba bo igrala in pevci bodo peli. Oče je šel sam. Popoldan, ko je prišel domov, ga je namlatil. Mama ga je poskusila braniti, ampak kadar je bil oče pijan, tak dan pa je bilo dovolj razlogov, da se ga je nalezal, se ni dalo vplivati nanj. Naredil je svoje. Anton je to dobro vedel in umikal se je udarcem, kolikor se je dalo. Pa je bolelo. Oče je imel težko delavsko roko.

Prva leta, ko je bil v krajih pod goro in ko je bil tudi član fabriškega sindikata, je šel prvega maja redno na srečanje in proslavo sem k jezeru pod goro. To so bila lepa leta. To so bila lepa delavska srečanja. Pivo so točili zastoj, dali so klobaso, kruh, včasih golaž in tudi vino na stojnicah ni bilo drago. Cena je bila sindikalna. Na prireditve je vedno prišlo ogromno ljudi. Bili so kot velika srečna družina. Tam si srečal znance, sodelavce, njihove žene, mlada dekleta, vse je bilo tako naravnano, da se je napil in včasih ostal tam kar do jutra. Potem se je majal v dolino, blodil je po gozdovih in po travnikih, kar po cesti je hodil in ni se hotel umakniti avtomobilom, nikomur. Domišljjal si je, da je to zabavno. Saj je hodil s praznovanja prvega maja. In ni bil sam. Vedno je bilo še nekaj takih junakov.

Zdaj pa je sam k jezeru komaj privlekel svoje obnemoglo telo. Na grobo stesano klop je sedel sam. Sam je buljil v vodo in niti ptiči niso peli. Ej, glej ga, se je tolažil, tu si danes prvi. Tako zgoden si, da ni še nikogar drugega tu. Pa saj pridejo, veliko jih bo prišlo, je ja prvi maj, boš videl, je godel sam sebi. Videl je sonce, ki je nenadoma posijalo na jezero in se mehko razlilo po mirni površini vode, ki je še nihče ni vznemirjal v tem lepem jutru. Mimo je priletel metulj. S ceste spodaj je slišal ropot tovarnega avtomobila. Preko gore je priletelo letalo in zamolklo mlelo v višavah. Šoja je zavreščala v grmovju na drugi strani vode. Tik ob bregu jezera je opazil vse polno črnih paglavcev, ki so

živahno migotali in plazili drug preko drugega. Oglasila se je žaba. Bilo je jutro in naredil se je dan.

Anton je postal nervozen. Tresel se je. Bilo mu je tesno pri srcu. Nekaj ga je oklenilo in stisnilo v grlu, da je še komaj dihal. Pot mu je tekkel po sencih. Bolelo ga je v kolku, bolelo, ker je bil sam, ker se je spomnil na očeta, ker je moral v usranem življenju priti do sem, kjer je in kaj se ve, kako se bo še napletlo. Mogoče že ta dan, ko je prvi maj. Sunkovito je vstal. Z vso močjo, ki jo je zmožel, je zamahnil z roko in zalučal berglo v jezero, da je glasno pljusnilo, pa še voda je brizgnila do brega, udarila v paglavce in polila zeleno travo. Zamajal se je, krilil je z rokama, da je ulovil ravnotežje in sesedel se je spet na klop.

»Sranje, če ne pridem v dom, pač ne pridem.«

Spustil je glavo na prsi in si jo zakril z rokama. Bil je v nekakšnem mraku. Nujno je potreboval mrak.

Seveda je vedel, da so ga pogrešili, da ga bodo spet iskali, in da upravnik, če so mu povedali, da ga spet ni, zganja kraval. Kar naj, si je mislil. Mogoče me tu pod goro danes, ko je praznik dela, kakšen praznik neki, se je zarežal, delavski pač ni več, prekleto, ne bo nihče odkril. Zleknil se je po trdi klopi in zaprl je oči. Bil je utrujen. Ni se mogel umiriti. Ni bilo tistega blaženega stanja, ki si ga je želel in je mislil, da se bo zgodilo ob jezeru. Slike iz lepšega dela njegovega življenja so se kar vrstile, a bile so pravzaprav turobne, zoprne. Kot tiste o Ivu, ki je tudi blodil tu nekje, padel v vodo, utonil, mogoče v tem jezeru, kamor je on zalučal berglo, do katere zdaj ni mogel. Naj bo tam. Naj bo v tej vodi, kot da je tudi ona invalidna, to jezero, vse reke, vse vode. Tudi Iva ni mogel priti, rešiti, ker je utonil, ko naj bi šel domov. Pa saj ni imel doma. Ivo ni imel ničesar več. In če nimaš nič, res nič več, potem je vseeno. Adijo, utoneš in konec. Mogoče pa to ni tista prekleta mlaka, v kateri je utonil Ivo, se je tolažil. Saj mlak je pod temi gorami veliko. Če bi res bila, bi požrla tudi njegovo berglo, pa je ni. Bergla je kar plavala tam, kamor je priletela, ni se dala. Še premaknila se ni. Jebenti. Človek gre pa kar dol. Celo življenje, od rojstva naprej, je ena sama pot navzdol. Zdelo se mu je, da spet pada. Še si je zakrival oči.

Spodaj v mestu pa je godba na pihala igrala

budnico. Niso začeli ob petih zjutraj, kot je to bila nekoč navada, pa so kljub temu nekatere prebudili. Pred občino jih je pričakal župan in jih pogostil z vinom. Niso vsi pili, ker je v godbi igralo tudi nekaj mladcev, nekateri so bili še šolarji, pa je bilo zato več vina za stare, že izkušene godbenike. Ti so vedeli veliko povedati o starih časih in o njihovih nastopih za prvega maja pred leti.

»Da, da, to so bili lepi časi,« je govoril županu eden starejših.

»Začeli smo v fabriki, potem smo igrali po mestu, končali smo v fabriki, nato smo pa igrali še ob jezeru.«

»Župan, vi ste še mlad pa tega ne veste, čeprav ste tudi naš, iz fabrike.«

»Vem, spomnim se še, kako je bilo pred leti. Tako mlad pa tudi nisem, da bi ničesar ne vedel. Vem, kako je bilo v tovarni, v kraju in sploh,« se je branil župan.

Seveda je bilo običajno, takšna je bila kadrovska politika, da so bili vsi župani in še prej predsedniki občinskih izvršnih svetov in predsedniki skupščin tedanjih občin in še drugi funkcionarji kadrovani v tovarni. Tovarna, ki so ji ljudje skoraj vedno rekli kar fabrika, je bila velik kolektiv. Tam je bilo zaposlenih tudi precej izobraženih ljudi in mnogi med njimi so imeli ambicije v politiki ali pa jih je izbrala politika po svojih kriterijih.

»Ja, seveda, drugače pa je danes, drugače. Pa kaj bi na široko govorili o tem. Vi ste vsaj človek prave stranke, delayski, sicer bi mogoče zdaj niti ne pili z nami.«

»Fantje, pustimo to. Prvi maj je praznik dela in ni pomembno, če je danes v fabriki več podjetij in več lastnikov. Zdaj smo v drugem družbenem redu. Pomembno je, da je dela za vse. Dajte ga še kozarček, potem pa igrajte. To bo najbolje.«

»Hvala, gospod župan. Lep praznik želimo. Dajmo koračnico, tri, štiri,« je povzel kapelnik.

In so igrali po mestnih ulicah, kjer so nekateri že šli v cerkev k prvi maši. Igrali so vse do vhoda v fabriko, kjer so visele zastave. Tam so se razšli. Stari godbeniki so krenili čez cesto v gostilno. Saj so imeli suha grla. Sonce je bilo že visoko.

Anton Rebrec je na trdi klopi zadremal. Zbudili so ga planinci, ki so šli mimo njega na goro. Tam je bila namreč markirana planinska pot.

»Hej, mož, je z vami kaj narobe? Smo vas zbudili? Niste menda že od sinoči tu?«

Anton je dvignil glavo. Obrnil se je na klopi in mežikal je v močni svetlobi.

»Greste gor ali že dol? Glasni pa ste, glasni,« jim je rekel.

Premikal se je počasi in mukoma in jim kimal, kot da jih odganja.

»Gor, seveda gremo gor. Saj je še cel dan pred nami. Pa še sneg bomo gazili pod vrhom.«

Ozrli so se v goro in ta, ki je govoril, je mahal z roko. Anton pa je gledal v vodo in rekel bolj sebi kot njim, ampak zajedljivo:

»Gazili, ja. Škoda, ker ne boste plavali.«

»Zakaj pa? V hribih se ponavadi ne plava,« so se smejali.

»Nič, nič, bom že nekako.«

To je rekel trpko, z nogo pa je sunil proti jezeru.

Zdaj so planinci opazili berglo, ki je negibno lebdela na vodi nedaleč od obale.

»Kaj pa to pomeni? Vas je kdo napadel? Se je kaj zgodilo? Povejte, no!«

»Nič, nič. Pustite me. Sonce vam bo stopilo sneg in nič ne bo z gaženjem po njem. Tudi sam sem bil planinec. Vem, kako je to. Gremo,« jim je skoraj ukazal.

Planinci so bili očitno zbegani in so se spogledovali, ne da bi kdo kaj rekel, ukrenil. Anton je mahal z obema rokama in jih odganjal.

»Gremo,« je nato rekel eden. »Pustimo starega zajebanta. Zadnji čas je, da se zagrizemo v breg.«

In so odšli po poti na goro. Anton je pljunil v vodo. Nikoli ni pretirano ljubil gora. Hoja gor v strme brege se mu je zdela bedasta zato, ker se je potem šlo spet dol. Gor in dol. Kako smešno, kako nepotrebno. Ampak član planinskega društva je nekoč bil. Tako je pač naneslo. Pomislil je, da bo enkrat moral celo dol od tu, kjer je. Mogoče kar brez bergle, ki je mirovala na vodni gladini. Bil je jezen nanjo. Paglavci so neumormo migotali. Žaba je skočila v vodo. Vse to ni premaknilo bergle ne k bregu ne proč od njega. Mirovanje. Pa naj bo. Dolgo naj traja. Vsaj ta dan, cel mesec maj, mogoče še dlje.

S parkirišča je slišal glasove avtomobilskih motorjev in zavor. Potem pa še ljudi, ki so glasno govorili. Tudi pes je lajal.

Sranje, pa tako mirovanje, je godel vase. Trudil se je vstati.

Ljudje so torej le prihajali.

Samotar

Bil je samotar. Na strmem travniku je imel leseno hišico. Poleg nje je bil hlev. V njem je mukala krava in meketalo nekaj koz. Zunaj so kokodakale kokoši.

Le malo koga je zaneslo v ta odročni kraj.

Bil je majhen možic, temnih kodrastih las, ki jih je ponavadi prekrival temno zelen klobuk, iz katerega so svetila nebesno modra šojina peresa. Pod nekoliko nagubanim čelom je bil skrbno obrit obraz, ki ni kazal starosti; spokojen, skoraj otroški. Krasili so ga že sivi zalizci. Nič na svetu ga ni vznemirjalo. Z ljudmi se ni zapletal in nihče ga ni spravljal v slabo voljo, razen sam sebe, če se mu je pri delu kaj zataknilo ali pa kadar ga živali niso ubogale.

Ljudi je spoštoval. Sebe je postavljaj na zadnje mesto. Zmeraj je bil pripravljen pomagati po svojih močeh pa naj je šlo za spravljanje sena ali pridelkov. Še posebno se je izkazal, kadar se je mudilo, pred nevihto ali pozebo. Uporaben je bil za vsa kmečka dela. Mnogi so mu ponujali bivališče na svojih kmetijah, pa ni sprejel. Čutil je, da bi potem ne bilo več tako, kakor je sedaj.

Ljudem se je, kadar jih je zaznal v bližini, umikal. Če so prišli po pomoč, jih je počakal pri najbližjem sosеду, ki je bil oddaljen dobre pol ure hoda. Ta mu je povedal, čemu

ga iščejo. Ponavadi pa ga ni bilo treba iskati, saj je sam skoraj vedno uganil, kdaj in komu je potrebna pomoč.

Bil je pri košnji, ko sta ga presenetila starejši fant in mlado dekle. Obstala sta tik ob njem in ga pozdravila. Spustil je koso in jo hotel ucvreti v hišo, pa ga je zadržala ponujena roka dekleta.

Obstal je na mestu in zamaknjeno zrl za njima, dokler nista izginila za reberjo.

Spet je prijel koso in zamahnil. Misli so mu uhajale k dekletu. Ob vsakem zamahu je začutil njeno mehko dlan. Skušal jo je izbrisati z dlani, iz spomina. Toda bolj ko se je trudil, bolj je čutil njene dotike.

Samota ga je vse bolj žulila. Ni več zdržal v njej. Sprejel je ponudbo in se odselil na eno od kmetij. Hišico in travnik je prodal najbližjemu sosеду.

Dekle, ki mu je seglo v dlan, je živelo na tej kmetiji. Po nekaj letih je postala njegova gospodarica. Lasje so mu kmalu osiveli. Njen mož, tisti starejši fant, ga je spodil s kmetije.

Ostal je sam.

Sredi gozda si je napravil bivališče. Na kmetijah, kamor je spet hodil pomagat, se je prehranjeval.

Travnik, ki ga je prodal, je pričel zaraščati gozd, ki je čez leta požrl hišico z njim vred.

Jože Tisnikar, Mož s čekani, oglje, papir, ni dat., 46 x 31 cm

Intervju

LEPOSLOVJE

Večerni kakav se mi je zdavnaj ohladil in po bolščečem očesu televizorja se sprehajajo nezemske pošasti. Pomanem si oči: pol plazilci in pol ljudje, z grebenastimi hrbtišči in jajčastimi obrazi. – Tega mi ni treba; z daljincem jih ukinem. S puloverja si otepem drobtine albert keksov in pogledam na uro: komaj deset je. Še pol ure. Izobraženi ljudje v sodobnem svetu smo za televizijo človeške ribice – bitja, ki ne prenesejo svetlobe, zato se vse oddaje o njih ali zanje začnejo šele v trdi temi.

Zaspala sem bila v nekem drugem svetu, v rodovitnih ravninah Afrike. Zadnje čase sem gledala kar nekaj dokumentarcev: o sporazumevanju šimpanzov v krdelu, o govorici kitov, prvič zapisani z računalniškimi sredstvi, o tem, kako volčje krdelo sodeluje pri vzreji mladičev. Kakor da smo ljudje vse te načine, ki smo si jih do nedavna lastili, samo zlorabili za lastno nesrečo.

Zalotim se ob misli, da se prepogosto zatekam med živali. Njihov svet je trdno urejen in prežet z brezpogojnim smislom; v nas teši prapotrebo po zgodbi. Živali so morda še edine, ki zgodbe živijo; v človeškem svetu se nam ne dogajajo več, zato v mehkih naslonjačih potujemo skozi sinjkasto svetlobo v druge, navidezno boljše svetove. Tako lahko Serengeti znova postane zibelka življenja, v katero za kratek čas prestopimo.

Popijem hladen kavav, ki se je potuhnil pod megličasto povrhnjico mleka, in se pretegnem. Moj beg v tuje zgodbe se nekje konča: tukaj in zdaj, takoj za kratko, a bleščečo nadomestno zgodbo o obetavnem življenjskem zavarovanju, boljšem pralnem prašku in novem neredilnem jogurtu.

»Gospa Katarina Langus, prihajate iz majhne srednjeevropske države, Slovenije, ki nam je bila dolgo skoraj neznana. Uveljavili ste se kot zelo zanimiva avtorica nemških potopisov v različne konce sveta in ob tem vedno tudi v

različne predele duše. Po nekajletnem premolku ste se zdaj odločili, da ne boste več pisali v nemščini. Kako je do tega prišlo in zakaj?«

[Premagam mučnino in odprem oči. Gledam, kakšna bom videti na ekranu in kako bom odgovorila.]

»Mislim, da moram najprej povedati, zakaj sem sploh pisala v tujem jeziku. Ko sem s potopisi začela, je bilo to delo po naročilu založbe. In ker je bila založba nemška, sem pač začela pisati v nemščini. Ob drugačnih okoliščinah bi lahko tudi v angleščini, ki je moj drugi tuji jezik. Odločitev je bila videti razumna: prihranili smo si prevajalca, zdelo se je, da mi tak način omogoča večjo neposrednost. Seveda sem se zavestno skušala izogniti težavam, ki iz takega stališča izhajajo. Saj poznate tisti znameniti učni nasvet, da moraš v tujem jeziku misliti, če se ga hočeš dobro naučiti. To res drži, meni se včasih v nemščini celo sanja, vendar je moje nemško življenje zelo drugačno od tistega, ki sem ga živela prej. – Samo preselitev v tujino ti daje praktično možnost, da spremeniš identiteto – brez posegov plastične kirurgije ali znanstvene fantastike. [Smeh med občinstvom.] Zaradi tega toliko ljudi raje živi nekje na tujem. Vendar je tudi za to treba plačati neko ceno, kakor pač za vse v življenju. Jaz sem ugotovila, da je zame ta cena previsoka.«

»Ali nam lahko o tem poveste kaj več? Vaša misel se mi vendar zdi izzivalna: dejali ste, da bi lahko pisali tudi v angleščini. V čem je za vas razlika med nemščino in angleščino?«

»Sprva sem mislila, da razlika ni bistvena; zame sta to dva tuja jezika, ki sem se ju pač naučila in ju kar dobro znam. Sicer pa: vaja dela mojstra. Počasi pa mi je postajalo jasno, da razlika vendarle je bistvena. Angleščina je zame nevtralen tuj jezik sorazmerno oddaljene dežele, s katero nimam stičnih točk, nemščina pa je vedno bila jezik mojega sosodstva, v več smislih. Slovenija meji na Avstrijo, živela sem le nekaj kilometrov oddaljena od nje. Nemščina je bila drugi jezik moje mame, ki mi je bil dovolj

domač, da sem ga lahko izpilila do uporabnosti. Moja prababica je nekoč prišla v Slovenijo z Dunaja. Skušala sem vzpostaviti ploden stik s pripovedovano preteklostjo, z načinom življenja, ki so ga oživljale zgodbe moje babice in prababice.«

»Nam lahko poveste, kako ste doživljali svoje pisateljske začetke v nemščini?«

»Pisati sem začela z zavestjo, da to počnem v tujem jeziku in predvsem za tuje bralce. V tem pa je vedno zelo veliko razumskega nadzora, ki te spremlja kakor sledni pes, veže te in ti usmerja tok misli. V nemščini razmišljate povsem drugače, kakor to počnemo v slovenščini. Že samo slavni nemški glagol na koncu! V skodelo stavka nalagaš drobce kakor lekarnar na tehtnico in na koncu z obotavljivo zadržanostjo naložiš glagol, ki vsemu skupaj šele odmeri težo. Slovenščina pa je vsa glagolska, živa in prilagodljiva, brez nekega končnega, racionalnega okvira. [Sproščen smeh med občinstvom.]

V nekem trenutku mi je postalo jasno, da je bila tudi nemščina moje babice nenemška, da je bil njen čar v barvitosti dveh jezikov. Pravzaprav je vedno govorila oba jezika hkrati: iz vsakega je vzela najboljše, kakor da kuha enolončnico iz razpoložljivih sestavin. Njen jezik je živel v nekem času in prostoru, ki ga jaz ne morem ustvarjalno oživiti; vsaj na jezikovni ravni ne. Moja nemščina je korektno naučen tuj jezik, ki me vedno bolj omejuje.

Torej, da ne zaidem predaleč. Iz predvsem praktičnih razlogov sem pisala nemško, zdaj pa mi je jasno, da tako ne morem nadaljevati. Tu se konča moj odgovor na začetno vprašanje, s katerim sem vas hotela odpraviti, pa vas seveda ne morem.«

[Občinstvo izbruhne v sproščen smeh, ki pa v trenutku potihne. Tudi sama se olajšano namuznem.]

»In kakšen je torej resnični razlog?« [hitro poseže spraševalec.]

»Če vam hočem zares pošteno odgovoriti, moram seči globlje. Samo praktični razlogi seveda niso vsa resnica. (Kdaj pa so?)«

[Kratek smeh, ki mu občinstvo pritegne, spraševalec pa navidez modro prikima.]

»Ko bi lahko izbirala, ne bi postala pisateljica. Morda se mi potem ne bi bilo treba tako blodno iskati v stavkih neznanega

sloga. Ko bi res lahko izbirala, bi si želela živeti kakšno veliko abstraktnjšo umetnost, ne besedne. V jeziku se moram ves čas opredeljevati do sebe same, in tega nisem želela. Mislija sem, da lahko živim z zamolčanim, da lahko ostanem skrita pred svetom, ki se mu razdajam – a svet me požrešno hoče vso. V tem je njegova moč.«

»In v tem je tudi največja odlika vašega ustvarjanja!« [laskavo pohvali spraševalec.]

»Če priredim svoj odgovor za vaše, še vedno zahodno stališče, je vzrok na kratko rečeno tudi politične narave. Vem, da vas bom s tem presenetila. Do zdaj sem vedno razlagala, da je vzrok za mojo pisateljsko blokado v jeziku, v neskončnih zapletih, ki jih sproži prevajanje, v iskanju vseh odtenkov, ki jih morda v srečnem trenutku najdem, z nekim nesorazmernim naporom sicer, pa vendarle.«

[Spet premolk, a tokrat v napeti tišini. Spraševalec si ne popravi očal.]

»Zelo težko je iti v neznano kot pisatelj; ne moreš stopiti na vse odre sveta kakor pevec in s svojim prizadevanjem prepričati. Neznani jezik ima lastnosti nerazvozlanih pismenk: mrtve ležijo na papirju in ne izdajo ničesar. Pa vendar se v njih skriva cel svet nekega drugačnega življenja, drugačnega razmišljanja in občutenja, ki je ravno zato za bralce mamljivo. Ne s tem, v čemer jim je tvoje življenje bližnje ali podobno, temveč s primernimi drugačnostmi. Primernimi zato, ker sem se naučila, da obstaja tudi veliko neprimernih, ki jih je bolje zamolčati, kadar naletijo na predsodke. S tem želim zdaj končati, zato vam danes to sploh razlagam. Ne želim več biti Slovenka, prirejena za nemško govoreči okus, ampak hočem biti to, kar v resnici sem – to pa sem lahko samo v svojem jeziku, brez zadržkov zunanega, praktičnega sveta.«

[Premolk, ki se nepričakovano zavleče. Občinstvo vzvalovi, zasliši se glasno dihanje in nekaj pritajenih opazk; nekdo previdno pokašljeje. Spraševalec se nemirno presede, si popravi očala in že skoraj zastavi naslednje vprašanje, a si v zadnjem trenutku premisli.]

»Verjetno mi je manjkalo samozavesti, da bi se že prej razgalila v vetru. Vsekakor sem zdaj zadržke odpravila; tisti zadržek, ki je pravzaprav strah. Kot tak se je nekoč davno

zažrl vame. – Naučila sem se, da lahko živiš samo svoje lastno življenje; ne moreš si prilastiti tujega po svojih predstavah. Zelo koristno je, če si se sposoben iz tujih izkušenj kaj naučiti, iz izkušenj ljudi, ki so ti blizu. Vendar vse tako pridobljeno ne more nikoli nadomestiti tvojega lastnega bivanja, dihanja iz dneva v dan. Med vijolico v botanični knjigi in živo vijolico v travi je vendar neznanska razlika. In ravno za to razliko gre. Bojim se, da tudi mojemu pisanju v nemščini manjka vonjev in barv; to naenkrat ni več tisto, kar bi želela povedati. Ne ujema se več z mojim domišljijским svetom. Pogovarjaš se lahko v tujem, dobro naučenem jeziku, vendar življenje vedno boli v materinščini.«

[*Globoka tišina; spraševalec za dolg trenutek zapre oči.*]

»In tako pridem spet do politike, s katero sem začela.«

[*Vsi pozorno prisluhnejo; tišina oživi.*]

»Na koncu koncev smo mi še vedno vzdoljniki – kot take nas še vedno gledate in nas še dolgo boste. Nedavna politična delitev na staro in novo Evropo to potrjuje. Evropa je sicer spet skoraj cela; kakor šipa je, ki je v nasilju vojne počila, zdaj pa jo je nekdo vestno zalepil. Dobronamerno se trudimo, da bi razpoko prezrli, a je še vedno vidna, vsem premazom navkljub. In vsaka razpoka v steklu ustvarja zamik, ki izkrivlja pogled, četudi še tako neznatno. – Dejstvo je, da se razlikujemo, in na najbolj dobronamerni ravni nas to dela zanimive. Zanimivi smo z vsem velikim ali neznatnim, kar je pri nas še nedavno bolelo, pri vas pa je šlo gladko in zmuzljivo v pozabo, ne da bi vas zaznamovalo. Zaznamovanost je prava beseda za to. Kakor da smo tetovirani z izkušnjami, ki so pri vas nevidne, izprane s kože z dobrim milom. (Mi pa smo se nekoč še za toaletno milo morali napotiti čez mejo v drug svet.) Zato je ta 'popisana' plast naše duše lahko nadvse privlačna, še posebno, če je predstavljena s humorjem, kakor to znajo na Češkem in v Bosni. Za marsikoga so te tuje izkušnje hitro neprijetne, zato se želi od njih oddaljiti, o njih ničesar vedeti, še zanje ne vedeti. Odpravi nas z razlago, saj ste sami krivi, saj ste si to sami izbrali. Pravzaprav lahko to brez težav razumem; človek je vendar programiran za preživetje.«

[*Spraševalec je napeto negiben; poslušalstvo tudi. Namesto kakava si nalijem kozarec gina.*]

»Tako imenovane vzhodne izkušnje so zelo različne; ni šlo vedno za preganjanje, zasliševanje in zapiranje. Veliko več je bilo drobnih izkušenj navadnih ljudi, o katerih zgodovinske pripovedi ne govorijo. Človek je res ustvarjen za preživetje, tudi v političnem sistemu, ki mu ni po volji; tudi v sistemu, ki so mu ga vsilili. – Verjetno je tu največ nesporazumov: nekdo, ki vse življenje živi v demokraciji, si težko predstavlja, s koliko vsiljenostmi je mogoče živeti. Kakšne preživetvene spretnosti je mogoče razviti, koliko vzporednih svetov.«

[*Popijem pošten požirek in v kozarec pricurnem še nekaj gina. V studiu je vse mirno.*]

»Izkušnje so bile za vsako generacijo drugačne. Prababica se je spominjala nove mode v avstrijskem stavbarstvu: ko so Schönbrunn prebarvali rumeno, so vsi hoteli imeti rumene hiše. – Babica je tik po drugi vojni sorodnikom na Dunaj pošiljala pakete fižola, ker so tako stradali, daljna teta pa ji je nazaj poslala kuharski recept za torto iz fižola. – Oče je v medvojni šoli, ki je čez noč postala brezpogojno nemška, sedel v klopi s sošolcem Johannom in ga več mesecev previdno ogledoval, preden je ugotovil, da je Ivan. Potem sta si z olajšanjem in skrivaj kdaj zašepetala kaj po slovensko. – Ko se je poročil, sta se z mamom po travnatem kolo vozu peljala čez mejo v Avstrijo, čim je bilo to mogoče. Na Dunaju sta obiskala sorodnike in pijani ponočnjaki so jima na ulici skoraj razbili dragoceni avto, ker so zaradi rdeče zvezde na tablici mislili, da je ruski. – Ko smo pozneje večkrat hodili čez mejo na izlete po starožitnih koroških cerkvah in pravljicnih gradovih ali po nakupih stvari, ki jih pri nas ni bilo mogoče dobiti, smo si vedno oblekli najboljšo obleko. Oče je naju z bratom vsakokrat pregledal, da sva bila počesana, da nisva imela črnih nohtov in da so bili čevlji bleščeče skrtačeni; ni hotel, da bi bili videti to, za kar so nas pogosto imeli. – Ko sem v Celovcu v čarobno dišeči trgovini s čajem in kavo, kakršnih pri nas ni bilo, hotela kupiti prelepo škatlico z bonboni, mi je prodajalka zabrusila, da je to zame predrago. Seveda sem jo potem kupila; z zadnji-

mi šilingi, ki sem jih dobila za žepnino. – Ko sem pred nekaj leti prijatelje iz Gradca povabila na obisk, so se meni na ljubo prvič podali čez oddaljeno južno mejo – trideset kilometrov od doma.«

[*Pogled mi drsi po vijugah pajčevine, ki jo je nevidni mojster napredel okoli lestenca nad mano.*]

»Vse to se zame skriva tudi v jeziku. Pisati potopise po tujih deželah v prirodnem, tujem jeziku je na koncu koncev beg. Tega zdaj ne morem več početi.«

[*Ne vem, kako so se odzvali poslušalci v studiu, ker jih nisem pogledala.*]

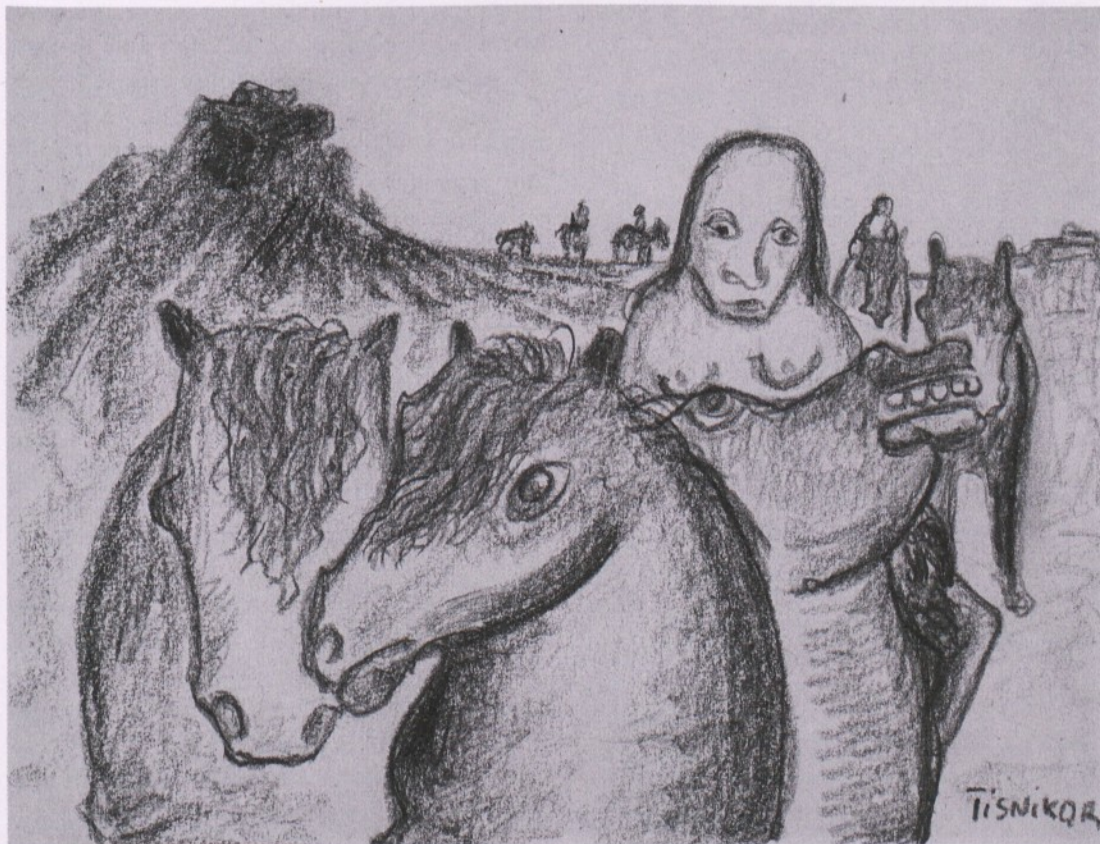
»Če vas prav razumem, gre torej za večji prelom, ki mu je drugi jezik le izrazna oblika,« [se spraševalec odlično znajde.]

»Drži; moje naslednje delo bo nekaj bolj literarnega; roman, če se mi bo posrečilo. Napisati moram nekaj o sebi, o tem, kar v resnici sem. Polovico svojega življenja sem preživela v sistemu, ki nam je vsilil politiko zamolčevanja; če si bil drugačen, si preživel samo z molkom. V njem smo bivali kakor

pod težko, zadušljivo odejo; ko pride poletje in jo odložiš, se čutiš neprijetno izpostavljenega. In zdaj mi je postalo jasno, da je pisanje v nemščini samo iznajdljiva strategija, s katero svoj molk podaljšujem. V literarni zgodovini je pikareskno, iskateljsko potovanje na koncu vedno roman, ki izoblikuje človeka – zato se je junak na pot sploh odpravil. Nekaj takega je pač tudi z menoj; nikakršna izjema nisem! Moje pravo 'junaštvo' se mora šele pokazati!«

[*Smeh in ploskanje med občinstvom. Spraševalec nekaj očarljivo govori, trudim se ne videti sebe; zmažem se v nepomembno liso na sredini ekrana, dokler ne dosežem daljinca in zadevo ugasnem. Toliko za danes.*]

Zgodba je bila napisana na pobudo organizacije KulturKontakt z Dunaja za objavo v dvojezični knjigi *Grenzverkehr* (Prehajanje meje), *Literarische Streifzüge zwischen Ost und West*, ki jo je uredila Annemarie Türk, in je izšla pri založbi Drava iz Celovca leta 2006. V nemščino je zgodbo prevedel Ludwig Hartinger.

Jože Tisnikar, *Žena s konji*, oglje, papir, ni dat., 27 x 31 cm

Fikcije

LEPOSLOVJE

(Zgodba je izmišljena. Podobnost z resničnimi osebami in dogodki ni naključna.)

Nisem eden tvojih cenjenih projektov. Ali investicija.

Luis Vuitton. Piaget. Frey Wille. La Prairie. Nine West. Roberto Cavalli. V tem vrstnem redu.

Tako se namreč počutim. Reklama.

Zate, da se lahko ponašaš s stvarmi, ki si mi jih kupil. No, investiral vame. Stvari, za katere si odštél lepe denarje, pa ne, ker bi mi bile všeč ali ker bi jih, bog ne daj, zahtevala od tebe, ne, to si storil samo zato, da si se z mano lahko postavljaj!

»Vidi, šta sem ji kupio!« si govoril.

»Molim vas, sunčane naočale za mojo suprugu, najskuplje!«

Saj ni važno, če sem z njimi videti kot marsovka. Važno, da stanejo 450 EUR.

Razkazuješ me kot model, ki si ga sicer nekoliko netipično obdelal, ker se ti nisem (še) povsem podredila.

»Še malo te bomo shujšali.«

Kreten!

»Kdaj boš imela spet dolge lase, zakaj si odstranila podaljške?«

Nikoli, idiot, ker sem bila videti kot ukrajinska plesalka na začasnem delu v bordelu.

»Kupili ti bomo visoke pete.«

Hura, jaz!

»Pod ta plašč se ne nosijo hlače!«

Aaaa?

»Zakaj skrivaš noge?«

Glej prvo vrsto!

»Oblačiš se tako enostransko.«

Pa ti, s tvojimi preživetimi od moljev požrtimi puloverji in plaščem z vzorcem ribje kosti, ki so nekoč davno videli boljše čase, ampak nekoč res davno!

Sprašujem se, ali se tega sploh zavedaš. Gledam te in včasih si mislim, da si povsem izgubljen v svoji pomembnosti. Kot takrat na Broadwayu, ko si po vsej sili hotel imeti karte za muzikal po polovični ceni, čeprav ti je moški za okencem že trikrat povedal, da

ni on tisti, ki bi to lahko uredil in ti je povedal, kam morava iti, pa nisi poslušal, dvignil si glas:

»I am a Dean of Law School in Slovenia, that is in Europe!«

In moški te je gledal, najprej z začudenjem in nato s posmehom, ne vem, če si opazil, norel si, postajal si rdeč v obraz, majhen, togoten možic iz risanke Kopitljaček. Stopical si v krogu in ponavljaj eno in isto in moškemu za okencem je bilo vseeno, tudi če bi mu rekel, da si Sharon Stone, tam je bil on šef in ti smešna figura, ko si govoril s pretečim glasom. Umaknila sem se, bilo me je sram, zdel si se mi patetičen. Želela sem si, da bi bila milje proč od tebe ali da te vsaj ne bi poznala. Ko sva prišla ven, sem ti rekla:

»A ti res misliš, da je bilo potrebno poudarjati, kaj si? Za boga milega, v New Yorku je osem milijonov ljudi!«

Obraz se ti je spačil od gnusa, da se norčujem, si rekel, in tisti dan nisva več prav govorila. Popoldne me je bolel zob in sem šla pohajkovat po Peti aveniji, šla sem tudi v Macys in Sax Fifth Avenue in v trgovino NBA in v trgovinico s tobakom ter kupila darila za domov. Še s posebnim veseljem.

»Delaš me nervozno, prenašaš name svojo agresijo!« sem ti rekla, ko sem se vrnila v hotel.

»Oprosti, jutri te bom peljal v Bronx. V živalski vrt.«

Prodano.

Kurba.

To sem bila in tako si ravnal z mano.

Ampak, ne vem, morda ti delam krivico. Samo človek si, ko prideš s predavanj in na smrt utrujen zaspiš na kavču v dnevni sobi. Staraš se, my love. Ni ti mar, kako v solzah preživljam popoldneve. Moje omare se polnijo s stvarmi, ki jih nikoli ne bom oblekla. Imam na primer deset enakih črnih hlač in najmanj enkrat več enakih črnih pulijev. Calvin Klein, da se razumemo.

Ti pa nimaš energije, da bi se še potrudil zame. Daješ mi občutek, da nisem dovolj

dobra zate.

To, kar živiva, je TVOJE življenje.

To ni MOJE življenje.

Jaz sem si želela dom. Kraj, kjer se bom počutila varno in mi bo toplo v srcu. Kotiček zase, morda za naju, kamor se bi umikala pred svetom in bila skupaj. »Kotiček za svojo dušo«, sem ti govorila. Z rožami in s pisanimi blazinami in prostorom za slončke.

Vendar tebi to enostavno ni pomembno. Zdaj ni več časa za dvom, pa bi moral biti.

Vedno pogosteje mislim nazaj. Včasih sem imela dom, še ne tako davno tega. In kadar jokam in se mi zdi tvoja hiša velika, tuja in hladna, mi vselej obljubiš, da bova poiskala drugo. Znova in znova in zmeraj mi je jasno, da se to ne bo godilo, pa še kar verjamem. Ker v tistem trenutku je to edino, česar se lahko oklepam. Ti vendar ne potrebuješ druge hiše. To spoznanje niti ni tako zelo boleče, ker sem že otopela, zdaj niti ni več trenutkov, ko bi si iskreno želela umreti. Zdaj si samo želim, da bi zmanjkalo tebe.

Vrnitev z otoka, maj 2006

Že cel dan vpiješ po hiši. Ne name, kar tako. Ker ne najdeš neke srajce pa ker so eni čevlji romali v koš za smeti pa ker nočem s tabo v Črno Goro. Ker ti ne padam v objem vseprek in ker mislim, da veš, da se mi tvoj dotik gabi, ko steguješ roke po meni. Bljak. Gledam se v ogledalo, dan za dnem, pa ne morem ugotoviti, kdo je to bitje z nekdanjimi modrimi očmi, ki nekako omotično strmijo vame iz zabuhlega obraza. Saj, modre so še zmeraj, lesk v njih pa je izginil. Komaj sem čakala, da se vrneva v Ljubljano. Teden dni dežja, prekleti prvomajski prazniki, pa še neko alergijo sem staknila. Bila sem prisiljena ždeti s tabo v hiši. Domov sem klicala le redko. Zmeraj sem rekla samo: »To je to, to je konec!« Čakam samo še na pravo priložnost. To je čas, ko si želim, da bi te pri menjavi varovalke v tvoji stari hiši ubila elektrika. Ali da bi padel z lestve. Vem, to je grozljivo in zavržno. Ampak tako te sovražim, moj bog, tako zelo te sovražim!

Naj že enkrat pride tvoj taxi.

Res je, ne morem se skriti. Lahko se samo

pretvarjam, da te še zmeraj potrebujem. Če boš ugotovil, da te ne, boš postal nevaren. Sklenil boš krog okoli mene in me zadušil. Boljše resnice ne more biti, zdaj si samo ti ali jaz. To je vprašanje preživetja. Bojim se te. V mojih očeh si tako krut, da te ne morem pogledati. Poskušam si razložiti to grozljivo razliko. Ali je vse samo fikcija? Ali je resnica to, kar gledam danes, ali tisto, kar je bilo prej?

Slutim, da se bo nekaj zgodilo. Pakiram kovček, praznim kovček, živim v kovčku. Tisoč novih obrazov v tednu dni. In vsem se moram smejati. Ne, dovolj je bilo, ti se kar pojdi svojo igro.

Slovenj Gradec, danes

Morda, enkrat, bom zate našla besede odpuščanja. Pot, ki me vodi do tja, je še dolga. Ne morem ti odpustiti, ker ne morem odpustiti sebi. Preživela sem in to je vse, kar me veže nate. Koliko tisoč let se lahko nekdo bori in se ne premakne z mesta. Ko enkrat najdeš mir, se zdi vso tavanje zgolj trenutek slabosti. Ali se sploh kaj spremeni?

Ali je mir zmeraj obstajal, se sprašujem, ko te gledam zadnje dni, tvoje slike povsod v časopisih, najrajši bi ti strgala to masko z obraza, da bi ves svet videl, kako majhen si v resnici. Kako klavrna je tvoja podoba. Živiš na temni strani meseca, nekje na drugi strani, ampak komu sploh mar zate, ko se intervju konča. Ne poznajo te in ne zanimaš jih. In ti to veš.

Ne bi ti rada pisala posvetila, tega si ne zaslužiš. Štejem do šest in se te spominjam. Ker od tega je kar nekaj časa. Izgubila sem se in nisi mi pomagal, igral si tenis nekje v Washingtonu. Ne, res si ne zaslužiš posvetila.

Zlati dnevi, ki sem jih preživela s tabo, nimajo s tvojo prisotnostjo nobene povezave. Ti si samo vedel, kam me moraš peljati, dokler se nisem popolnoma vdala. Izgubila uma. Divji konji na Krasu. Mir na Kornatih. Vožnja z jaguarjem 240 km na uro z odprto streho. Božični Dunaj. Predstava, kar tako, mimogrede, v Zagrebu. Ženeva, Benetke, New York. Predsedniški apartma v Portorožu. In peljal si me h konjem v Lipico, zakupil si

ure in ure, da sem jih lahko božala ... In Sveti Štefan in Budva, kjer sva na plaži hranila zapuščene pse.

LEPOSLOVJE

Kurba.

Natanko to sem bila v svojih očeh in v očeh tistih, ki so me videli s tabo. Nisem vedela. Izgubljanje časa je, pravzaprav, da se vračam v tiste dni. Ampak tisti trenutki so del mojega življenja, kot slike, ki jih gledam in se ne spoznam. Bila sem bolj prazna od tvojega zaupanja vame. Ni me bilo. Vsak je naprodaj. Ampak nekega dne sem uvidela smisel tega vrtiljaka in tvoj telefon je takrat zvonil v prazno, ker si vedel, da te zapuščam. Nisi me poklical nazaj, da bi vprašal, kaj je narobe, ker si vse že vedel in ti je bilo vseeno, hvala bogu. Tvoj glas je bil prazen že celo poletje, ker si se že igral na drugem igrišču. In želela sem si, da bi bil mrtev namesto mene, ki sem praznila tvoje vrhunske buteljke in se utapljala v miligramih dovoljenih substanc, ki si mi jih priskrbel. Za vsak primer.

Govorila sem, da ti bom uničila vse, razbila tvoja dva dragocena jaguarja, zažgala tvojo

milijon evrov vredno zaščiteno vilo ... te prijavila zaradi nečednih poslov ... bla bla bla ... sama zase. Nič od tega ni bilo vredno storiti.

Presenečena nad svojo tragedijo v tistih resnih časih, v tistih glasnih časih, ko je vsak večer v moji glavi odmeval koncert iz Križank, sem vedela, da ne morem več in da sem pregloboko, da bi videla spremembe svoje prihodnosti.

Igrala sem še zadnjo predstavo, ko sem se odpeljala po tebe na letališče.

V teh dneh, ko se kar ne morem izogniti, da te ne bi povsod videla, me tvoja podoba v časopisu le opomni, da ne morem zmeraj vsega izgovoriti na glas. Ker se želje lahko uresničijo in potem ne veš, kaj bi z njimi.

Očitno si se mi moral zgoditi, da sem spoznala, kaj je v življenju najhujše. Danes te ne sovražim več, zdiš se mi majhen in ubog, ko v vsej svoji vehemenci predavaš o svetovni finančni krizi. Le koga želiš prepričati?

Lahko je biti pameten, če imaš svoj denar shranjen v škatlah od čevljev.

Ljubljana, New York, april 2006

Jože Tisnikar, Slepec, oglje, papir, ni dat., 22,5 x 28,5 cm

Dohodninski primer državljana X

Državljan je potrkal, narahlo odprl vrata, pozdravil z dober dan spoštovana gospa in potem vprašal, ali sme vstopiti.

Uslužbenka davčnega urada je prikimala. Državljana je poznala – pošten, prijazen, kar ugleden – zato se ji je zdelo prav, da se mu tudi nasmehne in državljan ji je nasmešek vrnil.

To je bil dober začetek.

Državljan je želel k vodji, in ker je imel srečo, da pri gospe, ki je oddelek vodila, trenutno ni bilo nikogar, mu je bilo takoj odobreno, da vstopi v naslednjo pisarno.

Potrkati, narahlo odpreti, pozdraviti, vprašati za dovoljenje za vstop, mu je šepetala prijaznost in se udobno namestila na njegovi desni rami.

Vstopila sta.

»Izvolite, kaj bo dobrega?« je prijazno vprašala vodja oddelka dohodnine za občane in hkrati pokazala na stol.

Spustil se je v udoben naslonjač. Njena vlnudnost ga je pomirila.

Počasi je začel razlagati, ona pa je poslušala. Zdelo se mu je, da z naklonjenostjo in zbrano.

Državljan je napisal novo knjigo, četrto. Z založnikom, ki je knjigo že natisnil, se nekako ne more dogovoriti za avtorski honorar, zato zdaj želi od njega odkupiti celotno naklado. Knjige bi potem prodal in tako prišel do honorarja.

Vodja oddelka je vedela, da državljan sicer dela v nekem podjetju. Knjige piše v svojem prostem času. Doslej mu je uspelo napisati učbenik in dve leposlovnji knjigi za otroke, eno je celo imela doma.

»Moje knjige so kar dobro brane,« je rekel nazadnje.

»Kako pa to veste?« je vprašala.

Zaradi tega vprašanje je moral zdaj državljan malo bolj, kot je nameraval, pojasnjevati, da ima ministrstvo za kulturo sistem Cobiss, računalniški sistem pač, s katerim spremlja, kolikokrat na leto si bralci posamezno knjigo izposodijo.

Vodja ga je poslušala čedalje bolj pozorno. Stvar jo je začela zanimati. Potrpežljivo je čakala, da je državljan povedal do konca in potem rekla:

»Sedaj pa bi želeli svoje knjige prodajati sami, če prav razumem. Odkupili bi naklado, knjige dali v prodajo po višji ceni od tiste, za katero

bi jih kupili, in na ta način prišli do avtorskega honorarja, je tako?«

»Tako,« je pritrdil državljan.

»Registrirati boste morali dejavnost, to je ustanoviti s.p., kar je najbolj preprosto.«

»Naredil bom, kar je pač treba,« je rekel državljan, zadovoljen, da bo lahko uresničil svojo idejo.

Dobil je navodila, se zahvalil, poslovil in odšel, kakor je bil prišel.

Prijaznost je negibno slonela na njegovem ramenu. Zdelo se je, da spi, vendar ni spala, vsak trenutek mu je bila pripravljena priskočiti na pomoč.

Tako je državljan postal samostojni podjetnik, s.p.. Nekako se mu je zdelo, da ta s.p. nič kaj ne sodi k pisateljevanju, s katerim se je ukvarjal za dušo, a če ne gre drugače, pa naj bo.

Najprej je moral izpolniti prijavo, nato registrirati svoj podpis pri notarju. Potem je šel na banko in potem spet na oddelek davčne uprave, kjer si je zapisal številke računov, kamor bo moral vsak mesec nakazati nekaj več kot šest tisoč tolarjev za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. To se mu je zdelo čudno, saj je bil že iz rednega delovnega razmerja zavarovan, pokojninsko in zdravstveno, a se je pač sprijaznil, da tako mora biti.

Dvignil je svoje prihranke, ker sta se z založnikom nazadnje le nekako pogodila. Odkupil je svoje knjige in pri tem plačal osem in pol odstotka davka na dodano vrednost.

Poslovanje se je začelo. Dogovoril se je s knjigotržcem. Čeprav mu je od prodajne cene knjige moral odstopiti toliko, da je njemu ostal le še šeststo tolarjev za knjigo, je bil vesel, da bo knjiga prišla med bralce. Nekaj knjig je ponudil knjižnicam in šolam, kjer so ga poznali, z nakupom pa so ga presenetili tudi nekateri, za katere sploh ni vedel, da bi ga utegnile njegove knjige zanimati.

Pri takšni prodaji mu je ostalo precej več. Stvar je tekla in po nekaj mesecih so dohodki že presegli vložek. Ni ga več skrbelo za družinske prihranke. Nekaj knjig je tudi poklonil, sorodni-

kom in svojim najboljšim prijateljem pa dobrim kupcem tudi. Tako pač gre ta marketing.

Po dobrem letu je bila prodaja zaključena in državljan je ugotovil, da dobiček od prodaje znaša nekaj več kot štiristo tisočakov. Prijazna računovodkinja mu je kar brezplačno izpolnila goro papirjev za davčni urad in Ajpes, saj je bilo treba sedaj dejavnost zapreti. Davek na teh dobrih štiristo tisočakov je plačal takoj. Šestnajst odstotkov. Žal mu je bilo teh šestinšestdeset tisočakov, dve šestici na kupu sta se mu zdeli tako simbolični, a plačati je treba. Po letu dni dela, prevažanja knjig sem ter tja, pisanja in pošiljanja računov, plačevanja dodatnih pokojninskih in zdravstvenih prispevkov, si je oddahnil, ko je dejavnost odjavil. Ostalo mu je nekaj več kot tristo tisočakov.

Na stroške, ki jih je imel na domačem telefonu, internetu, s pogostitvijo vseh, ki so mu pri nastajanju knjige pomagali, ko še ni bil s.p., je moral seveda pozabiti. Ocenil je, da je vseeno zaslužil okoli tristo tisoč tolarjev, nekaj več kot tisoč dvesto evrov.

Pa saj mu ni šlo za denar, le malo nagrade je želel za svoje delo, za svojo četrto knjigo. Vsi, ki so jo prebrali, so mu čestitali, tudi eden izmed uglednih pisateljev mu je dobrotljivo rekel: »Lepa in poetična knjiga.« Tako je vedel, da je za slovenski jezik in za državo naredil nekaj dobrega.

Pa kaj, če je več zaslužil tiskar, če je nekaj dobil knjigotržec, če je država od prodaje njegovih knjig dobila vsaj trikrat toliko kot on, pomembno je notranje zadovoljstvo.

»Kaj praviš?« je vprašal prijaznost, ki je tokrat sedela na njegovi levi rami.

Ni mu odgovorila, zdela se mu je spremenjena, a ga je gledala z naklonjenostjo. To je razumel po svoje in ni več silil vanjo.

Imel je druge skrbi. Zdaj, ko je odjavil samostojnega podjetnika, ki ga je štel za svojega dvojnika, je moral oddati napoved dohodnine še zase. Brezplačno je prejel obrazec, ki mu ga je prijazna država poslala kar na dom. V poglavju dva tisoč je v obrazec moral vpisati tudi ugotovljeni dobiček, ki je ostal samostojnemu podjetniku, potem ko je plačal davek.

»Čakaj, ti,« je rekel, »zakaj naj bi jaz v svojo dohodninsko napoved vpisal tvoj dohodek. Ničesar mi še nisi dal. Honorarja nisem dobil. Denar je še vedno na tvojem računu.«

Začental se je počutiti nelagodno. Obšla ga je temna slutnja, da ta stvar ni tako nedolžna.

»To je že res,« je rekel s.p., »toda, ker si me odjavil, je sedaj denar tvoj in državi moraš prijaviti, da si ga dobil.«

»Ali imaš kakšen papir, da si mi ga nakazal?« je vprašal državljan. Lotevala se ga je razdraženost.

»Kakšen papir neki,« je znil s.p., »ti si me registriral, ti si me uknil in logična posledica je, da je denar tvoj. Jaz sem državi plačal, po zakonu in pošteno, sedaj moraš plačati še ti.«

Državljana je začel oblivati pot.

»Misliš, da je to tako, da moram zdaj plačati še jaz? Koliko moram plačati?«

»Izračunaj si! Na internetu imaš program, vstavi podatke in izračunaj!«

Državljan je sedel, vtipkal podatke, pritisnil tipko »izračunaj« in program je čez kakšne tri, štiri sekunde, ki so se vleklye v večnost, na ekranu izpisal: Doplačilo dohodnine znaša petinsedemdeset tisoč SIT.

Več kot tristo evrov.

Državljan je nekaj časa buljil v ekran, potem se je zbral, pritisnil tipko nazaj, izbrisal podatke iz kolone dva tisoč in ponovno pognal izračun.

Tokrat je program potreboval le sekundo, da se je na ekranu pojavil napis: Doplačilo dohodnine znaša tisoč petsto SIT. Številke so bile še vedno rdeče, a tisoč petsto SIT doplačila dohodnine ni takšna reč.

Državljan je izbrisal še podatek o nagradi za branost knjig, ki mu jo je lani izplačalo ministvo za kulturo, in od katere je že plačal akontacijo dohodnine, izbrisal je še deset tisočakov, ki jih je prejel kot recenzent, in od katerih je prav tako že plačal dohodnino. Številke so bile tokrat zelene. Vrnjeno bi mu bilo petindvajset tisočakov, jasno, saj je dobival samo plačo in dva otroka je prijavil za olajšavo, posebno olajšavo.

Potem je v program vnesel podatek o tem, da je dobil dvesto devetindevetdeset tisoč tolarjev obresti. Seveda tolikšnih obresti ni imel, a če bi jih imel, to ga je zanimalo. Program je delal pravilno. Obresti, manjše od tristo tisočakov, na izračun niso vplivale, torej res niso obdavčene.

Njegova knjiga pa je bila obdavčena, prekleto obdavčena.

Na hitro je izračunal, da mu bo še vedno nekaj le ostalo. Če pozabi na večino stroškov, ki jih ni mogel prijaviti, bo še vedno dobil skoraj tisoč evrov, če mu jih bo s.p. seveda nakazal. Denar je

še vedno na njegovem računu.

Državljana je krasila skromnost. Pozabil je že, kako je noč za nočjo sedel za računalnikom in pisal, pozabil, kolikokrat je sedel z oblikovalcem knjige, kako z lektorico ure in ure razpravljaj o kakšni jezikovni posebnosti; zdaj se je nenadoma spomnil vsega.

Izključil je program za izračun dohodnine in skočil v svojo mapo. Povsem dokončana besedila za še tri knjige za otroke so ga pozdravila. Bile bi naj njegovi naslednji projekti. Vsako besedilo je pilil več mesecev. Nikoli ni pomislil, da bi tekste dal kakšnemu založniku. Kolikšen pa bi bil honorar za slovensko pravljico?

Morda bi moral vse skupaj vseeno ponuditi kakšnemu založniku.

V Sloveniji, kjer se proda kvečjemu le po nekaj tisoč izvodov?

Bi dobil tisoč evrov za besedilo?

»Ali pišeš za denar?« se je sedaj oglasila prijaznost.

»Ne,« je rekel užaljeno.

»Kaj potem sploh hočeš?« je vprašala.

»Samo to, da me država ne obdavi dvakrat,« je rekel, »ali pa, da me ne obdavi vsaj do tistega zneska, za katerega sploh ni treba prijavljati dohodnine.«

»In kolikšen je ta znesek, pametnjakovič,« je prijaznost postala neprijazna.

»Petsto štirinšestdeset tisoč in štiristo tolarjev« je rekel, »tako piše v navodilih za izpolnjevanje obrazca za dohodnino.«

»Če misliš, da je treba spremeniti zakon, pojdi v poslansko pisarno in spravi zadevo v parlament!« se je zdaj oglasil s.p., »ali pa igray v igrah na srečo! Tam so davki najnižji in dobitka ti ni treba dvakrat prijavljati; ko enkrat pobereš denar, ga pobereš, pa še občina ti bo hvaležna, če zadeneš, ker davek menda ostane njej. Sploh pa, ti ničesar ne razumeš. Opravljaj si gospodarsko dejavnost, ker se nisi zanesel na založnika. Priznaj, skrbelo te je, da bo natisnil več izvodov, jih prodal, morda celo obogatel, če bi tebi uspel kakšen dober tekst, ki bi šel v prodajo, ti bi pa dobil malo ali nič, priznaj!

Sicer pa ...«

Tukaj je s.p. naredil malo premora, bil je v svojem elementu po letu dni poslovanja.

»Govoril sem ti, da kupi računalnik, papir, tiskalnik. Dobiček bi lahko spravil na nulo in potem odjavil dejavnost. Ti pa ..., ne, to pa že ne,

ti seveda moraš biti pošten, kot da ti bo kdo za to hvaležen. Oprosti, bilo je zelo neumno in neumnost se plača.«

Državljan ni bil sposoben več razmišljati. Nekaj od tega, kar je govoril s.p., je bilo celo res. Nikoli ni vedel, v kolikšnih izvodih je bila natisnjena ena izmed njegovih knjig, zato ker je tekst preprosto dal založniku. Še hvaležen mu je bil, ko je knjiga izšla.

»Ne delaj krivice založnikom!« mu je zdaj ukazala prijaznost.

»Pisanje me veseli,« je izdaval državljan.

Ne s.p. in ne prijaznost na to nista imela pripomb.

Ugasnil je računalnik in šel spat.

Naslednji dan je šel na davčni urad. Nekomu je moral povedati, da se mu vseeno vse skupaj zdi krivično. Prijazno so mu povedali, kar je vedel že prej. Sprijazniti se mora.

Tu se ne da narediti ničesar več.

Ko je tistega dne prišel iz službe, je vključil računalnik in počasi, drugega za drugim izbrisal vse dokumente, kjer so bila shranjeni njegovi teksti.

V nič so šle tri knjige za otroke, roman in pesniška zbirka, pa kaj, kdo pa še bere pesmi?

Dejanja ni obžaloval, niti najmanj. Njegova odločitev je bila neomajna. Knjig ne bo več pisal, kajti s.p. pisatelj mora tudi živeti in dobiti kdaj kakšno gotovino, ne le računalnika, računalniških kartuš in papirja.

Ponoči pa skorajda ni spal. Nemirno se je premetaval po postelji. Okoli treh je vstal, vključil računalnik, kliknil na koš in izbrisane dokumente vrnil v svojo mapo. Morda se bo zadeva uredila, mogoče je več takšnih primerov, kot je njegov. Nekdo bo uvidel, da tako ne gre. Stvar se bo spremenila. Morda bo nekoč, če bo dočkal upokojitev, njegova pokojnina izračunana na podlagi plačanih dohodnin? Razumna država bo to naredila. Vse se še lahko zgodi.

Potem je mapo preimenoval v DOHODNINA. Ko bo pisal, če bo, bo vedno moral klikniti nanjo.

Dohodninski primer državljana x je bil s tem zaključen, enkrat za vselej in za vse primere.

Franc Vezela

Oskarjev oratorij

LEPOSLOVJE

(odlomek iz romana)

OSKAR PRIDE NA SCENO

Piskal je pastirček, Oskar, no, da nikoli tako. Ne prej ne pozneje. Pred tem ni znal, potem se mu več ni ljubilo.

Stoji v kratkih hlačah, lase ima skuštrane, kot bi bil Denis Zgaga z napako ... Piska tako milo, mala zgaga, da se zbirajo mimoidoči. Vsi ga poznajo in nihče ne ve, kdo je Oskar. In od kod je.

»Lepo igraš,« mu reče stara mamica, ravno se vrača s pokopališča, »ampak malo bi moral tudi moliti ...«

Neki debeli pa duhovito vpraša:

»Boš muzikant?«

Oskar ravno konča pesmico in grdo pogleda zavaljenega.

Zatem opazi ostale, ki pasejo na njem zija la.

»Jes bom ontalbas ...«

In že vtakne frulico v velikanski žep in že ga ni več.

Kako simbolično.

Igral je v parku. Blizu obzidja ... starega mestnega jedra.

Doma dobi juhico. In puding.

Dobil bi tudi batine, če bi imel druge starše.

Mama samo ploskne z rokama:

»Če noče v glasbeno šolo, pomeni, da je talentiran! Boš še en puding, Oskar?«

Artur gleda sočutno (v) ženo in sina.

Končno poišče šal in pravo besedo: SIC ET NON!

»Kaj bo s talentom? Od talenta se ne da živeti! Vajo imam.«

Dora boža Oskarja, ki zajema puding, z drugo roko pa popravlja ovratnik svojemu melanholičnemu možu in soprogu.

»Glej, da spet ne zamudiš!« (Artur je vedno zamudil.)

»Jaz vedno zamudim. Samo enkrat nisem!«

Dora je presenečena! Oskar posluša in nič ne reče.

»Res? Kdaj pa? V času mojega življenja?«

»Ti nisem povedal? Ko sem prvič prišel v Bistrico, sem bil prvi! Spoznal sem tebe. Prvi. Vse sem bil prvi tistega 31. maja. Še tepen sem bil prvič v Bistrici ...«

Dora se je spomnila tega.

Arturja so enkrat rahlo pretepli (rahlo glede na to, kako so polomili nekatere druge), nalomili so ga in naslonili na steno. Ostal je sicer cel, a nalomljen, s praskami, buškami in barvnimi otekljami. Potem se je družil samo še z normalnimi. Ti so se redčili, dokler ni Pelikan ostal sam. Ni čudno, da je predčasno zapustil sceno življenja.

Oskar ne ve za težave očeta Arturja, ne ve, kaj počne mama Dora, ki jo naravnost obožuje (dala mu je življenje). Čeprav hoče igrati kontrabas. Zdaj. Potem bo orgle.

S tiste vaje, ki jo je seveda spet zamudil, prinese domov knjigo. Čakal je s Pločevinastim bobnom dva tedna, dokler ni napočil trenutek.

»Dora, vse najboljše za rojstni dan! Prinesel sem ti knjigo. Kupil sem jo ravno zate. Zato je pomembnejša od ostalih. Nemcev res ne maraš, ampak spoznala boš, da niso tak bav bav ... so celo zelo senzibilni!«

Potem je dodal:

»Ko jo boš prebrala, ti bo žal, da si jo!«

»Ker je tako dobra,« doda, ker vidi osuplo Doro in Oskarja z odprtimi usti.

»In Oskar nastopa v njej!«

Oskarju ni mar, če nastopa.

Oskarju je pet let in ne ve, kaj bi sam s sabo.

Oskarju se zahoče, da bi šel s starim.

Oskarju uspe podvig: prepričati starega.

Oskarju gre vse kot po maslu.

Oskarju ustreza, da je vsak dan sit in odžegan.

Oskarju je vseeno za vse ...

»S sabo ga boš vzela? Na vajo?«

»Ja, žena.«

»Ni to nevarno?«

»Sic et non.«

Potem se domisli Dora in se strinja:

»Res, naj se čimprej sooči s kruto realnostjo.«

»Naš ansambel ni nobena kruta realnost!«

»To ne, pač pa vse ostalo ...«

V resnici sta se imela rada. Bila je (to) nezemska ljubezen. Nezemeljska. In Oskar je kazal vse znake, da bo marsovec!

Da bo nezemski ...

Kvaternice so ga opazovale kot angelčka, Dora je našla v njem hudička, na suhe je deloval Oskar drugače kot na debele. Na te pa kot palček. Čepica na glavi je izgledala kot vlita. Ali prilimana. Pribita. A ni bila, ni pustil, da mu jo pribijejo. Takrat ga niso silili. In niti iz tistega vica ni bil: o dojenčku, ki so mi pribili čepico na glavo in ga vlekli po stopnicah za noge – čepica pa mu ni padla z glave kljub udarjanju plof plof ...

Oskar je vsak dan postajal bolj & bolj podoben mami & očetu. Bog je bil na vrhuncu.

Zato se potem ni izcimilo nič.

Ljudje niso razumeli ne Oskarja ne boga. Oskarju je bilo to vseeno od pubertete naprej, bogu pa že od samega začetka.

Bog je začetek. Tudi Oskarjev.

Slutil je Oskar nekaj ...

Imel je sebi adekvatne zamisli (o ustroju sveta). Pomota seveda. In projekte. Zabloda ...

Ki jih nikdar ni izpeljal.

OTROK

»Otrok noče pospraviti kuhinje!«

Artur je malo brezbrizno melanholičen.

Morda pa občutek vara?

In je: melanholično paničen.

Dora vpraša tistega dne:

»Kateri otrok?«

»Najin.«

»Oskar? Saj niti kuhar ni!«

»No ja ...«

»Še tofuja ne zna pripraviti!«

»A res?«

»Zato pač ni krokodil ...«

»Seveda ni!« Pelikan je zbeگان.

»Kuhinje pa nikdar v življenju ne bom pospravil!«

Oskar pride iz svoje sobe kot pajek na obhodu.

»Je ne znam!« doda, ko vidi oba starša skrušena, pomanjšana in prestrašena.

»Jaz sem ... jaz sem ...«

Strese svojo grivo, star je 14 let in ima grivo ... Kot vsi. Ki se bodo ukvarjali z umetnostjo. Stoji sredi kuhinje, se ozira levo desno, potem pa kot bi zarjovel:

»Jaz sem kralj martiiiiinčkooovv!!!«

Starša se spogledata – mama Dora, prisebna kot vedno, ko ni preveč spila, reče:

»Si spet kadil tisto ...«

»Kje je že to! ...«

Artur hoče vzpostaviti avtoriteto:

»Oskar ... Oki ...«

»Niti ne vem, kje so žlice, kje pa noži. O vilicah se mi sanja ne! In kateri pisker gre kam ... toliko podatkov! In v šoli so znoreli. Samo šuse talajo.«

»Jih bo že minilo, Oskar ...«

»Njih že mogoče. A na čigav račun?«

»Oskar, zbudi se! Kaj ti bo kralj martinčkov? Si zaljubljen?«

Oskar spet stresa z grivo. Zdaj prisede.

»Biologijo sem dobil šus!«

Dora je hitra:

»Šus ni vse.«

Kralj martinčkov se popraska.

»Boš že popravil,« poskuša opogumiti Oskarja ata Artur.

Oskar se spet obnaša kot otrok:

»Kdo je napisal tisto skladbo? Green grass of home?«

Preden utegne stari Pelikan odgovoriti, Oskar kar švigne iz kuhinje. Mama pomiri očeta – obisk je dobil, slišala je žvižg ...

Artur prebledi. Žvižg?!

»Kak žvižg?«

»Žvižg. Nisi slišal?«

Staremu Pelikanu se je podrl svet.

Otrok ima grivo!

Postal je kralj kuščarjev ali močeradov ali kaj že ...!

Ne pospravlja kuhinje.

Pri biologiji je dobil šus!

Zanima ga samo green grass in:

njemu je opešal sluh! Huh!

»Žena, odpri tisto vino!«

»Prav imaš,« reče Dora, »tudi jaz sem potrebna.«

Oskar pogleda skozi vrata.

»Pridem jutri! Dijo!«

»Kaj sploh pomeni ta dijo?«

»Okej, Oskar! OK!«

»Stari! Kaj ti misliš? Bo iz našega Oskarja kaj? Razen trupla?« Artur razmišlja. Nataka in razmišlja.

Potem se ove, da nima pojma. Petice ima, petice ... a kaj?

Kaj mu bodo petice?

»Sic et non!«

»Beži no s to latinščino! Kaj pa pomeni končno ta tvoj siketnon?«

»Ja in ne.«

»Lahko bi si mislila, na zdravje, da ne boš odgovoril kaj pametnega ...«

»Saj mi ni treba, ne?«

»Čeprav je na nek način to najpametnejši odgovor. Tudi jaz bi rekla tako. Ampak rečem ja und nein.«

Zdaj pijeta in sta tiho.

Oskar je medtem izginil s prijateljem, ki mu je bil tudi friend. In član ansambla. Oskar igra v bendu! Oskar postaja zvezda! Je že kralj. Kaj šele bo ...

Prvi bend je razpadel, preden so utegnili nastopiti. Oskar zdaj snuje drugega. Potem bodo igrali kot Kralj Madrida. Nič novega. Čeravno ...

PRVI SADEŽI

Skupina Kralj Madrida je izvedla nekaj nastopov.

Bodimo realni - to so bili koncerti! Sodili so med tiste nenavadne. Kritiki niso ničesar prepustili naključju, zato niso pisali o glasbi. Pač pa je bilo podrobno opisano delovanje organista. Ali orglista?

Recimo (to ni kritika s Kamčatke):

... Oskar Pelikan, član ansambla Kralj Madrida, prezrt genij, je navdušenec in entuziast, ki je na odru pokazal obilo in celo več tistega transa, ki ga tako pogrešamo na naših glasbenih odrih zadnjih trideset let. Razen Aboriginom in redkim Indijancem ne uspeva to nikomur, le - kot rečeno: Oskarju Pelikanu ...

Kaj se je v resnici zgodilo?

V Bistrici so jih bojkotirali.

To je bilo pričakovati.

Nič ni pomagalo (Kralju Madrida), da jim je uspelo že pred polovico koncerta pohabiti poslušalstvo, nič ni pomagalo, da je Oskar skakal po odru in grozil sam sebi (se je ogrožal za dobro človeštva), da je hotel poscati orgle, a ga je kitarist odvrnil od tega ...

Lahko se je Oskar potem samo še plazil po tleh - z eno roko je igral triole na manuali, z drugo pa drvel po basih, da je skoraj oglušel. Ekspresivna moč izražanja je prišla na dan, ko je v zaključnih kadencah (izzveneले so čudovito duhovito dekadentno, izzveneले so ČDD in golo rustikalno (GR) - za poznavalca šlag na kafe) odlomil najprej F tipko, nato sta odleteli še B in Cis (kaj je imela za iskati tam?) in - končno se je sprehodil po Hammond, kot bi bil na Nevskem prospektu, da je vse hreščalo in ječalo.

Delirij za redke prisotne.

Še dolgo se je govorilo o tem ...

Potem je Oskar tudi aktivno prenehal z glasbo.

Lahko se reče, da je reinkarnacija tistega norega francoskega genija simbolizma, ki se je potem vrgel v trgovino. Marketing. Prodajal je črnice. Namesto živine.

A Oskar Pelikan, Arturjev sin, ni Artur Rimbaud.

Oskar je izbral drugo pot.

Usodi se ni klanjal. Ni vedel, da je usoda.

Ali pa je sploh ni?

REALNOST

Njegova pot ga zdaj zanese vsako jutro, razen nedelje in kakšne sobote, v park. Poln spominov. Ki jih seveda ne obuja.

Ni zato v parku. Pri recimo minus deset ...

Uredil si je življenje. Zdaj živi v garaži.

Prej je bival v garsonjeri.

Z ženo.

JEREBICA, STARI, JOCO PINGVIN, D. DARKER

Ludviku in Heleni se rodi Darko Darker.

Tako mu pravijo do smrti.

Frizbi pride na svet nekaj let kasneje v tisti zakotni in zanikrni ulici. Nasproti ciganov. Otroštvo preživlja med cigani. Nauči se ohoho spretnosti. Pozneje bo edini od njemu stičnih učakal pozno starost – kljub tistemu enormnemu pitju!

Zadnja tri desetletja je veljal za Starešino. Kratko – Stari.

Unikat! Razgledan, da bi počil, če ne bi pil.

Zmikavt – kjer je bilo preveč, je jemat in dajal, kjer ni bilo. Sebi. In prijateljem. Nekak slovenski Robin Hood. Niso ga razumeli, seveda. Rekli so: glej lopova! Imel je srce za prijatelje. Teh pa ne mnogo.

Izjavil je (in to ravno on): obstaja stvar na svetu, ki se vzame tam, kjer ni in da tja, kjer je! Pa še zelo smiselno je ...

Ne ve se, če je domislica njegova ali pa jo je kje sunil.

Pipa na sodu!

Seveda!

Nisi smel uporabljati njegovih fint, če nisi zanje plačal patenta. Tako je pil.

Enkrat me je napadel sredi zebre sredi ceste sredi belega dne med največjo gnečo na Balkanu in me tresel:

»Danes pa nočem piva! Danes ga pa nočem! Plačaj ga komu drugemu!«

Seveda sva potem spila vsak po tri. Na moj račun ... Tako je torej pil. In se razmnoževal naprej.

Ko je pil, je tudi bil. Obstajal. In še mogoče obstaja. Ker pri njem se nikoli ne ve ...

»Igral sem šah na turnirju. Tristo nas je bilo. Zmagal sem 299 krat. Ugani, koliko sem jih izgubil!«

Čital je Tibetantsko knjigo mrtvih. Če ni v njej našel kakega recepta? Za vse to ...

Pil je, pije in pil bo. Nič od tega, da se to ne bi zgodilo. Še pomotoma ni preživel dneva brez kaplje alkohola. Talentiran tip. Živel je na Gradišču 17 ali 18. V Bistrici. 17 pomeni trud in napor, 18 potrese in vojaška sodišča ... Njemu je (bilo) vseeno.

Vseeno je dokaj hitro postalo tudi Rudolfu Jerebici.

Rudolf je obetal. Sodil je v generacijo, ki je dala najbistrejše! V tej družbi dekadentov in kvazirevolucionarjev se je našla ženska! Ne, res! Čedna. Postavna (povrhu). Žurerka. Prototip svetovne popotnice, kozmopolitka, poliglotka ... vse to bi bila, a ni. Hitro se je zadrogirala. Potem se je od ... Drogirala.

In zapila, šur! Mogoče še živi. Ime ji je bilo Valerija ali kako že ... ko pri bistrih čankah nikoli ne veš ...

Šiligoj ali Škrjanc se je pisala. Morala bi biti Sokol!

Valerija Sokol.

Ne ve se, če res ni bila – Valeria Sokol.

Numerologija jo je oplazila, zgleda. Tatujev ni imela, čeprav je bila daleč pred časom. Ali pa nekje zadaj, v arhaiku. Zato ni prosperirala.

Vrnimo se k Rudolfu Jerebici! Jasno. Talent. Takoj ko se je rodil. Bil bi renomiran psihater. Če ne bi iz njega nastal (ali pa se postane?) psiho.

Enkrat se je zaljubil. Na žalost. Ne slabo – katastrofalno zanj! Nikdar si ni opomogel – nesrečna ljubezen, normalno – proti koncu se je izpovedal:

»Končal sem en letnik sociologije na faksu ... in en letnik prava! Zdaj sem pomočnik pomočnika navadnega delavca.«

Rudolf se zaveda, da govori v prazno, brez veze, tjavendan. Komu ali čemu bi? In kdo ali kaj je on, Jerebica, da ne bi smel eksati pol litra vodke?

Vodka mu da občutek, da je ruski mačo z mehko dušo. A vendar: dosmrtni borec za Ameriko! Da se (še) bolj zave ničevosti svojega bivanja, pojača svoj opoj s pestjo tablet.

»Nič mi ne bojo škodile! Kdo bo pa prenašal to breme časa trezen?«

Potem je pregorel. Našli so ga. In pokopali.

Zagrebli. Kar je ostalo od njega.

Da se nikdar več ni vrnil!

V Bistrico ...

Jocota Pingvina so našli grdo pretepenega. Že prej je bil mrtev.

In že takrat, ko je živel ... Mislil je, da živi v svetu muzike. Ampak je živel v svojem. Enim se zrola še ko so živi!

»Kje si zdaj, Pingvin?«

Pingvin ne kadi. Zato kar tako odvrne –

brez cigarete v roki:

»Na kmetiji!«

»Na kmetiji je lepo ...«

»Na kmetiji je lepo, ija ija o!«

»Nogometa ne igraš več?«

»Nikdar ga nisem. Imaš za pivo?«

»Matematično si me ocenil?«

»Neeee ... poslušaj isto glasbo kot jaz pa sem mislil, da imaš ...«

»Poslušaj, ti pingvin! Tu maš za pir in cigarete, pa marš, da te ne vidim več! Ampak to ne bo vedno tako.«

»Ne, ne bo ...«

Res ni bilo.

Izkaže se, da Joco Pingvin igra hlapca pri enem kmetu. Na kurji farmi čisti dreke.

Na drugi farmi nekdo drug čisti dreke.

Druge.

Konjske. In kravje, kobilje ...

»Levo jajce me srbi ali pa boli ... ne vem ...« reče Darko Darker. Pred leti je imel razstavo svojih del. Notorik!

Zdaj štrigla ovce in konje in krave, kar se mu pač ljubi ... Občasno čuva vso to maso, dokler mu ne zmanjka aperitiva.

In še bolj občasno: en dan ne govori.

Mislimo si lahko, da bi rad bil nor. Še bolj kot je.

A bolj ne more biti! Darko živi na bazi jabolčnika. Ko ga bo zmanjkalo, bo umrl.

Vendar se mu je zgodilo, da je umrl, kljub temu da mu ga ni zmanjkalo. Konj ga je brnil v glavo. Pomotoma, vendar pa.

Nekaj se je zajebaval ...

ODHAJANJA VA ET VIEN

Filozof in Marinec sta oba utonila. Čudna smrt, so rekli.

Približno leto dni, en za drugim. Marinec se je po nekem popivanju s Filozofom in še enim pobom vračal mimo ribnika. Ustavili so se, da bi zadremali. Marinec se gre okopat.

Ob pol sedmih zjutraj je utonil. Pajdaša sta medtem spala na obrežju. Naslednje poretje je to uspelo še Filozofu. Sova se je pisal, saj res. In drugače je živel v Bistrici. Nekje ob Sotli. Če je tam kakšna Bistrica ...

Filozof, ki se je rodil v Kamniški Bistrici,

je spoznal Marinca pri vojakih. Tam sta se zaljubila. Res duhovit par! Ampak preveč sta ga žgala po hašišu in šnopsu. Proti koncu sta že šumela ...

Oba bistra sicer ...

Odneslo jih je in še nekaj drugih, kot bi piš zavel (preko pokrajine).

OKI & STARI

Starešina občasno pokuka Oskarju v garažo.

Zaloti ga:

a) ko kuri in piha v peč

b) ko si odpre pašteto

c) ko popravlja sintetizator

d) ko preigrava fugo

e) ko spi (in ga zbudi)

f) ko bere eno nemško revijo.

Potem mu Starešina namigne, da je čas za pivo. Pri tem je obziren. Kot bi Japončka gledal med pripravo čaja ...

Oskar poišče po žepih in zdaj se pokaže njegova vrlina, za katero vejo samo posvečeni: vedno ima, čeprav nikdar nima.

Stari se vrne s štirimi piri. Potem mora Oskar poslušati.

Oskar zna biti zanimiv poslušalec.

»Ti povem, kako sem služil narodu?«

Starešina res bolj malo govori. Tako več pove. A nič takega, kar bi mu koristilo. Škodi mu tudi ne. Včasih.

»Vem, da ne bom slišal kaj novega,« reče ponižno Oskar.

»To sploh ni važno ...,« pravi Stari, ... »važno je, da je resnično!«

Dora je imela še eno sestro.

Oskar ni živel v Bistrici. Razen v otroštvu in zdaj.

Odsoten je bil nekaj let.

Takrat je pobralo Arturja Pelikana in malo kasneje še Doro.

»Ko si ga ti najbolj sral, sem bil pri vojakih! Kopal sem ilovico pri 35 stopinjah Celzija! Ha! Potem je prišel desetar in rekel, zadril se je: vrlo dobro! Jaz: služim narodu (mislil sem si pa -

služim kurcu). Potem se je zadril: zatrpa-vaj! Jaz pa nazaj: razumem! Kak idiot sem bil!»

Starešina malo popije.

»Kaj bi ti govoril,« reče Oskar, »ampak drug vikend imam koncert. V petek.«

»Res! Meni ni treba govoriti! Če ti paše, ga imej ... to je to.«

»Res znaš najti vzpodbudno za sočloveka.« Tako Oskar.

»Pojma nimaš, kako dober sem v tem!« Tako Stari.

»Si tak capin, ker se pišeš Orel, ali pa ... je krivda drugje? Ker živiš v našem času?«

Oskar izkorišča svojo telesno konstitucijo.

Ki ne obeta kaj prida, a Stari je slok in suh, prefinjeno tanek, zato se o njegovih kilah ne more govoriti. Lahko bi nosil ene in iste hlače celo življenje! V tem mu ni para.

Sicer pa sta Starešina in Oskar godna za album. Numizmatika bi morala upoštevati njuni pojavi!

Orel bi moral biti kralj pijače, Oskar pa kralj malodušja.

Ne vemo, s čim sta si zaslužila življenje!

OSKARJU KONCERT

Oskarju koncert seveda uspe. Malo z njegovo pomočjo, malo pa s pomočjo zvokov. In publika je bila zadostno pijana, da ga niso kamenjali. Vseeno ni imel nekega divjega nastopa.

»... Muska mora bit mehka. Mene pa jebejo prsti. Krampam po kamnih!«

Nekdo, ki je imel zelene oči in rjav skunk, mu svetuje: Nehaj. Oskar ga seveda ne poslušal.

MORA MORA MORA = ŽIVLJENJE

Morali bi jih ukiniti. Sanje.

Če so povezane z moro ... če so pristranske ... če od njih nič nimaš ... če te zavedejo s poti ... če v njih ne umreš ...

Oskar nenadoma (misli, da - sanja) umre.

Žal mu je, da mora umreti ob vsem tem veselju, v transu koke, LSD-ja, glasbe, žensk, prijateljev ...

Izkaže se, da je živ, ko zazvoni budilka. Temno je kot v rogu v tisti gara ... delavnici - mrzlo kot na Arktiki, boli ga glava, boli ga želodec, bolel ga bo zob, kot bo pokazala prihodnost, zebe ga ko psa povrhu. Kave ne pije, je asket.

Prižge si luč, cigarete ne, ker je - asket, zopet. Zajtrka ne poje, ker je tiste sorte ptič, prvak pa tudi brez tega, da zjutraj kaj použije - radia ne prižge, ker je preveč razgledan, TV-ja nima, ker je prepameten za kaj takega, le zadah ima iz ust. Zakolne trikrat - zadah izgine. Šklepetajo mu zobje, dokler ne vrže nase bunde, zaklene delavnico in izgine v noč ... eeee ... v jutro!

Po poti poskuša (zdaj že pojemajoče) šklepetanje zobovja ritmično obdelati, ga povezati s tistim divjim preludijem od sinoči in - imeti kaj od tega. Mojstrsko šklepeta ritmično tisti klap klap, a ga obdela le zase. Sam sliši sinkopiran udarec kočnika ob sekalec - zobovje ima res neverjetno - in sam sliši pavzo, ki si jo je moral privoščiti. Zehanje te ne vpraša ...

Moral je zazehati. In se zgroziti ob misli, da bo danes še en dan, ki bo izginil v večnost, kot je toliko drugih, on pa ne bo imel od tega nič!

Mora se javiti na zavodu, da mu priskrbijo druge rokavice, mora si popoldne očistiti svečko na mopedu in mora postoriti še marsikaj, preden mu duša odleti in zapusti solzno dolino. Telo ima dokaj čvrsto. Oskar to taji.

STRIC MATIJA IDEALIST

»Nimam si kaj početi s tabo. Si preveč pameten ...«

»Pa nisem.« Oskar se še bolj pomanjša.

»Ne ne ne ! Ne boš me pretental. Poznal sem dobro tvojega očeta, naj počiva v miru, poznal sem tudi dobro tvojo mamo, večna luč naj ji sveti, poznam še koga, zato verjemi: vem, da si pameten. Ali pa še bolj ... Zakon mi ne dovoljuje ... Rigorozen čas je! Tako sem oplel, če te zaposlim. Druga mesta pa niso zate. Slabše kot nič ... med nama. Strogo kofino. Kaj počneš, praviš?«

»Restavriram obzidje ...!«

»Op ha! Imaš firmo? Si podjetnik? V dolgovih?«

»Sodi med javna dela ...«

»A hm ... pokažem ti, pridi z mano. Prepričaj se na lastna ušesa in oči. Kar lahko ponudim, je to. In zelo mi je nerodno ... sicer propadem kot repatica.«

Prišla sta v halo. Bučen hrup!

Bilo je kakšnih dvajset delavcev, med njimi tri ženske ... če se prav vidi ... čuje se tako nič. Naenkrat en od delavcev zapazi Oskarja in njegovega strica:

»Boooo?!«

Kot dobro uvežban zbor je bilo slišati:

»Boooo!!!«

Oskar je pomislil na Laibach.

Zatem nihče ni rekel nič. Med delom ni imelo smisla govoriti ... Delali so kot mravlje in tako tudi izgledali.

»Zdaj te niti plača ne zanima več, če prav razmišljam,« je rekel zunaj stric Matija. Lahko bi to povedal prej, a v tistem trušču in hrušču in ropotu (rjojenju mašin) ne bi Oskar razumel niti besedice. In vse je povedal obhod hale. Sam po sebi ...

»Stric. Ti vedno pravilno razmišljaš! V resnici si pameten. Mogoče malo nečloveški, a pameten!«

»Ni ti treba biti pameten, da pravilno razmišljaš. Malo je pa tudi domišljije ... Vsak lahko razmišlja pravilno. Pamet je nadgrajna ...«

»Ne vem, če te bom kdaj razumel ...«

»Si me že. Že zdavnaj. Morda napačno, a razumel si me! Poskusi kdaj še kako drugače. Daj, recimo ... stvarjem svoje vrednosti!«

»Zanimiv projekt, ampak - časa pa vzame!«

»Časa vzame! To je res ...«

»In čas je treba ubijati, mar ne?«

»Vidim, da si pameten ...«

»Grem.«

»Kam greš?«

»Nazaj v park. Tam pojo ptice!«

»Kje?«

»V parku ...«

»Kdo poje?«

»Ptice.«

»Ptiiiiii ... aja! Kaj delajo?«

»Pojejo!«

»Aja! Ptice pojejo? Ptice, pozabil sem! Pozabil sem. Malo sem raztresen, a bo minilo. Doslej je še vedno. Res. Na!«

In mu je v roke stisnil stotaka. Dobra

duša, ta stric Matija.

»Pridi še kdaj! Ne pričakuj, da spet kaj dobiš, zato pridi mirne vesti.«

KRAFT DURCH WERK (moč skozi delo)

Tako je danes spet v akciji.

Reševanje Bistrice in njenega okolja.

»Zid mora biti zid,« mu pove šef.

Njegova žena, gospa Vesna Gorjup Hijena, medtem kuha cmoke. Najraje bi povabila tega tipa s čepico, ki ga njen mož suženjsko izkorišča in še bolj suženjsko ravna z njim. Država mu to dovoljuje (omogoča), vendar ...

Povabila ga bom. Naj stane kolikor hoče.

Pospravila je surove cmoke v hladilnik.

Oskar pritrdi šefu:

»Zid mora biti zid! Točno.«

Kuharičin mož Hijena bi zardel, če bi našel v Oskarjevih očeh znamenja pasje vdanosti. Ampak - Oskar se norčuje! Nobene pasje vdanosti ni v njem!

Ogorčenje, ki ga preplavlja, mu je rodilo nov odnos do sveta. Malodušno in cinično se vede, vseeno pa vidimo: vede se aristokratsko - cinično malodušno anemično resignirano zre v svet in podoba sveta ter v bedast ksiht svojega šefa ...

Vendar pa - aristokratsko!

Vesna je povabila Oskarja najprej domov na čaj.

ARTUR PESNIK & NJEGOVE SKRBI

Dorina prijateljica je prijateljica ene druge (Dorine) prijateljice. Dora je pokojna. Verjetno tudi spokojna. Nič je ne vznemiri.

Obe prijateljici še živita. Čeprav samo v pesmi. Ki jo je takrat spesnil Artur Pelikan. In jim vsem trem zapel. Zraven se je držal sočutno. Pravi rokovnjač ...

»O preljuje moje drage!

Kaj pomenijo te srage?

Trio zmajev pred menoj,

svet oplaja se nocoj!«

»Nisi ti melanholik po naravi?«

Dora je tudi drugače atraktivna. Markantna figura.

»Oskar me skrbi. Tako senzibilen fant ...«

RUTINA & NENAPOVEDANO

Starešina je kot vedno nenapovedan!

Škoda za kvaliteto našega življenja, da nenapovedani obiski izumirajo. Če že niso povsem izumrli! Danes so nenapovedani le rubeži, tatovi in policaji. Pa povodnji ... čeprav še tiste hočejo napovedati ...

»Boma dahnila enga?«

»Če že moram. Sposoben si mi zlomiti roko ...«

»Če bi bilo treba, res. Ampak ti rabiš obe. Rit ima dve polovici, če se ne motim.«

Oskar sumljivo pogleda Starega, ko ta začne pripravljati uvod v zvijanje. Poišče tobak stari in malomarno navrže (kot bi preperel hlod vrgel z enega kupa na drug):

»Čujem, da fukaš merjaščevo babo ...«

»Nobene babe jaz ne fukam.«

»Ti že veš.«

Oskar vrže v peč poleno. Nobenega žida (ni bilo) v bližini.

Kakšna sreča za žida!

Oskar ne izbira sredstev, ko se hoče greti ...

A zdaj je razburjen!

»Tolpa! Sodrga! Drhall!«

»Na, potegni ...«

»Hm. Smrdi pravilno. Tudi deluje tako? Ali pa bom spet cel večer hodil po garaži gor in dol?«

»Pogrešam Bacha. Jaz sem svetovljan. Sem ti povedal ...«

Zdaj svetovljan svetovno strokovno potegne joint, da se je za trenutek zazdelo, da bo vsesal vase vse okrog sebe v radiusu enega kilometra. Potem obsedi (seveda).

Ne zanimajo ga več Vesna in njene vrline, pač pa čaka, da bo Oskar zdaj stopil do orgel in ... Nič od tega.

Oskar je prišel do svoje doze. Obsedi pribit. Prilepljen zlepljen nalepljen zadet trd mehek out!

»Bach je bog!« reče, »in bog je ljubezen ...«

»Drži kot pribito!«

Strešina, izgleda, tu in tam prebere kaj novitete. Iztrga se iz tiste tibetanske knjige in se vrže v kontejner življenja. Potem mu zadiši pir, travica, kravica (zrezek mislim) in ostalo lagodje.

Sami konflikti ...

Oskar pride k sebi. Dovolj k sebi, da končno sede za Hammond. In dotakne se tipk.

»Špilal pa ne bom. Me je sram.«

»Te razumem,« reče uvidevno starešina, »pa še hvaležen sem ti ...« Oskarju se ne ljubi razmišljati. Sicer bi vklopil tiste orgle in pokazal hudiču!

»Ohraniva premirje!« mu samo še reče. »Tudi jaz sem kdaj pa kdaj zmatran. Danes je ravno tak dan ...!«

»Vedno, ko pridem, postaneš zmatran, če te prav razumem.«

»Ne morem pomagati. Ampak se ne sekiram.«

»To je dobro. Sekiranje je slabo. Real je dober, Bayern je slab. To je to.«

»Ne vedno.«

»Skoraj vedno.«

»Mark Spitz je dobil na eni olimpiadi sedem zlatih medalj, pa ni obogatel!«

»Takrat je bilo to še možno. Kot to, da so Sinatro šteli za pevca. In Toma Jonesa za rockerja. In Presleya za kralja. Kakšen kralj! Pederski jebiveter, ki je migal z boki. Vserji se na sekretu, pa boš kralj poezije.«

»Ne tišči me ...«

»Na, pač ne boš!«

Vedno sta našla razlago. Tudi za nemogoče.

»Prejšnji torek cel dan nisem spil kaplje alkohola!«

»To se ti je samo sanjalo.«

Starešina se zastrmi v Oskarja Pelikana s svojimi naočniki: »Točno! Kako veš?«

»Kako ne bi?«

Moral bi pisati o pticah

LEPOSLOVJE

Moral bi pisati o pticah. Konec oktobra ni bil lep. Bilo je nekaj malega sončnih dni, a vse se je še poslabšalo, ko mi je nenadoma prišlo v zavest: kje so ptice, kje sta moja pogorelčka, kam so šle sinice? Kam so šle vse ptice!

Drevje je že skoraj ogolelo, ptice bi ga zagotovo ne zapustile, kakšen kos bi se pasel pod njimi, pogorelčka, ki do selitve na jug prenočujeta med tramovjem drvarnice, bi priletela in me odganjala, ko bi posedal pred njo in gledal, kako nastaja noč. Spraševal sem ljudi, če kaj vejo. Nihče nič ne ve. Je mogoče, da bi bližnja tovarna ponoči, ko spimo in nič ne vemo, spustila v zrak strupene pline in pomorila neodporna drobcena bitja? Tedne in tedne niti ene majhne ptice. Apokaliptični prividi nas obsedajo, ne naredimo pa nič. Potem je umrla Majda.

Tisto jutro, ko sem zvedel, da je umrla, so se vrnile ptice. Majda, tako polna življenja, še tako mlada, tako pripravljena vsem pomagati. Z zavestjo, da umira, pa se noče sprijazniti, da se bliža konec, hoče še čimveč videti in doživeti, nemir jo žene po celem svetu. Tistega novembrskega jutra, ko sem zvedel, da je prejšnji večer umrla, so priletele ptice. Najprej v jati, kot kakšen privid. Cel dopoldan so se vračale, posedale po grmovju in vzletavale na veje jablan. Vrnile so se z Majdo. Potem pa jih spet nekaj dni ni bilo. In še zdaj pride le malokatera. So priletele od drugod in jih tukaj pri meni ni več? Bom moral počakati na sneg in obesiti krmilnico, da jih bom lahko prešteval in upal, da so vse? Če ne bo več ptic ... Koliko mene bo odšlo z njimi? Koliko je odšlo z Majdo ...

Moral bi pisati o pticah. Moral bi pisati o Majdi. Nič ne vem o njej. Kaj pa vem o pticah ... Kaj vem o sebi? Vem le tisto, kar se mi dogaja. Še največ, kar se mi je (nekoč) dogajalo.

* * *

Na vrtu pred kuhinjskim oknom imamo eno od šestih jablan. Zdaj bo že stara. Pred leti, bogve koliko leti, je bila prav tako stara. In nič še ni kazalo, da bo kdaj obrodila. Jo je motila senčna stran, premalo sonca? Že pod visok napušč hiše je zrastle, tako je bila velika in še vedno jalova. Niti tega nisem vedel, kakšne sadeže bi nam

dala, če bi bila za kaj. Zakaj je pa lahko kanadka ob cesti, ravno tako stara kot kuhinjska, vsako leto tako polna, da se nam vsi čudijo. Ta pa ne. Sosedom je napoti, vrt imajo v bližini, ampak rad bi jim povedal, kaj bi bilo, če bi morali gledati le pusto zadnjo plat naše hiše in nobenega zelenja pred njo. Mogoče bi razumeli. Pa je prišel tudi tak dan, ko sem se moral odločiti, kaj z njo.

Stal sem pred njo in sklenil, da jo podrem. Za drevo je to pomenilo konec. Povedal sem Lojzki. Ni se povsem strinjala. Mogoče bi počakal do pomladi. Ne še zdaj, ne še. Nekje globoko v sebi sem tudi sam podvomil v pravilnost take nagle odločitve, omahovanje pa kajpak naprtil Lojzki. Mogoče je pa mislila, da bom do pomladi že pozabil. Grožnja je obvisela v zraku.

Imam grdo navado, da ne pogledam več stvari, kadar mi niso všeč. In pozabim nanje. Nekje še vedno ostanejo zapisane, nekje v glavi. Ko me opomnijo nase, jih spet potisnem v stran. In nekega dne, ko bi jih krvavo potreboval in rad spet spravil na dan, pa mi oživljanje odpove. Tako kot če se ne moreš spomniti, kako se kdo piše ali kako mu je ime. S tem si običajno ne belim več glave. V psihologiji te odpravijo z razlago, da ti je neimenovani zoprni, ne maraš ga, sovražiš. Ali pa te on sovraži. V vojski brisanje iz spomina ožigosajo z malomarnostjo, lenobo, sabotazo, simulirajo, v resnici kratkomalo nočeš pa če se tega zavedaš ali ne. Prišla je pomlad in zagotovo ne bi naše kuhinjske jabke niti pogledal, tako sem se že navadil, da je praktično ni več, če mi ne bi vsako jutro pomahala skozi kuhinjsko okno. Pa še sem bil slep za njeno trdoživo rast. To pomlad naj bi jo podrl. Če se ne bo Lojzka spet premislila. Grožnja je še vedno visela v zraku.

Neko sončno jutro, kar čez noč se je moralo zgoditi, svojim očem nisem mogel verjeti. Stala je pred kuhinjo, odeta v praznično spomladansko oblačilo, cvet pri cvetu, ena vejica ne brez okrasja. Čudež. Razlaga. Ne misli. Čuti pa. Je to mogoče? Da je začutila, kaj ji grozi? Živo bitje je. Kot vse drugo na Zemlji. Blagroval sem sebe in celo božje stvarstvo in Lojzkinjo pamet, da je nisem pokončal in da nas zdaj vsako leto bogato obdaruje. In da bo živela vse do svoje naravne smrti.

* * *

Dogodek s kuhinjsko jabko se je zgodil pred leti in mi je še vedno živo v spominu. Lani se je nekaj podobnega in še bolj čudežno zgodilo z drugim drevesom. Ob jasminu in španskem bezgu stoji, tak reven carjevič. Mogoče ni čisto prave sorte carjevič, no, razočaral nas nikoli ni. Star je že in precej suhih vej je že izgubil ali pa sem mu jih moral amputirati. V primerjavi z drugimi drevesi je precej neugleden in že rahlo grbast. Spomladi pa je še vedno zacvetel in nam obljubil čvrste, sočne sadeže za čez zimo.

Poleti, bilo je sredi julija, ko sem ravno pokosil travo, pogledam tja gor, da bi razredčil bezeg, če bi silil med njegove veje. Niti enega zelenega lista več, cvetni brstiči suhi, posušil se je. Od pomladi do poletja posušil. Kar tako. Je bolan? Kaj mu je? Stopim do našega spodnjega sosedu, gozdarja, ta bo že vedel, kaj je z drevesom. Pride in si ga ogleda, ne govori veliko, maje z glavo. Star je, mi pove. In še, če hočem, da gre po motorko in ga požaga. Tu nastopi Lojzka. Ne še, ne. Ta Ne ni bil v nobeni zvezi z nekdanjim Ne-jem pri kuhinjski jabki, saj nama ni zapustil kakšne čudodelne sposobnosti. Odločila sva se pač kar tako na pamet, da ga pustimo do drugega leta.

V redu. Naj še malo ostane, ne dela napoto. Sosed gre. Grožnja ostane. Mene pa je grizla vest. Sem ga premalo gnojil? Sosed mi je odkimal, star je. Ga je zadel kakšen šok? Mu družba z jasminom in španskim bezgom ne ustreza več? Kaj storiti? Sprijazniti se, star je, mogoče sploh ne živi več, dobri carjevič.

Nisem ga več pogledal, pa ne zato, da bi ga izbrisal iz spomina. Iz usmiljenja. Malo pa tudi zato, ker bo zdaj manj jabolok. In je prišla jesen. Zgodnja jabolka obiram, nosim otrokom, sosedom in prijateljem, na vrsti bojo kmalu zimska. Še pred oktobrom so dozorela. Drevje smo pustili rasti, kakor se mu je ljubilo. Kar zdaj ne dosežem niti z obiralnikom, počakam, da pred zimo samo odpade. Potem pa hodim vsako jutro na lov na med listjem skrita jabolka, ki so naenkrat jurčki in lisičke in bogsigavedi kaj še.

Običajno sem carjeviča pustil za na konec obiranja. Letos pač iz tega ne bo nič. In ko se takole mimogrede ozrem naokrog, zagledam med listi španskega bezga nekaj rdečega. Stopim bliže. Carjevič je spet ozelenel. In na njegovih onemoglih vejah se nad kronami grmovja zibljejo rdeča jabolka. Še nekaj dni se naslajam ob tem čudežu

in rad bi prišel skrivnosti do dna. Je res grožnja pripomogla, da sta našli drevesi v sebi moč za upor? Upor, ki ni nikogar ranil. Upor, podoben večni ljubezni.

* * *

Ne maram mačk. Mačke ne marajo mene. Pa smo si bot. Tako enostavno ne bo šlo. Naj še tako oprezam po vrtu in jih preganjam, vedno najdem kaj ptičjega perja. Največkrat kosjega. Zadnjič pa sem našel pod smreko sledi pomora mojih grlic. Grlice so neločljivi pari. Ta par je umrl hkrati. Zdaj čakam, da se mi bojo oglasile od drugod. Ampak na ta par sem bil navezan. Če sem naredil z rokama školjko in pustil ob palcih režo, pihnil vanjo enkrat krajše, drugič daljše, sem posnelal njun klic. Nista vedno prileteli, včasih pa. Grlice glas, sredi mesta, kako sem tu na deželi, kako me vse vrača nazaj, v brezskrbnost davnih dni.

Kaj naj naredim z mačkami? Njihovi zgovorniki pravijo, da ne morejo pomagati, mačke si ne morejo pomagati, to je pač njihov nagon, nimajo pameti. V človeški družbi te za ta morilski nagon obsodijo, kaznujejo. Mačk ne moreš kaznovati, nimajo pameti. Morilec je tudi nima, ko mori. Sem imel jaz pamet, ko sem se odločil, da podrem drevo? Pamet mi je delala, po pameti sem se odločil. Po pameti bi vzel jablani življenje. Če bi me potem vseeno pekla vest in bi pameti odvzel malo pameti in odločitev prisodil morilskemu nagonu, pa bi bil rešen.

V čudnem svetu živim. Odslej bom bolj previden. Ampak to lahko uredim le zase. Ko hodim na Grad, poln teloha in poleti barv in opojnega vonja po ciklamah, sem ves prevzet od samovšečnosti, kako ne utrgam niti ene cvetke, ne pohodim niti ene velike trave. Kako lahko nekateri natrgajo (naberejo, tako se lepše sliši) za cele košare teloha! Tega ne razumem in ne bom razumel. Previdno jim sicer povem, da jaz pa ne trgam cvetic. Jih res ne trgam? Je to vse, kar lahko naredim zanje? Nisem prav tako soudeležen pri pomoru?

Da ne pozabim. Vse to nisem napisal zato, da pač nekaj napišem in povem. Verjamem, da so drevesa živa, da narava živi, da so mačke žive, mi tudi.

Ampak kako je sploh obstajal in deloval raj, da lahko verjamemo vanj?

(Iz Dnevnika, 2006-2008.)

Prodajalec preteklosti

LEPOSLOVJE

(odlomek)

Neverjetno, koliko krame kupijo ljudje, da bi se počutili bolje, čeprav samo za uro ali dve, in ponavadi so tem bolj srečni, čim bolj neuporabna je stvar, ki so jo kupili. Ponavadi med dvema izdelkoma izberejo tistega, ki jih bolj spominja na otroštvo, v kakršni koli obliki že, pa čeprav si sami te povezanosti nikoli ne bi znali razložiti, kaj šele priznati. Neverjetno, koliko stare šare prenašajo sem ter tja, da bi se počutili bolje, čeravno samo za dan, za leto dni, največkrat pa kar za vse življenje ali navsezadnje par življenj.

Najbolj brutalen maroški vladar vseh časov, Moulay Ismail, je vladal v letih 1672 do 1727. Imel je harem z več kot petsto ženskami, ki so mu rodile sedemsto sinov in neznano število hčera. Vsi so bili podjarmljeni njegovi zakoniti ženi Sultani Zidani. Za gradnjo takratnega glavnega mesta Meknèsa je potreboval okoli 50000 sužnjev, ki naj bi jim, če z njihovim delom ni bil zadovoljen, sam s kamnom razbil glavo oziroma prerezal grlo. Živel je v mestu Moulay Idriss, ki je belo, slikovito mesto, vpečateno v hrib s svojo neprebojno belino kot nevesta, ki se nastavlja soncu, da bi privabila čim več poželjivih pogledov. Ko pridemo blizu stvarem, ki jih poznamo in opazujemo le od daleč (in jim tako vselej prisodimo nekakšen votel, precenjen pomen), se največkrat zgodi, da smo spet za korak bliže prozaičnosti, v katero se naposled zlije vse, kar je na prvi pogled še tako belega, še tako izrednega; navadno mesto z umazanimi lici in umazanimi ulicami, malomarno vpečateno v hrib, čeprav je na fotografijah čudovito, nenavadno, donkihotsko mesto.

Ker potem se svet vedno pogubi v svojih podlih dvoličnih ugankah. Kaj vse je nako-pičeno pod krinko tega navidez tako belega, tako mirnega mesta? In kaj če se tudi dediščina Moulaya Ismaila na nek čudaški, sprevržen način prenaša skozi kolektivno neza-

vedno tamkajšnjih prebivalcev? Vera, ki se meša z umazanimi ulicami, poligamnost in oderuškost s silno preprostostjo.

Ko bi mogli videti košček katerega od vaših prejšnjih življenj, bi se nemara zgrozili ali celo zbal. Zbali za vse, kar imamo ali mislimo, da imamo v tem življenju, in zgrozili zaradi hitrice, s katero nas nosi skozi življenja, ki morda vsako zase potem na vsem lepem nič ne pomenijo. Obstajajo prikriti, a merljivi dokazi o tem, da so človeški možgani dovzetni ne samo za magnetna in električna polja, za Lunine faze in položaj planetov, pač pa celo za duševno aktivnost drugih ljudi. Živimo v preobčutljivem svetu konstantnih absurdov, v svetu, prenasičenem z dražljaji, kjer zdravimo navidezne bolezni, ki jih morda sploh ne bi bilo treba zdraviti, in iščemo vzroke tam, kjer so najbrž že posledice, zdravimo videz namesto vsebine in vselej ostajamo pri površini, ker si globlje ne upamo, ali še huje, ker se nam ne zdi potrebno iti. A kaj je globlje in kje se konča dediščina naših prednikov, koliko tega, kar smo nekoč že bili, se skupaj z nami podi skozi veselje in nas usmerja pri še tako nehotenih dejanjih?

V svojem prejšnjem življenju sem živel kot gospod. Tega mora biti zdaj že precej časa in morda se ne spominjam vseh podrobnosti, zagotovo pa se spominjam nečesa, namreč svojega poklica. Morda je stvar nekoliko absurdna in tudi sam se sprašujem, kako neki sem pristal v tem poklicu, človek nikoli ne ve, kako se lahko duh človeka, kakršen sem jaz, potika po različnih stoletjih, v svoji novi koži in starih čevljih, in pripoveduje o tem, kaj je bil v prejšnjem življenju. Ali me razumete?

Bil sem prodajalec preteklosti. In če sem jo prodajal sam, kako sem jo potemtakem mogel kupiti od samega sebe?

* * *

Rekli boste, to je pa že preveč, kakšne preteklosti neki in kakšen strahovladar vendar! Najbrž je bil prej prodajalec čevljev ali pa rabljenih koles. I seveda, kakopak drži, da danes izgledam kot kakšen malce neugleden in zanemarjen prodajalec rezervnih delov, a morate vedeti, da je šlo skozme veliko let in veliko stoletij, ki so počasi a docela preobrazila te moje silne gube in zavihke na čelu, s katerimi se na stara leta ponašajo ljudje s tega zanimivega a žalostnega planeta. Da sem postal tako rekoč zelo in nadvse podoben človeškemu rodu, ki se mi je zdel sprva zelo čudaški in izgubljen, danes pa, roko na srce, z njim v največji možni meri globoko sočustvujem. Ravno iz tega milostnega razloga se opravičujem, če se bom kdaj pa kdaj ali pa morda vse pogosteje in navsezadnje docela poistovetil z njim, se pravi z vami vsemi, in bom govoril kot eden izmed vas, na primer: morda si srečo zaslužimo ali zamislimo, kot mnogi mislijo, da si zaslužimo nesrečo ali celo bolezen. V svojem dolgem onostranskem življenju (pa nisem vampir niti katera od podobnih nezemeljskih prikazni), kjer sem imel priložnost srečati najrazličnejše usode malih in velikih ljudi (se pravi vse od dimnikarjev do vladarjev), sem ugotovil polno bolj ali manj pomembnih in koristnih podrobnosti, ki so bile ključne, da sem pristal, kjer sem pač pristal, se pravi tukaj, skupaj z vami, v eni roki s svojo nostalgичno pesmijo, ki se bo kmalu izpela, in v drugi s pramenom tistih zlatih las. Potemtakem so bile podrobnosti pač le tudi nekoristne.

Ugotovil pa sem skratka naslednje (in moj stric bi bil name bržkone zelo ponosen, čeprav ne morem biti prepričan, ali bi me tudi docela razumel): da si vsako od teh nenavadnih človeških bitij z osupljivimi zgodbami, se pravi z osupljivimi preteklostmi, na tem majhnem koščku vesolja, kamor so me pahnili pred več sto ali tisoč leti, in ki ga podi skozi čas, od vsega najbolj želi nazaj v preteklost. Nobeno drugo bitje, ki sem ga imel priložnost srečati na popotovanjih s svojim nenavnim stricem, ni nikoli imelo te čudne in nemalokrat tudi pogubne želje. Kupovala so prihodnost, se pravi leta in leta prihodnosti, večna življenja ali preprosto mir ali upanje za sedanost. Preteklost je bila zanje mrtva in nikoli si ni nihče želel kupiti svojega prejšnjega življenja

za ceno sedanjega pa četudi zlaganega udobja.

Zato je moj posel ves ta čas tudi tako dobro uspeval, ljudje si želijo nazaj v spomine, spomini so tisto, kar jih bega in drži pokonci, kar jih žalosti in nenazadnje tudi uničuje. Ugotovil sem, da je zemlja od vseh naseljenih planetov v vseh širnih in neznanih galaksijah edini planet, kjer njegovi prebivalci tako rekoč hlepijo po tistem, kar se jim je že zgodilo, čeprav je šlo nemalokrat za povsem navadno ali celo bolečo izkušnjo. In ravno zaradi tega silnega hlepenja ostajajo vseskozi prikovani v iste nerazrešene dvome, v iste bolezni in v ista nerazrešena vprašanja, zaradi česar pravzaprav nikamor prav ne pridejo.

In poleg vsega sem sčasoma ugotovil, da je cena vsekakor eden ključnih dejavnikov nakupa te ali one krame, a še zdaleč ne tako pomemben, da ne bi mogel človeka odvrniti od najbolj tveganega in ponesrečenega nakupa, to je nakupa nečesa najbolj neuporabnega in predvsem hudo nadležnega, to je lastne preteklosti.

Naučil sem se, da je od vseh mogočih planetov in zvezd zemlja edini planet, kjer njegovi prebivalci poznajo in uporabljajo jok, se pravi ravno zaradi te preteklosti, ki jo ves čas toliko omenjam. Ko ljudje govorijo o sreči, rečejo: želim imeti srečne otroke. Ali: nimam sreče (in ravno ljudje so napisali toliko knjig, naredili toliko filmov, slik in pesmi, ki so knjige in filmi in slike in pesmi o nesreči in žalosti in trpljenju, se pravi knjig o svoji preteklosti, ki jo kljub vsemu obožujejo in si jo želijo nazaj). Toliko je časa, ki ga ne opazijo, toliko stvari, ki se pozabljajo. Toliko trenutkov gre mimo njih ali pa se izgubi v vrtincih nepotrebnih ugibanj, zakaj ni moglo biti drugače, kaj pomenijo stvari, ki nič ne pomenijo. In nihče nikoli ne pomisli, kakšne žrtve dela iz njih preteklost, če ji ne pustijo, da odide, ko je čas za pozabljenje grdih in nepotrebnih besed ...

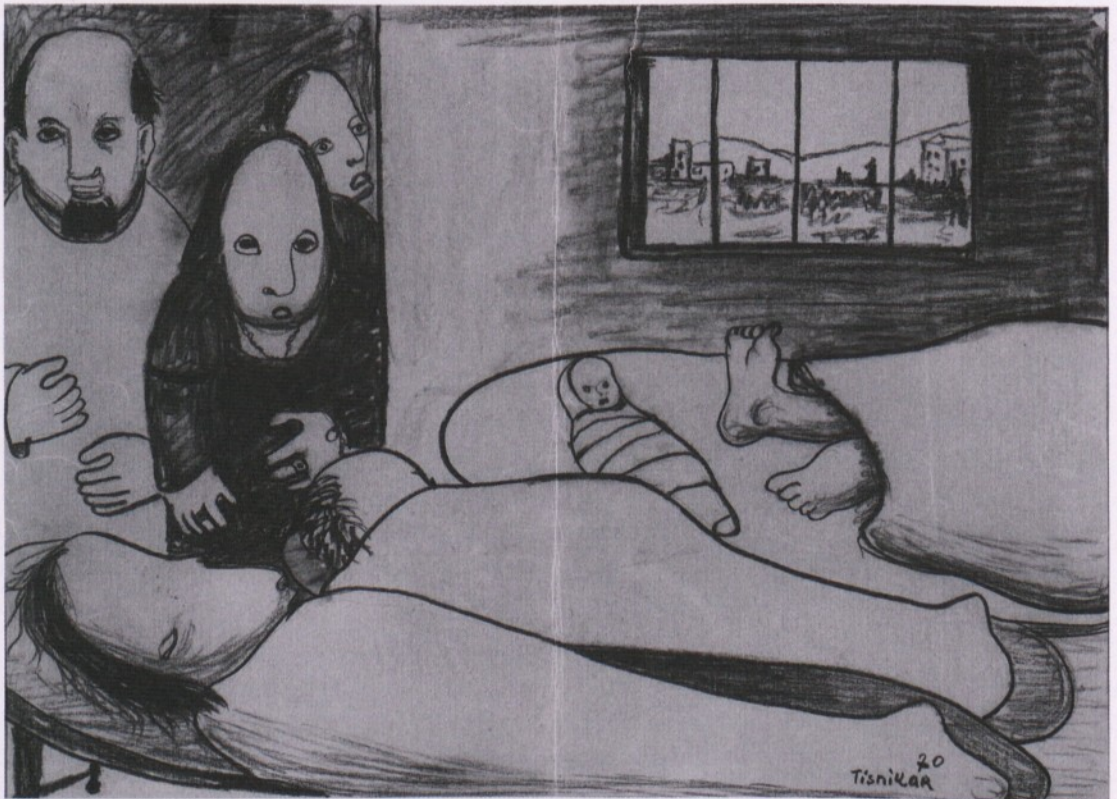
* * *

Moj stari stric je živel onstran tega sveta, ki si ga zamišljate kot širno in neskončno vesolje, onstran sveta, ki ga bodo kdaj koli uzrle

vaše vseznalske človeške oči. Ne skušajte si ga predstavljati, ker ni izgledal kot izgledate vi, se pravi niti kot izgledam jaz, pravzaprav se tudi sam ne spominjam več dobro, kako sva izgledala na začetku. A bil je nedvomno jako razumen in predvsem podjeten pojav (kar vsekakor spominja na marsikoga od vas), ki je izviral z daljne, človeškemu rodu povsem nepoznane zvezde po imenu Véliki tihobec. Bil je moj skrbnik in moj varuh, in od vsega, kar se sploh še spominjam iz tistih daljnih v megli let utopljenih časov je, da je bil po poklicu prav tako prodajalec kakor jaz. Bistvo vsakega prodajalca je, da zna izmed tisočev kosov nepotrebne in čudnostne krame izbrati kos nečesa še bolj neuporabnega, nekaj, za kar ljudje potem na vsem lepem ugotovijo, da je neobhodno potrebno za njihovo srečo, čeprav so v resnici obsedeni z nesrečo in ves čas govorijo (drugim in zlasti sebi) 'nimam sreče'. Potovala sva od zvezde do zvezde, od planeta do planeta, imela sva toliko skrivnostnih in nenavadnih opravkov, posrečene in malo manj posrečene prodaje, prodajala sva raznorne neuporabnosti, ki so jih bolj ali manj redki naseljenci nekaterih planetov potrebovali ali pa so vsaj mislili, da jih nekega dne ute-

gnejo potrebovati, na primer upanje, pogum, staro železo in mehke pernice, polne lenobe in brezbržnosti, bolj zahtevnim strankam pa sva prodajala kisik ali plastične zamaške, dež in oblake, se pravi vse, kar si moreš misliti.

In potem sva nekega dne pristala na planetu, ki je bil zelen in moder in nenavadno mehak v primerjavi z ostalimi puščobnimi in resnobnimi planeti, ki sva jih bila že obiskala. Moj stric, ki je torej noč in dal tuhtal, kako bi prodal to in ono, da bi zaslužil svoje večno življenje na svojem Vélikem tihobcu in mi namenil spodobno življenje prodajalca, se je na vsem lepem navdušil, češ našla sva primeren prostor zate, zelo naseljen in poln nenavadnih bitij, sploh pa ti ne bo treba več potovati sem ter tja po tem mrzlem in nesrečnem vesolju. In tako me je odložil na ta penasti zelen planet in se sam upokojil na svoji tihi zvezdi. In tako sem začel, še nekoliko neizkušen, kariero zemeljskega prodajalca. Seveda takrat še nisem natanko vedel, kaj bom prodajal, s seboj sem imel tako rekoč vse, kar si morete misliti. In niti sanjalo se mi ni, da bom preteklost nekega dne iz golega človeškega obupa kupil tudi sam.

Jože Tisnikar, *V mrtvašnici*, oglje, papir, 1970, 46 x 61 cm

Peter Daniilović H. Rezman

Čefurjev haus

Minutne črne komedije. Grozne!

(»Glej, dve na en mah!«)

serija sedmih (plus dve) minutnih črnih komedij

LEPOSLOVJE

nastopajo:

Katarina Kresal,

*Matjaž Šinkovec 1**

*Matjaž Šinkovec 2**

**(oba Matjaža Šinkovca sta združena v eni osebi),*

Oné,

Združeni policijski pendreki,

Notranje ministrski glasovi,

Mitja Čander,

Goran Vojnović,

Marko Đordić,

Knjižničarka,

Prodajalec knjig,

Zdenka Čebašek Travnik,

Tomo Virk,

Marcel Duchamp,

Peter Daniilović H. Rezman (Rezmanići)

kraj dogajanja:

Pred in izza Zastora.

čas dogajanja:

Vedno je pravi čas.

Čefurjev haus - prolog

Zastor

se dvigne. Sam od sebe.

Katarina Kresal

Privihra v kostimu Delacroixove »Svobode«, z razgaljenimi prsmi, izpod gorenjske avbe plapolajo svetli lasje, v eni roki vihti slovensko trobojnico brez grba, v drugi gornji del mikrofonskega stojala z mikrofonom, kot ga je izumil Freddie Mercury.

Vihra preko odra: Na sredini odra se ustavi, pogleda nazaj in vabeče maha s trobojnico:

Za menoj! Pisatelji! Vsi za mano!

Na barikade svobode!

Odvihra naprej, oder ostane prazen.

Dolgo. Dolgo. Dolgo.

Zastor pade

Čefurjev haus I

Zastor

se kar naenkrat dvigne.

Matjaž Šinkovec

Nag. Obrit po glavi stoji sredi odra. Oné zakriva s temno in svetlo lasuljo; vsako v eni roki. Svetlo lasuljo povezne na glavo, s temno še naprej skriva oné.

Jaz nisem Matjaž Šinkovec!

Sname svetlo lasuljo in si povezne temno lasuljo na glavo, tako da oné ostaja ves čas skrit.

Jaz nisem Matjaž Šinkovec!

Sname temno lasuljo in z obema skriva oné. Gologlav.

Jaz nisem Matjaž Šinkovec!

Z lasuljama v roki naenkrat odroči, zgodi se asociacija na križanega. Zagledamo oné.

Jaz sem Matjaž Šinkovec!

Zastor

sramežljivo zdrsne dol.

Čefurjev haus II

Zastor

se želi dvigniti, vendar se zatakne.

Združeni policijski pendreki

Izza zastora padajo po umetnicah in umetnikih.

Tump, tump, tump,...

Zastor

se še kar skuša dvigniti, vendar je še kar zataknen.

Notranje ministrski glasovi

Se slišijo izza zastora.

Bij! ... Ne šparat! ... Vžgi ga! ... Po buč jo dej! ... Udar! ... Po tistem dolgem gobcu ga mahn! ... U jajce! ... Butn! ... Spul ji lase! ... Mahn kolker lohka! ... Zobe mu zbi! ... Kurbe umetniške! ...

Zastor

se poskuša in poskuša dvigniti, vendar ne gre in ne gre.

Združeni policijski pendreki

Izza zastora padajo po umetnicah in umetnikih.

Tump, tump, tump ...

*Zastor
obupa.*

Čefurjev haus III

*Zastor
se na skrivaj dvigne.*

Mitja Čander

Šepeta na uho Katarini Kresal.

Pš, pš, pšt. Pš, pš, pšt, pšt, štp, štp ...

Katarina Kresal

Zadovoljno prikimava.

Ja, ... ja, ... ja ...

Potem ona šepeta na uho Mitju Čandru.

Pš, pš, pšt. Pš, pš, pšt, pšt, štp, štp ...

Mitja Čander

Zadovoljno prikimava.

Ja, ... ja, ... ja ...

Katarina Kresal

Se hinavsko smeje.

Heh, heh, heh ...

Odide na levo.

Mitja Čander

Se hinavsko smeje.

Heh, heh, heh ...

Je ves čas na levi.

Zastor

pade na desno.

Čefurjev haus IV

Zastor

se zopet malo zatika, potlej se le dvigne, no ...

Goran Vojnović

Ves prebunkan in v modricah. Momlja.

Mene so po pomoti. Jaz nisem ta in ta.

Marko Đorđić

Ne laži. Mene si si izmislil. Ti si ta in ta.

Goran Vojnović

Z oteklimi ustnicami komaj razumljivo momlja.

Ti ne veš, kaj jaz mislim, da ti misliš, da jaz mislim, da ti misliš ...

Marko Đorđić

Jaz sem umetnina. Moje misli so nedotakljive.

Goran Vojnović

Ti si resnično izmišljen!

Marko Đorđić

Jaz sem izmišljen resničen.

Združeni policijski pendreki

Razumeti morate naše burne odzive, saj je točno takšna besedna raven nekaterih ljudi v vsakodnevnih policijskih postopkih vse prej kot zgolj literarna fikcija. Torej ni izmišljena resnica, temveč resnica kot takšna.

Padejo po Goranu Vojnoviću.

Zastor

nemudoma pade.

Čefurjev haus V

LEPOSLOVJE

Knjižničarka

Pride pred zastor. Ves čas odkimava.

Nimamo. Nimamo. Nimamo. Pridite jutri. Bomo poskusili z medknjižnično izposajo.

Hodi sem ter tja pred zastorom in odkimava.

Prodajalec knjig

Pride pred zastor. Ves čas odkimava.

Nimamo. Nimamo. Nimamo. Pridite jutri, morda bo še kaj mehke vezave.

Hodi sem ter tja pred zastorom in odkimava.

Knjižničarka in Prodajalec knjig

Se primeta za roki in pogledata nekam gor. Govorita v duetu.

Poglejte!

Naklada raste!

Poglejte, kje je že gledanost!

Prodajalec knjig

Trdo vezavo so obrali do kosti!

Odide za zastor.

Knjižničarka

Se prime z obema roka med nogami in se nagajivo nasmehne.

Jaz ga nimam.

Ne trdega ne mehkega.

Odide za zastor.

Čefurjev haus VI

Zastor

se gladko dvigne.

Na odru stoji govorniški pult

LEPOSLOVJE

Zdenka Čebašek Travnik

Pride s prenosnim računalnikom in paralizatorjem. Za pasom ima zataknen pendrek. Položi prenosni računalnik na govorniški pult, ga odpre in bere, kot bi brala dramski tekst z didaskalijami vred.

Resnica je človekova pravica. Za trenutek obmolkne.

Za trenutek obmolkne. Potem bere dalje.

Potem bere dalje. Moja svoboda se konča na robu tvoje svobode. Pomenljivo pogleda publiko in zavzdihne.

Pomenljivo pogleda publiko in zavzdihne.

Hm.

Naslednje, kar je važno: resnica včasih boli, toda zaradi te bolečine še ne moremo preganjati resnice z bolečino. Na primer takole.

Vzame paralizator in se dotakne prenosnega računalnika. Preskoči velika iskra, računalnik zacvrči in iz njega se pokadi.

Takole je manj boleče. Izvleče pendrek ter požuga proti publiko.

Izvleče pendrek ter požuga proti publiko.

Zastor

hitro pade.

Čefurjev haus VII

Zastor

zopet gladko gor ...

Tomo Virk

Prinese straniščno školjko za 16 €, jo postavi na sredo odra z iztokom navzdol in jo gleda. Potem sede v pozo Rodinovega »Misleca«. Čez čas vstane in pokaže na školjko.

Nisem strokovnjak za kanalizacijo. Toda razmislil sem in vem: to je straniščna školjka.

Marcel Duchamp

Pride, vzdigne školjko ter jo povezne naokoli z iztokom navzgor.

Disiz pis of art. Disiz biiig fonten.

Potem sede v pozo Rodinovega Misleca.

Tomo Virk

Stopi k školjki in jo obrne ter postavi z iztokom navzdol.

Če je odvisno le od kota pogleda in deklaracije ... je to še vedno straniščna školjka.

Potem sede v pozo Rodinovega »Misleca«.

Katarina Kresal

Pride. Privzdigne krinolino ter sede na školjko.

Lahko lulam?

Takoj pade

Zastor.

Čefurjev haus - epilog

Katarina Kresal, oba Matjaža Šinkovca, Oné, Združeni policijski pendreki, Notranje ministrski glasovi, Mitja Čander, Goran Vojnović, Marko Đorđić, Knjižničarka, Prodajalec knjig, Zdenka Čebašek Travnik, Tomo Virk in Marcel Duchamp

Pridejo pred zastor in se postavijo v vrsto kot za zaključni priklon. Spregovorijo v zboru.

Mi smo izmišljeni junaki! Nihče nam ne more nič. Rezmanići je vsega kriv.

On si je nas izmislil.

Vsi pokažejo s prstom na Petra Daniilovića H. Rezmana.

Mi smo le njegove blodnje pod vplivom Harmsa!

Peter Daniilović H. Rezman

Niste!

Vi ste resnični. Tako je zapisano!

Zastor

pade čez vse.

Peter Rezman

Skica za portret umetnika kot preprostega moškega petdesetih let minimonodrama

LEPOSLOVJE

*V naslanjaču berem knjigo Jamesa Joyca Umetnikov mladostni portret.
Na glas preberem zadnje vrstice iz knjige, se globoko oddahnem in knjigo odložim
ali pa mi pade iz rok.*

Deset let ga je pisal!?

In zdaj sem ga prebral še jaz. Joyca. Končno. Muka.

Od začetka avgusta sem ga mrcvaril na nočni omarici.

Najmanj stokrat mi je knjiga padla iz rok, ker sem zaspal.

Umetnikov mladostni portret.

Že dolgo sem ga imel na piki, čeprav se mi upirajo velika klasična dela, ki jih človek,
pisatelj, bojda MORA prebrati.

Ampak, sem si rekel, ne bo me več nihče.

Bom prebral Joyca.

A je res pisal tako dobro ali so ga kritiki postavili tja, kjer je.

In sem ga bral.

Bral. Bral.

List za listom.

Z muko.

Dokler nisem prišel do tiste pridige.

Ha!

Fantazija!

Neskončnost peklenskih muk!

Vau. To pa je!

Muka je izginila.

In potem naprej. Brez goljufanja in preskakovanja listov.

Bumf. Spet je padla dol.

Okej, jutri gremo dalje.

In sem počasi, res skrajno počasi, kot da bi jo črkoval, prilezel do konca. In zdaj?

Ja nič!

Zdaj sem bolj pozoren.

Zdaj takoj zapišem svoje občutke.

Prebrem knjigo, si ustvarim mnenje in zapišem.

Da ne pozabim!

Prej, preden preberem spremno besedo!

Vzamem beležko, nalivnik in pišem:

»Avgust 2008, James Joyce, Umetnikov mladostni portret (individualna svoboda: opis pekla!!!)
Svoboda je vedno individualna.«

Mislím. Kakšno flancanje! To je vse, kar sem zapisal?

In danes je 10 oktober.

Dva meseca za ušivih 240 strani. Res da drobnega tiska, pa vseeno.

In vse, kar sem znal ob tako pomembnem romanu napisati, je sintagma »individualna svoboda«.

Vzamem knjigo in nadaljujem z branjem spremne besede. Tam, kjer je opisan postanek Joyca v Ljubljani.

Dobro, James se je drugo jutro res odpeljal naprej, v Trst, a pri nas je vseeno tako, da če hočeš preživeti kot umetnik ali se vsaj delati, da živiš od umetnosti, moraš ostati v Ljubljani.

In to je to.

Jaz namreč sem umetnik in sem se tega natančno zavedel nekega zimskega večera v prvi polovici osemdesetih let, ko nas je literarno gibanje pri ZKOS povabilo na literarni večer v okroglo dvorano Cankarjevega doma v Ljubljano. Tam so bili vsi mladi upi: Lainšček, Vincetič, Dolenc, Francič, Vidmarjeva in Svetinova, Jenstrle, Blatnik, Žabot, Bedrač, jaz, he, he ...

Malo sem bil sramežljiv, večer se je načrtovano zavlekel pozno v noč in jaz sem nameraval prespati v Ljubljani in zjutraj z avtobusom lepo domov, v Šoštanj.

Posteljo sem imel rezervirano v gostilni Mrak.

Takrat je Ivan še živel in najbrž je Dragica Breskvar mislila, da se bom na kakšnem hodniku, ko si bom šel umivati zobe, srečal z velikim piscem dram. Pa se nisem, je nanleso drugače. Sem šel že tisti večer domov.

Nisem taval po Ljubljani kot James Joyce.

Ali pa bi moral v Trst. Kot on?

Ma ne ... moral bi ostati v Ljubljani.

Pri Mraku.

Dragica je vse lepo uredila, a jaz sem šel raje domov.

S taksijem.

Čeprav sem bil brez cvenka, kot Joyce.

Še slabše. Joyce je imel s sabo mlado ženo.

Moja je spala doma. V Šoštanju.

Sem jo moral zbuditi.

Da mi je dala pet jurjev, kolikor mi je zmanjkalo za taksi.

In kaj če ne bi šel domov?

In bi kar ostal v centru slovenske kulture.

V Ljubljani.

Za večno.

Pri Mraku?

Pri Mraku bi pisal drame!

Bil bi kot Ivan Mrak in pri Mraku pisal drame.

Pisal, pisal, pisal.

Skrip, skrip, skrip,

s penkalom, jasno, saj takrat še ni bilo

računalnikov.

Pisal bi kritične drame o napakah političnega sistema, čeprav je bil socialen pa komunizem, pa teror, pa sranje v Češki, vdor Rusov v Prago, študentski nemiri, hipiji, gospodarska reforma Rankovića, velenjske knape so odpuščali, da so šli s trebuhom za kruhom v Koper, a to je druga zgodba.

Al pa tud ne. Če bi ostal v Ljubljani, se je ziher ne bi spomnil. Te druge zgodbe.

Tako pa je ostala v spominu. Predvsem knapi.

Torej: sem moral takrat nazaj v Šoštanj. Ne v Trst!

Domov, med knape. Za šest let v jamo.

Tristo metrov pod zemljo!

Zato sem moral iz Ljubljane.

Da sem ostal umetnik.

Joyce je tudi vedel, da mora naprej.

Jaz pa nazaj!

Zato, da sem lahko napisal to eno, pomembno knjigo!

Pomembno za slovensko literarno zgodovino seveda, čeprav tega stroka še ni ugotovila ...

Nihče ne ve.

Jaz vem.

In naslednja bo še boljša. Roman. O dveh bratih.

Samo da sem se zaradi tega še nenapisanega romana zafrknil, ker sem prebiral Joyca.

Moral bi še enkrat prebrati Sliko Doriana Graya.

To je to!

Vzamem Sliko Dorina Graya in preberem dva prva stavka.

Potem se zleknem po stolu, roki mi omahneta, knjiga pade na tla.

Zaspim.

Jože Tisnikar, Družina, oglje, papir, ni dat., 29 x 23 cm

Ervin je bil moj zaročenec

(Enodejanka)

LEPOSLOVJE

Dogajanje se vrši v majhnem letovišču. Izven sezone. Prizorišče: SOBA ZA GOSTE. Za mizo v ospredju sedita moški in ženska ter srkata pijačo. Ona nekoliko debelušna in stara gospa, on je precej mlajši. Očitno sta gosta. On je videti nestrpen in rahlo jezen. Skoraj nejevoljen. V sobi sta sama razen uslužbenca v letovišču seveda.

ONA: Torej čakali sva in čakali ...

ON: Ampak kdo je čakal, gospa?

ONA: Kdo? Jaz in moja prijateljica vendar!

ON: Ah, tako.

ONA: Da. Torej čakali sva in čakali, vam pravim, letala pa od nikoder. Kakšna smola! Si morete misliti?

ON: Res neprijetno.

ONA: In še to prekleto oktobrsko vreme, ki me spravlja naravnost ob živce. Ali vas tudi, gospod?

ON: Kaj?

ONA: Spravlja ob živce oktobrsko vreme?

ON: No ...

ONA: Vidite, saj sem vedela. Katastrofalno, vam rečem! No, in potem sva vprašali nekega uslužbenca na letališču, kdaj bo letalo prišlo, pa je rekel, da on tega ne ve, si morete misliti, gospod, da pa bo zagotovo prišlo, je rekel, in da naj bova glede tega popolnoma pomirjeni. Da, natanko tako je rekel. No, in potem sva se res nekoliko pomirili in potrpežljivo čakali na prihod letala. Med čakanjem sva seveda kramljali. Saj razumete to, gospod?

ON: Aha!

ONA: Da. Kaj sem že hotela reči? Ah, da! Potem je letalo končno le prispelo. In, ali si morete misliti, da se je obnašala kakor otrok?

ON: Kdo vendar?

ONA: Prijateljica vendar! Moja najboljša prijateljica, razumete?

ON: Ah! Že razmem.

ONA: Objela me je, vam pravim. Objela me okrog ramen – takole – in me obljubila na obe lici. Tako čudno mi je bilo pri srcu v tistem trenutku, da so se mi oči orosile. Da, to je resnična prijateljica, sem pomislila ob slovesu ... No, ko sem vstopila v letalo, je še vedno stala tam in mi mahala z robcem. Zdelo se mi je, da se še vedno joče. Da, tako je bilo, vam pravim. To je čista resnica. Pa vi, kaj mislite o tem?

ON: O čem?

ONA: O moji prijateljici.

ON: Pravim, da je v redu prijateljica.

ONA: Da, tako mislim tudi jaz. (*srkne iz kozarca*) Pa vi, gospod? Boste dolgo ostali?

ON: Ne. Povedal sem vam že, da odpotujem danes z večernim vlakom.

ONA: Ah, da, čisto sem že pozabila. Res škoda, ker se tako lepo razumeva ... Veste, takoj sem vedela, da vam smem zaupati.

ON: Ampak ...

ONA: Ne bodite, no, skromni. Natanko vem, kaj ste hoteli reči. Veste, jaz takoj spoznam ljudi. Drugačni ste od drugih, vam pravim.

- ON: Hvala, gospa!
- ONA: Nikar se mi ne zahvaljujte. Kaj sem že hotela reči? Ah, da! Ali imate radi obložene kruhke?
- ON: Obložene kruhke?
- ONA: Obložene kruhke, da?
- ON: Ne posebno, ampak ...
- ONA: Res ne?
- ON: Zagotavljam vam.
- ONA: Veste, tudi jaz ne. Preprosto ne maram jih. Danes zjutraj, ko sem prišla, so mi servirali obložene kruhke. Si morete misliti? Kar zgrozila sem se, vam pravim! Pa pokličem strežaja in mu rečem, da tega ne bom jedla, pa me je vprašal, zakaj ne, jaz pa sem odgovorila, da preprosto zato, ker jih ne maram, da, mrzim jih, sem mu rekla. Zahtevala sem, da naj jih takoj odnese, ker jih ne morem več gledati. On pa je samo skomignil z rameni in rekel: »Prav, gospa,« in jih je odnesel. Da, tako je bilo.
- ON: Hmm ...
- ONA: Da. Ali se vam zdi čudno?
- ON: Prosim? Kaj če se mi zdi čudno?
- ONA: No, tole z obloženimi kruhki.
- ON: O, sploh ne.
- ONA: Ali res?
- ON: Prav gotovo! Nekateri jih pač ne marajo.
- ONA: No, da. Saj sem vedela.
- ON: Kaj ste vedeli, gospa?
- ONA: No, to, da sva glede tega istega mnenja. Oh, saj sem takoj vedela, da vam smem zau-pati. Veste, drugačni ste od drugih. Sem vam to že povedala, gospod?
- ON: Ste, gospa.
- ONA: No, da. *(Srkne iz kozarca, globoko vzdihne in ga zamišljeno motri.)*
- ON: Zakaj me pa tako gledate? Hočem reči, gospa ...
- ONA: Se dolgočasite, gospod?
- ON: No, ne ... Mislim, da me niste razumeli. Hočem reči, če se kdaj dolgočasite.
- ON: Jaz ...
- ONA: Vidite, jaz pa se. Mnogokrat. Včasih bi kar zajokala. Takrat mi je tako čudno pri srcu. Veste, in ... Tukaj sva sama. Nikogar ni, razen naju. Lahko sem odkrita, kajne, gospod?
- ON: Seveda, gospa.
- ONA: No, ni več tistega, kar je bilo.
- ON: Kako, prosim? Česa ni več, gospa?
- ONA: Saj razumete, na kaj namigujem, gospod?
- ON: Ne čisto, gospa.
- ONA: ... Kavalirji, vrtne zabave, glasba in vse, kar sodi zraven ... Saj veste!
- ON: O, da.
- ONA: Čudoviti časi, vam pravim. Takih ne bo nikoli več. Odkrito vam povem, da je vse, kar je tukaj, le klavirni nadomestek tistega, kar je bilo. Da, tako je, vam pravim.
- ON: Vem, gospa ...
- ONA: Že vem, kaj hočete reči ... In ne zamerim vam, ker ste pač mladi. Da, tako je, vam pravim. Oh, če se samo spomnim njega.
- ON: Koga?
- ONA: Ervina vendar!
- ON: Kdo je Ervin?
- ONA: Ervin? Ne veste? Vam nisem pravila o njem?
- ON: Ne, gospa.

- ONA: Ah, da, seveda! Vi tega ne morete vedeti. Ervin je bil moj zaročenec. Bil je kavalir od glave do peta, vam pravim. Sama uglajenost ga je bila. Bila je ljubezen na prvi pogled! Veliko jih je bilo, ki so me snubili, ampak jaz sem ostala zvesta njemu. Ervin je bil nekaj posebnega. Očarljiv in nežen. O, Ervin je bil zelo lep fant, vam povem. No, naj vam takoj zaupam na štiri oči – tudi jaz nisem v ničemer zaostajala za njim. Ervin je bil bogat, jaz sem bila bogata in oba sva bila mlada in lepa. Spominjam se, kako mi je nekoč prinesel rože, ki jih je sam nabral. Ganljivo, vam pravim. Ervin je bil edina in največja ljubezen v mojem življenju. In ...
- ON: In?
- ONA: Potem se je zgodilo.
- ON: Kaj se je zgodilo?
- ONA: Ervina so vpoklicali.
- ON: Vpoklicali?
- ONA: V vojsko ... In se ni več vrnil. (*z robcem si briše oči*)
- ON: Žal mi je ...
- ONA: Čisto njegove oči imate.
- ON: Modre?
- ONA: Še zdaj vidim, kako me gledajo. (*mu nepremično zre v oči*)
- ON: (*umakne pogled, ko pogleda na uro*) Odpotujem z večernim vlakom in skrajni čas je že, da se pripravim za odhod.
- ONA: Odhajate? Ah, čisto sem pozabila. Škoda!
- ON: Res je, lepo sva se razumela.
- ONA: Tako lepo sva se razumela ...
- ON: Vendar ...
- ONA: Nič ne de.
- ON: Prosim, gospa?
- ONA: Pomagala vam bom odnesti prtljago.
- ON: Ni potrebno, gospa. Bom sam. Vseeno vam hvala.
- ONA: Vas bom pa spremljala in se nadihala svežega zraka.
- ON: Kakor želite, gospa.
- ONA: Počakala vas bom. (*On vstane in odide. Komaj se vrata za njim zapro, že vstopi novi prišlek s prtljago.*) Gospod!
- ON: Ja, gospa? Mene želite?
- ONA: Prav vas, gospod. Boste dolgo ostali?
- ON: Najbrž nekaj dni.
- ONA: Krasno! Naravnost čudovito! Ah, tu je tako pusto.
- ON: Res?
- ONA: Zagotavljam vam, gospod, da je tako. Kaj sem že hotela reči? Ah, da! Spominjate me na Ervina.
- ON: Ervina? Ne poznam ga.
- ONA: Ervin? Ah, da, seveda! Vi tega ne morete vedeti. Ervin je bil moj zaročenec ... Torej, čakali sva in čakali.

BIBLIOGRAFIJA ODSEVANJ 31–72

Tretje desetletje literarnih in kulturnih prizadevanj

BIBLIOGRAFIJA**UVODNIKI**

- Golob Andrej, K naši poti v lepšo prihodnost, 2004, št. 53/54, str. 4, 5
- Kolar R. Niko, Novi izzivi ... (Kulturno društvo Odsevanja), 2001, št. 41/42, str. 4
- Ošlak Vinko, Prešeren – ena od vrednosti v enačbi slovenstva ... (Ob 200-letnici njegovega rojstva), 2000, št. 37/38, str. 4, 5
- Pogorevc Alojz, Kultura je način življenja naroda (Ob Prešernovem prazniku), 1999, št. 33/34, str. 4, 5
- Prapótnik Blaž, Od besed k črkam (Littera scripta manet – napisana črka ostane), 1998, št. 31/32, str. 4, 5
- Prapótnik Blaž, Tiskani mozaik (Ustvarjanje je pomirjevalo za ustvarjalni nemir), 1999, št. 33/34, str. 5
- Prapótnik Blaž, Prelom tisočletja, besede in teksta (ali dve retorični in eno neprijetno vprašanje), 1999, št. 35/36, str. 4, 5
- Prapótnik Blaž, Labirint vsakdanjosti (z elementi urbane arhitekture), 2000, št. 39/40, str. 4, 5
- Prapótnik Blaž, Poezija digitalne babilonščine (v mreži tretjega tisočletja), 2001, št. 41/42, str. 5
- Prapótnik Blaž, Na konici peresa (ali (s)lepa kultura zrno na(j)de), 2002, št. 45/46, str. 4, 5
- Prapótnik Blaž, Spodbudna vizija (ali naivna iluzija), 2002, št. 47/48, str. 7
- Prapótnik Blaž, Atelje Cerdonis (ali kako smo se preselili v informacijsko družbo), 2003, št. 49/50, str. 7
- Prapótnik Blaž, Negovanje jezika in vrednot po novem – ob petindvajsetletnici revij Mentor, Hotenja in Odsevanja, 2004, št. 53/54, str. 6, 7
- Turičnik Tone, O Bernekerjevih odličjih, 2002, št. 47/48, str. 4–7
- Turičnik Tone, Kakor polstoletnica, 2003, št. 49/50, str. 4–6
- Wüster Tim Oliver, Večerna zarja (izbor sentenc), 2001, št. 43/44, str. 4, 5
- Cigrovski Jasmina, Pesmi, 2000, št. 39/40, str. 18
- Cigrovski Jasmina, Pesmi, 2001, št. 41/42, str. 17
- Cimerman Ivan, Sneg v avgustu, 2001, št. 41/42, str. 10, 11
- Dolinšek Davorin, Klavir, 2000, št. 37/38, str. 12
- Drljepan Jure, Revolucija, 2000, št. 39/40, str. 8, 9
- Drljepan Jure, Biser jutra, 2000, št. 39/40, str. 12
- Džambič Jasna, Pred vrati, 2000, št. 37/38, str. 12
- Džambič Jasna, Novorojena, 2001, št. 41/42, str. 18
- Džambič Jasna, Smrt, 2001, št. 43/44, str. 8
- Džambič Jasna, Nova pot, 2002, št. 47/48, str. 8
- Flego Isabella, Fichi a gennaio / Figa v januarju, 2000, št. 39/40, str. 14
- Fužir Saša, Dvokrilka, 1998, št. 31/32, str. 7
- Fužir Saška, Prihranjene besede, 1999, št. 35/36, str. 8
- Fužir Saša, Naravnosti, 2004, št. 53/54, str. 10
- Gimnazija Slovenj Gradec, Haiku, 2005, št. 59/60, str. 4, 5
- Glazer Alenka, Šest junjskih, 2005, št. 59/60, str. 8
- Glogovec Viktorija Zmaga, Vojna, 2000, št. 37/38, str. 8
- Golob Damjan, Haiku, 2003, št. 49/50, str. 11
- Gumpot Robi, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
- Hliš Danijela, Lucas, 2007, št. 65/66, str. 7
- Ignjatović Nebojša, Naručiu pesme, 2000, št. 39/40, str. 10
- Ilić Ratimir, Beždan, 2000, št. 39/40, str. 9
- Jakopič Miša Urša, Neumnih ljudi se moraš bati, 2004, št. 53/54, str. 8
- Jaumin – Mio Mamuti, Udhëtari / Popotnik, 2000, št. 39/40, str. 7
- Jus Andrej, Sediš na straniščni školjki, 2000, št. 37/38, str. 6
- Jus Andrej, Lahko noč, otrok, 2001, št. 43/44, str. 7
- Kajzer David, Haiku, 2003, št. 49/50, str. 11
- Kamnik Nuša, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
- Karnar Primož, Ljubezenske, 2001, št. 41/42, str. 11, 12
- Kiš Tomislav, Sen kresne noči, 2000, št. 39/40, str. 16
- Kiš Tomislav, Pelod – med, 2001, št. 41/42, str. 17
- Kokot Andrej, Pastir, 1998, št. 31/32, str. 18
- Kolar Patrik, Trikrat na kavi v Ljubljani (1999), 2002, št. 45/46, str. 7
- Komel Rok, Paleolitski slikar, 2003, št. 51/52, str. 12, 13
- Kovač Romana, Dve pesmi, 2007, št. 65/66, str. 6
- Kozel Uroš, Je, 2001, št. 41/42, str. 15
- Krejan Marko, Omedlevam, 2008, št. 71/72, str. 6, 7
- Križan Janez, Punčka, 2001, št. 41/42, str. 8
- Kuchling Martin, Ponoči sem iskal, 1999, št. 35/36, str. 9
- Lutman Andrej, Oko kot otoK – Kot otok okO (slike pesmi pesem slika), 2002, št. 45/46, str. 8
- Lužnic Luka Benjamin, Haikuji, 2002, št. 45/46, str. 10
- Mauko Marjan, Netek, 1998, št. 31/32, str. 10
- Mauko Marjan, Se Muza muza?, 2006, št. 61/62, str. 8, 9
- Messner Janko, Moj atej, 1998, št. 31/32, str. 19
- Messner Janko, Dvoje medicinskih meditacij, 2008, št. 69/70, str. 12, 13
- Miklavžina Andreja, Haiku, 2003, št. 49/50, str. 11
- Mlinar Simon, Pozabim se, 2000, št. 37/38, str. 10
- Mlinar Simon, Počasi, 2000, št. 39/40, str. 18
- Mrdavšič Janez, Le tanka črta, 2003, št. 49/50, str. 9
- Mrdavšič Janez, Haiku, 2004, št. 53/54, str. 13
- Neznaneč, Prava pesem, 1999, št. 33/34, str. 10
- Novosel Tomo, Poezija, 2007, št. 65/66, str. 6
- Osterman Veronika, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
- Ošlak Vinko, Starinski soneti, 2001, št. 41/42, str. 6, 7

POEZIJA

- Anželak Franček, Volkovi, 1999, št. 33/34, str. 8
- Anželak Franček, Jutro, 1999, št. 35/36, str. 12
- Bačić Josip, Uspomene, 2000, št. 39/40, str. 10
- Bedrač David, Fini nočni stih, 2001, št. 43/44, str. 11
- Bivšek Gašper, Trpotec in ščavje, 2006, št. 61/62, str. 4
- Bivšek Gašper, Sveti Žgajnar, 2006, št. 61/62, str. 5, 6
- Blue Mitzi, Kristalna revolucija, 1999, št. 33/34, str. 6
- Borko Karmen, Rada imam dež, 2000, št. 37/38, str. 11
- Bricman Nina, Zvezdni otroci, 1999, št. 33/34, str. 9
- Bricman Nina, Toliko vsega, 2001, št. 41/42, str. 13
- Bur Ines, Nisi rekla, 2003, št. 51/52, str. 10
- Cah Adriana, Fiaba del 2000 / Pravljica v letu ..., 2000, št. 39/40, str. 13
- Cigler Gregorin Milena, »Mijau«, 1999, št. 35/36, str. 12
- Cigler Gregorin Milena, Po dežju, 2001, št. 43/44, str. 13
- Cigler Gregorin Milena, Dragi, 2002, št. 47/48, str. 14
- Cigler Gregorin Milena, Izgubljeni raj, 2003, št. 49/50, str. 9
- Cigler Gregorin Milena, Pogovor, 2004, št. 53/54, str. 12

Pernat Janez, Iz cikla Beli galebi, 1999, št. 33/34, str. 12
 Perović Željko, (priča o životu), 2000, št. 39/40, str. 11
 Petrovič Peter, Na psu, 1998, št. 31/32, str. 8
 Plajnshek Irma, Ciklus, 1998, št. 31/32, str. 6
 Plesničar Svetlana, Miselni utrinki, 2003, št. 49/50, str. 10
 Poderčnik Tadeja, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
 Podjavoršek Katja, Metulj je priletel, 2001, št. 43/44, str. 10
 Podjavoršek Katja, Dve pesmi, 2002, št. 47/48, str. 9
 Podjavoršek Katja, Fuzbalska žoga, 2003, št. 51/52, str. 10
 Podjavoršek Katja, Tri pesmi, 2005, št. 59/60, str. 8
 Prapótnik Blaž, 3 songi in balada, 1999, št. 33/34, str. 7
 Prapótnik Blaž, Ristanc in klepsidra, 1999, št. 35/36, str. 14
 Prapótnik Blaž, Rani pesnik, 2000, št. 37/38, str. 7
 Prapótnik Blaž, Okno v slepo ulico, 2000, št. 39/40, str. 19
 Prapótnik Blaž, Liter literature – postmodernistični konstrukt II, 2001, št. 43/44 str. 6
 Ramšak Anja, Lahko se zgodi ..., 2006, št. 61/62, str. 7
 Ramšak Anja, In ko zrastem jaz, 2006, št. 63/64, str. 4, 5
 Roger Vesna, Pesmi, 2000, št. 37/38, str. 9
 Roger Vesna, Dežuje, 2000, št. 39/40, str. 16
 Roger Vesna, Monarh, 2001, št. 41/42, str. 14
 Roger Vesna, Peščene sence, 2002, št. 45/46, str. 6
 Rozman Andrej – Roza, Martin Krpan nula tri, 2004, št. 53/54, str. 14–16
 Saturni Lua, Na robu, 1999, št. 33/34, str. 11
 Simoniti Barbara, Zenit, 1999, št. 35/36, str. 6
 Smajič Senada, Selska dolina, 2000, št. 39/40, str. 11
 Smolčnik Jerica, In bom spet otrok, 1999, št. 35/36, str. 11
 Smolčnik Jerica, Čas igra zame, 2001, št. 43/44, str. 14
 Smolčnik Jerica, Te zlate roke, 2002, št. 45/46, str. 9
 Smolčnik Jerica, Prihajaš, 2002, št. 47/48, str. 13
 Smolčnik Jerica, Sprehod skozi leto, 2004, št. 55/56, str. 20
 Srednja strokovna zdravstvena šola Slovenj Gradec, Haikuji 2006/07, 2007, št. 65/66, str. 4, 5
 Srednja strokovna zdravstvena šola Slovenj Gradec, Haiku, 2008, št. 69/70, str. 11
 Štamulak Matjaž, Zvok tišine, 2001, št. 41/42, str. 20
 Štumpfl Metka, Haiku, 2003, št. 49/50, str. 11
 Temnik Boštjan, Nov izziv, 2001, št. 41/42, str. 16
 Tušnik Primož, Medmeti smrti, 2001, št. 41/42, str. 19
 Tušnik Primož, Tako zelo sem zmatran, 2001, št. 43/44, str. 9
 Uhan Rok, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
 Vačun Kolar Marija, Vrvi dežja, 2008, št. 69/70, str. 9, 10
 Verzelak Zlatko, Nikar tako, ljudje, 2002, št. 47/48, str. 10–12
 Visinski Maja, Z vsemi odprtini vonjam skrivnosti, 2007, št. 67/68, str. 4, 5
 Visinski Maja, Saj sem čisto krotka muca, 2008, št. 69/70, str. 4–6
 Vivod Karmen, Haiku, 2002, št. 47/48, str. 15
 Vlašič Mila, Preko praga / Čez prag, 2000, št. 39/40, str. 6
 Vončina Marijana, Besede kot ptice, 2003, št. 49/50, str. 8
 Vončina Marijana, Plodovi sanj, 1999, št. 33/34, str. 8
 Vončina Marijana, Sopotniku, 1999, št. 35/36, str. 13
 Vončina Marijana, Vezenina sanj, 2000, št. 37/38, str. 9
 Vončina Marijana, Povej mi, 2001, št. 41/42, str. 8, 9
 Vončina Marijana, Prebliski, 2001, št. 43/44, str. 12
 Vončina Marijana, Iščem mir, 2002, št. 45/46, str. 12
 Vončina Marijana, Izgubljene misli, 2002, št. 47/48, str. 14
 Vončina Marijana, Pobegla pravljica, 2003, št. 51/52, str. 11
 Vončina Marijana, Bleščave podobe, 2004, št. 53/54, str. 11
 Vončina Marijana, Pesmi, 2004, št. 55/56, str. 18, 19
 Vončina Marijana, Pesmi, 2005, št. 57/58, str. 11
 Vončina Marijana, Poti, 2005, št. 59/60, str. 6
 Vončina Marijana, Svet ni črno-bel, 2006, št. 63/64, str. 7
 Vončina Marijana, Nostalgija za izgubljenim časom, 2007, št. 65/66, str. 8

Vončina Marijana, Moja muza, 2008, št. 69/70, str. 7, 8
 Vončina Marijana, Čutenja, 2008, št. 71/72, str. 4, 5
 Votolen Sonja, Pronicljivost, 2002, št. 47/48, str. 9
 Vovk Katja, Življenje, 2000, št. 39/40, str. 17
 Vovk Katja, Krvavo buljijo v svet oči, 2001, št. 43/44, str. 10
 Vrabič Maja, Samozaupanje, 1999, št. 35/36, str. 7
 Vrhovnik Aleksandra, Stvarna romanca, 2002, št. 45/46, str. 11
 Vrhovnik Maja, Haiku, 2004, št. 55/56, str. 18
 Vučkovic Rade, Ja / Jaz, 2000, št. 39/40, str. 12
 Wakounig Stanko, Doma sem doma, 1998, št. 31/32, str. 19
 Žmavc Janez, Pesmi iz mojega Šoštanja (1946–1948), 2004, št. 55/56, str. 21–26
 Žvikart Vlasta, Mlačno mesto spi, 1999, št. 35/36, str. 10
 Žvikart Vlasta, Lepega dne vsi kot april, 2005, št. 59/60, str. 7
 Žvirč Barbara, Tujcu navdija, 2004, št. 53/54, str. 9
 Žvirč Barbara, Včerajšnji trk, 2005, št. 57/58, str. 10
 Žvirč Barbara, Ljudje odhajajo, 2006, št. 63/64, str. 6
 Žvirč Barbara, S(t)anje tvoje duše, 2007, št. 67/68, str. 6–8

PROZA

Benko Anja, Gora upanja, 2002, št. 47/48, str. 37, 38
 Brečko Reinhard, Iz pomorskega dnevnika – iz Marine de Salinas in Puerto Rico do piranske marine (od 8. maja 2002 do 17. julija 2002 (71 dni)), 2003, št. 49/50, str. 43–47
 Brečko Reinhard, Iz pomorskega dnevnika II. – iz Marine de Salinas in Puerto Rico do piranske marine, 2003, št. 51/52, str. 44–46
 Brečko Reinhard, Končno Španija (Iz zaporniškega dnevnika Reinharda Brečka od 9. septembra do 8. oktobra 1965 v Španiji), 2005, št. 57/58, str. 33–37
 Celcer Bogomir, Iz stare zdravniške torbe, 2004, št. 53/54, str. 21–23
 Čeru Janko, Nikoli odposlana pisna iz kašče – ženskam (Pozdravljen, popotnik, lipa in mlada Slovenija), 2006, št. 61/62, str. 14
 Čeru Janko, Nikoli odposlana pisma iz kašče – ženskam (Veliki Svetlani Makarovič), 2006, št. 61/62, str. 14, 15
 Čeru Janko, Nikoli odposlana pisna iz kašče – ženskam (Moja Dalmatinka – Ane), 2006, št. 61/62, str. 15
 Dragolič Slavka, Maček Muri, 1999, št. 33/34, str. 14, 15
 Grand Jeremija, Mož izpod Uršlje, 2007, št. 65/66, str. 15, 16
 Granda, Pik bar, 2008, št. 69/70, str. 14–16
 Hliš Daniela, Ati, 2003, št. 51/52, str. 26, 27
 Hliš Daniela, Osamljena popotnica, 2003, št. 51/52, str. 28
 Hudl Anita, Nekega lepega popoldneva, 1999, št. 33/34, str. 13
 Kernjak Katja, Pianist, 2001, št. 43/44, str. 30, 31
 Klančnik Urban – Kalki, Kalius, 2004, št. 55/56, str. 38, 39
 Klančnik Urban, Geneza, 2005, št. 57/58, str. 20–22
 Kolar Marjan, Kukavica, 2002, št. 45/46, str. 13
 Kolar Marjan, Zgodba o nemem človeku, 2002, št. 47/48, str. 16
 Kolar Marjan, Sami domači obrazi, 2003, št. 49/50, str. 14, 15
 Kolar Marjan, Prilika o izgubljenem očetu, 2003, št. 51/52, str. 14, 15
 Kolar Marjan, Josip Broz Tito, ruski filmi in pojoči vlak (Spomini na nižjo gimnazijo Slovenj Gradec (1945–1948)), 2004, št. 53/54, str. 24, 25

- Kolar Marjan, Brenčanje (Odlomek iz romana Prekrstitve), 2004, št. 53/54, str. 25-27
- Kolar Marjan, Srp, klavirno, zvezda (odlomek iz romana Robinzonova zastava), 2004, št. 55/56, str. 32, 33
- Kolar Marjan, Dobit (Odlomek iz romana Robinzonova zastava), 2005, št. 57/58, str. 27, 28
- Kolar Marjan, Mimohodi, 2005, št. 59/60, str. 20, 21
- Kolar Marjan, Varuh pepela, 2006, št. 63/64, str. 21-23
- Kolar Marjan, V blodnjakih (odlomek iz romana Čas hladnih zvezd), 2007, št. 65/66, str. 13, 14
- Kolar Marjan, Recital v Reriku, 2007, št. 67/68, str. 13-15
- Kolar Marjan, Minotaver drugi, 2008, št. 69/70, str. 24, 25
- Kolar Marjan, Vrnitev, 2008, št. 71/72, str. 11, 12
- Kolar Patrik, Dež v Strasbourgu (minutni dnevnik), 2000, št. 39/40, str. 26, 27
- Križan Janez, Knjigovodski oddelek, 2000, št. 39/40, str. 27
- Križan Janez, Ob kavi, 2000, št. 39/40, str. 33
- Križan Janez, Upokojenec, 2000, št. 39/40, str. 28
- Kuchling Martin, Noge, 2000, št. 37/38, str. 22-24
- L. S., Iz dnevnika avanturistke Sandre Lehin, 2003, št. 49/50, str. 30-35
- Lutman Andrej, Sončno mesto (odlomek iz zverske pripovedi), 2001, št. 43/44, str. 20, 21
- Makuc Andrej, COŠ, 1999, št. 35/36, str. 30-32
- Makuc Andrej, Akróstitih, 2003, št. 51/52, str. 16-20
- Medunc Rajka, Katra, 2006, št. 63/64, str. 24-28
- Medunc Rajka, Šolniški kruh, 2007, št. 65/66, str. 9-12
- Messner Janko, Nosovi (Koroški triptih II), 2000, št. 37/38, str. 14-16
- Messner Janko, Nepridna storija, 2001, št. 43/44, str. 26-28
- Messner Janko, Ataše, 2004, št. 55/56, str. 29-31
- Milošević Drago, Zvezdna zgodba, 2002, št. 47/48, str. 24, 25
- Milošević Drago, Misel pod goro, 2002, št. 47/48, str. 25
- Milošević Drago, Začarani krog nekega knapa, 2002, št. 47/48, str. 25
- Mlinšek Gorazd, Krpuhov klobuk, 2006, št. 63/64, str. 9, 10
- Ortan Najda, Pot, 2005, št. 59/60, str. 12, 13
- Ošlak Vinko, Ricpa, Ajajeva hči, 1999, št. 33/34, str. 18-20
- Ošlak Vinko, Ricpa, Ajajeva hči, 1999, št. 35/36, str. 20-22
- Ošlak Vinko, Testament bogatega človeka, 2000, št. 39/40, str. 20, 21
- Ošlak Vinko, Radio, 2000, št. 39/40, str. 21, 22
- Ošlak Vinko, Jugošvabica, 2001, št. 43/44, str. 22-25
- Ošlak Vinko, Jugošvabica, 2002, št. 45/46, str. 16-20
- Ošlak Vinko, Jugošvabica, 2002, št. 47/48, str. 18, 19
- Ošlak Vinko, Roman in Julij (roman iz prevratnih dni, odlomek), 2005, št. 57/58, str. 29-32
- Ošlak Vinko, Roman in Julija (roman iz prevratnih dni, odlomek), 2005, št. 59/60, str. 27-29
- Ošlak Vinko, Roman in Julija (roman iz prevratnih dni, odlomek), 2005, št. 61/62, str. 22-25
- Paradiž Ida, Mavrica, 2005, št. 57/58, str. 17
- Paradiž Ida, Tonček, 2005, št. 57/58, str. 18, 19
- Petrovič Peter, Soba številka 5, 1999, št. 35/36, str. 23-26
- Petrovič Peter, Gornik, 2000, št. 37/38, str. 25-28
- Petrovič Peter, Portret Maje, 2000, št. 39/40, str. 30-33
- Petrovič Peter, Zlom, 2001, št. 41/42, str. 25-28
- Petrovič Peter, Spomin na počitnice, 2001, št. 43/44, str. 16, 17
- Petrovič Peter, Lisičina, 2003, št. 49/50, str. 23-29
- Petrovič Peter, Lisičina, 2004, št. 53/54, str. 28-30
- Petrovič Peter, Vžigalnik, 2005, št. 57/58, str. 23-26
- Petrovič Peter, Prva pomoč, 2006, št. 61/62, str. 19-21
- Petrovič Peter, Rezina torte, 2006, št. 63/64, str. 11-14
- Petrovič Peter, Zapis o stolu, 2007, št. 65/66, str. 20-23
- Petrovič Peter, Prihod (Odlomek iz neobjavljenega romana Pod temno zvezdo), 2008, št. 69/70, str. 17-19
- Petrovič Peter, Majske hrošči, 2008, št. 71/72, str. 13-15
- Pisk Klemen, Bluz, 2002, št. 47/48, str. 32
- Prapótnik Blaž, Sončni krogi, 2000, št. 39/40, str. 34, 35
- Prapótnik Blaž, Vrnitev izgubljenega sina, 2002, št. 47/48, str. 35, 36
- Prapótnik Blaž, Pisan dan posvetnega življenja, 2003, št. 51/52, str. 36, 37
- Rifel Jani, Božični večer, 1998, št. 31/32, str. 20, 21
- Rifel Jani, Nevihti, 1999, št. 33/34, str. 16, 17
- Rifel Jani, Brusnice, 1999, št. 35/36, str. 15
- Rifel Jani, Ptičja hišica, 2000, št. 37/38, str. 21
- Rifel Jani, Češnja, 2000, št. 39/40, str. 23
- Rifel Jani, Prerogjenje, 2001, št. 41/42, str. 22
- Rifel Jani, Silvija, 2001, št. 43/44, str. 28, 29
- Rifel Jani, Ime, 2002, št. 47/48, str. 30, 31
- Rifel Jani, Loka, 2003, št. 49/50, str. 16, 17
- Rifel Jani, Čaj, 2003, št. 51/52, str. 24, 25
- Rifel Jani, Uslišanje, 2003, št. 51/52, str. 25, 26
- Rifel Jani, Vrtnec, 2004, št. 55/56, str. 34, 35
- Rifel Jani, Slamnik, 2005, št. 57/58, str. 13-16
- Rifel Jani, Razglednice, 2005, št. 59/60, str. 14, 15
- Rifel Jani, Selovec, 2006, št. 61/62, str. 11
- Rifel Jani, Mačkovi, 2006, št. 61/62, str. 12, 13
- Rifel Jani, Spregled, 2006, št. 63/64, str. 8
- Rifel Jani, Noč, 2008, št. 69/70, str. 20, 21
- Rifel Jani, Pogovor, 2008, št. 69/70, str. 22, 23
- Rifel Jani, Na smuč, 2008, št. 71/72, str. 8-10
- Rotovnik Barbara, Bruseljski dnevnik, 2003, št. 51/52, str. 38-43
- Smolčnik Jerica, Papagajček, 2004, št. 53/54, str. 19, 20
- Stermec Perovec Aleksandra, Brez Krivde (ko obrneš obraz proti svetlobi), 1999, št. 35/36, str. 27-29
- Stermec Perovec Aleksandra, Ime igre, 2000, št. 37/38, str. 29, 30
- Stermec Perovec Aleksandra, Ugasnilo je sonce (Potovanje v skrajnost), 2000, št. 39/40, str. 24, 25
- Stermec Perovec Aleksandra, Dva koraka od sanj, 2001, št. 41/42, str. 23, 24
- Šuštar Peter - Tobias, Frizerski salon (odlomek iz daljše proze Kar tako, če ne že zares), 2001, št. 41/42, str. 21
- Turičnik Tone, Praznik, 1999, št. 35/36, str. 18, 19
- Turičnik Tone, Gospa Barbara, 2000, št. 37/38, str. 17-20
- Turičnik Tone, Očetovski predsolzi, 2002, št. 45/46, str. 21-24
- Turičnik Tone, Pogreb v družinskem krogu, 2002, št. 47/48, str. 26-29
- Turičnik Tone, Podpis, 2003, št. 49/50, str. 36-39
- Turičnik Tone, Črna očala, 2003, št. 51/52, str. 32-35
- Turičnik Tone, Igle, 2004, št. 53/54, str. 31-34
- Turičnik Tone, Hiša domača, 2005, št. 59/60, str. 74, 75
- Vačun Jože, Piskrovez, 2005, št. 57/58, str. 12
- Vačun Jože, Pustnije, 2005, št. 59/60, str. 10, 11
- Vačun Jože, Lojzi, 2006, št. 61/62, str. 10
- Verzelak Zlatko, Zgodbi in 2 futuristični, 2001, št. 43/44, str. 18, 19
- Verzelak Zlatko, Čarovnica ali ko bo bik imel čustva, 2002, št. 45/46, str. 14, 15
- Verzelak Zlatko, Fazisem ali pa jaz pa ti pa ... ščinkavec, 2003, št. 49/50, str. 12, 13
- Verzelak Zlatko, Tenorist, 2003, št. 49/50, str. 40-42
- Verzelak Zlatko, Grapa, 2003, št. 51/52, str. 21
- Verzelak Zlatko, Hans in Helena, 2003, št. 51/52, str. 22-24
- Verzelak Zlatko, Tri kratke (Runda), 2004, št. 55/56, str. 36
- Verzelak Zlatko, Tri kratke (Epizoda), 2004, št. 55/56, str. 36, 37

Vezelak Zlatko, Tri kratke (Drva), 2004, št. 55/56, str. 37
 Vezelak Zlatko, Neznanka, 2005, št. 59/60, str. 22, 23
 Vezelak Zlatko, Puding, 2005, št. 59/60, str. 23, 24
 Vezelak Zlatko, Izpitna vožnja, 2005, št. 59/60, str. 24–26
 Vezelak Zlatko, Župnik, 2007, št. 65/66, str. 18, 19
 Vezela Franc, Na sodišču (ali končno zmaga), 2006, št. 63/64, str. 15–17
 Vezela Franc, Česa se najbolj bojim, 2007, št. 67/68, str. 9, 10
 Vezela Franc, Kak si spal, 2008, št. 69/70, str. 26–36
 Wüster Tim, Očiščevalec mrličev, 2000, št. 39/40, str. 36, 37
 Wüster Tim, Mrazni spomini, 2002, št. 47/48, str. 34, 35
 Yutang Lin, Jesen, 2003, št. 51/52, str. 14
 Zajc Berzelak Karla, O šepetanju iz pradavnine (Diamanti na Plešivcu), 2004, št. 53/54, str. 18
 Zajc Berzelak Karla, Vile, 2004, št. 55/56, str. 28
 Zajc Berzelak Karla, Škrat Tom ...in palčica Maja, 2005, št. 59/60, str. 9
 Zajc Berzelak Karla, Od velikana do vedca, 2006, št. 61/62, str. 26
 Žmavc Janez, Pajkovo popoldne, 2002, št. 45/46, str. 25–28
 Žmavc Janez, Fronta, 2002, št. 47/48, str. 20–23
 Žmavc Janez, Kako je ta prišel skoz, 2003, št. 51/52, str. 29–31
 Žmavc Janez, Londonski smog, 2005, št. 59/60, str. 16–19
 Žmavc Janez, Pesnikovanje na Pesnici, 2006, št. 61/62, str. 16–18
 Žmavc Janez, V iskanju izgubljenega miru, 2006, št. 63/64, str. 18–20
 Žmavc Janez, Pripravljen bodi, to je vse, 2007, št. 67/68, str. 11, 12
 Žvikart Vlasta, Moji trije obrazi, 1998, št. 31/32, str. 14–17
 Žvikart Vlasta, Mačji fris, 1999, št. 35/36, str. 16, 17
 Žvikart Vlasta, Podganji fris, 2002, št. 47/48, str. 17
 Žvikart Vlasta, Tri zgodbe: Moja zgodba, 2003, št. 49/50, str. 18, 19
 Žvikart Vlasta, Tri zgodbe: Malo sem nagnjen, 2003, št. 49/50, str. 20
 Žvikart Vlasta, Tri zgodbe: Ime ji je, 2003, št. 49/50, str. 21, 22

DRAMATIKA

Makuc Andrej, Vaje brez sloga 2002, 2003, št. 49/50, str. 48–53
 Medunc Rajka, NLP(P) – Neznana Ljuba Puba (Prenner), 2002, št. 45/46, str. 29–35
 Pungartnik Marjan, Urša, angeli se bojo s teboj ženili, 2001, št. 43/44, str. 34–39
 Žmavc Janez, Sevanja (odlomek), 2008, št. 69/70, str. 37–39
 Žmavc Janez, Njena ljubezen, 2008, št. 71/72, str. 19–47

ESEJISTIKA

Druškovič Drago – Rok Arih, Sprotni zapiski v dnevnik, 2000, št. 39/40, str. 40–42
 Furmuzachi Gabriel, Rotovnik Barbara, Princ ali Čevljar (Kratka zgodba o identiteti), 2002, št. 47/48, str. 39–41
 Jerčič Simona, Sodobna koroška mladinska književnost, 2001, št. 41/42, str. 29, 30
 Kolar Marjan, Promet na opuščeni cesti (Prepoznavanje oseb v prozmem delu), 2001, št. 43/44, str. 40, 41
 Kolar Marjan, Pred 110-letnico rojstva (Odnos Korošcev do

Prežihovega Voranca in njegovega dela), 2003, št. 49/50, str. 58, 59
 Košan Marko, Beseda ob Prešernovem prazniku, 2004, št. 53/54, str. 78, 79
 Kumprej Benjamin, Reminiscence kulture, 2007, št. 65/66, str. 25
 Lapajne Branka (prevod Lasbaher Franček), Kaj povezuje Huga Wolfa, Herberta Von Karajana in Slovenijo? (Kako rodoslovje razrešuje zgodovinske skrivnosti), 1999, št. 33/34, str. 66, 67
 Makuc Andrej, Koroška književnost – je ena ali sta dve?, 2000, št. 37/38, str. 42–45
 Makuc Andrej, Slovengrac, 2004, št. 53/54, str. 34, 35
 Makuc Andrej, Načrt za grafiko št. 63, 2006, št. 63/64, str. 86–89
 Markovič Urška, Literarne podobe dr. Franca Sušnika (Kultura je imeti korenine, korenine v času in prostoru, in rasti, rasti iz takih korenin v človeške misli), 2000, št. 37/38, str. 36–41
 Merkač Helena, Robinzonova zastava (Novi Kolarjev roman – zakladnica odlomkov za interpretativne eseje), 2005, št. 59/60, str. 34–41
 Ošlak Vinko, Kako doseči mir? (filozofske opombe k vprašanju miru in mirovne vzgoje), 1998, št. 31/32, str. 22–27
 Ošlak Vinko, Hidalgo z Juga (Rade Nikolič (1937–1988)), 1999, št. 35/36, str. 33–37
 Ošlak Vinko, Vojna in mir (Pripombe k vojni filozofov in filozofiji vojne), 2000, št. 37/38, str. 46–49
 Ošlak Vinko, Prešeren in Slomšek – formula slovenske polnosti, 2001, št. 41/42, str. 31
 Ošlak Vinko, Kaj je človeku dovoljeno?, 2001, št. 43/44, str. 44–46
 Ošlak Vinko, Zamenhof – prerok pravičnega miru, 2002, št. 45/46, str. 40–43
 Ošlak Vinko, Kaj je človek? (Kakšna korist je od njega?), 2002, št. 47/48, str. 42–46
 Ošlak Vinko, Vsa materinščina ..., 2004, št. 55/56, str. 41–43
 Rajšter Brigita, Potovanje v Ljubin svet, 2007, št. 67/68, str. 19, 20
 Ropič Draga, Pogled kot objekt želje, 1999, št. 33/34, str. 22–24
 Rošer Aleksandra, Kronos – projekt mladih (december 2005 – november 2006), 2006, št. 63/64, str. 90, 91
 Rotovnik Barbara, Srečanje s Tisnikarjem in Heideggrom, 1999, št. 33/34, str. 64, 65
 Rotovnik Barbara, Hemingwayeva kratka proza in nihilizem, 2000, št. 39/40, str. 38, 39
 Rotovnik Barbara, Era navideznosti ali Platon versus kozmetična kirurgija, 2002, št. 45/46, str. 38, 39
 Rotovnik Barbara, M. A., Kratek uvod v Kantovo estetiko: umetnost utemeljena na posamičnem doživljanju, občutku in ugodju, 2003, št. 49/50, str. 60–62
 Rotovnik Marija, Okoljska etika, 2002, št. 45/46, str. 44, 45
 Sušnik Tone, Moja srečanja, 1999, št. 35/36, str. 38–40
 Štamulak Matjaž, Navideznosti ali jaz versus Barbari Rotovnik, 2004, št. 53/54, str. 45, 46
 Štamulak Matjaž, Krasno prazni kapitalizem, 2004, št. 55/56, str. 46–48
 Štamulak Matjaž, Gift (Bitte, bitte, gib mir Gift!), 2005, št. 57/58, str. 43, 44
 Temnik Boštjan, Toplar – arhitekturna identiteta Mislinjske doline ali prepoznavnost toplarja v deželi Janka in Metke, 2002, št. 45/46, str. 46–49
 Temnik Boštjan, Kiparska terminologija in tipologija, 2006, št. 63/64, str. 47–50
 Temnik Boštjan, Analiza kiparstva na prostem v mestu

- Slovenj Gradec (ali resnična vrednost nekaterih postavitev), 2007, št. 65/66, str. 34–41
- Temnik Boštjan, Zgodovina postavljanja javnih spomenikov na Slovenskem, 2008, št. 71/72, str. 53–62
- Turičnik Tone, Umetnik, vizionar, galerist in mentor (Karel Pečko, profesor in akademski slikar), 2000, št. 39/40, str. 43–47
- Turičnik Tone, Bogdan Pogačnik – osemdesetletnik (Rezervni Slovenjgradčan), 2001, št. 43/44, str. 47–50
- Vačun Kolar Marija, Splet mitičnega in stvarnega (ali večplastnost sporočil v zbirki Ime našega imena), 2004, št. 55/56, str. 44–46
- Vačun Kolar Marija, Branje in literarno ustvarjanje (Oris vprašanj za delavnico na pesniški olimpiadi), 2006, št. 61/62, str. 27–31
- Vačun Kolar Irma Marija, Branje in literarno ustvarjanje (Oris vprašanj za delavnico na pesniški olimpiadi), 2006, št. 63/64, str. 41–46
- Vačun Kolar Irma Marija, Oblikovanost Prežihovih literarnih besedil, 2007, št. 65/66, str. 28–33
- Vačun Kolar Marija, Črnjanski rokopolis (Nekateri jezikovni in sporočilni poudarki objavljenih delov besedil), 2007, št. 67/68, str. 16–18
- Vačun Kolar Irma Marija, Ženski liki v Prežihovi literaturi, 2008, št. 71/72, str. 48–51
- Prapótnik Blaž, Marjan Kolar: 23, 50, 70 – pogovor o letih molka, pisanja in življenja, 2003, št. 51/52, str. 48–51
- Prapótnik Blaž, V ritmu navdušenja (Pogovor s tolkalcem Francijem Krevhom), 2005, št. 59/60, str. 78, 79
- Prapótnik Blaž, Jazoo – instrumentalna prihodnost (Intervju s klaviristom Tomažem Pačnikom), 2006, št. 61/62, str. 52–55
- Prapótnik Blaž, Kitaramož (Pogovor s kitaristom, komponistom in aranžerjem, dolgoletnim rockerskim glasbenikom – starim rockerjem, Janijem Legnerjem iz skupine Abadon), 2008, št. 71/72, str. 96–98
- Prislan Ajda, Modni projekt SiSteam (Stanka Blatnik & Simona Kokot), 2001, št. 43/44, str. 88, 89
- Stani Urška, Kolaž umetnosti (Pogovor z Boštjanom Temnikerm), 2007, št. 65/66, str. 42–47
- Škrlovnik Petra, Bojana Verdinek: Lesene cokle, 2003, št. 49/50, str. 74–78
- Turičnik Tone, Med poklicem in umetnostjo (Klep z Alojzom Pogorcem, doktorjem medicine, zdravnikom v Splošni bolnišnici Slovenj Gradec), 1998, št. 31/32, str. 52–54
- Turičnik Tone, Zaljubljen v ljubiteljsko gledališče (Kramljanje z Mičem Mičovičem, ljubiteljskim igralcem in režiserjem), 1999, št. 33/34, str. 37–39
- Turičnik Tone, Prvi založniški jubilej (Pogovor z Vojkom Močnikom, solastnikom in direktorjem Časopisno-založniškega podjetja Voranc), 1999, št. 35/36, str. 59, 60
- Turičnik Tone, Uspehov ne merim z denarjem (Kramljanje s slikarjem in grafikom Francem Berhtoldom), 2000, št. 37/38, str. 66–69
- Turičnik Tone, O soodvisnosti barvnih ploskev (Kramljanje z Bogdanom Borčičem, slikarjem, grafikom in profesorjem), 2001, št. 41/42, str. 61–64
- Turičnik Tone, Izgorevati za cilje vizij in smelih načrtov (Pogovor s Frančkom Lasbaherjem, profesorjem angleščine in nemščine, predstojnikom koroške organizacijske enote Zavoda RS za šolstvo), 2002, št. 45/46, str. 69–73
- Turičnik Tone, Ne vem, zakaj pišem, a pišem (Beseda z Andrejem Makucem, profesorjem slovenskega jezika in primerjalne književnosti na gimnaziji v Slovenj Gradcu, pisateljem, esejistom in režiserjem gimnazijske igralske skupine), 2002, št. 47/48, str. 47–48
- Turičnik Tone, Muzej – srčika zgodovinskega spomina in več (Pogovor z Markom Košanom, direktorjem Koroškega pokrajinskega muzeja v Slovenj Gradcu), 2003, št. 51/52, str. 66–69
- Turičnik Tone, Nepomembno ni vedno nepomembno (ali nova sporočila terjajo drugačne oblike) (Pogovor z akademskim slikarjem mag. Sašo Vrabičem), 2004, št. 53/54, str. 68–70
- Turičnik Tone, Metelko Božo, Pogovor s Ksaverjem Meškom, 2004, št. 55/56, str. 5–8
- Turičnik Tone, Rad bi še prej pospravil predale (Pogovor z Janezom Žmavcem, dramatikom in upokojenim dramaturgom), 2004, št. 55/56, str. 49–52
- Turičnik Tone, Naslovi brez naslova (Pogovor z Luko Popičem, likovnim pedagogom in slikarjem), 2005, št. 57/58, str. 45–47
- Žmave Janez, 20 let Kulturnega doma Slovenj Gradec (Pogovor z direktorico Marjano Štaleker), 2003, št. 49/50, str. 95, 96

INTERVJUJI

- Blatnik Stanka, Nakit Romi Bukovec (Nič ne prihaja od zunaj. Vse je znotraj.) (Romana – Romi Bukovec), 2002, št. 47/48, str. 90, 91
- Blatnik Stanka, 28 vitaminov (Dodana vrednost), 2006, št. 63/64, str. 94–97
- Blatnik Stanka, Mojster steklenih pogledov (Matijaž Gostečnik), 2007, št. 65/66, str. 82–85
- Borovnik Silvija, Tako zgodbo je težko pripovedovati sredi Interspara ali Merkatorja (intervju z Dragom Jančarjem), 2003, št. 49/50, str. 54–57
- Borovnik Silvija, Hudič ima svoj slog (intervju z Vinkom Ošlakom), 2004, št. 53/54, str. 36–41
- Borovnik Silvija, Hoteli smo izstopiti iz shojenih poti (Intervju s Florjanom Lipušem), 2004, št. 53/54, str. 42–44
- Goličnik Darja, Dve osebi – ena življenjska pot (Janez Mrdavšič, Tone Turičnik), 2003, št. 49/50, str. 63–69
- Janšek Lucija, Kodrun Tjaša, Pišem, ker se počutim svobodnega (Intervju z Matjažem Pikalom), 2005, št. 59/60, str. 30–33
- Makuc Andrej, Pseudonim je pravzaprav avtorjevo pravo ime (Janko Messner), 2001, št. 41/42, str. 32–41
- Merkač Helena, Le tisto, kar pride iz srca, najde pot do gledalca (Franci Kotnik), 2004, št. 53/54, str. 62, 63
- Prapótnik Blaž, Da bi društvo zaživel kot celota (Pogovor s Heleno Drev, dosedanjo predsednico KUD Slovenj Gradec), 2000, št. 37/38, str. 76, 77
- Prapótnik Blaž, Oto Vrhovnik – med Slovenj Gradcem in Dunajem, 2001, št. 41/42, str. 79–81
- Prapótnik Blaž, Mojster zvenenja strun (Ignac Zaletelj – vrhunski izdelovalec brenkal), 2001, št. 43/44, str. 74–78
- Prapótnik Blaž, Bas – v f-ključu zavita hrbtnica (Pogovor z basistom Benjaminom Pirnatom), 2002, št. 47/48, str. 81–83

PREDSTAVITVE PESNIKOV

- Blatnik Stanka, Danijela Hliš – srečanje na Tasmaniji, 2001, št. 43/44, str. 61–64
- Horvat Helena, Duška Meh (Jočeš, moj mali pajac?), 2001, št. 43/44, str. 15
- Kodrin Miran, Matjaž Pikalo (»Iz prahu in sončnih žarkov sem, fant, mežikajočih«), 1998, št. 31/32, str. 38–41
- Kodrin Miran, Aleksandra Stermec Perovec (»Mar nisi vedel, kako te ljubim?«), 1999, št. 33/34, str. 28–30
- Kodrin Miran, Herman Vogel (1941–1989), 1999, št. 35/36, str. 48–53
- Kodrin Miran, Darja Kniplič (pesnica), 2000, št. 37/38, str. 62, 63
- Kodrin Miran, Milena Cigler Gregorin, 2000, št. 39/40, str. 50, 51
- Kodrin Miran, Milan Osrajnik (... dotik in oddaljenost), 2001, št. 41/42, str. 48
- Kodrin Miran, Marjan Pungartnik (občutje potrtosti in ganjenosti), 2001, št. 43/44, str. 58–60
- Kodrin Miran, Saša Fužir (Zapleteno okolje srca), 2002, št. 45/46, str. 56, 57
- Kodrin Miran, Ksenija Zmagaj Mlekuž (Sveti rob vesti), 2002, št. 47/48, str. 59, 60
- Sušnik Tone, Povabilo na literarni večer (Majda Senica), 2001, št. 43/44, str. 42, 43

PREDSTAVITVE PROZAISTOV

- Lasbaher Franček, Gusti Jirku Stridsberg – avstrijska, švedska in vsaj nekoliko slovenska pisateljica, 2001, št. 41/42, str. 86, 87

PREDSTAVITVE LIKOVNIKOV

- Gorupič Boris, Luka Popič (slikar) (Grafika ali skulptura?), 2004, št. 55/56, str. 66, 67
- Hergold Katarina, Peter Hergold (slikar), 2001, št. 43/44, str. 65–67
- Kožar Jernej, Sašo Vrabič (slikar), 1999, št. 35/36, str. 54, 55
- Kožar Jernej, Oskar Rotovnik – Oki (slikar), 2000, št. 37/38, str. 64, 65
- Kožar Jernej, Bogdan Borčič – slikar in grafik, 2001, št. 41/42, str. 49–51
- Kožar Jernej, Benjamin Kumprej (slikar), 2002, št. 47/48, str. 61, 62
- Kožar Jernej, Franc Berhtold (Grafike 2002–2003), 2003, št. 49/50, str. 80, 81
- Kožar Jernej, Tugo Sušnik ∞, 2004, št. 53/54, str. 66, 67
- Lodrant Andrej (zapisala Repanšek Marta), Jože Plečnik, moj vzornik, 2008, št. 69/70, str. 72–76
- Premrov Iztok, Oblika, barva, ritem, harmonija (Karel Pečko – slikar), 2000 št. 39/40, str. 52–54
- Zlatar Milena, Milan Unkovič, 1998, št. 31/32, str. 42, 43
- Zlatar Milena, Miro Hajnc (slikar), 2002, št. 45/46, str. 58, 59
- Zlatar Milena, Valentin Oman (slikar), 2004, št. 53/54, str. 50, 51

PREDSTAVITVE FOTOGRAFOV

- Gorupič Boris, Fotografija kot dokumentarna pripoved, 2005, št. 57/58, str. 77
- Košan Marko, Tomo Jeseničnik (fotograf), 1999, št. 33/34, str. 32, 33
- Kumprej Benjamin, Živeti zaman? (Beseda za Alojza Krivograda – Futana), 2005, št. 59/60, str. 50, 51
- Zlatar Milena, Inge Morath (1923–2002) (Obmejni prostori – zadnje potovanje), 2003, št. 49/50, str. 104–106

PREDSTAVITVE GLASBENIKOV

- Košan Marko, Hugo Wolf (1860–1903) (Ob stoletnici smrti), 2003, št. 49/50, str. 90–93
- Lavrinšek Pepelnak Sonja, Jože Leskovar (in njegovo delo), 2000, št. 39/40, str. 73
- Prapótnik Blaž, Veseli ustvarjalec vesele glasbe (Boštjan Konečnik, »frajtonar«), 2001, št. 43/44, str. 81

PREDSTAVITVE OSEBNOSTI

- Gornik Franc, Joan Pavl Ješenak (V Slovenim Gradci jih je poštena mati teržanka rodila 25. Rožnika v leti 1755.), 2007, št. 65/66, str. 78–81
- Lasbaher Franček, Dr. Reginald Vospernik (se poslavlja od »svoje« gimnazije), 2000, št. 39/40, str. 76, 77
- Petrovič Peter, Maks Sušek – Na Radeljskem je mnogo njegovih sledi, 2008, št. 71/72, str. 91–93
- Potočnik Jože, Profesor doktor Ivan Gams (petinsedemdesetletnik), 1998, št. 31/32, str. 58, 59
- Sušnik Tone, Andrej Einspieler, duhovnik, profesor, politik, publicist in organizator, 1998, št. 31/32, str. 70
- Sušnik Tone, Matija Majar Ziljski (190-letnica rojstva), 1998, št. 31/32, str. 71

KNJIŽNE OCENE

- Apat Matjaž, Pesmi iz mojega Šoštanja Janeza Žmavca (Trda komunikacija z bralcem in njegovim čustvovanjem), 2004, št. 55/56, str. 26, 27
- Apat Matjaž, Duška Meh: Nikoli ne vprašaj, zakaj (Vsak dan je nova pesem), 2005, št. 57/58, str. 50
- Glazer Alenka, Tutujka poje za žalost (Marjan Pungartnik), 2004, št. 55/56, str. 61, 62
- Horvat Helena, Zbornik ob 60-letnici šmarškega KD (1946–2006) – drugič, 2007, št. 67/68, str. 33
- Hribernik Andreja, Videti dalj kot se sme sanjati (Monografija Karla Pečka), 2006, št. 61/62, str. 36, 37
- Kolar Marjan, Knjiga o žrtvah vojne (Marjan Linasi: Žrtve druge svetovne vojne na območju mestne občine Slovenj Gradec), 2002, št. 47/48, str. 52, 53
- Kolar Marjan, Denis Poniž – Vinko Ošlak (Med robom in središčem) (Pisma o veri, kulturi, umetnosti, politiki in novem življenju), 2003, št. 51/52, str. 52, 53
- Kolar Marjan, Andrej Makuc: Šolniški kruh, 2008, št. 71/72, str. 68
- Košan Marko, Slovenj Gradec in Mislinjska dolina, 2005, št. 59/60, str. 47, 48
- Lasbaher Franček, Koroški zbornik 2, 1998, št. 31/32, str. 35, 36

- Lasbaher Franček, Franc Kukovica: Šolski vsakdan na dvojezičnem Koroškem (Stvarna podoba avstrijskokoroškega protislovenstva v šolstvu), 1999, št. 35/36, str. 42–45
- Lasbaher Franček, Za naše skupno poznavanje Koroške v Sloveniji (Ob knjigi Koroška A – Ž Pomurske založbe (Murska Sobota 1999)), 1999, št. 35/36, str. 46, 47
- Lasbaher Franček, Zbornik 80 let Planinskega društva Slovenj Gradec (Nov pomnik prizadevni planinski dejavnosti na Koroškem), 2000, št. 37/38, str. 55, 56
- Lasbaher Franček, Koroška v 13. knjigi Enciklopedije Slovenije, 2000, št. 37/38, str. 57–60
- Lasbaher Franček, Koroška v 14. knjigi Enciklopedije Slovenije, 2001, št. 43/44, str. 55–57
- Lasbaher Franček, Koroški zbornik 3, 2002, št. 45/46, str. 50, 51
- Lasbaher Franček, Koroška v 15 knjigi Enciklopedije Slovenije, 2002, št. 47/48, str. 57, 58
- Lasbaher Franček, Reginald Vospernik: Šole mojega življenja, 2003, št. 49/50, str. 70, 71
- Lasbaher Franček, Koroška v 16. knjigi Enciklopedije Slovenije, 2003, št. 49/50, str. 71–73
- Lasbaher Franček, Afrika v očeh poznavalca dr. Franca Tretjaka, 2004, št. 53/54, str. 72
- Lasbaher Franček, Koroška v Slovenskem velikem leksikonu, novi pridobitvi naše leksikografske literature, 2004, št. 55/56, str. 63, 64
- Lasbaher Franček, Ivan Korožec: Doživetja in spomini, 2005, št. 57/58, str. 55
- Lasbaher Franček, Pandelov zbornik »Spor zaradi dvojezičnih krajevnih napisov na Koroškem«, 2005, št. 57/58, str. 56–58
- Lasbaher Franček, Koroška v Statističnem letopisu 2004, 2005, št. 57/58, str. 59–61
- Lasbaher Franček, Mohorjeva družba Celovec: Knjižni dar 2005, 2005, št. 57/58, str. 84–86
- Lasbaher Franček, Ob zborniku 700 let Šentjanža pri Dravogradu (1305–2005), 2006, št. 61/62, str. 34, 35
- Lasbaher Franček, Koroška v Slovenskem velikem leksikonu, 2006, št. 63/64, str. 54, 55
- Lasbaher Franček, Ormoški zborniki in nekaj primerjav s tovrstnimi slovenjegraškimi tiski, 2006, št. 63/64, str. 56–59
- Lasbaher Franček, Zbornik ob 60-letnici šmarškega Kulturnega društva (1946–2006), 2007, št. 65/66, str. 48, 49
- Lasbaher Franček, Ob zavidljivem vaškem zborniku – Sv. Anton na Pohorju, domačije in ljudje, 2007, št. 65/66, str. 50, 51
- Lasbaher Franček, Likovna monografija Metala Ravne (Pomnik časa, kraja, ljudi), 2007, št. 65/66, str. 52
- Lasbaher Franček, 50. letno poročilo slovenske gimnazije v Celovcu 2006/2007, 2007, št. 67/68, str. 38, 39
- Lasbaher Franček, O dveh dravograskih zbornikih (800 let – Dravograd 1185–1985 in Dravograd na stičišču poti, 2005), 2007, št. 67/68, str. 40–43
- Lasbaher Franček, Alojz Pristavnik: Osnovno šolstvo v občini Ravne na Koroškem 1945–91, 2008, št. 69/70, str. 43, 44
- Lasbaher Franček, Obogatitev šolskega zgodovinskega Dravski dolini, 2008, št. 71/72, str. 69, 70
- Lasbaher Franček, Koroška številka časopisa za krajevno zgodovino Kronika, 2008, št. 71/72, str. 71, 72
- Lukan Blaž, Trije časi v enem (Janez Žmave: Otok Walcheren. Mladost v mojem Šoštanjju.), 2005, št. 57/58, str. 51
- Makuc Andrej, Voranc pa, hvala bogu, ne jenja (za vse dobro v letu 99 je namenil Borovničine Študije in drobiž ter Ošlakovo Obletnico mature), 1999, št. 33/34, str. 25, 26
- Makuc Andrej, Igor Šentjurc: Očetova dežela, 2001, št. 43/44, str. 54
- Makuc Andrej, Tjaša Razdevšek – Sub rosa. Povsod bom razpršila spomine skomine, 2005, št. 59/60, str. 44
- Makuc Andrej, Milena Cigler Gregorin – Dan histerije., 2005, št. 59/60, str. 44, 45
- Makuc Andrej, Marija Vačun Kolar – Mladi bralec., 2005, št. 59/60, str. 45
- Makuc Andrej, Zgodovinski učbenik in mestna osebna izkaznica (Ulice našega mesta), 2008, št. 71/72, str. 63
- Makuc Andrej, Tomo Jeseničnik (Slovenija v presežnikih), 2008, št. 71/72, str. 74–79
- Merkač Helena, Med tradicionalnim in modernim v Modrem e Matjaža Pikala, 1998, št. 31/32, str. 28–30
- Merkač Helena, Zborniki so vredni strokovnega truda (Kakovost dela v šoli – dosežek uspešnega pedagoškega vodenja, 100 let osnovne šole Sele – Vrhe, Zbornik ob 30-letnici CUDV v Črni, Zbornik ob 25-letnici Sokličeve smrti), 1998, št. 31/32, str. 32–34
- Merkač Helena, Milena Cigler: Maučice, 1999, št. 33/34, str. 24
- Merkač Helena, Dr. Franc Sušnik 1898–1998 (Zbornik ob stoletnici rojstva), 1999, št. 33/34, str. 27
- Merkač Helena, Janez Mrdavšič: Dr. Alojz Kuhar (Skica za oris njegovega življenja in dela), 1999, št. 35/36, str. 41
- Merkač Helena, Jurij Lasbaher: Kulturne, politične in gospodarske vezi mesta Slovenj Gradec, 1999, št. 35/36, str. 42
- Merkač Helena, Silni Norci (O enormnih dimenzijah prvega romana Andreja Makuca), 2000, št. 37/38, str. 50–52
- Merkač Helena, Nagajivi veter Metke Šteharnek, 2000, št. 37/38, str. 54
- Merkač Helena, Prežihova bajta (Spominski muzej Prežihovega Voranca 1979–1999), 2000, št. 37/38, str. 53
- Merkač Helena, Od Franciške do drekdnjev (O prvcu slovenjgraškega gimnazijca Andreja Jusa), 2000, št. 39/40, str. 48
- Merkač Helena, Slovensko-nemške šolske vzporednice (Nova knjiga slovenjgraške enote Zavoda RS za šolstvo), 2000, št. 39/40, str. 49
- Merkač Helena, Peter Petrovič: Potovanje senc, 2001, št. 41/42, str. 41
- Merkač Helena, O šolskih »reševalnih akcijah« s Tonetom Turičnikom, 2001, št. 41/42, str. 45
- Merkač Helena, Zbornik ob 40-letnici Ekonomske šole Slovenj Gradec, 2001, št. 41/42, str. 46
- Merkač Helena, Zbornik ob 50-letnici Društva upokojencev Slovenj Gradec, 2001, št. 41/42, str. 47
- Merkač Helena, Bogata srednješolska pesniška bera (Nina Bricman: Diamantne besede), 2001, št. 43/44, str. 51
- Merkač Helena, Bogata srednješolska pesniška bera (Matjaž Štamulak: Utrinki ranjene iskrenosti), 2001, št. 43/44, str. 51

- Merkač Helena, Nova knjiga Andreja Makuca (O očeh »s srednjimi pobarji«), 2001, št. 43/44, str. 53
- Merkač Helena, Zbornik Koroška pokrajina (Ne dopustiti, da bi bili »levi devzeje«), 2002, št. 45/46, str. 53
- Merkač Helena, »Jebenti«, Primož Tušnik!, 2002, št. 47/48, str. 56
- Merkač Helena, 9. knjiga Frančka Lasbaherja (nekaj od 360 Cobissovih sestavkov v knjigi), 2003, št. 51/52, str. 53
- Merkač Helena, Nova Turičnikova knjiga – za posebna srečevanja in druženja (Povej, babi, dedi, povej), 2003, št. 51/52, str. 54
- Merkač Helena, Jasna Džambič (Peti letni čas) (v E. A. četrta zbirka), 2003, št. 51/52, str. 55
- Merkač Helena, Reinhard Otto Brečko izdal knjigo o svoji pustolovščini (Na morju sam, pri knjigi v tandemu), 2004, št. 53/54, str. 47
- Merkač Helena, Bogatejši za dva zbornika (Pihalni orkester Slovenj Gradec 2), 2004, št. 55/56, str. 53
- Merkač Helena, Bogatejši za dva zbornika (Tovarna meril Kovine Slovenj Gradec – Stoletna tradicija in poslovna odličnost), 2004, št. 55/56, str. 53
- Merkač Helena, Ko smuča njena muza v nizki preži (Pesniški prvenec Barbare Žvirnc), 2004, št. 55/56, str. 54
- Merkač Helena, Šolska predstavitev Kolarjevega romana Prekrstitve, 2004, št. 55/56, str. 55–60
- Merkač Helena, Iz Odsevanj v Pogovore (Intervjuji Toneta Turičnika v eni knjigi), 2005, št. 57/58, str. 52
- Merkač Helena, Dežela škrtov – knjižica o Gmajni, 2005, št. 57/58, str. 54
- Merkač Helena, Lisičina (Tudi Korošci bomo kandidirali za nagrado Kresnik 2005), 2005, št. 59/60, str. 46
- Merkač Helena, Črno-bele in barvne podobe 170 let šolstva v Mislinji, 2005, št. 59/60, str. 49
- Merkač Helena, Prozni prvenec Hede Praprotnik (Ko je preteklost drugih za nas le še pravljica), 2006, št. 61/62, str. 32, 33
- Merkač Helena, Pojdi. Potuj z mano. (Nova knjiga v zbirki E. A. Gimnazije Slovenj Gradec), 2006, št. 61/62, str. 33
- Merkač Helena, Boleti od življenja, ne od smrti – o zadnji knjigi Toneta Turičnika, 2006, št. 63/64, str. 51
- Merkač Helena, Riflovo čisto (Človeški dotiki – druga knjiga Janija Rifla), 2006, št. 63/64, str. 52
- Merkač Helena, Zbornik ob 900-letnici Šmartna pri Slovenj Gradcu, 2006, št. 63/64, str. 53
- Merkač Helena, O profesorju kemije, ki me je učil filozofijo življenja, in o metalurgu raziskovalcu, ki me je učil »na tretko« peti pesem Z nobenim purgarjem, 2007, št. 65/66, str. 53
- Merkač Helena, Tudi Ravenski prispevek k raziskani zgodovini slovenskega šolstva (Alojz Pristavnik: Osnovno šolstvo v občini Ravne na Koroškem v letih 1945–1991), 2007, št. 65/66, str. 54
- Merkač Helena, Danica Čerče: Pripovedništvo Johna Steinbecka (Družbenokritična misel v tradiciji mitov in legend), 2007, št. 65/66, str. 55
- Merkač Helena, Tičnica s knjižico, 2007, št. 67/68, str. 34
- Merkač Helena, »Odmisli in pritisni« (v novi knjigi zbirke E. A.), 2007, št. 67/68, str. 35
- Merkač Helena, Spunk – Knusp – Knusp (Ob 10-letnici Spunka), 2007, št. 67/68, str. 36, 37
- Merkač Helena, Sprevrženost kot umetnikov in umetniški princip (O prvencu Zlatka Verzelaka – Franca Vezela), 2008, št. 69/70, str. 45, 46
- Merkač Helena, Na zdravstveni šoli izdali knjigo haikujev, 2008, št. 71/72, str. 64
- Merkač Helena, Culica in gnezdo (Kaj je v culici Polone Moličnik in kaj v gnezdu Ane Pisar?), 2008, št. 71/72, str. 65, 66
- Merkač Helena, Aktualno: Literatura o poklicih, 2008, št. 71/72, str. 66, 67
- Messner Janko, O ljubezni Pokrznikovega Lukana do pesnice libuškega puela, 2002, št. 45/46, str. 36, 37
- Muslimović Diana, Ko poezija potone (ali odgovor Branku Brezovniku), 2005, št. 57/58, str. 48
- Ošlak Vinko, Premišljanje o knjigi (Marjan Linasi: Žrtve druge svetovne vojne na območju mestne občine Slovenj Gradec), 2002, št. 47/48, str. 53–55
- Poniž Denis, Vinko Ošlak: Četrtri mag (Od pretkanosti do modrosti), 2001, št. 41/42, str. 42
- Prapótnik Blaž, Zrna – Resnica je ena, interpretacij nešteto (Božidar A. Kolerič, Andreja Novak), 2003, št. 51/52, str. 56
- Prapótnik Blaž, Arhitektura votline, 2007, št. 65/66, str. 26, 27
- Pungartnik Marjan, Temna ozadja bliskavih podob (Alenka Glazer: Razstava), 2005, št. 57/58, str. 53
- Sušnik Tone, Alojzij Kuhar: Pokristjanjevanje Slovencev in nemško-slovenska etnična meja v vzhodnih Alpah, 2002, št. 45/46, str. 52, 53
- Turičnik Tone, Vinko Ošlak: Mir in vojna, 2005, št. 59/60, str. 42, 43
- Wüster Tim Oliver, Theodor Haecker: Vergilij – oče Zahoda, 2001, št. 41/42, str. 43, 44
- Wüster Tim Oliver, Vinko Ošlak: Tri usode s Koroškega (Jože Tisnikar, Rade Nikolič, Pavla Pudgar), 2001, št. 43/44, str. 52
- Wüster Tim Oliver, Vinko Ošlak: Kaj delam, ko sem sam?, 2004, št. 53/54, str. 48
- Zorko Zinka, Janez Mrdavišič: Krajevna in domača imena v Mežiški dolini, 2002, št. 45/46, str. 54
- Žmavec Janez, Knjigi na rob, 2001, št. 41/42, str. 44

LIKOVNE OCENE

- Gorupič Boris, Tomo Jeseničnik (fotograf) (V iskanju estetske dovršenosti), 2003, št. 51/52, str. 58, 59
- Košan Marko, Javne plastike in spomeniška zapuščina v drugi polovici 20. stoletja na Koroškem, 2004, št. 55/56, str. 78–83
- Kožar Jernej, Brez modrine neba je drugače (Pino Poggi: Retrospektiva 1962–2000), 2000, št. 39/40, str. 56, 57
- Steiner Leo, Hvalnica življenju, 2000, št. 37/38, str. 65
- Zgonik Nadja, Borčičeve risbe (presegajo tehnične omejitve risarskih pravil ...), 2000, št. 37/38, str. 70

OCENE ZGOŠČENK

- Kumprej Benjamin, Rdeči Maks (Milan Kamnik: Denar (gnar)), 2007, št. 65/66, str. 56
- Merkač Helena, Blažev žegen – Prapotnikov izbor aktualnih besedil songov, 2005, št. 57/58, str. 49
- Prapótnik Blaž, Tantadruj bi rad bil srečen (Ne le literarno ime – poezija tudi v lastnih besedilih in prijetna glasba ...), 1998, št. 31/32, str. 31
- Prapótnik Blaž, Potovanje besed in zvokov (... gostiti različne muze pod eno kapo), 2000, št. 37/38, str. 61

- Prapótnik Blaž, Jazoo s pravočasnim albumom (On time), 2002, št. 47/48, str. 80
- Razdevšek Tjaša, Spunk Bend A (Pesmi na sledi), 2007, št. 65/66, str. 57

ČLANKI

- Blatnik Stanka, Sanjska zgodba Catbriyur, 2003, št. 49/50, str. 112, 113
- Borčić Bogdan, Nagovor ob prejemu Prešernove nagrade ob slovenskem kulturnem prazniku 2005, 2005, št. 57/58, str. 3
- Breznik Daniel, Prešeren in naš čas, 2002, št. 45/46, str. 83
- Čander Mitja, Povabilo k branju – literarna delavnica, 2001, št. 41/42, str. 14
- Čepin Branko, Evropska povezava in sodelovanje Glasbene šole Slovenj Gradec, 2003, št. 45/46, str. 78, 79
- Čepin Branko, 50 let glasbene šole Slovenj Gradec, 2003, št. 49/50, str. 89
- Horvat Helena, Umrla je zadnja hči Zofke Kvedrove, 2001, št. 41/42, str. 85
- Horvat Helena, Hommage pisateljici, 2004, št. 55/56, str. 94, 95
- Jeseničnik Tomo, Fotografija = manipulacija, 2000, št. 39/40, str. 60, 61
- Kolerič Janez, Nagovor ob kulturnem prazniku, 2008, št. 69/70, str. 40–42
- Koležnik Zala, Voda, 2003, št. 51/52, str. 72, 73
- Komelj Milček, (nagovor), 2003, št. 51/52, str. 6, 7
- Košan Marko, Srednjeveški Slovenj Gradec in grofje Andeški (V luči 750-letnice posvetitve župne cerkve sv. Elizabete), 2001, št. 41/42, str. 69–71
- Košan Marko, 400 let cerkve na gori (Zgodovinska freska), 2002, št. 47/48, str. 84–86
- Košan Marko, Misli za Prešernovo proslavo, 2006, št. 61/62, str. 56–59
- Košan Marko, Krona, kruh in vrtnice (Ob osemsto letnici andeške svetnice sv. Elizabete Ogrske), 2007, št. 67/68, str. 58–65
- Krivograd Alojz, Oglarji in vozniki oglja pri nekdanji mislinjski železarni leta 1797, 2005, št. 59/60, str. 83–87
- Lah Ivan, Spomin na kateheta in pisatelja Franca Ksaverja Meška, 2004, št. 55/56, str. 11–15
- Lasbafer Franček, Šolske prenovne so stare toliko kakor šolstvo, 2003, št. 51/52, str. 77–79
- Lavrinšek Pepelnak Sonja, Mednarodna šola solo petja v Slovenj Gradcu, 1998, št. 31/32, str. 56, 57
- Linasi Marjan, In kaj je svobode cena (Konec druge svetovne vojne na Koroškem), 2005, št. 57/58, str. 75, 76
- M. A., Naš Prešernov nagrajeneec, 2005, št. 57/58, str. 5–9
- Makuc Andrej, V slovenščini spisano pismo, 1999, št. 35/36, str. 75
- Messner Janko, Govor Janka Messnerja, častnega predsednika Društva slovenskih pisateljev, prevajalcev in publicistov v Avstriji, pri demonstraciji 19. svečana l. 2000 na celovškem Novem trgu, 2000, št. 37/38 str. 83
- Mikuž Jure, Prešernova nagrada slikar in grafik Bogdan Borčić za življenjsko delo, 2005, št. 57/58, str. 3, 4
- Pečko Karel, Spoštovani! (nagovor), 2003, št. 51/52, str. 5
- Pečko Karel, Galerija si je v letih obstoja pridobila visok status, 2007, št. 65/66, str. 67
- Petrovič Peter, »Sejmarjenje« – izziv slikarjem, 1998, št. 31/32, str. 74

- Plešivčnik Drago, (nagovor), 2003, št. 51/52, str. 5, 6
- Plohl Marjan, Franc Ksaver Meško, 2004, št. 55/56, str. 8–10
- Potočnik Jože, K zgodovini Kulturnega doma v Slovenj Gradcu, 2003, št. 51/52, str. 81
- Potočnik Jože, Ustanovitev Narodnega doma v Slovenj Gradcu, 2004, št. 53/54, str. 76, 77
- Potočnik Jože, Poimenovanja po Mešku, 2004, št. 55/56, str. 15–17
- Prapótnik Blaž, Kulturo hraniti in ohraniti (S skupnimi močmi omogočimo redno izhajanje Odsevanj), 2000, št. 37/38, str. 97
- Prapótnik Blaž, Pomisleki ob fasadi – namesto Glose, 2004, št. 55/56, str. 84
- Prušnik Vinko, Beseda ob Prešernovem prazniku, 2003, št. 49/50, str. 108, 109
- Rajšter Brigita, Pismo iz supermarketa (ali zakaj razujem nakupovalno mrzlico), 2004, št. 53/54, str. 74, 75
- Rihter Andreja, (nagovor), 2003, št. 51/52, str. 8
- Strmčnik Mira, Ob slovenskem kulturnem prazniku, 2007, št. 65/66, str. 70, 71
- Temnikar Boštjan, Berneško – naš ponos (ali pozabljen kup kamenja), 2002, št. 47/48, str. 66, 67
- Turičnik Tone, Pomnik zaslužnemu kulturnemu delavcu, 2001, št. 41/42, str. 88, 89
- Turičnik Tone, Več kot zasebna galerija, 2003, št. 49/50, str. 98
- Turičnik Tone, Spomenik Jožetu Tisnikarju, 2003, št. 51/52, str. 4
- Turičnik Tone, O Bernekerjevih odličjih – 2., 2004, št. 53/54, str. 80, 81
- Verovnik Rudi, Beseda ob Prešernovem dnevu (Nagovor predsednika Pihalnega orkestra Slovenj Gradec, Rudija Verovnika, na občinski proslavi slovenskega kulturnega praznika), 2000, št. 37/38, str. 75
- Zajc Berzelak Karla, Slovengrac II, 2004, št. 55/56, str. 43
- Zlatar Milena, Ikonografija spomenika slikarju Jožetu Tisnikarju, 2003, št. 51/52, str. 9
- Zver Metka, Knjižne čajanke v Mladinski knjigi, 2003, št. 49/50, str. 103

POROČILA

- Berdnik Tone, Uspehi slovenjgraškega pihalnega orkestra, 2001, št. 43/44, str. 79, 80
- Borovnik Silvija ... [et. al.], September 2000 (Literarna delavnica »Milke Hartman« v galeriji Falke v Libučah), 2000, št. 39/40, str. 37
- Borovnik S., Kolar M., Literarna delavnica Milke Hartman v galeriji Falke v Libučah (Odločitev žirije), 2002, št. 47/48, str. 33
- Breskvar Dragica, Leposlovje v maternem jeziku (Srečanje pesnikov in pisateljev drugih narodov in narodnosti), 2000, št. 39/40, str. 6
- Čepin Branko, Vizija glasbene šole Slovenj Gradec (50. obletnica šole je izzvenela – kako naprej?), 2004, št. 53/54, str. 64, 65
- Čevnik Lucija, Mladinski kulturni center Slovenj Gradec, 2004, št. 55/56, str. 87, 88
- Djura Jelenko Saša, Srednjeveško obzidje z obrambnim jarkom – arheološke raziskave, 2001, št. 41/42, str. 67, 68
- Fajmut Štruel Suzana, Kulturno podzemlje (Prireditve v več kot tri stoletja starem rudniku), 2002, št. 45/46, str. 82
- Grabnar Jan, Pesniška olimpiada (s koroško literarno transverzalo), 2000, št. 39/40, str. 86, 87

- Grabner Valerija, Mislinjska železniška proga 1899–1969 (ob stoletnici otvoritve), 2000, št. 37/38, str. 84, 85
- Horvat Helena, Odprta vrata Slovenj Gradca, 2001, št. 43/44, str. 34
- Horvat Helena, Ljubiteljska kultura v naši občini, 2003, št. 49/50, str. 107, 108
- Horvat Helena, Bernekerjeva nagrada, 2007, št. 65/66, str. 71–73
- Horvat Helena, Bernekerjeve plakete, 2007, št. 65/66, str. 73–75
- Hribnik Darja, Meškova beseda in beseda o Mešku (ob 130-letnici rojstva in 40-letnici smrti), 2004, št. 55/56, str. 4, 5
- Javornik Simona, Podoba in njena senca (Oto Rimele, Likovni salon – Koroški muzej), 2001, št. 43/44, str. 68, 69
- Jurič Janez – Vančy et. al., Literarno društvo Beseda, 2008, št. 71/72, str. 16–18
- Košan Marko, 50 let Koroškega pokrajinskega muzeja v Slovenj Gradcu, 2003, št. 45/46, str. 74–77
- Karnar Primož, 6. pesniška olimpiada v Dravogradu, 2005, št. 59/60, str. 82
- Kiš Tomislav, 5. pesniška olimpiada, 2004, št. 55/56, str. 89, 90
- Kolerič Janez, Slovenski protestantski napevi, 2007, št. 65/66, str. 76, 77
- Komisija za Bernekerjeva odličja, Bernekerjeva odličja, 2006, št. 61/62, str. 60–63
- Košan Marko, 10. mednarodna solopevska šola Hugo Wolf, 2002, št. 47/48, str. 78
- Kožar Jernej, Bogdan Borčić (Retrospektivna razstava grafik), 2000, št. 37/38, str. 71
- Lasbaher Franček, Znamenita srednjeveška češka listina v Slovenj Gradcu, 1999, št. 35/36, str. 69–74
- Lavrinšek Sonja, Jože Leskovar dobitnik Gallusove plakete, 2005, št. 59/60, str. 81
- M. A., Poelika – poezija likovnikov: slikana, govorjena, uglasbena, 2008, št. 71/72, str. 99–101
- Makuc Andrej, Biti pesnik, pisatelj, dramatik ... (26. območnega srečanja), 1998, št. 31/32, str. 11–13
- Makuc Andrej, Prireditve ob 100. obletnici rojstva dr. Ljube Prenner, 2006, št. 63/64, str. 82–85
- Merkač Helena, Prežihovi dnevi 2000, 2000, št. 37/38, str. 83
- Molnar Darja, Vončina Simona, Društvo bibliotekarjev Koroške, 2008, št. 71/72, str. 102–105
- Murko Franjo, Gostovanja okteta Lesna, 2004, št. 55/56, str. 92
- Osojnik Miroslav, Deset koroških festivalov (1945–1955), 2000, št. 39/40, str. 78–82
- P. B., Literarna delavnica Milke Hartman v galeriji Falke v Libučah (September 2002), 2002, št. 47/48, str. 33
- Plešivčnik Drago, Kultura, umetnost – zdravje, zdravstvo (Poročilo na 8. Evropski konferenci UNESCO v Ljubljani 10. in 11. septembra 1997), 1998, št. 31/32, str. 48–51
- Podjavoršek Katja, 2. pesniška olimpiada v Dravogradu (srečanje mladih literatov), 2001, št. 43/44, str. 87
- Potočnik Jože, Ulica Huga Wolfa, 2003, št. 49/50, str. 94
- Prapótnik Blaž, September 2001 – literarna delavnica Milke Hartman v galeriji Falke v Libučah, 2001, št. 43/44, str. 32, 33
- Prapótnik Blaž, Nova ponudba knjig Založbe Cerdonis, 2004, št. 55/56, str. 106, 107
- P. B., Ponudba Založbe Cerdonis, 2005, št. 57/58, str. 101–103
- P. B., Ponudba Založbe Cerdonis, 2005, št. 59/60, str. 94–97
- P. B., Ponudba Založbe Cerdonis, 2006, št. 61/62, str. 80–83
- P. B., Ponudba Založbe Cerdonis, 2006, št. 63/64, str. 104–108
- P. B., Založba Cerdonis – 10 let, 2007, št. 65/66, str. 90–94
- Rajšter Brigita, Živahno v muzeju (ob razstavi Gremo rinkico talat), 2000, št. 39/40, str. 83
- Rapuc Brigita, Slovenska filmska igralka Ita Rina (1907–1979) (Gostovanje razstave v Slovenj Gradcu), 1999, št. 33/34, str. 68
- Roger Vesna, Tretja pesniška olimpiada (Dravograd, 26. in 27. oktober), 2002, št. 47/48, str. 87
- Roger Lužnic Vesna, Četrta pesniška olimpiada, 2003, št. 51/52, str. 88
- Rošer Aleksandra, Jubilejno, deseto leto Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 48–51
- Stojanović Dušan, Bernekerjeva odličja 2008, 2008, št. 69/70, str. 77–79
- Stojanović Dušan, Bernekerjeva nagrada, 2008, št. 69/70, str. 79, 80
- Štajnbaher Srečko, Mladinski raziskovalni tabor Mislinja 98, 1998, št. 31/32, str. 72, 73
- Turičnik Herta, 60 let knjigarne v Slovenj Gradcu, 2005, št. 57/58, str. 80–83
- T. T., Nagrada Mestne občine Slovenj Gradec (Jožetu Leskovarju), 2002, št. 47/48, str. 88
- T. T., Kulturni dom Slovenj Gradec, 2004, št. 53/54, str. 75
- T. T., Odličja Mestne občine Slovenj Gradec za leto 2004, 2004, št. 55/56, str. 96, 97
- T. T., Bernekerjeva odličja 2005, 2005, št. 57/58, str. 87, 88
- Turičnik Tone, Za Tisnikarjev jubilej velika retrospektiva, 1998, št. 31/32, str. 46, 47
- Turičnik Tone, Bernekerjeva nagrada 1999, 1999, št. 33/34, str. 34–36
- Turičnik Tone, Priznanja zaslužnim, 1999, št. 35/36, str. 56–58
- Turičnik Tone, Bernekerjeva nagrada 2000, 2000, št. 37/38, str. 72
- Turičnik Tone, Bernekerjeve plakete 2000, 2000, št. 37/38, str. 73, 74
- Turičnik Tone, Spominski zlatnik (za prve slovenjgraške gimnazijske maturante), 2000, št. 39/40, str. 74, 75
- Turičnik Tone, Praznik slovenjgraške gimnazije, 2001, št. 41/42, str. 72–75
- Turičnik Tone, Odličje za Andreja Makuca (... za ustvarjalne in poustvarjalne dosežke v kulturi), 2001, št. 41/42, str. 76
- Turičnik Tone, Beseda ob jubileju in o jubileju – 40-letnici ekonomske šole Slovenj Gradec, 2001, št. 41/42, str. 77, 78
- Turičnik Tone, Bernekerjeva nagrada 2001, 2001, št. 41/42, str. 82
- Turičnik Tone, Bernekerjeve plakete 2001, 2001, št. 41/42, str. 83, 84
- Turičnik Tone, Občinska odličja 2001, 2001, št. 43/44, str. 82, 83
- Turičnik Tone, Bernekerjeva odličja 2002, 2002, št. 45/46, str. 84–86
- Turičnik Tone, Bernekerjeva odličja 2003, 2003, št. 49/50, str. 110, 111
- Turičnik Tone, Odličja Mestne občine Slovenj Gradec 2003, 2003, št. 51/52, str. 92, 93
- Turičnik Tone, Bernekerjeva odličja 2004, 2004, št. 53/54, str. 82, 83
- Turičnik Tone, Bernekerjeva nagrada 2004 (akademski slikar in mag. Sašo Vrabič), 2004, št. 53/54, str. 84

- Verdinek Bojana, Folklorni dogodek v luči sodobnih spoznanj slovstvene folkloristike, 2005, št. 57/58, str. 38–42
- Verdinek Bojana, Folklorni dogodek v Bučinekovi gostilni v Šmiklavžu, 2006, št. 63/64, str. 73–81
- Verovnik Rudi, Ob jubileju (Pihalni orkester Slovenj Gradec slavi), 2004, št. 55/56, str. 91
- Waltl Alenka, 50 let Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec, 2000, št. 37/38, str. 86–89
- Waltl Prodnik Alenka, Knjižnična zbirka Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec, 2003, št. 49/50, str. 100–102
- Waltl Prodnik Alenka, Analiza aktualne uporabe knjižničnega gradiva (v Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec v letu 2002), 2003, št. 51/52, str. 74–76
- Zlatar Milena, Stanka Blatnik (performance – likovni dogodek), 1999, št. 33/34, str. 69
- Zlatar Milena, Od ideje do presežka /1954–2004/ (ali jubilejno leto za Koroško galerijo likovnih umetnosti Slovenj Gradec), 2004, št. 55/56, str. 85, 86
- Zlatar Milena, Koroška galerija likovnih umetnosti – 50 let, 2007, št. 65/66, str. 66
- FOTOZGODBE**
- Kolar Marjan, Iz albuma prevajalca Jožeta Plešaja, 2003, št. 51/52, str. 60–65
- Makuc Andrej, Tone Turičnik, prof., je bil na našem koncu v marsičem prvi ..., 1998, št. 31/32, str. 60–63
- Makuc Andrej, Tisnikar (v ujetih podobah trenutkov), 1999, št. 33/34, str. 40–46
- Makuc Andrej, Herman Vogel (Na celuloidnem traku ujeti trenutki življenja pesnika Hermana Vogla), 1999, št. 35/36, str. 62–67
- Makuc Andrej, Postoj, trenutek, kako si vendar lep (Utrinki iz življenja vedno nemirnega pravničnika Janka Messnerja), 2000, št. 37/38, str. 78–82
- Makuc Andrej, Karel Pečko (31 posnetkov, 6 sekvenc, 1 dokumentarec), 2000, št. 39/40, str. 62–71
- Makuc Andrej, Bogdan Borčič (Fotografska in grafična plošča – obe sta skrivnost, dokler prve ne razvijemo in druge odtisnemo), 2001, št. 41/42, str. 52–60
- Makuc Andrej, Janez Mrdavšič (Od Napótnikovega poba od direktorja Koroške osrednje knjižnice), 2002, št. 47/48, str. 68–76
- Makuc Andrej, Iz albuma Janeza Žmavca, 2004, št. 53/54, str. 52–59
- Makuc Andrej, Iz albuma Jožeta Leskovarja, 2004, št. 55/56, str. 68–77
- Makuc Andrej, Hvala bogu, da sta se mimala: Mesto in Franček Lasbaher, 2005, št. 59/60, str. 52–60
- Makuc Andrej, Marijan Mauko in njegov film, 2006, št. 61/62, str. 38–47
- M. A., Z domovino zdoma – diplomat Alfonz Naberžnik, 2007, št. 67/68, str. 44–54
- Merkač Helena, Skrb za slovensko besedo je bila eno glavnih gibal v mojem življenju (Fotografski zapis o prof. Janezu Gradišniku ob podelitvi Prešernove nagrade za leto 2007), 2008, št. 69/70, str. 56–66
- Prapótnik Blaž, Marjan Kolar (Pisatelj, neznan osamelec?), 2002, št. 45/46, str. 64–68
- Prapótnik Blaž, Marija Irma Vačun Kolar (O klobuku in boi, ki prebavlja slona), 2007, št. 65/66, str. 58–65
- Petrovič Peter, Maks Sušek, 2008, št. 71/72, str. 80–90
- Rjšter Brigita, Ljuba Prenner, 2006, št. 63/64, str. 60–72
- Turičnik Tone, 35 let Pogačnikovega »rezervnega slovenjgraštva«, 2001, št. 43/44, str. 70–73
- Turičnik Tone, Iz albuma (Prim. Draga Plešivčnika), 2003, št. 49/50, str. 82–88
- Turičnik Tone, Od fotografij do spominov in nazaj (70 let Jožeta Potočnika), 2005, št. 57/58, str. 64–72
- V SPOMIN**
- Berhtold Franc, Imeli smo ga radi ..., 1999, št. 33/34, str. 46
- Borčič Bogdan, Moje prvo srečanje z Jožetom Tisnikarjem, 1999, št. 33/34, str. 47
- Hergold Peter, Krokari, 1999, št. 33/34, str. 48, 49
- Horvat Helena, Viktorju Brezniku v spomin, 2002, št. 45/46, str. 87
- Kolar R. Niko, Na robu zelenega griča (/Slikarju Jožetu Tisnikarju/), 1999, št. 33/34, str. 47
- Kolar R. Niko, V življenju sem spoznal veliko ljudi, 2005, št. 59/60, str. 67, 68
- Komljanec Janez, V spomin in slovo, 1999, št. 33/34, str. 62
- Košan Marko, Prisetnost onkraj minljivega (Tipanje izvirnega bistva v slikarstvu Jožeta Tisnikarja), 1999, št. 33/34, str. 50, 51
- Kožar Jernej, Peter Murko (1973–1998), 1998, št. 31/32, str. 44, 45
- Lasbaher Franček, Nekaj besed o mojem sobivanju s Tonetom, 2005, št. 59/60, str. 61
- Makuc Andrej, PTT (Profesor Tone Turičnik), 2005, št. 59/60, str. 64–66
- Ošlak Vinko, Ko sveče pogorijo, ko cvetje pospravijo ... (Odlomki iz zapisa o Jožetu Tisnikarju, 1928–1998), 1999, št. 33/34, str. 52–57
- Ošlak Vinko, Profesor dostojnosti – prijatelj zavzetosti (Položeno k žari mojega profesorja in prijatelja Toneta Turičnika), 2005, št. 59/60, str. 70–73
- Pečko Karel, Zeleno-črno upanje, 1999, št. 33/34, str. 63
- Pečko Karel, Majhen utrinek v široki paleti spominov, 2005, št. 59/60, str. 73, 74
- Plešivčnik Drago, Svetal spomin na Jožeta Tisnikarja, 1999, št. 33/34, str. 62
- Plešivčnik Drago, Prijatelju v spomin, 2005, št. 59/60, str. 63
- Potočnik Jože, Spomini so živi, 2005, št. 59/60, str. 62
- Prapótnik Blaž, Bili so in med njimi profesor Tone Turičnik, 2005, št. 59/60, str. 69, 70
- Rapuc Brigita, V spomin Maksu Kuncu (1930–1996), 1998, št. 31/32, str. 68, 69
- Šipek Mitja, Janezu Mrdavšiču v spomin, 2004, št. 55/56, str. 93
- Turičnik Tone, Vrček piva (Jože Tisnikar, svečenik umetnosti in glasbenik slovenjgraškega kulturnega snovanja (odlomek)), 1999, št. 33/34, str. 58–61
- Vončina Marijana, Edvard Anderlič (1925–2002), 2002, št. 47/48, str. 89
- Vrhovnik Darja, Viktor Breznik (Glasba je bila sopotnica tudi ob slovesu), 2002, št. 45/46, str. 87
- Zlatar Milena, In memoriam Janko Dolenc (1921–1999), 1999, št. 35/36, str. 61
- Žmavc Janez, Spomini na Toneta Turičnika, 2005, št. 59/60, str. 67

LIKOVNE PODOBE

- Arizanovič Zoran, Brez naslova, 2008, št. 69/70, str. 13
- Begić Mirsad, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 57
- Belgeonne Gabriel, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 2006, št. 61/62, str. 56
- Berhtold Franc, Pokrajina V, 2000, št. 37/38, str. 67
- Berhtold Franc, Pokrajina IV, 2000, št. 37/38, str. 68
- Berhtold Franc, Park VIII, 2000, št. 37/38, str. 68
- Berhtold Franc, Park III, 2000, št. 37/38, str. 69
- Berhtold Franc, Pejsaž, 2000, št. 37/38, str. 69
- Berhtold Franc, Portal XXIV, 2003, št. 49/50, ovitek 1
- Berhtold Franc, Pejsaž VII, 2003, št. 49/50, ovitek 2
- Berhtold Franc, Pejsaž, 2003, št. 49/50, ovitek 2
- Berhtold Franc, Pejsaž X II/X, 2003, št. 49/50, str. 11
- Berhtold Franc, Pejsaž XXIX, 2003, št. 49/50, str. 11
- Berhtold Franc, Portal III, 2003, št. 49/50, str. 22
- Berhtold Franc, Portal XII, 2003, št. 49/50, str. 33
- Berhtold Franc, Portal VIII, 2003, št. 49/50, str. 57
- Berhtold Franc, Portal P, 2003, št. 49/50, str. 61
- Berhtold Franc, Portal VII, 2003, št. 49/50, str. 71
- Berhtold Franc, Portal XXVI, 2003, št. 49/50, str. 73
- Berhtold Franc, Portal XXV, 2003, št. 49/50, str. 81
- Berhtold Franc, Portal, 2003, št. 49/50, str. 108
- Berhtold Franc, Portal XV, 2003, št. 49/50, str. 109
- Berhtold Franc, Portal II, 2003, št. 49/50, str. 126
- Berhtold Franc, Portal IV, 2003, št. 49/50, ovitek 3
- Berhtold Franc, Pejsaž II, 2003, št. 49/50, ovitek 3
- Berhtold Franc, Portal XVI, Pejsaž X, Portal II III-VII, 2003, št. 49/50, ovitek 4
- Berhtold Franc, list iz 2. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 17
- Berhtold Franc, Pravljieni pejsaž, 2008, št. 69/70, str. 8
- Berneker Franc, Portret Otona Župančiča, 2008, št. 69/70, ovitek 2
- Bernik Janez, 12. 11. 99, 2008, št. 71/72, ovitek 1
- Bernsteiner Barbara, »i_frozen-dwarfs-time_07«, 2007, št. 67/68, str. 8
- Bernsteiner Barbara, E_tisch 00, 2007, št. 67/68, str. 13
- Bezljaj Jiři, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 59
- Bezljaj Jiři, Iz cikla Poletje, 2008, št. 71/72, str. 70
- Borčić Bogdan, Ribiško znamenje II, 2000, št. 37/38, str. 70
- Borčić Bogdan, Grafika št. 65, 2000, št. 37/38, str. 71
- Borčić Bogdan, Sinji vrh, 2001, št. 41/42, ovitek 2
- Borčić Bogdan, Risba-slika, 2001, št. 41/42, str. 7
- Borčić Bogdan, Legenda o razbiti školjki I, 2001, št. 41/42, str. 20
- Borčić Bogdan, Komiška vrata, 2001, št. 41/42, str. 21
- Borčić Bogdan, Risba-slika, 2001, št. 41/42, str. 24
- Borčić Bogdan, Tri temna polja z belo črto, 2001, št. 41/42, str. 46
- Borčić Bogdan, MGC-1, 2001, št. 41/42, str. 47
- Borčić Bogdan, BI - NM - 94 - 1, 2001, št. 41/42, str. 47
- Borčić Bogdan, Školjka in prostor II, 2001, št. 41/42, str. 50
- Borčić Bogdan, Navzgor, 2001, št. 41/42, str. 51
- Borčić Bogdan, Svetli trikotnik, 2001, št. 41/42, ovitek 3
- Borčić Bogdan, Rdeča slika, 2001, št. 41/42, ovitek 3
- Borčić Bogdan, Rdeča slika, 2003, št. 49/50, str. 116
- Borčić Bogdan, list iz 2. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 13

- Borčić Bogdan, Načrt za grafiko št. 63, 2006, št. 63/64, str. 87
- Borčić Bogdan, Vžigalica (detajl), 2006, št. 63/64, str. 88
- Bratuša Mirko, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 61
- Brezočnik Stojan, K prvi podobi, Popravljalci sveta, 2008, št. 69/70, str. 16
- Čiuha Jože, Šipanska luka, 2008, št. 71/72, str. 15
- Čadež Dragica, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 61
- Čadež Dragica, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 63
- Čerče Ksenija, Brez naslova, 2008, št. 71/72, ovitek 4
- Dali Salvador, Design za film Spellbound, 1999, št. 33/34, str. 23
- Dimovski Bogo, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 26
- Filipi Staša, Iluzija neskončnosti, 2006, št. 63/64, str. 17
- Flegar Marija, Avtoportret, 2008, št. 71/72, str. 9
- Goljat David Matej, WWW.MANHATTAN.COM, 2008, št. 69/70, str. 6
- Grošelj Andrej, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 62
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 7
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 10
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 20
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 23
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 24
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 26
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 27
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 28
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum (Okno), 2002, št. 45/46, str. 35
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2002, št. 45/46, str. 41
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum (Voda), 2002, št. 45/46, str. 55
- Hajnc Miro, Opus Alchymicum, 2008, št. 69/70, str. 23
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 8
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 16
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 17
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 17
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 19
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 39
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 39
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 40
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 41
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 46
- Hergold Peter, Brez naslova, 2001, št. 43/44, str. 49
- Herzog Leitinger David, Ambiguman, 2008, št. 69/70, ovitek 1
- Huzjan Zdenko, Poslednji sončni žarki, 2008, št. 71/72, str. 10
- Janin Zuzanna, Varnostne službe. Odpočijmo si., 2007, št. 67/68, str. 56
- Januš Gustav, NOV 25, 2008, št. 71/72, str. 73
- Kalčič Jasna, Aporem, 2006, št. 63/64, str. 27
- Kalčič Jasna, Federativne sanje, 2008, št. 69/70, ovitek 3
- Kavčič Metka, Čipka, 2007, št. 67/68, str. 14
- Koeke Justyna, Krvni obtok, 2007, št. 67/68, ovitek 3
- Koraca Peter, Neskončnost, 2006, št. 63/64, str. 38
- Kos Michael, Lazaret/Lazarett, 2007, št. 67/68, str. 57
- Kramolc Ted, Pejsaž, 2008, št. 71/72, str. 5
- Kroflj Alja, Črta, 2006, št. 63/64, str. 14

- Kuliš Vatroslav, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 57
- Kumprej Benjamin, Krajina II., 2002, št. 47/48, ovitek 1
- Kumprej Benjamin, V imenu očeta I., 2002, št. 47/48, ovitek 2
- Kumprej Benjamin, Krajina III., 2002, št. 47/48, ovitek 2
- Kumprej Benjamin, V imenu očeta I., 2002, št. 47/48, str. 9
- Kumprej Benjamin, Krajina II., 2002, št. 47/48, str. 12
- Kumprej Benjamin, Krajina I., 2002, št. 47/48, str. 38
- Kumprej Benjamin, Krajina IV., 2002, št. 47/48, str. 62
- Kumprej Benjamin, V imenu očeta III., 2002, št. 47/48, ovitek 3
- Kumprej Benjamin, Je še lepše kje, 2002, št. 47/48, ovitek 3
- Kumprej Benjamin, Leška ikona (knap) III., Leška ikona (knap) I., Leška ikona (knap) II., 2002, št. 47/48, ovitek 4
- Lesjak Eduard, Pas de deux, 2007, št. 67/68, str. 15
- Logar Lojze, list iz 2. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 21
- Marflak Štefan, Iz cikla Ta pot - ta slika III, 2008, št. 71/72, ovitek 2
- Markota Jure, Neskončnost, 2006, št. 63/64, str. 46
- Markota Jure, Brez naslova, 2008, št. 69/70, ovitek 2
- Mihev Iztok, Za vas za trenutek ustavljena neskončnost na svoji poti, 2006, št. 63/64, str. 26
- Murko Peter, Akt, 1998, št. 31/32, str. 44
- Murko Peter, Avtoportret pri treh letih, 1998, št. 31/32, str. 44
- Murko Peter, Starec in gorje, 1998, št. 31/32, str. 44
- Murko Peter, Nina in Sašo, 1998, št. 31/32, str. 45
- Murko Peter, Brez naslova, 1998, št. 31/32, str. 45
- Nikolić Rade, Portret Mire, 2008, št. 69/70, ovitek 2
- Oman Valentin, Torzo, 2004, št. 53/54, ovitek 1
- Oman Valentin, Ecce homo, 2004, št. 53/54, ovitek 2
- Oman Valentin, Ecce homo, 2004, št. 53/54, ovitek 2
- Oman Valentin, Oslip / Vzlop, 2004, št. 53/54, str. 6
- Oman Valentin, Oslip / Vzlop, 2004, št. 53/54, str. 7
- Oman Valentin, Oslip / Vzlop, 2004, št. 53/54, str. 8
- Oman Valentin, In memoriam, 2004, št. 53/54, str. 12
- Oman Valentin, In memoriam, 2004, št. 53/54, str. 13
- Oman Valentin, Torzo, 2004, št. 53/54, str. 17
- Oman Valentin, Oslip / Vzlop, 2004, št. 53/54, str. 23
- Oman Valentin, Fragment, 2004, št. 53/54, str. 49
- Oman Valentin, Ecce homo, 2004, št. 53/54, str. 51
- Oman Valentin, Okameneli spomini, 2004, št. 53/54, ovitek 3
- Oman Valentin, Ecce homo, 2004, št. 53/54, ovitek 4
- Oman Valentin, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 59
- Pečko Karel, Portret slikarja Jožeta Tisnikarja, 1999, št. 33/34, str. 63
- Pečko Karel, Portret slikarja Jožeta Tisnikarja, 2000, št. 37/38, str. 19
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 1
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 2
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 2
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, str. 5
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, str. 15
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, str. 15
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, str. 29
- Pečko Karel, Pri klavirju, 2000, št. 39/40, str. 29
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, str. 39
- Pečko Karel, Slovenj Gradec, 2000, št. 39/40, str. 45
- Pečko Karel, V kovačiji, 2000, št. 39/40, str. 52
- Pečko Karel, Koze pod Uršljo goro, 2000, št. 39/40, str. 54
- Pečko Karel, Ozka ulica, 2000, št. 39/40, str. 55
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 3
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 3
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2000, št. 39/40, ovitek 4
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2003, št. 49/50, str. 114
- Pečko Karel, Antonija Turičnik, 2005, št. 59/60, str. 74
- Pečko Karel, Simon Turičnik, 2005, št. 59/60, str. 74
- Pečko Karel, Vlado Turičnik, 2005, št. 59/60, str. 74
- Pečko Karel, Zorkova domačija, 2005, št. 59/60, str. 75
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2006, št. 61/62, ovitek 1
- Pečko Karel, Študija akta, 2006, št. 61/62, ovitek 2
- Pečko Karel, list iz 1. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 6
- Pečko Karel, Študija akta, 2006, št. 61/62, ovitek 3
- Pečko Karel, Uršlja gora, 2006, št. 61/62, ovitek 4
- Pečko Karel, Iz cikla Uršlja Gora, 2006, št. 61/62, str. 75
- Pečko Karel, Iz cikla Slovenjgraška dvorišča, 2007, št. 65/66, str. 98
- Poggi Pino, Impotenza (mea culpa), 2000, št. 39/40, str. 56
- Poggi Pino, Italijansko vino, 2000, št. 39/40, str. 56
- Poggi Pino, AU environment (detajl), 2000, št. 39/40, str. 57
- Poggi Pino, Za boljši svet (Poslušaj in se informiraj), 2000, št. 39/40, str. 57
- Pogorevc Lojze, Pomlad, 1998, št. 31/32, str. 52
- Pogorevc Lojze, Poletje, 1998, št. 31/32, str. 53
- Pogorevc Lojze, Razdejano gnezdo, 1998, št. 31/32, str. 54
- Popič Luka, Iz cikla Med belim in črnim, 2002, št. 47/48, str. 65
- Popič Luka, Iz cikla Med belim in črnim, 2002, št. 47/48, str. 65
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, ovitek 1
- Popič Luka, Autumn, 2004, št. 55/56, ovitek 2
- Popič Luka, Juta I, 2004, št. 55/56, ovitek 2
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 27
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 28
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 30
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 31
- Popič Luka, Siva pripoved II, 2004, št. 55/56, str. 40
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 52
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 62
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 65
- Popič Luka, Bila sva eno II, 2004, št. 55/56, str. 66
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 67
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 86
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, str. 90
- Popič Luka, Siva pripoved, 2004, št. 55/56, ovitek 3
- Popič Luka, Brez naslova, 2004, št. 55/56, ovitek 4
- Popič Luka, Brez naslova, 2005, št. 57/58, str. 46
- Popič Luka, list iz 2. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 18
- Prah Zlati, Modra šahovnica, 2008, št. 69/70, ovitek 4
- Pungerčar Marija Mojca, Socialdress dezen 01 Graz & Ljubljana, 2007, št. 67/68, str. 56
- Rimele Oto, Risba, 2001, št. 43/44, str. 68
- Rimele Oto, PS 14, 2001, št. 43/44, str. 68
- Rimele Oto, PS 2, 2001, št. 43/44, str. 69
- Rojnik Naca, Mali par I, Mali par II, 2000, št. 37/38, str. 72
- Rojnik Naca, bronasti kipi Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 60
- Rojnik Naca, BO, 2008, št. 69/70, ovitek 2
- Rošer Žiga, 4 D, 2006, št. 63/64, str. 4
- Rošer Žiga, 4 D, 2006, št. 63/64, str. 10
- Rotovnik Oskar - Oki, Svetopisemska zgodba Stare zaveze I, 2000, št. 37/38, ovitek 1
- Rotovnik Oskar - Oki, Znamenje I, 2000, št. 37/38, ovitek 2

- Rotovnik Oskar – Oki, Vitražni zapis, 2000, št. 37/38, str. 7
- Rotovnik Oskar – Oki, Plesalka, 2000, št. 37/38, str. 10
- Rotovnik Oskar – Oki, Amfora, 2000, št. 37/38, str. 13
- Rotovnik Oskar – Oki, Tempelj, 2000, št. 37/38, str. 27
- Rotovnik Oskar – Oki, Zid žalovanja II, 2000, št. 37/38, str. 49
- Rotovnik Oskar – Oki, Zid žalovanja I, 2000, št. 37/38, str. 65
- Rotovnik Oskar – Oki, Ljubezem, 2000, št. 37/38, str. 65
- Rotovnik Oskar – Oki, Znamenje II, 2000, št. 37/38, ovitek 3
- Rotovnik Oskar – Oki, Svetopisemska zgodba Stare zaveze III, 2000, št. 37/38, ovitek 3
- Rotovnik Oskar – Oki, Uvod v rdeči ciklus, 2000, št. 37/38, ovitek 4
- Rotovnik Oskar – Oki, Plesalka, 2002, št. 45/46, str. 80
- Rotovnik Oskar – Oki, Zapis na rdečem papirusu, 2003, št. 49/50, str. 117
- Shiota Chiharu, Travma-vsakdanjik, 2007, št. 67/68, str. 11
- Simonovič Ifigenija, Vrča, 2008, št. 71/72, str. 52
- Smolnikar Jerneja, 44 metrov neskončnosti, 2006, št. 63/64, str. 28
- Stramec Lucija, Natura, 2006, št. 63/64, str. 33
- Šuler Anja, Filipi Staša, Rošer Žiga, Paviljon neskončnosti, 2006, št. 63/64, str. 5
- Šuler Anja, Svetloba v arhitekturi, 2006, št. 63/64, str. 12
- Tasič Aleksander, Herezija (Pokaži svojo rano (Nova zaveza), Prinzenhof (Stara zaveza), Knjiga knjig (Biblija)), 2008, št. 69/70, ovitek 3
- Temnikar Boštjan, Integral, 2006, št. 63/64, str. 47
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.37, 2007, št. 65/66, str. 15
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.18, 2007, št. 65/66, str. 17
- Temnikar Boštjan, Integral, 2007, št. 65/66, str. 22, 23
- Temnikar Boštjan, Veliki ženski torzo, 2007, št. 65/66, str. 24
- Temnikar Boštjan, General Tine, 2007, št. 65/66, str. 25
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.59, 2007, št. 65/66, str. 26
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.60, 2007, št. 65/66, str. 27
- Temnikar Boštjan, Avtoportret, 2007, št. 65/66, str. 42
- Temnikar Boštjan, Epigon kocke, 2007, št. 65/66, str. 43
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.49, 2007, št. 65/66, str. 44
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.50, 2007, št. 65/66, str. 45
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.55, 2007, št. 65/66, str. 49
- Temnikar Boštjan, Vidiovitih, 2007, št. 65/66, str. 54
- Temnikar Boštjan, Kontemplacija dekleta – reliefna študija IV, 2007, št. 65/66, str. 71
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.67, 2007, št. 65/66, ovitek 3
- Temnikar Boštjan, Študija št. 3.41, 2007, št. 65/66, ovitek 3
- Temnikar Boštjan, Študija št. 3.45, 2007, št. 65/66, ovitek 3
- Temnikar Boštjan, Študija št. 4.24, 2007, št. 65/66, ovitek 3
- Tempel André, Škarje, 2007, št. 67/68, ovitek 2
- Tisnikar Jože, V prosekturi, 2003, št. 49/50, str. 115
- Tisnikar Jože, (dela iz sedemdesetih let), 2008, št. 69/70, str. 10
- Tršar Marijan, Zidovje, 2008, št. 71/72, str. 69
- Tuominen Anu, Marati, kot / Like 2001–2007, 2007, št. 67/68, str. 55
- Tuominen Anu, Marati, kot / Like 2001–2007, 2007, št. 67/68, str. 57
- Unkovič Milan, Kralj prerokov, 1998, št. 31/32, ovitek 1
- Unkovič Milan, Kralj prerokov, 1998, št. 31/32, ovitek 2
- Unkovič Milan, Dva lastnika, 1998, št. 31/32, str. 9
- Unkovič Milan, Velika in mala preroka, 1998, št. 31/32, str. 21
- Unkovič Milan, Prerok in piramida, 1998, št. 31/32, str. 27
- Unkovič Milan, Marionetar, 1998, št. 31/32, str. 37
- Unkovič Milan, Preroka in grad, 1998, št. 31/32, str. 42
- Unkovič Milan, Preroški posvet, 1998, št. 31/32, str. 43
- Unkovič Milan, Prerok in piramida, 1998, št. 31/32, ovitek 4
- Vecchiet Franko, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 27
- Velički Aljaž, Neskončnost, 2006, št. 63/64, str. 19
- Vergles Tanja, Telesni podaljški, 2008, št. 69/70, str. 19
- Vrabič Sašo, 154 CONSELYEA, 1999, št. 35/36, ovitek 1
- Vrabič Sašo, System problem*, 1999, št. 35/36, ovitek 2
- Vrabič Sašo, »This town is even smaller«, Zvočne slike 1, 1999, št. 35/36, str. 14
- Vrabič Sašo, *System problem, 1999, št. 35/36, str. 15
- Vrabič Sašo, »This town is even smaller«, Zvočne slike 1, 1999, št. 35/36, str. 25
- Vrabič Sašo, System problem, 1999, št. 35/36, str. 26
- Vrabič Sašo, System problem*, 1999, št. 35/36, ovitek 3
- Vrabič Sašo, System problem*, 1999, št. 35/36, ovitek 4
- Vrabič Sašo, list iz 3. grafične mape Ustanove-Fundacije akademskega slikarja Karla Pečka, 2006, št. 61/62, str. 58
- Wawro Silke, Oblačila kot metrsko blago – preproga / Volksware Meterware, 2007, št. 67/68, str. 55
- Zavolovšek Alojz, Iz cikla Elegija kozolcem, 2004, št. 53/54, str. 71

OCENE KULTURNIH DOGODKOV

- Čepin Branko, Mednarodni simpozij in koncert (140-letnica rojstva skladatelja Huga Wolfa), 2000, št. 39/40, str. 72
- Čepin Branko, Glasbeni september 2002 (Meendelssohn navdušil poslušalce), 2002, št. 47/48, str. 79
- Hribernik Andreja, Živeti – električnost kot kvaliteta, 2005, št. 59/60, str. 76, 77
- Javornik Simona, Brezočnikove (Slike z razstave), 2002, št. 47/48, str. 64
- Javornik S., Mitja Schöndorfer (Retrospektiva), 2002, št. 47/48, str. 64
- Javornik Simona, Gustav Gnamuš – Kamen, veter in voda (Galerija Štible Mežica, 15. avgust – 5. september 2003), 2003, št. 51/52, str. 70
- Kolar R. Niko, Brda 2002 (Likovna komunikacija), 2002, št. 47/48, str. 63
- Koren Božiček Milena, Fragmenti iz Galerije Kolar (razstava likovnih del Alojza Zavolovška) (Abstraktna poetika nasičene izpovedi), 2004, št. 53/54, str. 71
- Košan Marko, Luka Popič – razstava v slovenjgraški Galeriji Kolar, 2002, št. 47/48, str. 65
- Košan Marko, Tone Stojko, Gledališka fotografija, 1969–2002 (Od Pupilije do Julije), 2004, št. 53/54, str. 73
- Košan Marko, Poetika v Koroški galeriji likovnih umetnosti (Primer Gustav Januš), 2008, št. 71/72, str. 94, 95
- Kotnik Franci, Na zdravstveni soli naštudiral Plavtova Dvojčka, 2003, št. 49/50, str. 79
- M. A., Pesmi na sledi: več kot trideset koncertov, zgoščenka, zmagovalci Transgeneracij ..., 2007, št. 65/66, str. 68, 69
- Mravljak Veronika, VII. pesniška olimpiada v Dravogradu, 2006, št. 63/64, str. 93
- Muhovič Jožef, Fragmenti iz Galerije Kolar (razstava likovnih del Alojza Zavolovška) (Postmodernizem pod Mozirsko planino), 2004, št. 53/54, str. 71
- Novak Aleš, Andrej Makuc, Vaje brez sloga 2002, 2003, št. 49/50, str. 97
- P. B., Izžarevanje energije in duhovnosti novodobnega slikarstva, 2002, št. 45/46, str. 80

- P. B., Mimanje z Odsevanji, 2007, št. 67/68, str. 66–71
- Prapótnik Blaž, Urška 2003 – Mentorjev vseslovenski festival mlade literature, 2003, št. 51/52, str. 86, 87
- Prislan Ajda, Modni performance Stanke Blatnik z gosti, 2005, št. 59/60, str. 80
- Ropič Draga, Maska fest 2003 – koncert v spomin na Primoža Terglava – Masko, 2003, št. 51/52, str. 84, 85
- Rošer Aleksandra, V. likovne komunikacije (Brda 2006), 2006, št. 63/64, str. 92
- Rošer Aleksandra, NIT – o snovanju mednarodno razstave sodobnih vizualnih umetnosti ob jubileju Koroške galerije likovnih umetnosti (18. maj – 7. oktober 2007), 2007, št. 67/68, str. 55–57
- Španžel Špela, Minljivost... in ...ohraniti sanje (Razstava del Jožeta Tisnikarja in Mirsada Begića v citadeli Spandau – Berlin (11. januar – 11. februar 2001), 2001, št. 41/42, str. 65, 66
- Španžel Špela, Franc Berneker – pionir slovenskega modernega kiparstva, 2003, št. 45/46, str. 60–63
- Turičnik Tone, Tripče de Utoľce, 1998, št. 31/32, str. 55
- Turičnik Tone, Spominski koncert, 1999, št. 33/34, str. 70, 71
- Turičnik Tone, Častni povabljenec (komedija v treh dejanjih), 1999, št. 35/36, str. 68
- Turičnik Tone, Brda 2003 – II. likovne komunikacije, 2003, št. 51/52, str. 71
- Turičnik Tone, Brda 2004, 2005, št. 57/58, str. 78, 79
- Zlatar Milena, Posneti ali naslikati fotografijo? (Ob razstavi del Toma Jeseničnika v galeriji Štible v Mežici), 2005, št. 57/58, str. 62, 63
- Zlatar Milena, To delo prvo moje (Razstava del koroških likovnih umetnikov), 2008, št. 69/70, str. 49–55
- Žmavc Janez, Paberkovanje po slovenjgraški gledališki in filmski sezoni 1999/2000, 2000, št. 39/40, str. 58, 59
- Žmavc Janez, Slovenjgraški gledališki in filmski abonma 2000/2001, 2001, št. 43/44, str. 84–86
- Žmavc Janez, Martirij Ljube Prennerjeve, 2002, št. 45/46, str. 81
- Žmavc Janez, Kako me nagovarja gledališče, 2002, št. 47/48, str. 77, 78
- Žmavc Janez, Od 1 do 5 v gledališču, 2003, št. 51/52, str. 82, 83
- Žmavc Janez, O predstavi Sobe (Kulturno društvo Pameče-Troblje), 2003, št. 51/52, str. 83
- Žmavc Janez, Hrošč, 2004, št. 53/54, str. 60, 61
- Žmavc Janez, Poročilo z mitinga, 2005, št. 57/58, str. 74
- Žmavc Janez, O spunkovski predstavi Danti-dan, 2008, št. 69/70, str. 47, 48

ZAPISI O MODI

- Blatnik Stanka, Telo, osebnost in oblačilo (Problem individualnosti v oblikovanju oblačil), 1999, št. 35/36, str. 76, 77
- Blatnik Stanka, Sporočilnost oblačenja, individualnost in pripadnost, 2000, št. 37/38, str. 90, 91
- Blatnik Stanka, Modna industrija (prva gospodarska panoga na Slovenskem in prve modne informacije), 2000, št. 39/40, str. 84, 85
- Blatnik Stanka, Po modi in mimo mode (Modni teoretiki o kulturi oblačenja), 2002, št. 45/46, str. 88, 89
- Blatnik Stanka, Cena umetniške svobode (ali podopustniška kriza identitete), 2003, št. 51/52, str. 89–91

SPOMINI

- Brečko Anton, Nekoliko odlomkov iz življenja, 2006, št. 61/62, str. 65–73
- Brečko Reinhard, Ta bolečina ne bo pozabljena, 2006, št. 61/62, str. 64
- Camlek Aleksander, Moji spomini na Vitomila Zupana, 2006, št. 63/64, str. 35–40
- Gradišnik Janez, Nekaj spominov, 2000, št. 37/38, str. 31–35
- Gradišnik Janez, Nekaj spominov, 2008, št. 69/70, str. 67–71
- Kolar Marjan, »Bomo pökali, j'!« (Oporečnikovi spomini), 2002, št. 47/48, str. 50–52
- Krivograd Alojz, Šolanje pod Hitlerjem (Spomini napisani 2004. leta), 2006, št. 63/64, str. 29–34
- Prenner Ljuba, Moji spomini, 2007, št. 67/68, str. 21–32
- Simčič Zorko, Rasti. Rasti. In ne nehaj rasti., 1998, št. 31/32, str. 64–67

KRONIKE

- Gologranc Fišer Andreja, Kronika najpomembnejših kulturnih dogodkov (od 15. novembra 1997 do 15. oktobra 1998), 1998, št. 31/32, str. 75–77
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika najpomembnejših kulturnih dogodkov (od 15. oktobra 1998 do 15. februarja 1999), 1999, št. 33/34, str. 72–74
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od marca do srede septembra 1999), 1999, št. 35/36, str. 78–80
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od oktobra 1999 do srede marca 2000), 2000, št. 37/38, str. 92–96
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od marca do oktobra 2000), 2000, št. 39/40, str. 88–93
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od oktobra 2000 do 10. marca 2001), 2001, št. 41/42, str. 90–95
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od marca do oktobra 2001), 2001, št. 43/44, str. 90–95
- Gologranc Fišer Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od oktobra 2001 do 25. marca 2002), 2002, št. 45/46, str. 90–95
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od aprila do oktobra 2002), 2002, št. 47/48, str. 92–95
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od začetka oktobra 2002 do aprila 2003), 2003, št. 49/50, str. 114–119
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od aprila do oktobra 2003), 2003, št. 51/52, str. 94–103
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od 1. novembra 2003 do 31. marca 2004), 2004, št. 53/54, str. 85–93
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (od začetka aprila do 30. septembra 2004), 2004, št. 55/56, str. 98–103
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov, 2005, št. 57/58, str. 89–96
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (april – oktober 2005), 2005, št. 59/60, str. 88–92
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (november 2005 – marec 2006), 2006, št. 61/62, str. 74–77
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (april – oktober 2006), 2006, št. 63/64, str. 98–102

- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov, 2007, št. 65/66, str. 86-89
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (maj-november 2007), 2007, št. 67/68, str. 72-75
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (december 2007 - april 2008), 2008, št. 69/70, str. 81-83
- Gologranc Andreja, Kronika kulturnih dogodkov (maj 2008 - september 2008), 2008, št. 71/72, str. 106, 107

PREDSTAVITVE SPONZORJEV

- Dolinšek Hubert, Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gradec (sponzor 49./50. številke Odsevanj), 2003, št. 49/50, str. 120, 121
- Horvat Andrej, Podjetje Zepter Slovenica, d.o.o., sponzor 53./54. številke Odsevanj, 2004, št. 53/54, str. 95
- Krpač Pavla, Potočnik Jože, Eurocity, d.o.o., Slovenj Gradec, sponzor 55./56. številke Odsevanj, 2004, št. 55/56, str. 104
- Petrovič Peter in Potočnik Jože, Elektro Celje, d.d. (sponzor 41./42. številke Odsevanj), 2001, št. 41/42, str. 96-98
- Potočnik Jože, SGP KOGRAD, Igem Dravograd, d.d., 1998, št. 31/32, str. 78, 79
- Potočnik Jože, Koroška banka, d.d., Slovenj Gradec (bančna skupina Nove Ljubljanske banke), 1999, št. 35/36, str. 81
- Potočnik Jože, Zavarovalnica Triglav, d.d., 1999, št. 35/36, str. 82
- Potočnik Jože, Eurocity iz Slovenj Gradca (generalni sponzor Odsevanj 37/38), 2000, št. 37/38, str. 98, 99
- Potočnik Jože, Podjetje Gradnje Igem (sponzor 39. številke Odsevanj), 2000, št. 39/40, str. 94
- Potočnik Jože, Podjetje Puro-tehnika (sponzor 40. številke Odsevanj), 2000, št. 39/40, str. 95
- Potočnik Jože, Probanka, d.d. (sponzor 43. številke Odsevanj), 2001, št. 43/44, str. 96
- Potočnik Jože, Probanka, d.d., poslovna enota Koroška, 2001, št. 43/44, str. 97
- Potočnik Jože, Mestna občina Slovenj Gradec (sponzor 45./46. številke Odsevanj), 2002, št. 45/46, str. 96, 97
- Potočnik Jože, Kopa, računalniški inženiring, d.d., Slovenj Gradec, 2002, št. 45/46, str. 98
- Potočnik Jože, Prevent, d.d., sponzor 47./48. številke Odsevanj, 2002, št. 47/48, str. 96, 97
- Potočnik Jože, Elektro Celje, d.d., sponzor 49./50. številke Odsevanj (Pred sto leti: prva električna luč v Slovenj Gradcu), 2003, št. 49/50, str. 122, 123
- Potočnik Jože, Zavarovalnica Triglav, d.d., območna enota Slovenj Gradec, sponzor 51./52. številke Odsevanj, 2003, št. 51/52, str. 104, 105
- Potočnik Jože, Nieros Metal, tovarna opreme, d.d., Slovenj Gradec, sponzor 57./58. številke Odsevanj, 2005, št. 57/58, str. 97, 98
- Potočnik Jože, TUS KO-SI, d.d., podjetje za predelavo naravnih vlaken, sponzor 57./58. številke Odsevanj, 2005, št. 57/58, str. 99, 100
- Potočnik Jože, Abanka, d.d., Ljubljana (Poslovna enota Slovenj Gradec) (sponzor 59./60. številke Odsevanj), 2005, št. 59/60, str. 93
- Potočnik Jože, Grammer automotive, Slovenj Gradec (sponzor 61./62. številke Odsevanj), 2006, št. 61/62, str. 78, 79

- Potočnik Jože, Zavarovalnica Triglav, d.d., Območna enota Slovenj Gradec, pokrovitelj 69./70. številke Odsevanj, 2008, št. 69/70, str. 84, 85
- Prapótnik Blaž, Umetnost uporabne grafike (5 let grafičnega studia in založbe Cerdonis), 2002, št. 47/48, str. 98
- Prapótnik Blaž, Mercator, d.d. (pokrovitelj 67./68. številke Odsevanj), 2007, št. 67/68, str. 76
- Slemenik Peter, Banka Koper - Poslovna enota Slovenj Gradec (sponzor 63./64. številke Odsevanj), 2006, št. 63/64, str. 103
- Verovnik Rudolf Franc, Tovarna meril Kovine, d.d., sponzor 55./56. številke Odsevanj, 2004, št. 55/56, str. 105
- Vitežnik Marko, Podjetje Slorational, d.o.o., Slovenj Gradec - sponzor 53./54. številke Odsevanj, 2004, št. 53/54, str. 94

BIBLIOGRAFIJA

- Vožič Makuc Nina, Bibliografija Odsevanj 1-30 (20 let kulturnih prizadevanj), 1999, št. 33/34, str. 75-84

Statistika bibliografije tretjega desetletja Odsevanj

ODSEVANJA - razdelek	stran	število avtorjev po razdelkih
UVODNIKI	100	8
POEZIJA	100	87 + 2
PROZA	101	43
DRAMATIKA	103	4
ESEJISTIKA	103	23
INTERVJUJI	104	12
PREDSTAVITVE PESNIKOV	105	3
PREDSTAVITVE PROZAISTOV	105	1
PREDSTAVITVE LIKOVNIKOV	105	6
PREDSTAVITVE FOTOGRAFOV	105	4
PREDSTAVITVE OSEBNOSTI	105	5
PREDSTAVITVE GLASBENIKOV	105	21
KNJIŽNE OCENE	105	5
LIKOVNE OCENE	107	35
OCENE ZGOŠČENK	107	44
ČLANKI	108	4
POROČILA	108	1
FOTOZGODBE	110	7
V SPOMIN	110	23
LIKOVNE PODOBE	111	62
OCENE KULTURNIH DOGODKOV	113	20
ZAPISI O MODI	114	1
SPOMINI	114	6
KRONIKE	114	1
PREDSTAVITVE SPONZORJEV	115	9
BIBLIOGRAFIJA	115	1
skupaj *		282 + 2

* Skupno število vseh avtorjev, 282 imen (+ 2 soli), ki so v Odsevanjih objavljali v zadnjih 10 letih - od Odsevanj št. 31/32 do vključno št. 71/72.

Mestna občina Slovenj Gradec

SKD

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti
Območna izpostava Slovenj Gradec

Francetova 5, 2380 Slovenj Gradec, Slovenija
tel.: + 386 (0)2 88 12 460 / fax: + 386 (0)2 88 12 461
e-pošta: oi.slovenj.gradec@slkd.si

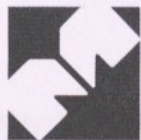
Zveza kulturnih društev
Slovenj Gradec

Francetova 5
2380 Slovenj Gradec
Slovenija

CERDONIS

KULTURA OBLIKE

ODSLEJ Z NOVO VIZUALNO PODOBO

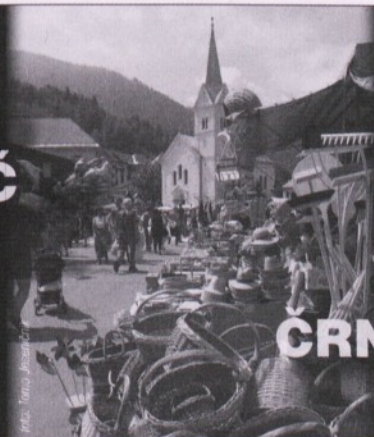
Mercator

najboljši sosed 60 let

SOPOKROVITELJ

TRADICIONALNI

**54.
KOROŠ
TURISTIČ
TEDEN**

15.-23. avgust '09
CRNA NA KOROŠKEM
www.crna.si

TISKARSTVO IN KNJIGOVEŠTVO

Brda 10 a, 2383 Šmartno,
telefon: (02) 88 53 198

CerDonis

O B L I K O V A L N I C A

STARI TRG 278, SLOVENJ GRADEC

02 88 56 703, 031 674 997

studio@cerdonis.si

www.cerdonis.si • info@km-z.si

CerDonis

T I S K A L N I C A

GLAVNI TRG 26, SLOVENJ GRADEC

09 90 10 575, 031 627 496

tiskalnica@cerdonis.si

www.cerdonis.si • info@km-z.si

CerDonis

Z A L O Ž B A

STARI TRG 278, SLOVENJ GRADEC

02 88 56 702, 041 627 496

info@cerdonis.si

www.cerdonis.si • info@cerdonis.si

ODSEVANJA - revija za leposlovje in kulturo

Izdajatelj in založnik: Kulturno društvo Odsevanja Slovenj Gradec in Zveza kulturnih društev Slovenj Gradec

Uredniški odbor: Andrej Makuc (glavni in odgovorni urednik), Blaž Prapótnik (oblikovalec in tehnični urednik), Matjaž Apat (urednik poezije in esejistike), Urška Stani (urednica proze), dr. Silvija Borovnik, Milena Zlatar

Lektoriranje: Nina Vožič Makuc

Izdajateljski svet: Peter Petrovič, Jože Potočnik, Helena Horvat, Franjo Murko, Andrej Makuc, Niko R. Kolar, Alenka Waltl

Nadzorni odbor: Franček Lasbaher - predsednik, Andreja Gologranc, Liza Krpač

Častno razsodišče: Niko R. Kolar, Marijana Vončina, Janez Žmavec

Naslov: Kulturno društvo Odsevanja Slovenj Gradec, Ronkova 4 (knjižnica), 2380 Slovenj Gradec, telefon: 031 324 020 - tajnica Cilka Sedar

Grafična priprava: CERDONIS, d.o.o., Stari trg 278, Slovenj Gradec, tel.: 059 010 576, faks: (02) 88 56 707,

e-mail: info@cerdonis.si, <http://www.cerdonis.si/odsevanja/> **Oblikovanje in DTP:** Blaž Prapótnik, urednik@cerdonis.si

Fotografije: Tomo Jeseničnik, Jože Repas, Primož Podjavoršek (stalni sodelavci) in arhiv Odsevanj

Tisk: Tiskarna Grešovnik, 500 izvodov, marec 2009. **Cena:** 6,5 EUR - naročniki 6 EUR.

NA PLATNICAH

Štefan Marflak,
Iz cikla *Ta pot -*
ta slika III, 2008,
jajčna tempera,
kovina in fotografija
100 cm × 100 cm,
(foto Tomo
Jeseničnik)

Zoran Ogrinc, *Totemi*, 2007, akril, platno, 50 x 50 cm

Matthaeus Cerdonis de Windischgretz – Matevž Cerdonis iz Slovenj Gradca je prvi dokumentirani tiskar iz slovenskih krajev. Študiral je na Dunaju, postal baccalaureus in magister ter predaval na univerzi. V letih od 1482 do 1487 je imel svojo tiskarno v Padovi, kot zadnji samostojni tiskar inkunabul. Izdal okoli 60 poljudnoznanstvenih knjig, prevsem za potrebe tamkajšnje univerze, med njimi nekaj izrazito humanističnih. Cerdonis je tiskal le z eno vrsto črk – z malo gotico – in namesto listov paginiral le polovične tiskovne pole. V NUK hranijo nekaj njegovih originalnih tiskov.

